

บทวิทยุ อยู่อย่างไทย

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
สำนักนายกรัฐมนตรี

เอกสารเผยแพร่ห้ามจำหน่าย

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี

เสนอ

รายการอยู่อย่างไทย

ออกอากาศ

สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (สวท.)

สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา (สวศ.)

มกราคม - ธันวาคม ๒๕๔๖

เรื่อง อยู่อย่างไทย

บทวิทยุคณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย

ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

จัดพิมพ์เผยแพร่ ครั้งที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๔๕

จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

๓๕๐.๐๕๕๕๓ เสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ, สำนักงาน.

บทวิทยุอยู่อย่างไทย... กรุงเทพฯ, ๒๕๔๕.

๓๓๖ หน้า. ภาพประกอบ.

๑. ไทย_ความเป็นอยู่และประเพณี...บทวิทยุ. I ชื่อเรื่อง.

ISBN 974-9772-18-0

พิมพ์ที่

บริษัท ทีฟิล์ม จำกัด

๑๐๑/๗๒๔ ถนนรัตนธิเบศร์ ตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๘๕ ๕๖๑๔ โทรสาร ๐ ๒๕๒๔ ๕๘๓๓

คำนำ

ด้วยคณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ได้จัดรายการ “อยู่อย่างไทย” ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.) และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา (สวศ.) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ เพื่อเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทยให้เยาวชนและประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในวิถีชีวิตของคนไทย และตระหนักในคุณค่าของสมบัติของชาติไทย คณะกรรมการยังได้รวบรวมบทวิทยุซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจแล้ว สำหรับในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ นี้ แสดงถึงเอกลักษณ์ที่ดงามของไทย พร้อมทั้งสี่สถาบัน คือ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ และสถาบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งผู้เขียนบทได้เขียนไว้ในแนวต่างออกไปจากปีเก่าๆ เป็นเรื่องที่น่าสนใจทุกเรื่อง ให้ข้อคิดและเตือนใจเยาวชนรุ่นหลัง ๆ นี้ให้ปฏิบัติตนเพื่อความสุขความเจริญของตนเอง

คณะกรรมการฯ หวังว่าหนังสือเล่มนี้คงจะเป็นประโยชน์แก่สถาบันการศึกษาและประชาชนผู้สนใจตามสมควร

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย

ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

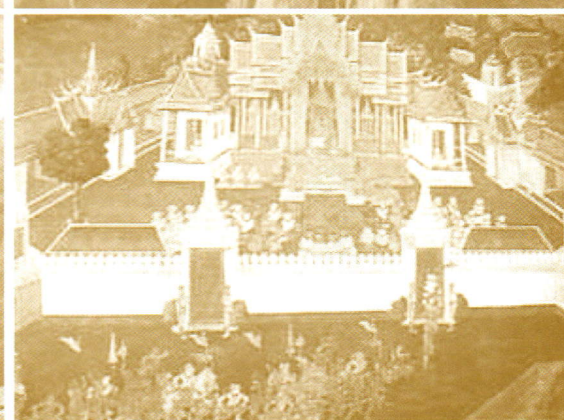
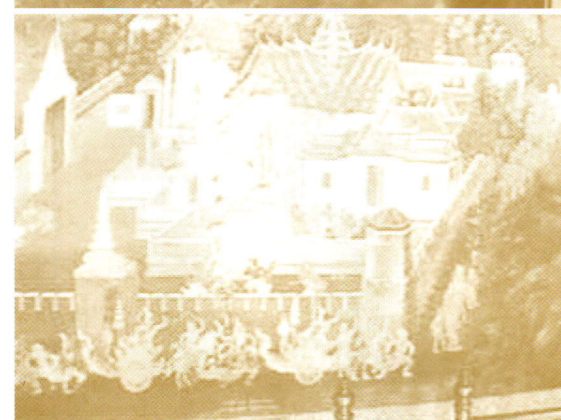
สารบัญ

เรื่อง	หน้า
รามเกียรติ์รัตนโกสินทร์	๓
กฤษฎาภินิหารอันบดบังมิได้	๑๓
อบอาบสมุนไพรไทย	๒๕
วันมาฆบูชา	๔๕
รวมพลังเสริมสร้างเอกลักษณ์ของไทย	๕๓
อันเนื่องมาจากวันจักรี	๖๓
ครอบครัวไทยยุคใหม่ต้องเข้มแข็ง	๗๕
อยู่อย่างไทยในเดือนห้า	๘๕
วันวิสาขบูชา	๙๓
พระมหากรุณาธิคุณแก่นาฏศิลป์ไทย	๑๐๕
ยุวกษัตริย์ รัชกาลที่ ๘	๑๒๑
ค้นขอ : อาหารและยาน่าสนใจ	๑๓๑
วันอาสาฬหบูชา	๑๔๕
ภาษาไทย : เอกลักษณ์ไทย	๑๕๓
ดนตรีในพระราชอุทยาน	๑๖๓
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับวันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ	๑๗๓
สะพานวันเฉลิมพระชนมพรรษา	๑๘๓
น้ำพระพิพัฒน์สัตยา	๑๙๕
เพลงสัจจิตสัมพันธ	๒๑๑

เรื่อง

หน้า

คนไทยเข้าใจเปรียบ	๒๒๑
คุยเฟื่องเรื่องขันหมาก	๒๓๓
ครัวไม่เคยขาดพริก	๒๔๕
การทำบุญทอดกฐิน	๒๕๖
โทรทัศน์ไทยยุคเริ่มต้น	๒๖๖
พระอัจฉริยภาพอันมีอาจจะบดบังได้	๒๗๖
วันปีใหม่	๒๘๖
สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีมหาราช	๒๙๖

เรื่อง รามเกียรติ์รัตนโกสินทร์

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันชาติ : จิตรกรรมและวรรณกรรม

ผู้เขียนบท ปัญญา นิตยสุวรรณ

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.)

วันอาทิตย์ที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๔๖ เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

- พ่อ เป็นใจเมื่อยไหมดูก เราเดินดูภาพรามเกียรติ์ตั้งแต่ห้องแรก จนกระทั่งห้องนี้เป็นห้องสุดท้ายแล้ว
- หนู หมู่นะไม่เมื่อยหรอกครับ เพราะไม่ได้เดินอย่างรีบร้อนอะไร เดินไปดูไปได้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน
- แมว แมวก็นั่นเหมือนกันพ่อ ภาพรามเกียรติ์ห้องนี้ห้องที่ ๑๗๘ ใช่มั้ยคะ
- พ่อ ใช่จ้ะ ภาพรามเกียรติ์รอบพระระเบียงวัดพระศรีรัตนศาสดารามมีทั้งหมด ๑๗๘ ห้อง ไม่รวมภาพตัวบุคคลในเรื่องและเรื่องราวของพระนารายณ์อวตารปางต่าง ๆ อีกประมาณ ๘๐ ภาพ
- แมว ห้องสุดท้ายที่เรา กำลังดูอยู่นี้เป็นตอนไหนคะ
- พ่อ ตอนพระพรต พระสัตรุด พระมงกุฎ และพระลบกลับจากกรุงไถ่เกษเข้าเฝ้าพระรามที่กรุงศรีอยุธยา พระรามปูนบำเหน็จรางวัลให้ทุกคนโดยถ้วนหน้า ลูกอยากจะได้ย้อนต้นตั้งแต่ห้องที่ ๑ อีกครั้งไหมล่ะ
- หนู เอาไว้วันหลังดีกว่าครับ วันนี้ก็จะดูอีกรอบก็คงเย็นหมดเวลาพอดี
- แมว แมวอยากให้พ่อเล่าเรื่องที่มาจากภาพรามเกียรติ์รอบพระระเบียงวัดพระแก้วให้ฟังมากกว่าค่ะ
- หนู จริงครับ พวกเราจะได้ทราบประวัติความเป็นมาของภาพรามเกียรติ์เหล่านี้ไว้เป็นความรู้ ถ้าหนูมีโอกาสพาเพื่อน ๆ มาดูจะได้อธิบายให้เขาฟังได้ถูก
- พ่อ ดีเหมือนกัน ดูรูปแล้วก็ทราบเรื่อง เราไปหาที่นั่งคุยกันดีกว่า

ดนตรี

- พ่อ บางคนเข้าใจว่าภาพรามเกียรติ์รอบพระระเบียงวัดพระแก้ว เขียนขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่ความจริงมิได้เป็นเช่นนั้น เพราะภาพรามเกียรติ์รอบพระระเบียงวัดพระแก้วเขียนตั้งแต่ครั้งรัชกาลที่ ๑ โปรดให้สร้างวัดพระศรีรัตนศาสดารามหรือวัดพระแก้วขึ้น ต่อมาในรัชกาลที่ ๓ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เขียนภาพรามเกียรติ์ขึ้นใหม่ เมื่อมีการฉลองพระนคร

ครบรอบ ๕๐ ปี ใน พ.ศ. ๒๓๗๕ ต่อจากนั้นก็มาถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สมเด็จพระปิยะมหาราชทรงพระราชดำริว่า ในปี พ.ศ. ๒๔๒๕ เป็นปีที่กรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๑๐๐ ปี ทรงดำริจะบูรณะปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดารามทั่วทั้งพระอาราม จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช เป็นแม่กองจัดการเขียนและซ่อมแซมภาพเรื่องราวเกียรติรอบพระระบิเียงวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และโปรดให้พระบรมวงศานุวงศ์และบรรดาขุนนางข้าราชการ ตลอดจนพระภิกษุสงฆ์ที่มีความชำนาญในการแต่งโคลงกลอนยุคนั้น ร่วมกันประพันธ์โคลงสี่สุภาพบรรยายภาพเรื่องราวเกียรติ

หมู พ่อครับ แต่ก่อนไม่มีโคลงบรรยายภาพเรื่องราวเกียรติหรือครับ

พ่อ ไม่มีหรอกลูก มีแต่ภาพเท่านั้น สมัยรัชกาลที่ ๕ นี่แหละจึงได้มีโคลงบรรยายภาพเรื่องราวเกียรติ เลยทำให้คนส่วนมากเข้าใจไขว้เขวไปว่าภาพรามาเกียรติก็เขียนขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕ ด้วย

แมว นั้นนะซิคะ พ่อ แมวเคยทราบมาอย่างนั้น เหมือนที่พ่อว่านี่แหละกะ

พ่อ ต่อไปนี่ก็ทราบอย่างถูกต้องละนะลูก โคลงบรรยายภาพเรื่องราวเกียรติทั้งหมด ๑๗๘ ห้อง รวมเป็นโคลงทั้งสิ้นประมาณ ๔,๘๗๔ บท แบ่งเป็นห้องละ ๒๘ บท

หมู เมื่อก็ที่เราเดินดูโคลงบรรยายภาพรามาเกียรติ หมูเห็นมีพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวอยู่ด้วยใช่ไหมครับ

พ่อ ถูกแล้วหมู รัชกาลที่ ๕ ทรงพระราชนิพนธ์คำโคลงเรื่องราวเกียรติรวมทั้งสิ้น ๒๒๔ บท แบ่งเป็น ๘ ห้อง คือห้องที่ ๕๐ ตอน ทศกัณฐ์ทำพิธีอุ้มงค์ ห้องที่ ๕๔ ตอน หนุมานเข้าห้องนางวานรินทร์ ห้องที่ ๑๐๒ ตอน นางมณฑาทิพย์ ห้องที่ ๑๐๓ ตอน ทศกัณฐ์ขาดเศียรขาดกร ห้องที่ ๑๐๔ ตอน ฤๅษีถวยลึง ห้องที่ ๑๐๕ ตอน หนุมานตีทัพพระลักษมณ์ ห้องที่ ๑๐๖ ตอน หนุมานได้นางสุวรรณกัณยุมา และห้องที่ ๑๐๗ ตอน หนุมานชุกलोंดวงใจ

แมว เป็นอันว่าตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ ในโอกาสฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๑๐๐ ปี

ภาพรามเกียรติ์พระระเบียงวัดพระแก้วก็มีคำโคลงอธิบายเรื่องโดยสมบูรณ์
นะกะ

หมู พ่อครับ ภาพรามเกียรติ์ที่เราดูกันเมื่อคืนนี้ รู้สึกว่ายังสมบูรณ์ดี หมูอยากทราบว่า
ตั้งแต่ครั้งรัชกาลที่ ๕ มาแล้ว เราซ่อมกันอีกหรือเปล่าครับ

พ่อ ซ่อมซิดู๊ก ในรัชกาลที่ ๗ ก็ซ่อมครั้งฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๑๕๐ ปี เมื่อ
พ.ศ. ๒๔๗๕ และซ่อมครั้งสุดท้ายในรัชกาลปัจจุบัน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ เพื่อให้
เสร็จทันเฉลิมฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ก็เลยเป็นภาพที่สวยงามและสมบูรณ์
อย่างที่เรารู้กันนั่นแหละ

แมว พ่อคะ เรื่องรามเกียรติ์เป็นเรื่องที่ไทยเรารักแต่งขึ้นเองหรือคะ

พ่อ เรื่องรามเกียรติ์ไทยเรานี้มีบางท่านว่า ได้เค้าเรื่องมาจากรามายณะของอินเดีย
แล้วไทยเรามาแต่งเติมเสริมต่อให้เรื่องราวพิสดารขึ้น และมีมาตั้งแต่ครั้ง
กรุงศรีอยุธยา ในสมัยกรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชก็ทรง
พระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ไว้ ๔ ตอน เรื่องรามเกียรติ์ที่ยาวและจบโดย
สมบูรณ์ที่สุด เป็นบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
มหาราช พระองค์ทรงรวบรวมเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งกระจัดพลัดพรายอยู่นั้นให้
รวมเข้าเป็นเรื่องเพื่อรักษาไว้เป็นแบบฉบับสำหรับบ้านเมืองต่อไป พระราชนิพนธ์
เรื่องรามเกียรติ์รัชกาลที่ ๑ มีเนื้อเรื่องติดต่อกันไปนับเป็นวรรณคดีไทยเรื่องเดียว
ที่ยืดยาวและพิสดารที่สุดในบรรดาวรรณกรรมไทย มีความยาวถึง ๑๑๗ เล่ม
สมุดไทย

หมู สมุดไทยเป็นอย่างไรครับพ่อ

พ่อ สมุดไทยก็คือสมุดข่อยที่พับไปพับมา ใช้เขียนหนังสือแบบโบราณของไทย
นั่นแหละ หมูเคยเห็นสมุดข่อยไหมล่ะ

หมู เคยเห็นครับ

พ่อ นั่นแหละสมุดไทยละ เรื่องรามเกียรติ์ในรัชกาลที่ ๑ ใช้สมุดไทยเขียนถึง ๑๑๗
เล่ม คำนวน คำกลอนได้ประมาณ ๕๐,๒๘๖ คำกลอน คำเนินเรื่องตั้งแต่หิรันดร์
ยักษย์ม้วนแผ่นดินไปจนถึงเสร็จสิ้นการปราบปรามอสูรในพื้นโลก

แมว เรื่องรามเกียรติ์รัชกาลที่ ๑ กับภาพรามเกียรติ์พระระเบียงวัดพระแก้วต่างกัน ไหมคะ

พ่อ ไม่ต่างกันหรอกลูก ภาพรามเกียรติ์พระระเบียงวัดพระแก้วเขียนมาตั้งแต่ครั้งรัชกาลที่ ๑ เพราะฉะนั้น จึงดำเนินเรื่องราวตามบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑ ทุกประการ มีข้อน่าสังเกตว่าการที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ขึ้นเป็นบทละครนั้น คงจะมีได้ทรงมุ่งหมายที่จะให้ใช้แสดงละคร เพราะบทพระราชนิพนธ์แต่ละตอนล้วนมีคำกลอนยาว ๆ เช่น ตอนทรงช้าง ทรงรถ ตอนสร่งน้ำ แต่งพระองค์ก็ทรงพรรณนาไว้อย่างยาว ถ้าจะนำไปแสดงละครก็จำเป็นต้องตัดทอนให้สั้นลง ข้อที่ยืนยันว่ารัชกาลที่ ๑ ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะให้เรื่องรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในพระองค์ท่านมีรสไพเราะให้ความเพลิดเพลินชวนอ่านในด้านวรรณคดีมากกว่าจะนำมาเล่นละคร เพราะปรากฏในตอนท้ายเรื่องรามเกียรติ์ว่า

“อันพระราชนิพนธ์รามเกียรติ์	ทรงเพียรตามเรื่องนิยายไสย
ใจจะเป็นแก่นสารลึงไฉ	ตั้งพระทัยสมโภชบูชา
ใครฟังอย่าได้ไหลหลง	จงปลอมนิจจังสังขาร
ซึ่งอักษรกลอนกล่าวลำดับมา	โดยราชปรีดาภิรมย์

แมว เรื่องรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑ มีความยาวมากไม่เหมาะสำหรับแสดงละครแล้วรามเกียรติ์ฉบับไหนละครที่นิยมนำมาแสดงกัน

พ่อ รามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยซึ่งถูกเหมาะสำหรับแสดงโขนละคร เหตุที่ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ขึ้นก็เพราะทรงมีพระราชดำริว่า เรื่องรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑ นั้นนำมาแสดงโขนละครได้ไม่สนิทนัก เพราะบางบทบางตอนยืดยาวเกินไปไม่กระชับ ทรงจึงทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นใหม่ เพื่อให้แสดงละครได้เหมาะสม เช่น ตอนนางสีดาผูกคอตายและหนุมานมาแก้ไขนั้น บทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑ ยืดยาวเกินไป กว่าหนุมานจะเข้าแก้ไขได้ ถ้าเป็นเรื่องจริง ๆ นางสีดาก็คงตายไปก่อนแล้ว บทพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๑ ตอนนี้มีว่า

“เอาญาผูกสอให้มัน
หลับเนตรจ่านงปลงใจ

เชิดมึง

บัดนั้น
ครั้นเห็นองค์อัครชายา
ตัวสั้นเพียงสิ้นชีวิต
โอดโพนโจนลงตรงไป

เชิด

ครั้งถึงจึงแก้ภูษาทรง
หย่อนลงกับพื้นปฐพี

แล้วพันกับกิ่งโศกใหญ่
อรไทก็โจนลงมา

วายุบุตรวุฒิไกรใจกล้า
ผูกสอโจนมาก็ตกใจ
ร้อนจิตดังหนึ่งเพลิงไหม้
ด้วยกำลังว่องไวทันที

ที่ผูกสอองค์พระลักษมี
ขุนกระบี่ก็โจนลงมา”

แมว

พ่อคะ แล้วรัชกาลที่ ๒ ทรงแก้ว่าอย่างไรคะ

พ่อ

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นใหม่ให้หนุमान
เข้าแก้ไขได้โดยรวดเร็ว ทรงแต่งบทนางสีดาว่า

“จึงเอาผ้าผูกพันกระสันรัด
แล้วทรงให้สุนทรภู่แต่งต่อ
“ชายหนึ่งผูกสออรไท
บัดนั้น

เกี่ยวกระหวัดไว้กับกิ่งโศกใหญ่”
สุนทรภู่ก็แต่งถวายว่า
แล้วทอดองค์ลงไปจะให้ตาย
วายุบุตรแก้ได้ดังใจหมาย”

ก็เป็นทีที่พ่อพระราชหฤทัย

หนู

พ่อครับ รามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ ๒ แตกต่างกับฉบับรัชกาลที่ ๑ ตรงที่ฉบับรัชกาล
ที่ ๒ สามารถให้แสดงโขนละครได้เหมาะสมแล้ว ยังมีข้อแตกต่างอะไรอีกบ้างครับ

พ่อ

มีชิลูก รามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ ๒ ดำเนินเรื่องตั้งแต่พระรามใช้ให้หนุमानนำแหวน
กับผ้าสะไบไปถวายนางสีดาที่กรุงลงกา ซึ่งเป็นการเริ่มเรื่องหลังจากที่ทศกัณฐ์
ลักพานางสีดาไปแล้ว จนถึงอภิเษกพระรามกับนางสีดาที่เขาไกรลาส และ
พระรามกับนางสีดาถลันคืนกรุงอโยธยา บทพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ใน
รัชกาลที่ ๒ สั้นกว่าบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑ มีความยาวประมาณ ๑๔,๓๐๐
คำกลอน นอกจากรัชกาลที่ ๒ จะทรงพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์เป็นบท

ละครแล้ว ยังทรงพระราชนิพนธ์เป็นบทพากย์โขนอีก ๔ ตอน คือ ตอนนางลอย
นาคบาศ พรหมาสตร์ และพากย์ชมช้างเอราวัณ

แมว พ่อพากย์โขนเป็นลองพากย์บทพระราชนิพนธ์รามเกียรติ์ในรัชกาลที่ ๒ ให้ฟัง
หน่อยซิคะ

พ่อ ตกลงลูก พ่อจะพากย์บทพระรามคร่ำครวญถึงนางสีดาในตอนนางลอย ซึ่งรัชกาล
ที่ ๒ ทรงพระราชนิพนธ์ไว้เป็นกาพย์ยานีให้ฟัง

“มาดมั่นจะหาดวง	วิเชียรช่วงเท่าคิริ
หาดวงพระสุริย์ศรี	ก็จะได้ดูจดังใจ
จะหาโฉมให้เหมือนนุช	จนสุดฟ้าสุราลัย
ตายแล้วและเกิดใหม่	ไม่ได้เหมือนเจ้านถมล”

ดนตรี

หมู พ่อครับ นอกจากรัชกาลที่ ๑ และรัชกาลที่ ๒ ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์
แล้ว มีรัชกาลไหนอีกครับ

พ่อ รัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์บทละคร
เรื่องรามเกียรติ์ขึ้นเป็นสำนวนใหม่อีก ๑ ตอน คือตอนพระรามเดินดง เป็น
หนังสือ ๔ เล่ม สมุดไทย มีความยาว ๑,๖๖๔ คำกลอน

แมว รัชกาลที่ ๕ ละคะพ่อ ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์หรือเปล่า

พ่อ ทรงพระราชนิพนธ์ซีลูก เป็นโคลงสี่สุภาพ บรรยายภาพรามเกียรติ์ที่พระกระเบียง
วัดพระแก้วที่พ่อเล่าให้ฟังไปแล้วยังงี้ละ

แมว จริงซีคะพ่อ แล้วรัชกาลที่ ๖ ละคะ ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์
หรือเปล่าคะ

พ่อ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราษอุทิศสาหะสอบคั่นคว่ำที่มา
ของเรื่องรามเกียรติ์ จากคัมภีร์รามายณะของ वाल्मीकि แล้วทรงพระราชนิพนธ์
บทร้องและบทพากย์เจรจาขึ้นสำหรับแสดงโขน เป็นที่น่าสังเกตว่าบทโขนเรื่อง
รามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖ ดำเนินเรื่องราวแตกต่างจาก
บทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑ และรัชกาลที่ ๒ มาก ตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์

ของรัชกาลที่ ๖ ก็เรียกผิดกับรามเกียรติ์ในรัชกาลอื่น ๆ เช่น พิเภก เรียก พิเภกษณ์ พระลักษณ์ เรียกลักษมณ์ สุกสาน แยกเป็น ๒ ตัว ชื่อศุกะ และสารัน เป็นต้น

หมู พ่อจะกรณายกตัวอย่างเรื่องรามเกียรติ์รัชกาลที่ ๖ ที่แตกต่างกับรัชกาลที่ ๑ และรัชกาลที่ ๒ ให้ฟังสักตอนได้ไหมครับ

พ่อ ได้ซิลูก เช่น ตอนพระรามสั่งให้พลลิงจองถนนเสร็จแล้วก็ยกพลข้ามมหาสมุทร ไปยังฝั่งลงกา บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑ และรัชกาลที่ ๒ ดำเนินเรื่องว่า พระอินทร์ให้พระมาตุลีนำรถเวฬุยันต์ลงมาถวายพระราม สำหรับเป็นราชพาหนะ แต่พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖ พระรามเสด็จข้ามมหาสมุทรโดยทรงบำหนุมาน และพระลักษมณ์ประทับบนต้นแขนองคตพาข้ามมหาสมุทรไปยังฝั่งลงกา บทพระราชนิพนธ์ตอนนี้มีว่า

งามองค์พระทรงครุฑ	เจ้าอุรุธยาภา
ทรงรัตนวรา-	ภรณิศร์พิลิสฐ์สรรพ
ทรงบำวายุบุตร	ฤทธิรุทรดั่งไฟกลัป
ลอยล่องเหนือฟองอรร-	ณพะลิวเหมือนทิวลม
งามองค์พระลักษมณ์	ผู้มหันต์มโหศม
ศักดิ์เลิศประเสริฐสม	วรเกียรติพระจักริน
ทรงพาหะองคต	กปิยศโยธิน
พาข้ามกระแสน-	ฐประหนึ่งพระพายผัน

แมว ในเรื่องรามเกียรติ์ฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖ มีกล่าวถึงพระรามกับพระลักษณ์ ทรงราชรถบ้างไหมคะ

พ่อ มีซิลูก เช่นตอนพิริกุ่มภินิยา ตอนนาคบาศ และตอนพรหมาสตร์ พระรามกับพระลักษณ์ประทับราชรถทั้ง ๓ ตอน

แมว แล้วพระอินทร์นำรถมาถวายพระรามในตอนไหนล่ะคะ

พ่อ ในบทพระราชนิพนธ์รามเกียรติ์รัชกาลที่ ๖ ไม่ได้กล่าวถึงตอนพระอินทร์ถวายรถแก่พระรามจะลูก

หมู พ่อครับ รัชกาลต่อ ๆ มาทรงพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์บ้างไหมครับ

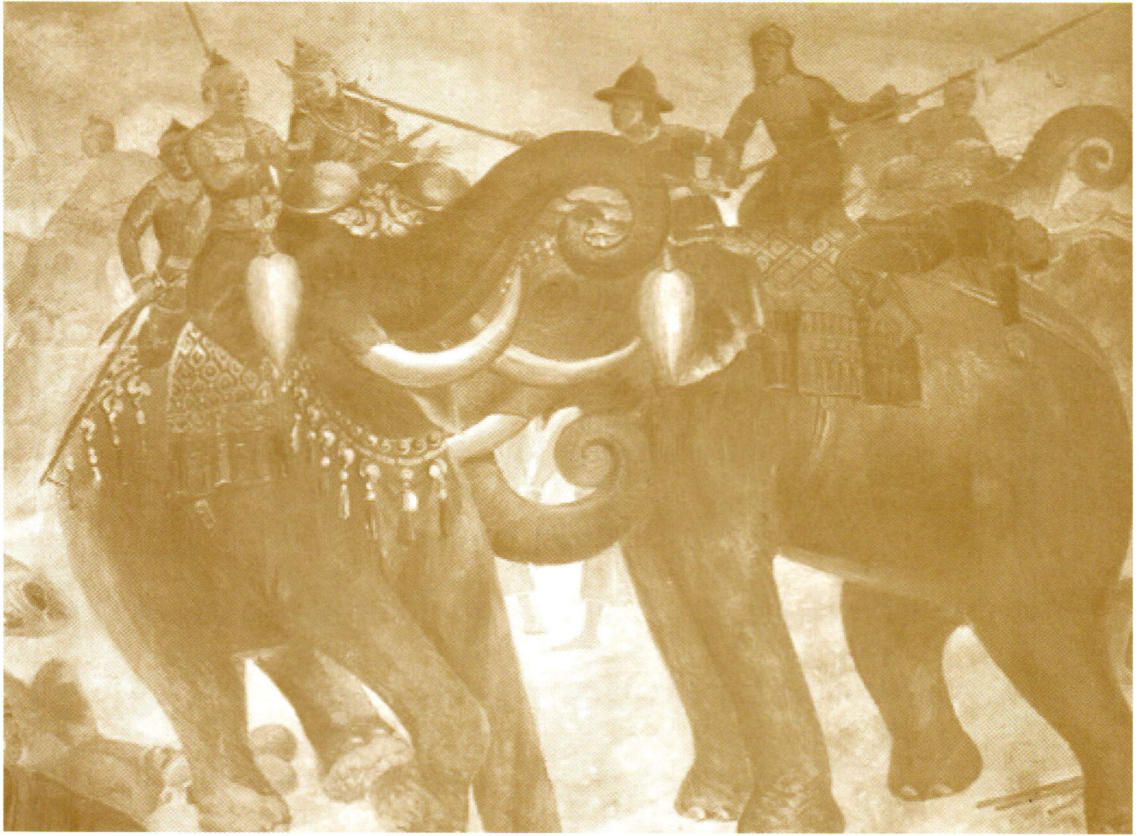
พ่อ หลังจากรัชกาลที่ ๖ แล้วไม่มีรัชกาลใดทรงพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์อีกเลย
จะลูก การแสดงโขนในสมัยปัจจุบันนี้ก็นำบทพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ใน
รัชกาลที่ ๑ รัชกาลที่ ๒ และรัชกาลที่ ๖ มาเป็นบทแสดงทั้งนั้น

แมว วันนี้พ่อพามาดูจิตรกรรมฝาผนัง ภาพรามเกียรติ์วัดพระแก้วไม่เสียเวลาเปล่าเลย
นะกะ ลูก ๆ ได้ทั้งความรู้ และความบันเทิงด้วย

พ่อ กลับบ้านเถอะลูก เดียวแม่เขาเป็นห่วง

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

เรื่อง กฎาภินิหารอันบดบังมิได้

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันพระมหากษัตริย์

ผู้เขียนบท อนงค์ นาคสวัสดิ์

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา (สวศ.)

วันเสาร์ที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๖ เวลา ๑๘.๓๐ - ๑๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

เสียงอ่าน

สดุดิเดชวิษเยศไต้
ยี่สิบห้ามกราทวน
ทรงกู้เอกราชหวน
ยุทธหัตถีอีกห้าว
บุญเพรงพระเดชคำ
ทศพิชพระชำระ
จริยานุภาพปลง
เกริกพระนามสยามแพรว

นเรศวร

เทิดท้าว

หันสู่ สยามเเ

หันเหียนบรมตะเลง

ไพทอง

ศาสน์แพ้ว

ทูลจิต ทูลหนา

เพริศด้าวต่างแดน

หมู

อ้อ...ฮือ ซึ่งจริงๆ ครับ คุณป้า เป็นบุญของคนที่พอก้าวเข้ามา ก็ได้ยินชัดเจน
เลย เข้มจริงๆ คุณป้าเรานี้ คุณป้าแต่งเองด้วยใช่ไหมครับ

ป้า

แล้วหนูว่าใครแต่งละ

หมู

ก็คุณป้านะซีครับ แต่งเทิดพระเกียรติในหลวงใช่ไหมครับ

ป้า

เทิดพระเกียรติพระมหาวิสุทธิสมเด็จพะนเรศวรมหาราช จ๊ะ

หมู

อ้อ ผมทราบแล้ว พุธนี้ ๒๕ มกราคม เป็นวันกองทัพไทย คุณป้าเตรียมจะไป
อ่านออกวิทย์ใช่ไหมละครับ

ป้า

ใช่จ๊ะ ทายเก่งจริง กว่าจะเขียนได้ก็ต้องใช้เวลาหลายวัน นอนคิด นั่งคิด
เดินคิดว่าจะใช้คำอย่างไรจึงจะสมกับพระบรมราชกิตติคุณในพระองค์ท่าน
ครั้นพอเวลาจนตัวก็เขียนออกมาได้ แต่นี้ไม่ถึงหนึ่งในพันของความสำนึกใน
พระมหากรุณาธิคุณอันเปี่ยมด้วยมหัศจรรย์ในพระเดชานุภาพ พระจริยานุภาพ
แต่พอจะได้กำลังใจเมื่อตอนที่หนูได้ฟังป้าซ้อมอ่านบททวนดูแล้วก็ทักว่า ซึ่งจริงๆ
ครับคุณป้า นี่แหละ ขอรื้อหรือเปล่าไม่รู้

หมู

ไม่ได้ยอครับ ซึ่งจริงๆ ทำให้คนไทยทุกคน โดยเฉพาะทหารทั้งสามเหล่าทัพ
เห็นความสำคัญและภูมิใจ ระลึกถึงเกียรติภูมิและหน้าที่ของตน แต่ผมอยาก

ປ້າ

ห่ม

 บทวิทยุอยู่อย่างไทย

ป้า ไช้จ๊ะ กฤษฎาภินิหาร เป็นคำสมาส จากคำว่า “กฤษฎา” และ “อภินิหาร” “กฤษฎา” เป็นคำวิเศษณ์ แปลว่า ทำแล้ว และ “อภินิหาร” คำนาม แปลว่า อำนาจแห่งบารมี อำนาจแห่งบุญที่สร้างสมไว้ รวมเป็นคำสมาส หมายความว่า อำนาจแห่งบุญบารมี ความดี ที่ได้กระทำสั่งสมมา

หมุ และพระจริยานุภาพ ละครับ คุณป้าหมายถึง อานุภาพแห่งพระจริยานุวัตร ในพระราชอำนาจของพระองค์ ไช้ไหมครับ

ป้า เก่งจริง ป้าอยากจะได้ใช้คำนี้เพราะ สมเด็จพระนเรศวรมีพระจริยานุภาพในด้านนี้ บ้านเมืองจึงสงบร่มเย็นสมดังที่เมื่อพระราชบิดา คือ พระมหาธรรมราชา เสด็จสวรรคตในปี พ.ศ. ๒๑๓๓ เหล่าท้าวพระยามุขมนตรีก็กราบบังคมทูลอัญเชิญให้ทรงรับราชสมบัติและทรงปกครองแผ่นดินต่อไป แต่สมเด็จพระนเรศวรมิได้มีพระราชประสงค์ที่จะรับราชสมบัติ

หมุ ทำไมละครับ พระองค์ก็เป็นพระราชโอรสพระองค์ใหญ่

ป้า หมูอ่านคูชี พระองค์ตรัสว่าอย่างไร ตามหนังสือที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้แปลจากพระราชพงสาวดารโดยสังเขปของ “วันวลิต” หรือ “ฟรานฟลิต” ชาวฮอลันดา ที่เขียนขึ้นเมื่อครั้งเข้ามาทำงานที่กรุงศรีอยุธยาในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของห้างค้าขายของฮอลันดา ชื่อบริษัท “อีสต์อินเดีย” ในพ.ศ. ๒๑๗๖ หลังสมเด็จพระนเรศวร สวรรคตแล้วเพียง ๕๐ ปี อ่านซีจ๊ะ

หมุ ครับ พระนเรศวรมิได้มีพระราชประสงค์ที่จะรับราชสมบัติ แล้วตรัสแก่ขุนนางทั้งปวงว่า พระองค์ได้ทรงใช้พระเดชหลังเลียดคนมามากเกินควรแล้ว หากทรงปกครองแผ่นดินก็จะเดือดร้อนกันทั่วไป ดังนั้นจึงมีพระราชดำริให้พระอนุชาผู้ซึ่งทรงอยู่ในตำแหน่งฝ่ายหลัง เป็นพระอนุชาพระองค์รองลงไปให้ขึ้นเสวยราชสมบัติเป็นพระเจ้าแผ่นดิน

ป้า เห็นไหม พระองค์มิได้ทรงเห็นแก่ราชสมบัติเลย

หมุ แต่ในที่สุด พระอนุชา คือ พระเอกาทศรถ และข้าราชการทั้งปวงก็พากันกราบบังคมทูลวิงวอนอย่างเดิม แม้พระองค์จะมีพระราชดำริได้แย่งอย่างไร สมเด็จพระนเรศวรจึงมีพระราชดำรัสตอบว่า “ถ้าอย่างนั้นเราขอให้ท่านทั้งหลาย

จงเชื่อฟังเรา ปฏิบัติตามพระราชกำหนด บทพระอัยการ และช่วยกันรักษา
พระราชกำหนดกฎหมายมิให้ขาดตกบกพร่อง ผู้ใดทำผิดพระราชกำหนดกฎหมาย
แม้แต่เล็กน้อยจะต้องเป็นโทษ

ป่า

ยังมีข้อความที่วันวลิตเขียน และ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ แปลไว้ น่าอ่านให้คนไทยฟัง
เพื่อระลึกถึงพระเดชานุภาพในสงครามยุทธหัตถี อันเป็นมหัศจรรย์ยิ่ง คือ ตอนที่
ทรงช้างชื่อ “พลายภูเขาทอง” เข้าประจันกับพระมหาอุปราชา ซึ่งทรงช้างชื่อ
“พลายพัทธกอ” พร้อมกับพระเอกาทศรถพระอนุชา ทรงช้าง “พลายบุญเรือง”
เข้าชนช้างชื่อ “พลายพัชเนียง” ของมังจาซโร ฝ่ายพม่าที่เสียชีวิตพร้อมๆ กันด้วย
ณ วัดร้างแห่งหนึ่ง เรียกกันว่า “เครง” หรือ หนองสาหร่าย สุพรรณบุรี มีว่า

เมื่อกองทัพทั้งสองมาประจัญกันเข้า พระนเรศวรและพระมหาอุปราชา
ต่างทอดพระเนตรเห็นกันเข้า ต่างองค์ก็มีพระทัยฮึกเหิม เสด็จออกจากกองทัพ
ขับพระคชาธารโดยปราศจากกริพลเข้าหากันประจัญว่าเสียพระจริต แต่
พระคชาธารที่พระนเรศวรทรงอยู่นั้น เล็กกว่าช้างทรงพระมหาอุปราชามากนัก
เมื่อกษัตริย์ทั้งสองพระองค์มุ่งเข้าหากัน ช้างที่เล็กกว่าก็ตกใจกลัวช้างที่ใหญ่กว่า
ถึงกับเบนหัวจะถอยกลับอยู่ท่าเดียว พระนเรศวรก็ตกพระทัยจึงตรัสกับพระยา
ช้างต้นว่า “พ่อเมืองเอย ถ้าท่านละทิ้งเรา ณ บัดนี้ ก็เท่ากับว่าท่านละทิ้งตัว
ท่านเอง” และลากยศของท่านทั้งปวง เราเกรงว่าแต่บัดนี้เป็นต้นไป ท่านจะไร้
ยศศักดิ์ หากษัตริย์มาทรงท่านมิได้ ขอให้คิดดูเถิดว่าขณะนี้พระราชาของกษัตริย์
สองพระองค์ขึ้นอยู่กับท่านและท่านสามารถจะสู้ให้เราชนะ ขอให้ท่านดูราษฎร
ผู้ยากไร้ของเรา คิดดูเถิดว่าเขาจะต้องพ่ายแพ้และกระจัดพลัดพรายถึงปานไหน
ถ้าหากว่าเราทั้งสองหนีจากชัยสมรภูมิ แต่ถ้าหากเราทั้งสองยืนหยัดอยู่ไว้ ด้วย
ความกล้าหาญของท่านและกำลังของเรา เราก็อาจเอาชนะเข้าศึกได้ และเมื่อได้
ชัยชนะแล้วเราก็จะได้เกียรติยศร่วมกันสืบไป

ขณะที่พระองค์ตรัสแก่พระยาช้างต้นนั้น ก็ทรงพรมน้ำเทพมนต์ ซึ่ง
พราหมณ์ได้ทำถวายไว้สำหรับโอกาสนี้ ลงบนศีรษะช้างสามครั้งขณะนั้น น้ำ
พระอสุรลักไหลหลังลงตกต้องวงพระคชาธาร พระยาช้างต้นผู้ชาญฉลาดนั้น

เมื่อได้รับน้ำเทพมนต์และน้ำพระอสุลและไฉน พระราชดำรัสของวีรกษัตริย์
ก็มีใจอีกเหิม ขว้างขึ้นประณต แล้วเบนหัวสู่ข้าศึก พลันวิ่งเข้าสู่กษัตริย์มอญ
ประจวบเสียดสี อำนาจของพระยาช้างคันในการสู้รบครั้งนี้แลดูแล้วน่ากลัวและ
น่าอัศจรรย์ยิ่งนัก

ข้าศึกพยายามเอาเงาเสยพระคชาธารให้ลอยห่างอยู่ตลอดเวลา ในที่สุด
พระยาช้างซึ่งเล็กกว่าก็ได้ที่ข้าศึก โดยช้างข้าศึกมีทันรู้ตัว จึงเสยช้างข้าศึกไป
น้อยหนึ่ง แล้วเองวงศ์ช้างข้าศึกด้วยกำลังแรงยิ่งนัก จนช้างข้าศึกร้องขึ้น
กษัตริย์มอญก็ตกพระทัย กษัตริย์ไทยเห็นได้ที่จะเอาชนะกษัตริย์มอญได้ ก็เอา
พระแสงขอ (ซึ่งทรงใช้บังคับช้าง) ตีต้องพระเศียรกษัตริย์มอญ แล้วใช้พระแสง
ทวนแทงจนกระทั่งกษัตริย์มอญตกช้างสิ้นพระชนม์ ส่วนพระเอกาทศรถก็ทรง
ประหารมังจาขโรตายบนหลังพลายพัชเนียง

หมุ ท่านก็ฤทธิ์กล่าวไว้ว่า อย่างไรก็ตาม พระราชดำรัสของสมเด็จพระนเรศวรต่อ
พระยาช้างนั้น น่าจะมีสถานีวิทูในเมืองไทยทุกวันนี้เอามาอ่านให้คนฟังทุกวัน
หรือจะอ่านทั้งวันก็ยังได้

ป้า แล้วจะดีไหม

หมุ ครับ ดีครับ จะเป็นการปลูกฝังความรักชาติบ้านเมือง รู้จักหวงแหนวัฒนธรรม
ความเป็นไทยกันบ้าง โดยเฉพาะสื่อมวลชนทั้งหลายจะได้เห็นความสำคัญและ
เน้นการปลูกใจให้รักชาติรักวัฒนธรรมให้มากขึ้น ผมจำได้ว่าเมื่อสี่สิบกว่าปีมาแล้ว
คุณป้าเขียนบทละครคำกลอนเรื่อง “สมเด็จพระนเรศวร” ให้วิทยาลัยครู
พิบูลสงคราม พิษณุโลก แสดงกลางแจ้ง ใช้น้ำจริง ช้างจริง ยกทัพกันมโหฬาร
ทีเดียวตอนนั้น ผมอยู่ชั้นประถมยังนึกอยากจะไปเดินทัพกับเขาเลย แสง เสียง
ก็ชัดเจน สวยงาม

ป้า ป้ายปลื้มและภูมิใจที่ละครกลางแจ้งเรื่องนี้ ได้รับการสนับสนุนจากพลโทสีมา
ปาณิกบุตร แม่ทัพภาคที่ ๓ ในขณะนั้น ให้ได้ไปแสดงถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมพระเจ้าลูกเธอ และ
พระบรมวงศานุวงศ์บางพระองค์ ณ ศาลาวิไล จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๔

ตอนหนึ่งตอนจะยกทัพออกไปประจัญกับทัพมหาอุปราชา ซึ่งพระเจ้ากรุงหงสาวดี
 นั้นทพูเรงทรงใช้ให้ยกมาตีไทยเรา หมูจ๋ำได้แน่นอน ป้าจะพุดบทพระเอกาทศรถ

ป้า (พระเอกาทศรถ)	นันทพูเรง	คงเกรงเดช	ของเจ้าพี่
	ยกโยธี	มามากมาย	กว่าหลายเท่า
หมู (พระนเรศวร)	เราน้อยกว่า	ก็ไม่เกี่ยง	ต้องเสี่ยงเอา
	พระยอมเข้า	คุ้มเรา	ทุกครั้งครา
	จงสังทหาร	ทุกคน	ให้ถื้อมัน
	ถึงเวลา	เข้าประจัญ	อย่าชะล่า
	สติตั้ง	เชื่อฟัง	ผู้บัญชา
	จะให้ถ้อย	หรือรุดหน้า	อย่าคั่งคั้น
	ในการรบ	เรื่องวินัย	ต้องเคร่งครัด
	อย่าขึ้นขัด	บุ่มบ่าม	ยามคับขัน
	กำลังใจ	สู้เข้าไว้	สุดชีวิต
	ตายเมื่อไร	ตายเหมือนกัน	ถึงวันตาย

ป้า ก็ไม่มีคำไหนจะกระทบกระเทือนสัมพันธ์ไมตรีกับพม่าอย่างไร เราปลุกใจของเรา
 ตามธรรมดาที่แสดงถึงพระสมิทธานุภาพในการปลุกกระดมทหารให้มีความ
 เด็ดเดี่ยวกล้าตายเพื่อชาติ แล้วถึงตอนสุดท้ายซึ่งเป็นจุดสุดยอดของเรื่อง คือ
 ตอนที่พระมหาอุปราชาถูกฟันชนบลงบนคอพระคชาธาร พลายพัทธกอ สมเด็จพระ
 พระนเรศวรทรงรำพึงว่า

อนิจจา	อุปราชา	ชาติพม่า
มาถูกข้า	ผลาญยับ	ดับที่นี่
ข้าจนจิต	เพราะพี่ผิด	คิดย่ำยี
มังกะยอ	ชาวพี่	จงอภัย
แผ่นดินซิด	ติดกัน	ควรผันผ่อน

จะต่อกร	ข่มเหงกัน	ไปถึงไหน
ไทยรักสงบ	แต่ถำรบ	รบสุดใจ
อย่าดูถูก	ว่าคนไทย	ไร้ฝีมือ

แล้วพระนเรศวรก็ทรงจับช้างมาท่ามกลางทหารที่นอนตายอยู่กลางสนาม
ตรัสว่า

โอ้เพื่อนรัก	นักรบ	ข้าทั้งหลาย
ถึงชีพวาย	ไปสวรรค์	อยู่ชั้นไหน
แต่วิญญาณ	นักรบนั้น	ไม่บรรลย์
คงฝังแผ่	ทุกแห่งไป	ในหลุมทอง
ใครบังอาจ	ยุทธแย้ง	แบ่งทำลาย
มันฉิบหาย	ด้าวดิน	สิ้นทั้งฟอง
ขอพวกเรา	รวมกำลัง	ทั้งพี่น้อง
วิญญาณเรา	จะปกป้อง	ตลอดกาล

ไฟดับมืด เพลงวิญญาณนักรบ (เนื้อร้องและทำนองของ พลตรีหลวงวิจิตร
วาทการ) ผู้แสดงเพลงวิญญาณนักรบออกกรำรำแปรแถว ถือดวงไฟวิญญาณ

- หมู ฟังแล้วอยากดูจริงๆ ผมคิดว่าใครได้ดูละครกลางแจ้งนี้จะต้องเกิดความซาบซึ้ง
รักชาติบ้านเมืองขึ้นมาจับใจทีเดียว
- ป่า หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช กล่าวไว้ในหนังสือเล่มนี้ หน้า ๒๑๐ อีก หมูอ่านดู
- หมู (อ่าน) ในใจคนไทย ถึงคนไทยจะเกรงกลัว พระราชาณาแห่ง พระนเรศวรเป็นเจ้า
ยิ่งกว่าความตาย ความกลัวนั้นก็ยังดีกว่าความกลัวพม่า หรือความหวาดหวั่น
ผู้มีอำนาจจากทิศอื่น เช่นพระยาละแวก ความเกรงกลัวพระราชาณา
พระนเรศวรเป็นเจ้านั้น เกิดจากความเคารพรักและความภูมิใจ เพราะ
พระนเรศวรเป็นเจ้า ทรงปฏิบัติพระองค์ให้แลเห็นได้ชัดทั่วกันว่า พระราช

กรณีกิจน้อยใหญ่นั้น เป็นไปเพื่อประโยชน์ร่วมกันของคนไทย และเพื่อประโยชน์ของบ้านเมือง มิได้เป็นไปเพื่อ ประโยชน์ส่วนพระองค์เองเลย แม้แต่น้อย จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่แห่งพระชนมชีพนั้นอยู่ในสนามรบหรือชนบท ประทับแต่ในพลับพลาหรือในค่าย มิได้เสวยสุขอยู่แต่ในปราสาทราชมณเฑียร หรือในพระนคร ในยามสู้ศึกก็มิได้ทรงปล่อยให้ทหารรับผู้แต่ตามลำพัง แต่ได้ทรงเข้ารับ เคียงบ่าเคียงไหล่กับทหารทั้งปวง เมื่อครั้งทรงกระทำยุทธหัตถีนั้น ได้ทรงสละพระองค์เพื่อชาติบ้านเมืองโดยสิ้นเชิง หากแต่ความชำนาญชาญ ในการสู้รบและอำนาจเทพยดาที่รักษาพระมหาเศวตฉัตรของไทย ได้คุ้มครอง พระองค์ กลับมีชัยแก่ข้าศึกด้วยพระองค์เองโดยปราศจากกริพล

ป่า

หลักฐานประวัติศาสตร์ร่วมสมัยที่นักจดหมายเหตุตะวันตกบันทึกไว้ ได้กล่าวถึง บทบาทของพระองค์ในด้านอื่นๆ โดยเฉพาะด้านการทูตและพาณิชย์สัมพันธ์กับ ต่างประเทศ พระองค์ท่านทรงติดต่อค้าขายกับชาวต่างประเทศ เช่น ประเทศ ฮอลันดา ประเทศโปรตุเกส ประเทศจีน บ่อยพอสมควร แม้กรุงศรีอยุธยาจะต้อง เฝ้าฯ สักกับพม่าและกัมพูชาตลอดรัชกาลนี้

จึงเห็นได้ว่าแม้พระองค์ทรงอุทิศพระองค์เพื่อสร้างความมั่นคง ยิ่งใหญ่ จนทำให้กรุงศรีอยุธยาเป็นมหาอำนาจในพื้นที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในยุคนั้น แต่ก็ ทรงเห็นความสำคัญในการที่บ้านเมืองต้องมีวินัย ยึดมั่นในกฎหมายและมีความ มั่งคั่งร่ำรวยด้วย จนกลายเป็นนโยบายสำคัญในรัชสมัยต่อมาที่พระเอกาทศรถ ครองราชย์ ซึ่งรัชสมัยของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกินเวลาเพียง ๑๕ ปี เท่านั้น

หมู่

หมู่ขออ่านตอนท้ายที่ท่านหม่อมราชวงศ์ถนัดศรีฯ เขียนไว้อีกหน่อยนะคะ

(อ่าน)

ชาวมลายู เรียกพระนเรศวรเป็นเจ้าว่าพระอัคนิราช หมายถึงไฟ อันไฟนั้นย่อมมีทั้งความร้อนมีพลังงาน และมีแสงสว่าง พระบรมราชกฤษฎา ภินิหาร ของพระนเรศวรเป็นเจ้า ก็เป็นดังนั้น ถึงแม้ว่าจะมีสิ่งใดมากหรือน้อย มาบดบัง แสงสว่างอันเจิดจ้านั้นก็ยิ่งส่องออกมาให้เห็นปรากฏแก่ตาแก่ใจคน จนได้

พระบรมราชกฤษฎีกาของพระนเรศวรเป็นเจ้า จึงเป็นกฤษฎีกา
อันบัดนี้มีได้ ด้วยประการฉะนี้

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

เรื่อง อบอบสมุนไพรรไทย

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันชาติ : วัฒนธรรม

ผู้เขียนบท สุมาวลี หงษ์ทอง

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.)

วันอาทิตย์ที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

- ยัย (ทำเสียง อืม...) น่าสนใจ จริง.....จริง
- หมู มีอะไรน่าสนใจครับ คุณยัย
- ยัย ก็ดูอบสมุนไพรมานะสิคะ.....บริษัทที่ขายดูอบสมุนไพร่ ส่งใบโฆษณามาให้ดู เชิญชวนให้ซื้อสินค้าของเขา
- หมู ดูอบสมุนไพรมานะ เขาใช้ทำอะไรกันบ้างครับ
- ยัย เท่าที่ยัยอ่านดูนะคะ ก็บอกว่า ใช้อบเพื่อสุขภาพ ลดความอ้วน ช่วยให้ ผิวพรรณสดใส อะไรทำนองนี้ละคะ
- หมู คุณยัยอยากผิวสวยละสิทำ อ้าว...นั่น คุณแม่เดินมาโน่นแล้ว
- แม่ สวัสดิ์คะคุณหมู คุณยัย กำลังคุยอะไรกันอยู่คะ
- หมู คุณยัยกำลังสนใจดูอบสมุนไพรมานะครับ เขาโฆษณาว่าอบแล้วผิวจะสวย
- ยัย แหม...คุณหมูล่ะก็...มาเชวกันได้นะคะ
- แม่ อ้อ...นี่ก็ว่าคุยกันเรื่องอะไร ความจริงแล้วเรื่องการอบสมุนไพรมานะ เป็น ภูมิปัญญาไทย ที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพมานานแล้วละ
- หมู พุดอย่างนี้ แสดงว่าคุณแม่เรื่องการอบสมุนไพรมานะสิครับ
- แม่ รู้สิคะ เพราะแม่อ่านหนังสือ แล้วก็เคยเข้าอบสมุนไพรมานะแล้วด้วย
- ยัย แหม...ถ้าอย่างนั้นก็ดีเลยละ เเล้วให้ยัยกับคุณหมูฟังหน่อยเถอะว่า ดีและ ก็มีประโยชน์อย่างทีบอกไว้ในโฆษณานี้ไหม
- หมู แต่เดี๋ยวก่อนครับ อย่าเพิ่งเล่า หมูขอเข้าไปดูก่อนว่า มีของว่างอะไรอร่อยๆ บ้าง จะได้ยกออกมา

แม่, ยัย (พูดพร้อมกัน) ขอบคุณค่ะ

..... ดนตรีคั่นรายการ.....

หมู มาแล้วครับของว่าง...สาธุใส่หมู ชิมกันไปคุยกันไปได้เลยครับ อ้อ...แล้วก็มี

น้ำใบเตยด้วยหอม เย็น ชื่นใจ

เม้า อืม....น่ากินจัง เอาละ ถ้าอย่างนั้นเรามาเริ่มต้นกันที่วิธีการกันก่อนดีกว่าค่ะว่า การอบอบสมุนไพรเป็นอย่างไร

ยู้ย ค่ะ จะได้เข้าใจตั้งแต่ต้นเลย

เม้า การอบอบสมุนไพร เป็นวิธีการใช้สมุนไพรสดหรือแห้ง หลายชนิดมาต้มกับน้ำ แล้วใช้ไอน้ำที่ระเหยออกมาอบตัวและสูดดม

ยู้ย แล้วน้ำที่ต้มสมุนไพรไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไรหรอกคะ

เม้า ใช่ค่ะ นอกจากใช้ไอน้ำอบตัวและสูดดมแล้ว น้ำที่ต้มสมุนไพรก็นำมาใช้อาบด้วย

หมุ ก็เลยเรียกว่าอบอบสมุนไพรไทย ใช่มั้ยครับ

เม้า ใช่ค่ะ การอบอบสมุนไพรแบบไทยแท้และดั้งเดิมของเรานั้น ให้ประโยชน์ หลายอย่าง

ยู้ย อะไรบ้างคะ

เม้า ช่วยให้จิตใจผ่องใส ผ่อนคลายความตึงเครียด แล้วก็ยังรักษาโรคบางอย่างด้วย

หมุ รักษาโรคอะไรบ้างครับ

เม้า เช่นโรคผิวหนัง อาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ เป็นหวัดคัดจมูก

ยู้ย ถ้าอย่างนั้น ในใบโฆษณาขายคู่มือสมุนไพร ที่บอกว่าทำให้ผิวพรรณผ่องใสก็ไม่ได้ เป็นการโฆษณาเกินจริงไปนะคะ

เม้า คงไม่เกินจริงไปหรอกค่ะ เพราะถ้าเราไม่เป็นโรคผิวหนัง ผิวพรรณก็สะอาด ผ่องใส นอกจากรักษาโรคที่บอกแล้ว การอบอบสมุนไพร ยังช่วยเสริมสุขภาพ มารดาหลังการอยู่ไฟด้วย

หมุ หมุเคยได้ยินข่าวว่า การอบอบสมุนไพร เป็นส่วนหนึ่งของวิธีการรักษา ผู้ติดยาเสพติดด้วยนะคะ

เม้า ใช่ค่ะ และการอบอบสมุนไพร ยังเหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการลดน้ำหนักชั่วคราว อีกด้วย

ยู้ย แหม....คุณหมุ ไม่ต้องหันมามองยู้ยหรอคะ ตอนนี้ยู้ยอ้วนขึ้น แต่ก็กำลัง ลดอาหารอยู่นะ

- หมู หมูเคยเห็นในต่างจังหวัด นิยมให้แม่หลังคลอดบุตร อบอบสมุนไพรด้วยนะครับ
- เม้า เดี่ยวนี้ก็ยังมียำกันอยู่บ้างค่ะ การอบอบสมุนไพรนิยมใช้กับแม่หลังคลอด เนื่องจากการคลอด ทำให้เกิดแผลที่ช่องคลอด หมอตำแยจึงให้อยู่ไฟหรือนั่งถ่าน ช่วยให้แผลแห้ง และเป็นการฆ่าเชื้อโรคด้วยความร้อน
- ยู้ย การอยู่ไฟหรือนั่งถ่านเป็นอย่างไรคะ
- เม้า เป็นวิธีการดูแลสุขภาพในสมัยก่อนค่ะ แม่ที่คลอดบุตรแล้ว ต้องนั่งๆ นอนๆ อยู่บนแคร่ที่มีถ่านไฟให้ความร้อนอยู่ข้างใต้ ต้องอยู่จนครบตามที่หมอดำแยกำหนดไว้
- หมู เอ....แล้วไปอบอบสมุนไพรกันตอนไหนครับ
- เม้า เมื่ออยู่ไฟจนครบตามที่หมอดำแยกำหนดไว้แล้ว ก็ถึงเวลาต้องอาบน้ำชำระร่างกาย เอาหนังสือที่หมักหมมอยู่ออกให้สะอาดหมดจด
- ยู้ย อาบน้ำธรรมดาๆ แบบที่เราอาบน้ำกันใช่ไหมคะ
- เม้า ไม่ใช่ค่ะ แทนที่จะอาบน้ำเย็นธรรมดา หมอดำแยก็จะให้อาบน้ำร้อน ที่มีสมุนไพรหลายๆ อย่างต้มรวมกัน โดยอาบในกระโจมที่จัดเตรียมไว้
- ยู้ย ที่เรียกกันว่า เข้ากระโจมใช่ไหมคะ
- เม้า ใช่ค่ะ ความจริงแล้วตู้อบสมุนไพรที่โฆษณาขายกันอยู่ อาจจะไม่จำเป็นต้องซื้อ เพราะทำเองที่บ้านก็ได้ ไม่ยากเย็นอะไร คนธรรมดาอย่างเม้า อย่างคุณยู้ย ไม่ต้องเป็นแม่หลังคลอดก็ทำได้
- ยู้ย ทำอย่างไรคะ ถ้าไม่ยากเกินไปละก็ ยู้ยจะไปลองทำบ้าง
- เม้า เริ่มต้นก็ต้องเตรียมกระโจมก่อนค่ะ การทำกระโจมอย่างง่ายก็ทำได้ตั้งหลายวิธีอย่างวิธีแรกใช้ส้อมที่ครอบไก่อใบใหญ่ๆ คลุมด้วยผ้าห่มที่ค่อนข้างหนา จนเกือบมิด เปิดช่องด้านบนไว้เล็กน้อยเป็นที่ระบายอากาศ
- ยู้ย ฟังดูแล้วก็ไม่น่ายากนะค่ะ แล้ววิธีที่สองล่ะคะ
- เม้า การทำกระโจมวิธีที่สอง ให้ใช้ไม้ปักเป็นสามเส้าติดกันคลุมด้วยผ้าห่มค่อนข้างหนา หรือจะใช้เสื่อคลุมก็ได้ เปิดช่องด้านบนไว้ระบายอากาศเหมือนกับวิธีแรกค่ะ
- หมู ฟังดูแล้ว เหมือนทำกระโจมอินเดียนแดงให้เด็กๆ เล่นเลยนะครับ
- ยู้ย กระโจมอินเดียนแดงนี่ก็น่าจะยากนะ แล้ววิธีที่สามล่ะคะ

- แม่ วิธีที่สาม ใช้กระดังใบใหญ่ ๆ เจาะรูตรงกลาง ร้อยเชือก แล้วแขวนให้สูงจากพื้นประมาณ ๑ เมตร จากนั้นก็ใช้ผ้าห่มค่อนข้างหนาคลุมโอบให้รอบ สามารถแหวกเข้าออกได้ ต้องให้ชายผ้าห่มจรดพื้นนะคะ
- หนู ก็เป็นอันว่าได้กระโจมทั้ง ๓ แบบ แล้วละครับ
- ยู๊ย ค่อยไปต้องทำอะไรอีกคะ
- แม่ เตรียมกระโจมเสร็จแล้ว ก็มาถึงการเตรียมสมุนไพรคะ ซึ่งเป็นสมุนไพรสดจะดีกว่าแห้ง
- หนู เพราะอะไรครับ
- แม่ เพราะว่าคุณภาพของสมุนไพรจะลดน้อยลงขณะที่ทำให้แห้ง หรือถ้าซื้อสมุนไพรแห้งเก่าถูกแมลงกินก็ไม่ดี
- ยู๊ย ใช้สมุนไพรสดจะมีสรรพคุณดีกว่าใช้ไหมคะ
- แม่ ใช่คะ โดยเฉพาะถ้าเป็นสมุนไพรที่มีสารหอมระเหย ซึ่งสารหอมระเหยนี้จะสูญเสียไปมากเมื่อทำให้แห้ง
- หนู การอบสมุนไพรนี้ ใช้สมุนไพรอย่างน้อยสักกี่ชนิดกันครับ
- แม่ ด้วยที่ใช้สำหรับต้มในการอบอบสมุนไพร ใช้สมุนไพร ๔ กลุ่มใหญ่ ๆ คะ
- ยู๊ย อะไรบ้างคะคุณแม่
- แม่ กลุ่มแรก เป็นสมุนไพรที่มีกลิ่นหอม มีน้ำมันหอมระเหย ช่วยรักษาโรคต่าง ๆ เช่น โรคผิวหนัง ปวดเมื่อย เป็นหวัดคัดจมูก แล้วก็ช่วยให้รู้สึกสดชื่น
- หนู สมุนไพรในกลุ่มแรกมีอะไรบ้างครับ
- แม่ สมุนไพรในกลุ่มแรกนี้มีลักษณะเป็นเหง้า หรือหัว เช่น ขมิ้นชัน ขมิ้นอ้อย ไพล ว่านน้ำ เปราะหอม เป็นต้น นอกจากนี้ก็มีใบไม้อีกหลายชนิด
- ยู๊ย ใบอะไรบ้างคะ
- แม่ เช่น ใบส้มโอ ใบมะกอก ใบหนาด ใบและต้นตะไคร้ แล้วก็ผิวมะกรูด
- หนู สมุนไพรในกลุ่มที่สองละครับ เป็นสมุนไพรพวกไหน
- แม่ กลุ่มที่สอง เป็นสมุนไพรที่มีรสเปรี้ยว ออกฤทธิ์เป็นกรดอ่อน ๆ นอกจากจะช่วยชะล้างสิ่งสกปรกออกจากผิวหนังแล้ว ยังช่วยให้ผิวหนังต้านทานเชื้อโรคได้ดียิ่งขึ้น

อีกด้วย

ผู้ย โสมุนไพรที่ให้รสเปรี้ยวนี้มีอะไรบ้างคะ

เม้า โสมุนไพรกลุ่มนี้ ได้แก่ ใบและฝักส้มป่อย ใบมะขาม แล้วก็ผลมะกรูดผ่าซีก

หมู พุดถึงมะกรูดแล้ว คุณป้าของหนูที่อยู่ต่างจังหวัด ท่านก็ยังใช้มะกรูดสระผมอยู่ครับ

เม้า การสระผมด้วยมะกรูด นอกจากทำให้เส้นผมสะอาดเป็นเงางามและป้องกันการเกิดรังแคแล้วยังช่วยให้เส้นผมไม่หงอกก่อนวัยด้วยนะคะ บางคนก็สระผมด้วยน้ำต้มฝักส้มป่อย เชื่อว่าจะเกิดสิริมงคลแก่ผู้สระด้วย

ผู้ย แล้วใบมะขามล่ะคะ มีสรรพคุณอะไร

เม้า ใบมะขามที่ใช้ต้มในการอบอาบสมุนไพร จะช่วยชะล้างบาดแผลที่ผิวหนังให้สะอาดค่ะ

หมู หนูกับคุณผู้ย รู้จักสมุนไพรที่ใช้ในการอบอาบไปสองกลุ่มแล้ว กลุ่มที่สามล่ะครับ

เม้า กลุ่มที่สาม ไม่เหมือนกับสองกลุ่มแรก คือ เป็นสารประกอบที่ระเหิดได้ เมื่อถูกความร้อน และมีกลิ่นหอม เช่น พิมเสน การบูร แต่สมุนไพรกลุ่มนี้ไม่ได้เอาไปต้มรวมกับสมุนไพรอื่นหรอก ค่ะ

ผู้ย แล้วเอาไปทำอย่างไรคะ

เม้า ใช้วิธีโรยลงไปในหม้อต้มสมุนไพรที่เดือดแล้ว เพื่อให้ผู้ที่เข้าอบได้สูดดม

ผู้ย พิมเสน กับการบูร ให้ประโยชน์อย่างไรคะ

เม้า ช่วยบำรุงหัวใจ และรักษาโรคผิวหนังค่ะ

หมู มาถึงสมุนไพรกลุ่มสุดท้ายแล้วละสิครับ

เม้า โสมุนไพรกลุ่มที่สี่ เป็นสมุนไพรที่ใช้รักษาเฉพาะโรค เช่น ถ้าต้องการรักษาโรคผิวหนัง ผื่นคัน ก็นิยมใช้ใบและกิ่งส้มมะงา ใบเหงือกปลาหมอ ใบชิงชี ใบละหุ่ง เป็นต้น

ผู้ย ถ้ามีอาการอักเสบบวม ใช้สมุนไพรชนิดไหนรักษาคะ

เม้า ถ้ามีอาการอักเสบบวม รวมทั้งอาการเหน็บชา น้ำเหลืองเสีย และช่วยขับเหงื่อ ให้ใช้ผักบุ้งรวมทั้งต้น ผักชีล้อมทั้งต้น เดิมลงไปในหม้อต้ม

หมู มีสมุนไพรที่ใช้รักษาโรคหัดไหมครับ

เม้า มีค่ะ ถ้าเป็นหวัดคัดจมูก ให้เติมหัวหอม และหัวเปราะหอมลงในหม้อต้มสมุนไพร
 ยู้ย คุณหมูป็นหวัดบ่อยละสิคะ
 หมู ครับ พออากาศเปลี่ยนทีไร หมูจะคัดจมูกทุกทีเลย
 เม้า สมุนไพรสดที่ใช้ต้มในการอบอาบนี้ จะหาได้ในแต่ละท้องถิ่น โดยถือหลักว่า
 ต้องมีสมุนไพรครบทั้ง ๔ กลุ่ม แต่สำหรับสมุนไพรกลุ่มที่สี่นั้น ถ้าต้องการรักษา
 โรคนั้นเป็นการเฉพาะ ก็ให้เติมสมุนไพรที่รักษาโรคนั้นลงในหม้อต้ม
 ยู้ย เตรียมกระโจมแล้ว เตรียมสมุนไพรสดแล้ว ขั้นตอนต่อไปทำอย่างไรอีกคะ
 เม้า ขั้นตอนต่อไปก็เป็นการต้มสมุนไพรค่ะ ถิ่นาด้วยยาสมุนไพรทั้งหมดที่เตรียมไว้
 ใส่ในหม้อใบใหญ่ หรือจะใส่ปืบก็ได้ เติมน้ำลงไปพอท่วมสมุนไพร ต้มให้เดือด
 หมู ต้มสักกี่นาทึครับ
 เม้า ประมาณ ๑๐-๑๕ นาทีค่ะ จากนั้นก็ยกหม้อหรือปืบที่ต้มสมุนไพร เข้าไปในกระโจม
 ที่เตรียมไว้
 ยู้ย ใครที่จะอบสมุนไพรก็เข้าไปนั่งในกระโจมที่เตรียมไว้ได้เลยใช่ไหมคะ
 เม้า ใช่ค่ะ จากนั้นผู้ที่ต้องการจะอบสมุนไพร ก็จะค่อย ๆ แ้มฝ่าหม้อหรือฝ่าปืบ
 แล้วก็โรยการบูรและพิมเสนลงไปทีละน้อย ค่อย ๆ ก้มหน้าลงไปทีฝ่าหม้อ
 เพื่อสูดดมไอน้ำที่ผสมด้วยกลิ่นหอมของสมุนไพร ไอน้ำก็จะอบอวลอยู่ในกระโจม
 ค่อย ๆ โรยการบูรและพิมเสนต่อไปจนหมด แต่มีข้อควรระวังด้วยนะ
 หมู ต้องระวังเรื่องอะไรครับ
 เม้า ต้องระวังอย่าเปิดฝ่าหม้อ หรือฝ่าปืบเต็มที่ และก้มหน้าไปสูดดมทันทีค่ะ
 เพราะไอน้ำที่ร้อนอาจจะลวกหน้าได้
 ยู้ย เอ... การเข้าไปในกระโจมอบสมุนไพรแต่ละครั้ง ใช้เวลานานแค่ไหนคะ
 เม้า ผู้ที่เข้าตู้อบสมุนไพร จะร้อนและก็มีเหงื่อออกมาก เมื่อน้ำต้มสมุนไพรค่อย ๆ
 ลดความร้อนลงจนเป็นน้ำอุ่น ก็ให้ออกจากกระโจมได้ค่ะ
 หมู ก็เป็นอันว่า การอบสมุนไพรก็เสร็จเรียบร้อยแล้วสิครับ
 เม้า ยังค่ะ เมื่อออกจากกระโจมแล้ว ให้ใช้น้ำต้มสมุนไพรนั้นล่ะคะ สระผม ถูเหงื่อไคล

แล้วก็อาบน้ำให้สะอาด จะรู้สึกกระปรี้กระเปร่า ตัวเบา รู้สึกสดชื่น เพราะเลือดลมเดินสะดวก

- ยูย เหม.... ฟังคุณเม้าเล่าแล้ว อยากอบและอาบสมุนไพรจังเลยคะ
- เม้า การอบสมุนไพรนั้นะ เดียวนี้ได้มีการพัฒนาให้สะดวกขึ้น โดยทำเป็นห้องอบ มีทั้งขนาดเล็ก และขนาดใหญ่
- หมู แทนการใช้กระโจมใช้ไหมครับ
- เม้า ใช่ค่ะ ในห้องอบก็จะมีม้านั่ง แล้วก็มีท่อต่อเข้ามาในห้อง เพื่อนำไอน้ำจากหม้อต้มสมุนไพรเข้ามา ซึ่งสามารถควบคุมอุณหภูมิของไอน้ำได้
- ยูย ใช้เวลาอยู่ในห้องอบนานไหมคะ
- เม้า เราจะแบ่งออกเป็นสองห้องค่ะ ห้องแรกที่มีไอน้ำปล่อยเข้ามานี้ใช้เวลาอบประมาณ ๑๐-๑๕ นาที ก็จะออกไปพักอีกห้องหนึ่งเพื่อทาน้ำมันมะกอก และนวดเบา ๆ ให้ทั่วตัว จากนั้นก็กลับเข้าไปในห้องอบที่มีไอน้ำต่ออีก ๑๐-๑๕ นาที
- หมู ใช้น้ำมันมะกอกทาและนวดตัวเพื่ออะไรครับ
- เม้า การใช้น้ำมันมะกอกทาตัว จะช่วยให้ผิวหนังชุ่มชื้น ป้องกันผิวแห้ง เพราะผิวแห้งทำให้เกิดอาการคัน หรือจะใช้วิธีเติมน้ำมันมะกอกลงในหม้อต้มสมุนไพรที่เดือดแล้ว ๑ ช้อนโต๊ะ ก็ได้
- ยูย ไม่ใช่แต่ทำให้ผิวชุ่มชื้นนะ น้ำมันมะกอกยังใช้นวดเส้นผม ทำให้ผมนุ่ม ลื่น เป็นเงางามด้วยนะคะ
- เม้า หลังจากอบสมุนไพรในห้องเสร็จแล้ว ถ้าจะอาบน้ำ ต้องรอให้เหงื่อแห้งเสียก่อน อย่าอาบน้ำในขณะที่เหงื่อออกเต็มตัว
- ยูย คุณเม้าพูดถึงห้องอบสมุนไพร ยูยนึกขึ้นได้ว่าในใบโฆษณานี้คะ เขาทำเป็นตู้อบสำเร็จรูปสำหรับใช้ออบสมุนไพร
- เม้า อ้อ... ตู้อย่างที่เขาโฆษณาไว้นั้นะคะ มีทั้งตู้ที่ทำด้วยพลาสติก แล้วก็ตู้ที่ทำด้วยไม้ ราคาก็แตกต่างกัน ตู้อบไม้จะราคาแพงกว่า
- ยูย ก็ช่วยให้อบสมุนไพรได้สะดวกนะคะ เพราะตู้อบแบบนี้จะยกไปตั้งที่ไหนก็ได้
- หมู หมูยังติดใจสงสัยอยู่อีกเรื่องหนึ่งครับ

- ยัย เรื่องอะไรคะ
- หมู ก็เรื่องการอบอบสมุนไพรสำหรับผู้ติดยาเสพติดคนนะสิครับ เห็นมีข่าวออกโทรทัศน์แต่จำไม่ได้แล้วว่าเป็นที่ไหน
- เม้า การอบอบสมุนไพร เป็นส่วนหนึ่งของการรักษาผู้ติดยาเสพติด ที่รู้จักกันดีก็คือที่วัดถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี กับที่วัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่คะ
- ยัย ทำให้เลิกยาเสพติดได้จริงหรือคะ
- เม้า ก็มีผลกับร่างกายอยู่ค่ะ คือ ไอน้ำจากการต้มสมุนไพร จะทำให้รูขุมขนขยายใหญ่ขึ้น สารพิษจะถูกขับออกมากับเหงื่อได้บ้าง แต่ที่เห็นผลแน่นอนก็คือ ผู้ติดยาเสพติดหลังจากอบอบสมุนไพรแล้ว จะทำให้การไหลเวียนของโลหิตดี ลดอาการเซื่องซึม ทำให้ผู้มีชีวิตชีวาสดชื่นขึ้น
- หมู ด้วยาสมุนไพรที่ใช้รักษาผู้ติดยาเสพติด เหมือนกับสมุนไพรที่ใช้กับคนปกติไหมครับ
- เม้า ก็อาจจะแตกต่างกันบ้างค่ะ อย่างที่วัดถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี ใช้ใบละหุ่ง ผักบู่ทั้งต้น ตะไคร้หอมทั้งต้น และกัญญาณาทั้งต้น นำสมุนไพรทั้งสี่ชนิดนี้มาต้มรวมกันให้ผู้ติดยาเสพติดเข้าอบ หลังจากกินยาให้อาเจียนแล้ว
- ยัย แล้วตำรับที่วัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ เหมือนกับวัดถ้ำกระบอกไหมคะ
- เม้า ไม่เหมือนกันค่ะ วัดป่าแพ่ง ที่จังหวัดเชียงใหม่ ใช้หัวไพล เกาหยั่งสมุทรร คล้า พิมเสน และการบูร
- หมู คุณเม้าครับ ในต่างประเทศเขามีการอบอบสมุนไพรเหมือนบ้านเราไหมครับ
- เม้า มีค่ะ เดิมนี่การอบไอน้ำอบสมุนไพร เป็นที่นิยมของหลายประเทศ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี แต่การอบอบสมุนไพรของไทยเรามีประโยชน์มากกว่า
- ยัย มีประโยชน์อย่างไรคะ
- เม้า หลายประการค่ะ อย่างแรก ไอน้ำจะช่วยขยายรูขุมขนที่ผิวหนัง สิ่งสกปรกที่ตกค้างอยู่จะถูกขับออกมากับเหงื่อ คนที่ผิวหนังมัน ควรอบสมุนไพรเป็นครั้งคราว
- ยัย ช่วยลดความมันบนใบหน้าไหมคะ
- เม้า ใช่ค่ะ จะช่วยลดความมันบนใบหน้า เพราะถ้าไขมันอุดตันบนผิวหนัง จะทำให้เกิดสิว เรื่องสิวนี่ สาวๆ เขาไม่ชอบกันหรอกค่ะ

- หมู หมูเคยได้ยินว่า อบสมุนไพรมัช่วยลดความอ้วนได้นะครับ
- เม้า ได้ค่ะ ประโยชน์อย่างที่สองของการอบไอน้ำและสมุนไพรมะ ก็คือ ช่วยลดน้ำหนัก โดยการขับเหงื่อออกจากร่างกาย คนที่ต้องการลดน้ำหนักชั่วคราวใช้การอบสมุนไพรมะจะปลอดภัยกว่าใช้วิธีกินยาลดความอ้วน แล้วก็ยังทำให้รู้สึกสดชื่นด้วย
- หมู หมูเคยได้ยินมาอีกครับ ว่าเวลาปวดเมื่อยตามตัว อบสมุนไพรมะจะช่วยได้
- เม้า ก็เป็นประโยชน์อีกอย่างหนึ่งของการอบสมุนไพรมะ ทำให้การไหลเวียนของโลหิตในร่างกายดีขึ้น หรือที่มักพูดว่า ทำให้เลือดลมเดินสะดวก อาการปวดเมื่อยตามกล้ามเนื้อก็จะบรรเทาลง
- ยู้ย เพื่อนยู้ยที่เคยอบสมุนไพรมะ บอกว่า ช่วยคลายเครียดด้วยนะคะ
- เม้า ใช่ค่ะ ช่วยผ่อนคลายอารมณ์ได้ ระยะเวลาในการอบสมุนไพรมะ ประมาณ ๑๕-๓๐ นาที ร่างกายและสมองจะได้รับการพักผ่อน ทำให้อารมณ์แจ่มใส หายเครียด
- หมู หมูเคยเห็นป้ายโฆษณาว่ามีบริการอบชาวน้ำเอ.. มันเป็นอย่างไรมะเหมือนอบสมุนไพรมะไหมครับ
- เม้า การอบชาวน้ำ เป็นการอบตัวด้วยความร้อนอีกวิธีที่ได้รับความนิยมมาก แต่แตกต่างจากการอบด้วยไอน้ำแบบอบสมุนไพรมะ ชาวน้ำเป็นการใช้ความร้อนแห้ง ซึ่งจะช่วยให้เหงื่อออกมากคล้ายการอยู่ไฟ แต่การอบชาวน้ำจะอยู่ในห้องจำกัดและมีมิติดีกว่า
- ยู้ย เอ... คุณเม้าคะ การอบสมุนไพรมะนี้ให้ประโยชน์หลายอย่าง แล้วมีโทษบ้างไหมคะ
- เม้า คงไม่ถึงกับเป็นโทษหรอกคะ เรียกว่า เป็นข้อควรระวังมากกว่าคะ
- หมู ต้องระวังเรื่องอะไรครับ
- เม้า มีอยู่ ๒-๓ เรื่องคะ เรื่องแรกที่ต้องระวัง ก็คือ การอบอบสมุนไพรมะไม่เหมาะกับผู้ที่ เป็นโรคความดันโลหิตสูง หรือโรคหัวใจ
- ยู้ย เพราะอะไรถึงไม่เหมาะสมคะ
- เม้า เพราะผู้ที่ เป็นโรคความดันโลหิตสูง และโรคหัวใจ ถ้าอบอยู่ในกระโจมหรือห้องอบที่ร้อนเป็นเวลานาน ๆ ความดันโลหิตอาจสูงขึ้น หายใจไม่สะดวก อาจเป็นลมและเกิดอันตรายได้
- หมู มีเรื่องอะไรที่ต้องระวังอีกไหมครับ

เม้า อีกเรื่องที่ต้องระวัง คือ อุณหภูมิของไอน้ำค่ะ ตอนแรกที่เข้าไปอบควรควบคุม
 ไม่ให้อุณหภูมิสูงเกินไป แล้วค่อยๆ เพิ่มอุณหภูมิให้สูงขึ้นในช่วงต่อมา โดยต้อง
 ไม่สูงเกิน ๔๐ องศาเซลเซียส

ย้อย มีเรื่องที่ต้องระมัดระวังในการอบสมุนไพรไปสองเรื่องแล้ว เรื่องที่สามต้องระวัง
 เกี่ยวกับอะไรคะคุณเม้า

เม้า เรื่องสุดท้ายที่ต้องระมัดระวังมากเลยนะคะ คือ ไม่ควรเอาหม้อต้มพร้อมเตาไฟ
 เข้าไปในกระโจมหรือห้องอบที่ผู้อบนั่งอยู่ เนื่องจากเป็นที่แคบ อาจเกิด
 อันตรายลุกไหม้ได้

หมู แหม.... อันตรายจริง ๆ ครับ

เม้า อีกอย่างหนึ่ง ขณะที่มีการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงในเตา จะเกิดก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์
 ขึ้น ก๊าซจะอบอวลอยู่ในกระโจมหรือในห้องอบ ทำให้ผู้ที่เข้าอบต้องสูดดม
 ก๊าซเข้าไปด้วยเป็นอันตรายอีกเช่นกันค่ะ

ย้อย อ้าว... คุณหมู เป็นอะไรไปคะ เหมือนหายใจไม่ค่อยสะดวก

หมู เอ... สงสัยจะเริ่มเป็นหวัดแล้วล่ะครับ ช่วงนี้อากาศเปลี่ยนบ่อยจังเลย

เม้า จะลองตำรายาอบสมุนไพรรักษาโรคหวัดดูบ้างไหมคะคุณหมู

หมู คุณเม้ามีตำราใช้ไหมครับ

เม้า มีค่ะ แล้วก็ทำได้ด้วย เพราะเคยทำอบเมื่อตอนเป็นหวัด

หมู หมูขอเวลาไปดูหยิบกระดาษ ปากกา มาจดก่อนนะครับ

..... คนตรีคัณรายการ.....

หมู ได้แล้วครับ กระดาษปากกา บอกตำรายาได้เลยครับคุณเม้า

ย้อย แหม.... คุณหมูทำทางเอาจริงนะค่ะ

เม้า ตำรับยาอบสมุนไพรรักษาโรคหวัดตำรานี้ เป็นของมูลนิธิสาธารณสุขกับการพัฒนา
 พร้อมจะจดแล้วนะคะคุณหมู

หมู พร้อมแล้วครับ

- เม้า ในตำราบอกไว้ละเอียดตั้งแต่อุปกรณ์ที่ใช้เลยล่ะว่า ให้ใช้หม้อหุงข้าวไฟฟ้า
 รม ผ้าปูที่นอนขนาดใหญ่ แล้วก็มันั่ง
- หมู ทำไมต้องใช้รมด้วยครับ
- เม้า ก็ใช้รมทำกระโจมไงคะ แบบเดียวกับการใช้กระดังงาเจาะรูร้อยเชือกแขวนที่เม้า
 บอกไปเมื่อสักครู่
- หมู อ้อ.. จำได้แล้วครับ
- เม้า ให้แขวนรมที่ทางไว้ให้สูงจากพื้นพอสมควร คล้ายผ้าปูที่นอนคลุมปลายรม โดยใช้ไม้หนีบ
 ปลายรมกับผ้าปูที่นอน ให้ผ้าปูที่นอนห้อยชายลงมาจนถึงพื้น เปิดช่องเล็ก ๆ
 ให้พระบารายอากาศได้บ้าง ก็จะไ้กระโจมสำหรับเข้าอบได้ ๑ คน
- หมู หมูจดไว้แล้วครับ ทีนี้ก็มาถึงตัวยาคา เขาใช้สมุนไพรอะไรบ้างครับ ที่จะรักษาโรคหัด
- เม้า ใช้สมุนไพรหลายตัวคะ ใช้ว่านน้า แก้วชาตุน้ำกำเริบ ปวดศีรษะ เืองตา หูอื้อ
 เมื่อต้นคอดีหัวหอม แก้วลม ใช้ใบมะขาม ใบส้มป่อย ผิวมะกรูด ช่วยชำระล้าง
 สิ่งสกปรกจากผิวหนัง บำรุงสายตา แก้วไอ ฟอกโลหิต ส่วนพิมเสน และการบูร
 ช่วยกระจายลม บำรุงหัวใจ และช่วยละลายเสมหะ จดบันทึกใหม่คะคุณหมู
- หมู ทันทันครับ ใช้สมุนไพรหลายอย่างเหมือนกันนะครับ
- เม้า นอกจากสรรพคุณของสมุนไพรแล้ว ความร้อนจากไอน้ำ ทำให้โล่งจมูก ขับเหงื่อ ระบาย
 ความร้อน ทำให้ทางเดินหายใจชุ่มชื้น ละลายเสมหะ ลดการระคายเคืองในลำคอ
 แล้วก็ยังช่วยให้การไหลเวียนของโลหิตดีขึ้นอีกด้วยคะ... คราวนี้ก็มาถึงวิธีการอบ
 คุณหมูจดต่อเลยนะคะ วิธีการอบตามตำรับนี้ให้นำสมุนไพรมาล้างให้สะอาด หั่นเป็น
 ชิ้น ๆ ใส่ครก ตำพอแหลก แล้วนำสมุนไพรที่ตำแล้วใส่ลงไปนหม้อหุงข้าวไฟฟ้า
 เติมน้ำสะอาดให้ท่วมสมุนไพร ปิดฝาหม้อ เสียบปลั๊กไฟ ต้มให้เดือด จดบันทึกใหม่คะคุณหมู
- หมู ทันทันครับ พอเดือดแล้ว ก็ยกหม้อหุงข้าวไฟฟ้าเข้าไปในกระโจมใช้ใหม่ครับ
- เม้า ใช่คะ แต่ยังไม่ต้องถอดปลั๊กและปิดสวิทช์นะคะ ทีนี้คุณหมูก็นั่งผ้าขาวม้า
 เข้านั่งบนมันั่งในกระโจม ค่อยๆ แก้มฝาหม้อหุงข้าวไฟฟ้า พอให้ไอน้ำค่อยๆ
 ออกมาได้อย่างสม่ำเสมอ แต่อย่าเปิดฝาหม้อหุงข้าวไฟฟ้าออกหมดนะคะ
 ไอน้ำจะออกมากเกินไปคะ

- หมู ต้องออบอยู่ในกระโจมสักกี่นาทีครับ
- เม้า ในตำราบอกไว้ให้ออบประมาณ ๑๕-๒๐ นาทีค่ะ ก็ออกจากกระโจมได้ เช็ดตัวให้แห้ง อย่าไปตากลม เปิดพัดลม หรือรีบอาบน้ำทันทีนะค่ะ นั่งพักสักครึ่งชั่วโมงก่อน แล้วดื่มน้ำส้มหรือน้ำมะนาวหนึ่งแก้ว ห้ามใส่น้ำแข็งนะค่ะ จากนั้นค่อยไปอาบน้ำ ร่างกายจะสดชื่นขึ้น
- หมู อ้อ... หมูต้องเตรียมน้ำมะนาว หรือน้ำส้มไว้ ก่อนเข้ากระโจม
- ยู้ย อืม..... น่าสนใจ เดียวยู้ยขอลอกจากที่คุณหมูจดไว้ดีกว่า
- หมู ได้ดำริบอบสมุนไพร รักษาโรคหัดแบบนี้ดีเลย หมูจะได้แนะนำคนอื่นต่อ
- เม้า คุณหมอย่าเพลินนั่งอบในกระโจมนานเกินไปนะค่ะ เพราะร่างกายจะเสียน้ำ และเกลือแร่ออกมาทางเหงื่อมากเกินไป จะอ่อนเพลียค่ะ
- หมู เป็นอย่างไรครับคุณยู้ย นั่งเจ็บไปเลย
- ยู้ย ฟังคุณเม้าเล่าถึงการอบอบสมุนไพรแล้ว เรียกได้ว่า เป็นภูมิปัญญาไทยด้านการแพทย์แผนไทยเห็นจะไม่ผิดนะค่ะ
- เม้า ถูกต้องเลยล่ะค่ะ การอบสมุนไพรเป็นภูมิปัญญาไทย เป็นส่วนหนึ่งของการดูแลสุขภาพในวิถีชีวิตของคนไทยมาช้านานแล้ว
- หมู และยังคงสืบทอด ยังใช้กันอยู่ในชนบท ที่ยังคงมีสมุนไพรให้ใช้ แต่น่าเสียดายว่า เดิมนี่ การปลูกสมุนไพรก็ลดจำนวนลงมากแล้วนะค่ะ
- ยู้ย และถ้าหากว่า ยังไม่ได้รับการสนับสนุนและฟื้นฟูอย่างจริงจังแล้ว ยู้ยว่าในไม่ช้า ภูมิปัญญาไทยด้านนี้ ก็จะสูญหายไปจากสังคมไทยเรา
- เม้า รัฐบาลและหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง ต้องช่วยกันส่งเสริมให้ประชาชน เห็นคุณค่าของการอบอบสมุนไพรไทยให้มากขึ้น
- หมู หมูว่า ต้องส่งเสริมแล้วก็สนับสนุนให้นำมาประยุกต์ใช้กับการอบไอน้ำ อบชาวนาที่กำลังเป็นที่นิยมอยู่ในปัจจุบัน เหมือนใบโฆษณาที่คุณยู้ยได้รับนั่นล่ะครับ
- เม้า นอกจากจะช่วยให้ผู้อบไอน้ำอบชาวนาแบบสมัยใหม่ ได้รับประโยชน์จากสมุนไพรแล้ว ยังเป็นการช่วยกันอนุรักษ์ การดูแลสุขภาพของไทยเราด้วยค่ะ
- หมู เป็นอย่างไรครับคุณยู้ย ดัดสินใจจะซื้อตู้อบสมุนไพร ตามใบโฆษณาไหมครับ

ยัย ยัยคงไม่ซื้อหรอกคะ แต่จะไปทำกระโjoinเอง ตามวิธีที่คุณเม้าบอก ประหยัดกว่ากัน
มากเลยล่ะคะ

หมู อ้าว... สาธุได้หมูหมดจานเสียแล้ว

ยัย เอ... ถ้าอย่างนั้น ยัยขอตัวกลับเลยนะคะ จะได้ไปลองเตรียมอุปกรณ์ทำกระโjoin
ถ้าสงสัยอะไร ยัยจะโทรศัพท์ถามคุณเม้านะคะ

เม้า ได้เลยคะ

หมู เจอกันคราวหน้า คุณยัยคงผิวพรรณสดชื่นมากขึ้นนะครับ

ยัย แน่แน่นอนอยู่แล้วคะ

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

วันมาฆบูชา

เรื่อง วันมาฆบูชา

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันศาสนา

ผู้เขียนบท ร้อยเอกอุส่าห์ ทูมมา

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา (สวศ.)

วันเสาร์ที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ เวลา ๑๘.๓๐ - ๑๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

อาร์มภท สวัสดีครับ คุณนิมิตและท่านผู้ฟังที่เคารพทุกท่าน เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ ที่ผ่าน มาตรงกับวันเพ็ญเดือน ๓ หรือเดือนมาฆะ พุทธศาสนิกชนถือว่าเป็น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ได้จัดกิจกรรมเฉลิมฉลองกันเป็นพิเศษเพื่อเป็นพุทธ บูชาซึ่งท่านผู้ฟังได้ร่วมปฏิบัติมาแล้ว ก่อนอื่นขอเรียนให้ทราบก่อนว่า ประเทศไทย นับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมาตั้งแต่เริ่มตั้งประเทศไทยแล้ว แม้ พระพุทธศาสนาจะเกิดที่ประเทศอินเดีย โดยมีพระภิกษุชาติอินเดียนำมาเผยแพร่ แต่ บรรพบุรุษของเรานับถือศาสนาไม่นับถือบุคคล จึงยอมรับเอาพระพุทธศาสนามาเป็น ศาสนาประจำชาติตลอดมา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนน้ำใจ อันดีงามอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ซึ่งมีไม่ซ้ำแบบใคร ล้วนแต่ได้รับอิทธิพลมาจาก พลังศรัทธาในพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น เมื่อถึงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา พุทธ ศาสนิกชนชาวไทยจึงทำการบูชาเป็นพิเศษ เฉลิมฉลองวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ตลอดมา ก็ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของไทยที่ชนชาวไทยต้องสืบสานต่อไป เมื่อวันเพ็ญ เดือน ๓ หรือเดือนมาฆะเวียนมาถึง แต่ละปีก็มีการทำพิธีบูชาพิเศษเช่นกับวันสำคัญ อื่น ๆ จึงเรียกว่า วันมาฆบูชา หรือเรียกให้เต็ม ๆ ว่า วันมาฆปรณมิบูชา แปลว่าการ บูชาในวันเพ็ญเดือน ๓ หรือเดือนมาฆะ ประการเหตุการณ์ประชุมใหญ่ของพระสาวก จำนวน ๑๒๕๐ รูป ซึ่งเรียกการประชุมครั้งนั้นว่า จาตุรงคสันนิบาต รายการนี้จะได้ มาพูดคุยกันถึงประวัติ ความอัศจรรย์ ความสำคัญและหลักธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธ เจ้าประทานในวันนั้น ในรูปแบบการสนทนาเพื่อเป็นการเพิ่มเติมเสริมความรู้แก่ท่าน ผู้ฟังต่อไป

ถาม ก่อนอื่น ขอเรียนถามว่า วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่พุทธศาสนิกชนจะต้องทำการ บูชาพิเศษมีอยู่กี่วันครับ

ตอบ ในรอบปีหนึ่งนั้น มีวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอยู่ ๓ วัน เพื่อทบทวนความจำ จะขอ เรียงลำดับดังนี้

๑. วันวิสาขบูชา ตรงกับวันเพ็ญเดือน ๖ หรือเดือนวิสาขะ เป็นวันประสูติ ตรัสรู้

และปริณิพพานของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งบังเอิญมาตรงกับวันเดียวกัน แต่ต่างวาระเท่านั้น เป็นเรื่องที่น่าอัศจรรย์อย่างยิ่ง

๒. วันอาสาฬหบูชา ตรงกับวันเพ็ญเดือน ๘ หรือเดือนอาสาฬหะ เป็นวันที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมจักกัปปวัตตนสูตร ประกาศสัจธรรมที่ได้ตรัสรู้แก่ปัญจวัคคีย์ หรือพวก ๕ ซึ่งมีโกณฑัญญะเป็นประธาน โกณฑัญญะเกิดความซาบซึ้งในสัจธรรมเป็นอย่างยิ่ง จึงทูลขอบวชกับพระองค์ พระองค์ก็ทรงบวชให้เป็นภิกษุองค์แรกในพระพุทธศาสนา
๓. วันมาฆบูชา ตรงกับวันเพ็ญเดือน ๓ หรือเดือนมาฆะ ซึ่งตรงกับวันอาทิตย์ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ ที่ผ่านมา ซึ่งเป็นเรื่องที่เราจะได้สนทนาต่อไป

ถาม ขอทราบประวัติของวันมาฆบูชาพอสังเขปว่า มีความเป็นมาอย่างไร ครับ

ตอบ หลังจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้และมีผู้เข้ามาอุปสมบทเป็นสาวกมีจำนวนมากพอสมควรแล้ว ก็ทรงส่งพระสาวกแยกย้ายกันจาริกไปเผยแผ่ศาสนาในแคว้นต่าง ๆ ของชมพูทวีป ครั้นถึงวันเพ็ญเดือนสามหรือเดือนมาฆะ ขณะที่พระองค์เสด็จประทับอยู่ ณ เวฬุวนาราม กรุงราชคฤห์ นครหลวงของแคว้นมคธ ได้มีพระสาวกที่ทรงส่งไปเผยแผ่ศาสนา เดินทางมาประชุมพร้อมกัน ณ เวฬุวนาราม จำนวน ๑๒๕๐ รูป

ถาม พระสาวกจำนวน ๑๒๕๐ รูปนั้น มาจากไหน ครับ

ตอบ ตามตำนานระบุว่า พระสาวกจำนวน ๑๒๕๐ รูปนั้น มีพระขฤลิเก่า พวกพระอัฐเวลกัสสปะ ๑๐๐๐ รูป และพระปริพาชกเก่าพวกพระสารีบุตรและโมคคัลลานะพระอัครสาวกทั้งสอง ๒๕๐ รูป

ถาม ในการประชุมใหญ่ของพระสาวกรั้งนั้น เรียกว่า จาตุรงคสันนิบาต แปลว่าการประชุมประกอบด้วยองค์ ๔ นั้น มีอะไรบ้างครับ

ตอบ มีดังนี้ พระสาวกจำนวน ๑๒๕๐ รูปที่เข้าประชุมกันนั้น ล้วนแต่เป็นพระอรหันต์ผู้ได้อภิญญา ๖ ทั้งสิ้น อภิญญา ๖ แปลว่าความรู้อย่างยิ่ง ได้แก่อภิทธิวิธี คือ แสดงฤทธิ์ได้ ทิพย์โสต อนุทิพย์ เจโตปริยญาณ รู้จักกำหนดใจผู้อื่น ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ระลึกชาติได้ ทิพย์จักขุ ตาทิพย์ และอาสวักขยญาณ รู้จักทำอาสวะให้สิ้นไป นับเป็น องค์ ๑ ล้วนแต่เป็นเอหิภิกขุผู้ได้รับอุปสมบทที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทานเอง นับเป็น

องค์ ๒ ไม่ได้มีการนัดหมายหรือเชื้อเชิญกันมาก่อนต่างคนต่างเดินทางมานับเป็นองค์ ๓ วันนั้นเป็นวันเพ็ญเดือนมาฆะพระจันทร์เต็มดวงนับเป็นองค์ ๔ การประชุมประกอบด้วยองค์ ๔ ดังกล่าว ถือว่าเป็นเหตุอัศจรรย์อย่างยิ่ง

ถาม นอกจากจะเป็นเหตุอัศจรรย์แล้ว การประชุมใหญ่ครั้งกระโน้น มีความสำคัญอย่างไรบ้างครับ

ตอบ ความสำคัญประการแรก อยู่ที่พระสาวกผู้เข้าร่วมประชุมทั้ง ๑๒๕๐ รูปล้วนแต่เป็นผู้บริสุทธื้หมดจดจากกิเลสทั้งสิ้น โดยเฉพาะพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นประธานที่ประชุม ก็เป็นยอดของผู้บริสุทธื้ทั้งหลาย ไม่มีองค์ใดแม้แต่องค์เดียวมีจิตคิดร้ายหรือหาประโยชน์เพื่อตนหรือพรรคพวกตน ไม่มีพวกเขา ไม่มีพวกเรา จึงรับประกันอยู่ในตัวว่า วาระการประชุมก็ย่อมเป็นไปเพื่อสันติสุขและเพื่ออนุเคราะห์มนุษยชาติโดยแท้ ประการที่สอง เนื่องจากว่าในยุคที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้ากำลังเผยแผ่ศาสนาอยู่นั้น มีคนอ้างตนเป็นเจ้าลัทธิอยู่เป็นจำนวนมาก ต่างก็พยายามเผยแผ่ลัทธิของตน มีการกล่าวทับถม ประทับรา ให้ร้ายเจ้าลัทธิอื่น ๆ ก่อความวุ่นวายไม่น้อย เพื่อมิให้เกิดปัญหาดังกล่าว เมื่อมีพระสาวกมาอยู่พร้อมกันมากเช่นนี้ เป็นโอกาสสมควรที่ดีที่จะชักซ้อมหลักปฏิบัติ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงตรัสให้มีการประชุมและทรงแสดงอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการเผยแผ่ศาสนา เพื่อพระสาวกจะได้ถือเอาเป็นหลักในการเผยแผ่ศาสนา ซึ่งเรียกว่าพระโอวาทปาฏิโมกข์ในท่ามกลางที่ประชุมสงฆ์ดังกล่าว

ถาม พระโอวาทปาฏิโมกข์ที่พระองค์ทรงแสดงในที่ประชุมพระสาวกครั้งนั้น กับพระปาฏิโมกข์ที่พระสงฆ์ประชุมสวดกันทุกกึ่งเดือน เป็นอันเดียวกันหรือเปล่าครับ

ตอบ ที่ถามมาก็ดีแล้ว เพราะมีพุทธศาสนิกชนบางคนเข้าใจสับสนอยู่ ความจริงแล้วพระโอวาทปาฏิโมกข์ที่ทรงแสดงในวันเพ็ญเดือนมาฆะนั้นคือ โอวาทที่เป็นหลักสำคัญ นิยมเรียกกันว่าหัวใจพระพุทธศาสนา ส่วนพระปาฏิโมกข์ที่พระภิกษุรูปหนึ่งสวดในพระอุโบสถทุกกึ่งเดือน ได้แก่สิกขาบท ๒๒๗ ข้อ เป็นวินัยหรือศีลของพระภิกษุ จึงเป็นคนละอันกันไม่ใช่อันเดียวกัน

ถาม ที่นี้มาพูดถึงพระโอวาทปาฏิโมกข์ที่ทรงแสดงนั้น มีข้อความอย่างไรครับ

ตอบ พระโอวาทปาฏิโมกข์นั้น เป็นคำประพันธ์ ๓ คาถาถึง

ขนต์ ปรม คโม ตติกขา	ความอดทนเป็นยอดตะบะ
นิพพาน ปรม วทนต์ พุทธา	พระพุทธเจ้าทั้งหลายตรัสพระนิพพานว่าเป็นยอด
น หิ ปพพชิตो ปรูปมาตี	ผู้ทำร้ายผู้อื่นไม่ใช่บรรพชิต
สมโณ โหติ ปรี วิเลญญโต	ผู้เบียดเบียนผู้อื่นไม่ใช่สมณะ

สัพพปาปสฺส อภินิ	การไม่ทำความชั่วทั้งปวง
กุสลสฺสุปสมันทา	การทำความดีให้พร้อม
สจิตฺตปริโยทปนํ	การทำให้จิตใจผ่องใส
เอตํ พุทฺธาน สาสนํ	นี่คือคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

อนุภาโท อนุปมาโต	ความไม่กล่าวร้ายใคร ความไม่ทำร้ายข่มเหงใคร
ปาฏิโมกฺข จ สัมโม	ความสำรวมในพระปาฏิโมกข์
มตฺตตฺตญฺจ จ ภตฺตตฺตมฺม	ความรู้จักประมาณในอาหาร
ปนฺตตฺตญฺจ จ สยนาสนํ	ความเสพย์ที่นอนที่นั่งอันสงัด
อริจิตฺเต จ อาโยโค	ความประกอบความเพียรในทางจิตอย่างสูง
เอตํ พุทฺธาน สาสนํ	นั่นคือคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

ตอบ ได้ครับ คาถาแรกข้อที่ทรงยกขึ้นดี ความอดทนเป็นยอดตบะนั้น คำว่าตบะ คือวิธีปฏิบัติที่โยคีในสมัยนั้นปฏิบัติกัน เพื่อจะเผาผลาญกิเลสให้สิ้นไปจากจิตใจ ซึ่งมีการปฏิบัติกันแปลกๆ เช่นการทรมานกายให้ลำบากอย่างแสนสาหัส ดังเช่น การฟ่อนกันลมอัสสาสะ ปัสสาสะ การอดอาหารดังที่พระองค์ได้เคยทรงทดลองบำเพ็ญมาก่อนที่จะตรัสรู้แล้ว แต่ไม่ประสบความสำเร็จ วิธีที่จะเผาผลาญกิเลสที่ถูกต้องก็คือ ขันติ ซึ่งเป็นยอดตบะ อดทนดำรงตนอยู่ในสัจมาปฏิบัติด้วยจิตใจเข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่มากกว่าจะบรรลุถึงเป้าหมายสูงสุดของชีวิต สิ่งที่จะต้องอดทนได้แก่ อดทนต่อเย็น

ร้อน หิว กระจาย ต่อคำให้ร้ายใส่ความด่าว่า ต่อทุกขเวทนาอันแรงกล้าเกิดจากความป่วยไข้ นี่แหละเป็นยอดคบะ ข้อที่ทรงสรรเสริญ พระนิพพานว่าเป็นยอด พระนิพพานคือ ความดับกิเลส-ตัณหาและกองทุกข์อย่างสิ้นเชิง เป็นยอดแห่งความสุขอันเป็นเป้าหมายอันสูงสุดของพระพุทธศาสนา พุทธศาสนิกชนไม่ว่าจะทำบุญให้ทาน รักษาศีล มักจะอธิษฐานเป็นคำบาลีลงท้ายว่า นิพพานปัจจุโย โหตุ แปลว่าขอให้ปึงจัยเพื่อนิพพานเทอญ หรือสละเรือนเข้ามาบวช ก็กล่าวคำขอบวชด้วยภาษาบาลีว่า สัพพทุกขนิสฺสรณนิพฺพานสจฺจิกรณคฺคยา แปลว่า เพื่อทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพานอันเป็นที่ดับทุกข์ทั้งปวง จะเห็นว่าต่างก็อธิษฐานหรือตั้งความปรารถนาและพยายามมุ่งไปสู่พระนิพพานด้วยกันทั้งนั้น ส่วนจะบรรลุถึงหรือไม่ ก็อยู่ที่ขันธ์ ความอดทนนั่นเอง อาจจะกล่าวได้ว่า ขันธ์เป็นเหตุ พระนิพพานเป็นผล ข้อที่ทรงดำนิว่า ผู้ทำร้ายผู้อื่น ผู้เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ใช่บรรพชิต ไม่ใช่สมณะนั้น แสดงให้เห็นว่า คุณสมบัติของบรรพชิตหรือสมณะในพระพุทธศาสนานั้น ต้องเป็นผู้มีเมตตา ไม่คิดร้ายใคร ไม่มีเวร มีภัยกับผู้ใด เป็นผู้รักสันติ แม้ผู้ใดข้างตนเองว่าเป็นบรรพชิตหรือสมณะ หากยังประพฤติดำร้ายเบียดเบียน ช่มเหงผู้อื่นอยู่ ผู้นั้นหาได้ชื่อว่าเป็นบรรพชิตหรือสมณะในพระพุทธศาสนาไม่

ถาม

คาถาที่สอง ที่ว่าไม่ทำความชั่ว ทำความดีให้พร้อม และทำจิตให้ผ่องใส ขอเรียนถามว่า ความชั่ว ความดี คืออะไร ทำไมต้องชำระจิตให้ผ่องใสครับ

ตอบ

อะไรคือความชั่ว อะไรคือความดีนั้น มีหลักวินิจฉัยว่า การกระทำใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางกาย ทางวาจา หรือใจ ทำให้ผู้กระทำนั้นเสื่อมลง เลวลง ทรุกลง ทั้งเป็นไปเพื่อเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นการกระทำนั้นแหละคือ ความชั่ว ตรงกันข้ามหากการกระทำดังกล่าวทำให้ผู้กระทำเจริญขึ้น สูงขึ้น ปรารถนาขึ้นทั้งไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น นั่นแหละคือความดี พระองค์จึงตรัสให้เว้นชั่วและทำดีไว้ก็ดีด้วยเหตุนี้ความจริงแล้ว ทุกศาสนาสอนให้ศาสนิกชนไม่ทำชั่ว ให้ทำความดีเหมือนกัน ไม่มีอะไรแตกต่างกัน แต่พระพุทธศาสนามีเอกลักษณ์ที่เด่นกว่าศาสนาอื่นก็คือ กายทำ จิตให้ผ่องใส เพราะพระพุทธศาสนาเน้นเรื่องจิตเป็นสำคัญ จิตที่ฝึกดีแล้ว แก้ปัญหาได้ทุกอย่าง คนจะเป็นคนดีหรือคนชั่วอยู่ที่จิตของคนนั้นก่อน เมื่อมีจิตคิดดีทำดีคนนั้น

ก็เป็นคนดี ถ้ามีจิตคิดชั่วทำชั่วคนนั้นก็เป็นคนชั่ว เมื่อตั้งจิตไว้ผิดทาง จะก่อความเสียหายให้ยิ่งกว่าคู่แข่งเวรพบกัน หรือโจรพบโจร ถ้าตั้งจิตให้ถูกทางแล้วจะได้ประโยชน์ล้ำเลิศยิ่งกว่าบิดามารดาผู้บังเกิดเกล้าจะทำให้ได้ ถ้าจิตยังสกปรกหุ้มห่อด้วยกิเลสทั้งหลายอยู่ ก็ยากที่จะทำความดีได้ ถึงจะเว้นชั่วได้ก็ไปไม่ตลอด คนจะเว้นชั่วทำได้ได้สมบูรณ์ต้องชำระจิตให้สะอาดปราศจากกิเลสเสียก่อนหลัก ๓ ประการในคาถาที่ ๒ นี้แหละถือว่าเป็นหัวใจพระพุทธศาสนาเท่ากับทรงยื่นคำสอนของพระองค์จำนวน ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ในพระไตรปิฎกลงใน ๓ ข้อนี้ ทรงยืนยันว่าคำสอนของพระพุทธศาสนาต้องเป็นอย่างนี้ มีความมุ่งหมายอย่างนี้ ดังนั้น คำสอนใด ๆ หากไม่เข้าหลัก ๓ ประการนี้แล้ว คำสอนนั้นไม่ใช่คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งนี้เพื่อวางกรอบให้พระสาวกนำไปเผยแผ่ต่อไป

ถาม ขอให้ขยายความคาถาที่สามด้วยครับ

ตอบ คาถาที่สามนี้ พระองค์ทรงตรัสวิธีการเผยแผ่ศาสนาเพื่อพระสาวก จะได้ยึดถือเป็นหลักปฏิบัติโดยทรงกำกับว่า อย่าใช้วิธีการที่คนมีกิเลส ประพฤติกันดั่งเช่น กล่าวโจมตีกัน ให้ร้ายลัทธิหรือศาสนาอื่น ถึงกับขี้อย่างสำนักกันก็มีดังที่เห็นกันอยู่ปัจจุบันนี้ และขอให้บำเพ็ญหรือปฏิบัติตัวอย่างนี้ ไม่ไปว่าร้ายข้อหาของปรักปรำใคร อย่าไปทำร้ายรังแกข่มเหงหรือบังคับใครให้มานับถือประพฤติดนอยู่ในพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัดไม่เห็นแก่กิน ยินดีในที่เงียบ บำเพ็ญเพียรในทางจิตอยู่เสมอ อย่าไปทอดทิ้งธุระทางใจเป็นอันขาด เข้าในลักษณะที่สอนให้เขารู้ ทำให้เขาดู อยู่ให้เขาเห็น พุดง่าย ๆ คือทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีนั่นเองเพื่อจะได้ครองใจคนได้ เหตุที่ยึดวิธีการเผยแผ่ศาสนาตามพระโอวาทนี้ เมื่อเผยแผ่ไปถึงมุมใด เมืองใด ล้วนแต่ไปสร้างความสงบร่มเย็นให้เกิดขึ้นในมุมนั้น เมืองนั้น แม้โจรเหี้ยมกระหายเลือดอย่างองคุลิมาล ก็ยอมสยบด้วยสันติ ในประวัติการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไม่เคยปรากฏการเสียเลือด แม้แต่หนึ่งหยด เพราะความขัดแย้งเรื่องศาสนาเพราะพระสาวกของพระองค์ถือหลักที่ว่า ชนคนโกรธด้วยความไม่โกรธ ชนคนโหดด้วยความดี ชนคนตระหนี่ด้วยการให้ ชนคนพุดเหลวไหลด้วยความจริง ชนคนหยิ่งด้วยการถ่อมตัว

แม้แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ทรงใช้วิธีการเผยแผ่ศาสนาตามที่พระองค์ตรัสไว้

ในพระโอวาทปาฏิโมกข์มาก่อนแล้ว ปรากฏว่า ครั้งหนึ่ง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จจาริกไปถึงนิคมของพวกกาลามะ ในแคว้นโกศล ชาวกาลามะได้ยักยอกข้อเท็จจริงของพระองค์ จึงพากันมาเฝ้าและทูลถามว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ในนิคมนี้มีสมณพราหมณ์มาสู่มาคมาย ต่างก็กล่าวเชิดชูยกย่องลัทธิคำสอนของตน แต่โจมตีให้ร้ายคู่มิ่น ทับถมลัทธิหรือคำสอนของผู้อื่นกันวุ่นวาย เพื่อชักจูงไม่ให้เชื่อลัทธิหรือคำสอนคนอื่น สงสัยว่า สมณพราหมณ์เหล่านั้น ใครพูดจริง ใครพูดเท็จ แต่ถ้าเป็นสมณพราหมณ์ไม่ใช่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วคงจะฉวยโอกาสเช่นกับที่สมณพราหมณ์อื่นทำกัน แต่พระองค์ทรงมีน้ำพระทัยกว้างขวางหาที่สุคติได้ ทรงเตือนให้ชาวกาลามะทดสอบด้วยสติปัญญาของตนเองให้แน่ชัดว่า ลัทธิคำสอนของสมณพราหมณ์นั้น ๆ เป็นความจริงที่หาพิสูจน์ได้หรือไม่ เมื่อนำไปปฏิบัติแล้ว ได้ผลดีหรือผลเสียแก่ผู้ปฏิบัติหรือไม่ จึงทรงแสดงสิ่งที่ไม่ควรเชื่อไว้ ๑๐ ประการ คือ อย่าถือโดยฟังต่อ ๆ กันมา อย่าถือโดยน้าสืบ ๆ กันมา อย่าถือโดยเชื่อข่าวลือ อย่าถือโดยอ้างตำรา อย่าถือโดยนิกเดาเอา อย่าถือโดยคาดคะเน อย่าถือโดยตรึกตามอาการ อย่าถือโดยคิดว่าตรงกับความเห็นของตน อย่าถือโดยเห็นว่าผู้พูดควรเชื่อถือได้ สุดท้ายอย่าถือโดยนับถือว่าท่านผู้นี้เป็นครูของเรา มีปัญหาว่าแล้วควรเชื่ออย่างไร พระองค์ตรัสต่อไปว่า เมื่อใด ท่านรู้ด้วยตนเองว่า ธรรมทั้งหลายเหล่าใดเป็นอกุศล มีโทษ นักปราชญ์ติเตียน เมื่อปฏิบัติแล้ว ย่อมให้เกิดแต่ส่วนที่ไม่เป็นประโยชน์และความทุกข์ ท่านควรละธรรมเหล่านั้นเสียเมื่อใด ท่านรู้ด้วยตนเองว่า ธรรมทั้งหลายเหล่าใดเป็นกุศล ไม่มีโทษ นักปราชญ์สรรเสริญ เมื่อปฏิบัติแล้วย่อมให้เกิดประโยชน์สุข พึงถือปฏิบัติบำเพ็ญธรรมเหล่านั้น ด้วยพระหทัยอันกว้างหาขอบเขตมิได้ พระองค์จึงได้พระนามว่า พระสุคต ผู้เสด็จไปดีแล้ว หมายความว่าเสด็จไปแห่งหนตำบลใด ล้วนแต่นำความสงบ ความร่มเย็นไปสู่ที่นั่น ที่ใดมีความวุ่นวาย เร่าร้อน เมื่อเสด็จไปถึงก็ทรงทำให้ที่นั้นกลับเข้าสู่ความสงบ ความร่มเย็นได้ ดังนั้น จะเห็นว่าวิธีการเผยแผ่ ๖ ประการนี้ถือได้ว่าเป็นจรรยาบรรณของนักเผยแผ่ศาสนาที่ดีที่ประเสริฐสมควรที่นักเผยแผ่ศาสนาทั้งหลายนำไปปฏิบัติ เพราะเป็นวิธีการจัดความขัดแย้งทางศาสนา ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี

ถาม ในวันวิสาขบูชา เราก็ได้ทราบว่าเป็นวันประสูติ วันตรัสรู้ และวันปรินิพพานของ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งประมวลเกิดขึ้นในวันเดียวกัน แต่ต่างวาระอย่างอัศจรรย์ยิ่ง แต่วันเพ็ญเดือนมาฆะนี้มีเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับพระองค์บังเอิญมาเกิดขึ้นในวัน เดียวกัน แต่ต่างวาระกันหรือไม่ครับ ใครอยากจะทราบเพื่อประดับความรู้

ตอบ ที่ถามมาก็ดีแล้ว จะได้ชี้แจงเพิ่มเติมให้เห็นว่ามีเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับพระองค์ เกิดขึ้นเช่นกันแต่ห่างจากวันมาฆบูชากว่า ๔๐ ปี พุทธศาสนิกชนให้ความสนใจไม่มากนัก เหตุการณ์นั้นคือการที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงปลงอายุสังขาร หลังจากพระองค์ ตรัสรู้และเสด็จจาริกไปเผยแผ่ศาสนาธรรมตามชนบทน้อยใหญ่ในชมพูทวีป เป็น พรรษาที่ ๔๕ ขณะพระองค์มีพระชนมายุ ๘๐ พรรษาทรงพิจารณาเห็นว่า สังขารของ สรรพสัตว์ทั้งหลายแม้แต่พระองค์เอง ก็ตกอยู่ในกฎแห่งสามัญญลักษณะ คือไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และไม่ใช่อัตถ์ตน ทั้งศาสนาธรรมที่ตรัสรู้ก็ได้แพร่หลายและประดิษฐานมั่นคงในชมพูทวีป และมีบริษัท ๔ เหล่าคือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา สามารถจะ สืบต่อพระพุทธศาสนาได้แล้ว ก็ทรงลั่นพระวาจาปลงสังขารว่า ตั้งแต่นี้ต่อไปอีก ๓ เดือนจะเสด็จดับขันธปรินิพพาน วันที่พระองค์ทรงลั่นวาจาปลงอายุสังขารก็คือ วันเพ็ญเดือน ๓ หรือเดือนมาฆะ แต่เป็นคนละวาระห่างกันกว่า ๔๐ ปี พระอานนทเถระซึ่งเป็นพระพุทธอุปัชฌาย์อย่างใกล้ชิดไม่ทราบปณิธานมาก่อนแม้พระองค์จะตรัส เป็นนัย ๆ แก่พระอานนทเถระว่า ดูก่อนอานนท ผู้ใดได้บำเพ็ญอิทธิบาท ๔ (ได้แก่ ฉันทะ ความพอใจ วิริยะ ความเพียร จิตตะ ความเอาใจจดจ่อ วิมังสา ความพินิจ พิเคราะห์) ให้บริบูรณ์แล้วและประสงค์จะดำรงชีวิตตลอดกัปป์หรือเกินกว่านั้น บุคคล นั้นก็ย่อมจะดำรงชีวิตตลอดกัปป์หรือเกินกว่านั้นตามปรารถนา คำว่า กัปป์นี้หมายถึง ๑๐๐ ปี ทั้งนี้ก็หมายความว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญอิทธิบาท ๔ บริบูรณ์ แล้ว หากประสงค์จะยึดอายุก็ย่อมทำได้ หากมีผู้อาราธนาก่อนที่จะทรงปลง อายุสังขาร แต่พระอานนทเถระยังเป็นปุถุชนอยู่ ไม่รู้ทัน จึงไม่ทูลอาราธนาพระองค์ ให้ดำรงชีวิตต่อไปอีก ก่อนที่จะทรงปลงอายุสังขาร แต่มาารู้ก็สายไปแล้ว

ถาม ขอลาต่อไปอีกว่า เมื่อพระองค์ทรงปลงอายุสังขารแล้ว พระองค์ทรงตั้งพระสาวก องค์ใดหรือผู้ใด เป็นศาสดาสืบทอดต่อจากพระองค์หรือไม่

ตอบ

ก็มีพระสาวกทูลถามพระองค์ถึงเรื่องนี้เช่นกัน พระองค์ตรัสตอบว่า “เมื่อเราล่วงลับไปแล้ว พระธรรมและวินัยที่เราแสดงไว้แล้ว และบัญญัติไว้แล้วจะเป็นศาสดาของท่านทั้งหลายต่อไป” นับว่าพระองค์มีญาณวิสัยกว้างไกลหาที่สุดมิได้ สมมุติว่าพระองค์ทรงตั้งพระอรหันต์สาวกผู้อาวุโสองค์ใดองค์หนึ่งเป็นศาสดาแทนพระองค์ในขณะนั้น ก็คงไม่เกิดปัญหาอะไร เพราะท่านเป็นผู้บริสุทธื้หมดจดจากกิเลสทั้งหลายแล้ว แต่ต่อ ๆ มาสิครับ อาจเกิดปัญหาแย้งตำแหน่งกันก็ได้ อาจมีผลให้เกิดความแตกร้างและความล่มสลายของศาสนาได้ นี่เราสนทนากันไปไกลพอสมควรแล้ว วรกมาสสนทนาเรื่องการทำพิธีมาฆบูชากันเถอะ

ถาม

การประกอบพิธีบูชาพิเศษ เมื่อวันมาฆบูชาเวียนมาถึง เริ่มทำกันมาตั้งแต่เมื่อไร และทำอย่างไรครับ

ตอบ

เมื่อก่อนยังไม่เคยทำพิธีมาฆบูชากัน จะทำการบูชาพิเศษเฉพาะวันวิสาขบูชาเท่านั้น เพิ่งจะมาทำในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีทั้งพระราชพิธี และพิธีสำหรับพุทธศาสนิกชนทั่วไป ดังปรากฏในพระราชพิธีสิบสองเดือน ซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ มีข้อความว่า “การมาฆบูชานี้แต่เดิมก็ไม่ได้เคยทำมา เพิ่งเกิดขึ้นเมื่อแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตามแบบโบราณบัณฑิตได้นิยมไว้ว่า วันมาฆบูชามีพระจันทร์เสวยฤกษ์มาฆเต็มบริบูรณ์ เป็นวันที่พระอรหันต์พุทธสาวก ๑๒๕๐ รูปได้ประชุมกัน พร้อมด้วยองค์สี่ประการ เรียกว่า จาตุรงคสันนิบาตพระพุทธเจ้าได้ตรัสเทศนาโอวาทปาฏิโมกข์ในที่ประชุมพระสงฆ์ เป็นการประชุมใหญ่ และเป็นการอัศจรรย์ในพระพุทธศาสนา นักปราชญ์จึงได้ถือเอาเหตุนี้มาประกอบการสักการบูชาพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ ๑๒๕๐ รูปพระองค์นั้น ให้เป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใสและสังเวช พิธีสำหรับพุทธศาสนิกชนทั่วไปนั้น เมื่อถึงวันมาฆบูชา นอกจากพุทธศาสนิกชนจะทำบุญตักบาตรในตอนเช้าตามปกติแล้ว ยังไปวัดวาอารามที่ใกล้เคียงหรือที่คุ้นเคย เข้าไปในพระอุโบสถเพื่อไหว้พระสวดมนต์รับศีล ๕ หรือศีล ๘ ตามอัธยาศัย และฟังเทศน์ที่ทางวัดจัดให้มีขึ้น ครั้นถึงตอนเย็นก็ถือดอกไม้รูปเทียนไปพร้อมกันที่พระอุโบสถ เมื่อพระสงฆ์สวดมนต์เสร็จแล้ว

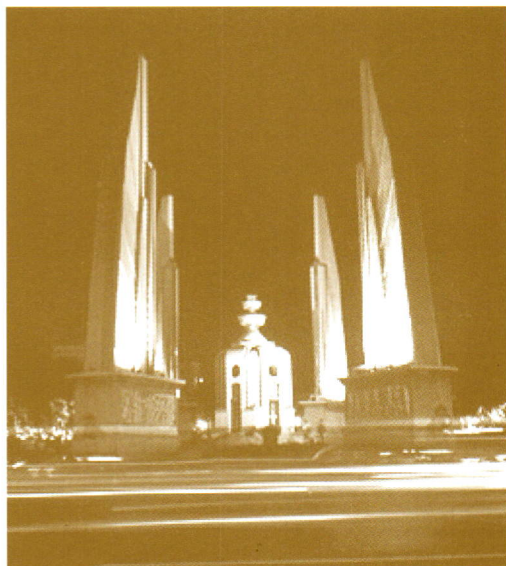
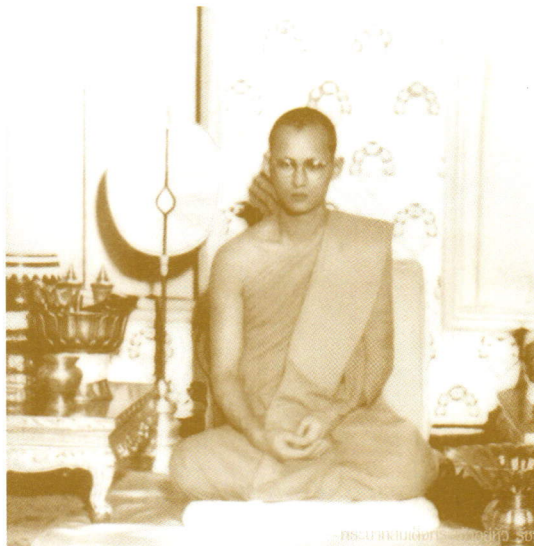
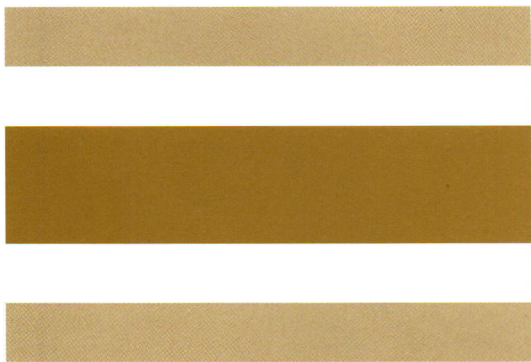
พร้อมกันลูกขึ้นยืนประนมมืออยู่ด้านหลังพระสงฆ์ จากนั้นพระภิกษุผู้เป็นประธาน
สงฆ์กล่าวนำคำบูชาที่ประชุมก็กล่าวตามพร้อมกัน เสร็จแล้วองค์ประธานเดินนำหน้า
ออกจากพระอุโบสถเวียนขวา พระสงฆ์และคฤหัสถ์ก็เดินเวียนขวาตามรอบพระ
อุโบสถ หรือพระสถูปเจดีย์ครบ ๓ รอบ ซึ่งเรียกกันทั่วไปว่า “เวียนเทียน” บางท่าน
เรียกว่า “เดินเทียน” มีข้อที่ควรปฏิบัติในขณะเวียนเทียนนั้น ให้เดินด้วยความสงบ
เสถียร ไม่หยอกล้อหรือคุยกันนอกจากจะเป็นที่รำคาญของผู้อื่นแล้ว ยังเป็นการไม่
แสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัยอีกด้วย ขณะที่เวียนเทียนนั้น ในรอบแรกให้สำรวม
ใจระลึกถึงพระพุทธคุณ รอบที่ ๒ ให้สำรวมใจระลึกถึงพระธรรมคุณ และรอบที่ ๓
ให้สำรวมใจระลึกถึงพระสังฆคุณ ก็เป็นอันเสร็จพิธีเวียนเทียน คฤหัสถ์บางคนอาจ
จะกลับบ้าน บางคนก็เข้าไปในพระอุโบสถอีกครั้งหนึ่งเพื่อสวดมนต์ ฟังเทศน์ กัณฑ์
แรกจะเทศน์เรื่องพระโอวาทปาฏิโมกข์ กัณฑ์ถัด ๆ ไปก็จะมีการเทศน์เรื่องใดเรื่อง
หนึ่ง แล้วแต่ทางวัดเห็นสมควร มีบางวัดจัดให้มีการเทศน์จนตลอดรุ่ง

ถาม จะมีข้อเสนอนะอื่น ๆ อีกไหมครับ

ตอบ วันมาฆบูชาเป็นวันที่มหัศจรรย์และมีความสำคัญยิ่งต่อมนุษยชาติ เพราะเป็นวันที่
พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงวางรากฐานแห่งสันติภาพที่แท้จริง เมื่อวันเช่นนี้มาถึง
พุทธศาสนิกชนนอกจากจะทำการบูชาด้วยอามิส อันประกอบด้วยดอกไม้ธูปเทียน
น้อมถวายองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและมวลพระอรหันต์ ๑๒๕๐ รูปแล้ว จะต้องบูชา
ด้วยการปฏิบัติซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสรรเสริญว่า ประเสริฐกว่าการบูชาด้วย
อามิส ด้วยการไม่ทำชั่ว ทำแต่ความดี และชำระจิตให้ผ่องใส จะได้ชื่อว่าเห็น
องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยตนเอง ดังพระดำรัสว่า “ผู้ใดเห็นธรรมะผู้นั้นเห็นเรา
ผู้ใดเห็นเราผู้นั้นเห็นธรรมะ ผู้ไม่เห็นธรรมะ แม้จะจับชายจิวรติดตามเราตลอดชีวิต
หาได้ชื่อว่า เห็นเราไม่”

สวัสดี

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

เรื่อง รวมพลังเสริมสร้างเอกลักษณ์ของไทย

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา

ผู้เขียนบท สุภัชฌา ชองเจริญ

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.)

วันที่อาทิตย์ที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๖ เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

- หมู คุณวินิ่งเหม่อลอยคิดถึงอะไรอยู่หรือครับ
- วิ อ้อ คิดถึงคำถามของเพื่อนคนหนึ่งที่พักกลับมาจากต่างประเทศ คำถามว่าวิทำงานอะไรอยู่ ก็บอกว่า ทำงานด้านเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ คำก็บอกว่าไม่เข้าใจว่าเอกลักษณ์ของชาติเป็นอย่างไร
- หมู แล้วคุณวิอธิบายให้ฟังว่าอย่างไรล่ะครับ
- วิ ก็บอกเค้าว่า เอกลักษณ์ของชาติ ก็คือลักษณะดีเด่นเฉพาะของสังคมไทย ซึ่งคนไทยทั้งชาติมีส่วนร่วม ทำให้คนไทยแตกต่างจากสังคมอื่น ลักษณะที่เด่นเหล่านั้นทำให้คนไทยสามารถรักษาเอกราชอธิปไตยและความเป็นไทยไว้ได้
- หมู เอกลักษณ์ของชาติไทยนี้ รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีด้วยหรือไม่ครับ
- วิ ก็ด้วยซิคะ เอกลักษณ์ของชาติไทย มีทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรม และสิ่งที่คนไทยยึดมั่นอีกก็คือ สถาบันหลักทั้ง ๔ ของชาติ
- เม้า สถาบันหลักทั้ง ๔ ของชาติ มีอะไรบ้างคะ
- วิ ก็มีสถาบันชาติ สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันที่ ๔ คือ สถาบันการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขไงล่ะ
- หมู ผมก็เคยได้ยินว่าเอกลักษณ์ก็มีใช้สิ่งที่มั่นคงถาวรใช่ไหมครับ
- วิ ใช่แล้วค่ะ เอกลักษณ์มีใช้สิ่งที่มั่นคงถาวร แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลสมัย
- เม้า แล้วอะไรทำให้เอกลักษณ์เปลี่ยนแปลงล่ะคะ
- วิ ก็อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เอกลักษณ์เปลี่ยนแปลงได้
- เม้า อ้อ เข้าใจแล้วค่ะ เม้าเคยได้ยินบ่อยๆ ว่าชาวไทยทุกคนต้องช่วยกันอนุรักษ์เอกลักษณ์ที่มีความสำคัญและดีงามเหล่านั้นให้คงอยู่สืบไป เพราะเอกลักษณ์ของชาติ เป็นบ่อเกิดแห่งความภาคภูมิใจของคนในชาติ ใช่ไหมคะ
- วิ ใช่ค่ะคุณเม้า และนอกจากนี้ เอกลักษณ์ของชาติ ยังเป็นจุดรวมที่ช่วยประสานความคิด ประสานจิตใจ ซึ่งจะนำไปสู่ความสามัคคีของปวงชนและความมั่นคงของชาติ

- หมู ที่ว่าเอกลักษณ์ของชาติไทย คือลักษณะที่โดดเด่นเฉพาะของไทย ที่ทำให้ชาติไทยหรือคนไทยแตกต่างจากชาติอื่น แล้วมีอะไรเป็นเครื่องแบ่งแยกให้รู้ว่าไทยแตกต่างจากชาติอื่นล่ะครับ
- วิ สิ่งที่บ่งบอกว่าไทยแตกต่างจากชาติอื่น ก็มีดินแดน หรือขอบเขตของพื้นที่ประเทศค่ะ
- เม้า ที่เป็นดินแดนลักษณะรูปขวานไขว่ไหมคะ
- วิ ใช่ค่ะ และก็ยังมีการปกครองไทยที่มีเชื้อสายเดียวกัน
- หมู ความเป็นเอกราชและอธิปไตยล่ะครับ เป็นสิ่งแบ่งแยกหรือไม่
- เม้า ก็น่าจะใช่เนาะคะ เพราะประเทศไทยมิได้ตกเป็นเมืองขึ้นหรือเป็นอาณานิคมของประเทศใด
- หมู ผมเข้าใจว่าประเทศไทยมีเอกราชและอธิปไตยโดยสมบูรณ์มาตั้งแต่โบราณกาลเลยนะครับ
- เม้า เมื่อก็คิดว่าประเทศไทยมีรัฐบาลและมีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยเพราะเรามีอำนาจในการบริหารประเทศของเราเอง
- หมู ก็ที่เขาเรียกว่า อำนาจอธิปไตย อำนาจบริหาร และอำนาจอตุลาการ เป็นอำนาจที่เราใช้บริหารประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยนั่นเอง
- วิ นอกจากนี้ยังมีสิ่งบ่งบอกความแตกต่างอีกประการหนึ่งคือ ศาสนา ซึ่งประชาชนคนไทยนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเปิดกว้างให้ทุกศาสนาในประเทศไทยได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากรัฐด้วย
- เม้า ได้ทราบว่ พระมหากษัตริย์ไทย ยังเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภก เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ เพราะพระองค์ทรงตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรม ค้ำจุนให้คนไทยทั้งชาติอยู่กันอย่างสงบสุข
- หมู หมูว่าเรามีวัฒนธรรมหรือที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่ของคนในชาติที่แตกต่างจากชาติอื่นด้วย
- วิ อีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญคือภาษาไทย เป็นเอกลักษณ์ของชาติที่แสดงให้รู้ว่าคนไทยมีภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ ที่แตกต่างจากภาษาอื่นทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน

- เม้า นั่นเราก็มีเลขไทยที่แตกต่างจากตัวเลขของชาติอื่นด้วยซิคะ
- หมู ธงชาติไทยก็ใช่ด้วย ที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ไทยได้
- เม้า ถ้าเราอยู่ต่างประเทศแล้ว เห็นธงชาติอยู่หน้าสถานทูตไทยเรารู้สึกขนลุก ว่านี่เป็นไทย นี่เป็นของเรา ที่เรานูมิใจ
- วิ ใช่แล้ว เห็นธงชาติก็ปลื้ม ถ้ายังอยู่ต่างประเทศ ได้ยินเสียงเพลงชาติจะยังรู้สึกปลื้มจนน้ำตาแทบไหล เพราะเป็นสิ่งบ่งบอกว่า เรามีสิ่งนำภูมิใจยิ่ง
- หมู คุณมีประสบการณ์เรื่องต่างแดนให้เราทราบบ่อย ๆ อยากฟังอีกสักครั้ง
- วิ อ้อ ก็ครั้งที่ไปอเมริกา วันหนึ่งรู้สึกเหงามากก็ไปที่สวนสาธารณะแห่งหนึ่ง ขณะนั่งเพลินๆ เพราะคิดถึงเมืองไทยมากๆ ก็มีชายชาวอเมริกัน ๒ คน เข้ามาทักว่าคุณเป็นพวกอพยพใช่ไหม เขาคงคิดว่าวิเป็นญวนอพยพ พอได้ยินแค่นั้นก็รู้สึกโกรธทันที เลือกรักชาติก็เผ่ช่านไปทุกชุมชน ก็เลยตอบเขาว่าเราเป็นคนไทยมาจากประเทศไทย เขาบอกไม่รู้จักเราก็บอกว่าประเทศไทยอยู่ทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พร้อมกับหยิบแผนที่ประเทศไทยที่ติดตัวมาแสดงให้ดู ฝรั่งเศส ๒ คนก็ยังไม่รู้จักอยู่ดี ก็เลยถามว่าเคยรู้จักนางงามจักรวาลที่ชื่อ อาภัสราโหมละ เขาบอกว่ารู้จัก เขาเลยถามว่าแล้วทำไมไปถึงพูดภาษาอังกฤษได้คล่องหรือประเทศของคุณเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตกชาติใด วิก็บอกว่าเราเป็นชาติเอกราช มีอธิปไตยโดยสมบูรณ์ ปกครองตนเองด้วยระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และเรามีภาษาของเราเองคือภาษาไทยเป็นภาษาแม่ แต่เราก็มีการเรียนภาษาอื่นด้วย คือภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน เพราะเราติดต่อกับชาติต่าง ๆ วิยังคุยอวดอีกว่า เรามีเลขไทยด้วยนะและข้อนถามว่าภาษาแม่ของเขาคือภาษาอะไรหรือ เขาก็บอกว่าใช้ภาษาอังกฤษ หรือเดี๋ยวนี้พยายามเรียกภาษาอังกฤษแบบอเมริกันอะไรทำนองนั้น เขายังบอกว่าวิโชคดีนะที่เกิดมาในประเทศที่มีภาษาของตัวเองใช้ ซึ่งสามารถคุยได้อย่างเต็มภาคภูมิ
- เม้า พูดถึงภาษาไทย เม้ามีประสบการณ์ในต่างแดน ขณะนั้นเม้าคิดถึงบ้านมาก ๆ ก็เลยไปเดินซื้อของในห้างสรรพสินค้า พลันเม้า ได้ยินหญิงสาวคนหนึ่งพูดทักผู้อาวุโส

ท่านหนึ่งว่า “สวัสดิ์คะ คุณป้าขา มาจากเมืองไทยเมื่อไหร่คะ” เมื่อน้ำตาซึมเลย จากภาษาไทยที่เม้าได้ยินบ่งบอกถึงความเป็นไทยโดยแท้ เป็นเอกลักษณ์ของชาติโดยแท้

หมู งั้นการไหว้ก็เป็นเอกลักษณ์ไทยที่โดดเด่นด้วยชนะครับ เพราะเคยได้ยินมาว่าในบรรดาชาติต่าง ๆ ที่มีการไหว้ คนไทยไหว้ได้สวยที่สุด

เม้า จะว่าไปมารยาทไทยๆ ก็เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นนะคะ เช่น มารยาทการนั่ง ยืน เดิน อย่างการนั่ง คนไทยไม่นั่งยกเท้าขึ้นสูง หรือนั่งไขว่ห้าง ซี่ปลายเท้าไปที่คนอื่นนั่งอยู่ หรือยื่นคำศัพท์ะผู้ใหญ่ ไม่เดินผ่ากลางที่ผู้ใหญ่กำลังยืนหรือนั่งคุยกันอยู่ อะไรทำนองนี้ คนไทยเราจะรู้มารยาทดี คนไทยจึงได้รับการยกย่องว่ามีมารยาทงดงาม มิใช่มารยาทของบางคนที่ไม่รู้จักตัวเอง ก็จะแสดงมารยาทที่ดแล้ว ซึ่งความงาม

วิ เคยรู้ว่า มีชาวอเมริกันและญี่ปุ่นบางกลุ่มที่เป็นเศรษฐีมีเงินท่วมท้น ใช้จ่ายไปสืบทอดก็ ไม่หมด คนกลุ่มนี้เริ่มเห็นสัจจะของชีวิตว่า “เงินอย่างเดียวทำให้เกิดความสุข ที่แท้จริงไม่ได้” ก็เลยเสาะแสวงหาสิ่งที่ตัวเองชอบที่จะทำให้ตัวเองมีความสุขที่แท้จริง บางกลุ่มเดินทางมาประเทศไทย มาอยู่แบบโฮมสเตย์ได้กินได้อยู่ ได้สัมผัสวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ได้กินอาหารไทย ได้รู้จักคนไทยที่มีความโอบอ้อมอารี มีเมตตา ไม่เอาเปรียบกัน และพอใจในสิ่งที่ตัวเองมี คนต่างชาติกลุ่มนี้บอกว่าเขาอยากสัมผัสชีวิตที่ทำให้เขาได้ละวางความวุ่นวายของการแก่งแย่งชิงดี มีแต่การเอาเปรียบ เห็นแก่ตัว ขาดความสงบสุข มีแต่ความหวาดระแวงกัน เขาจึงเดินทางมาพักอยู่แถบภาคเหนือของประเทศไทยปีละหลาย ๆ วัน จนรู้สึกสงบสุขดีก็กลับประเทศเขาที่หนึ่ง ก็ด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่โอบอ้อมอารี มีเมตตาจิต มองโลกในแง่ดีของคนไทยนี้แหละ เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญ ทำให้คนไทยอยู่กันอย่างสงบสุข ใบหน้าจึงยิ้มแย้มแจ่มใส และได้ชื่อว่า “สยามเมืองยิ้ม” ที่รู้จักไปทั่วโลก

เม้า แต่ปัจจุบันด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจที่ทำให้คนไทยเกิดการเลียนแบบต่างชาติ คือ เริ่มมีวัตถุนิยม ชื่นชมคนรวย ก็เลยแข่งขันกันหาเงิน หาทรัพย์สินสมบัติมาอวดกันเพื่อให้สังคมนับหน้าถือตา ทำให้คนไทยขาดซึ่งความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

โอบอ้อมอารี มีแต่การแก่งแย่งชิงดี อิจฉาริษยา กลั่นแกล้ง อาฆาต พยาบาทกัน เพื่อเอาดีเอาเด่นใส่ตัว คนไทยบางกลุ่มจึงลืมนึกถึงวัฒนธรรมดั้งเดิม แต่กลับนำเอา วัฒนธรรมตะวันตก เน้นนิยมวัตถุมาทำให้ชีวิตมีแต่ความรื้อร่น ไม่สงบสุข ไม่รู้จัก พอใจในสิ่งที่ตัวมี และไม่รู้จักพอ จึงชอบเอาเปรียบกัน ทำให้เกิดปัญหาทะเลาะ เบาะแว้ง เกิดทุกข์กาย ทุกข์ใจ

วิ พูดถึงกระแสโลกาภิวัตน์ พูดถึงการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมตะวันตก เราสังเกตดูซิ วัยรุ่นไทยสมัยนี้ชอบเลียนแบบ ถ้าเลียนแบบในสิ่งที่ดีที่จะเป็นประโยชน์ต่อตัวและ สังคม รวมไปถึงประเทศชาติก็ดีซิ แต่หลายอย่างไม่ใช่เช่นภาษาพูด จากประสบการณ์ ของการเป็นกรรมการทดสอบผู้ประกาศวิทยุโทรทัศน์ ทำให้รู้ว่าคนไทยพูดภาษาไทย ไม่ถูกต้องเข้าไปทุกที ๆ เช่น การพูดเพี้ยนเสียงพยัญชนะ เลียนแบบดาราที่พูดไม่ชัด บ้าง เช่นพูดเสียง จ.และ ท.เป็น ช. เสียง ร เป็น ล เช่น พูดว่า “เชอลักฉั่นไหม ช้า เชอลักฉั่นฉั่นก็ชาล้ากเธอ ช้าเชอไม่ลักฉั่นฉั่นก็ไม่ลักเชอ” พูดเพี้ยนทั้งเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์

เม้า จากผลสำรวจต่าง ๆ ได้ปรากฏว่าเยาวชนและประชาชนไทยสมัยนี้ ไม่ค่อยเข้าวัด ฟังธรรมหรือทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนา คุณวิคิดวาทาทำไมเป็นอย่างนั้นล่ะคะ

วิ อาจจะเป็นเพราะเราขาดการปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัย ซึ่งพ่อแม่บรรพบุรุษ หรือผู้อยู่ ใกล้เคียง ขาดการเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะสภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวที่ต้อง เร่งรีบหาเงินมาจุนเจือ และด้วยสภาพสังคมที่เป็นลักษณะวัตถุนิยม คนมั่งมีได้รับการ ยกย่อง คนยากจนถูกย่ำยี จึงทำให้ทุกคนมุ่งหาเงิน พ่อแม่ผู้ใกล้ชิดคิดดิ้นรนหาเงินทอง จนลืมนึกถึงธรรมจรรยา ลืมการอบรมบ่มนิสัย ลืมบาปลืมบุญลืมนิยามะของพระพุทธเจ้า ที่ทรงสอนให้มนุษย์ทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำใจให้ผ่องใสและก้าวรวมถึงการไม่ เบียดบังเพื่อนมนุษย์ ไม่อิจฉาริษยาเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เพราะความอิจฉาริษยาเป็น นรกในใจ คนตกนรกทั้งเป็นก็ทำใจตัวเองร้อนรุ่ม หาความสุขไม่ได้แน่แท้ และเมื่อ เยาวชนขาดการปลูกฝังคุณค่าความเป็นคนมีธรรมะในใจทั้งจากครูและจากพ่อแม่เด็กจึง ไม่เห็นคุณค่าของการเข้าวัดทำบุญกลายเป็นคนไม่เสียสละ ไม่โอบอ้อมอารี ไม่รู้จักพอ

มีแต่เบียดเบียนและอิจฉาริษยา ความร้อนรุ่มหัวใจที่จะเอาแต่ชนะคนอื่นนี้แหละเป็นบ่อเกิดของโรคร้าย ที่เริ่มจากโรคเครียด โรคกระเพาะ โรคความดันโลหิตสูงท้ายสุดก็เป็นมะเร็งกายที่มาจากมะเร็งใจ

หมู หมูว่าชนชาติไทยจะต้องมีอะไรดีสักอย่างแน่ๆ นะครับ เพราะจากศึกเหนือเสือได้ในอดีตกาล เราก็กู้บ้านกู้เมืองมาได้ด้วยตัวของพวกเราเอง และมาถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ที่ฝรั่งออกล่าเมืองขึ้น เราก็เป็นประเทศเดียวที่ไม่ได้ตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งชาติไหน ๆ นะครับ นี่ก็แสดงว่าชาติไทยต้องมีอะไรดีสักอย่างแน่ ๆ

เม้า เม้าคิดว่า สิ่งดี ๆ ที่คุณหนูว่าไว้นั้นก็คือ สิ่ง ๆ หนึ่งที่ชาติอื่นไม่มี ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ลองคิดดูซิคะ ความเป็นชนชาติของเรามีสิ่งที่น่าทึ่งอยู่มากเพราะบรรพบุรุษของเราได้ปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อทั้งวัฒนธรรม ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความโอบอ้อมอารีมีน้ำใจ เมตตา กรุณา ให้อุ่นชูชนรุ่นต่อมาได้ยึดถือปฏิบัติ ประกอบกับเราเป็นชาติที่ไม่ชอบความก้าวร้าวรุนแรง แต่ชอบการประสานประโยชน์ เพื่อให้เกิดสมานฉันท์ เราจึงอยู่รอดเป็นชาติที่มีเอกราชอธิปไตยมาโดยตลอด

วิ อีกประการสำคัญนะคะ คือสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยเป็นสถาบันสูงสุดที่เป็นศูนย์รวมดวงใจของคนทั้งชาติเพราะกษัตริย์ไทยทุกพระองค์ตั้งแต่อดีตกาล พระองค์ทรงไว้ซึ่งทศพิธราชธรรม มีแต่พระเมตตาต่อทุกชีวิต จะเป็นคนชาติศาสนาใดก็ตาม พระองค์ก็มีพระเมตตาต่อผู้มาพึ่งพระบรมโพธิสมภารและเมื่อยามที่บ้านเมืองเกิดวิกฤติไม่ว่าจะทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม ก็จะมีพระมหากษัตริย์ทรงคลี่คลายสถานการณ์ได้ทุกครั้ง ทั้งนี้เพราะหัวใจของคนทั้งชาติมุ่งสู่องค์พระมหากษัตริย์ ฉะนั้นเมื่อพระองค์มีพระประสงค์ประการใดคนทั้งชาติก็พร้อมจะทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายแด่พระองค์ ทำให้ประเทศชาติมีความมั่นคงตลอดมาทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม นี่ก็เป็นเอกลักษณ์ประการสำคัญที่เรามีสถาบันพระมหากษัตริย์

หมู วัฒนธรรมต่างชาติระยะนี้แผ่เข้ามาเมืองไทยมากนะครับ โดยเฉพาะที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นไทยเสียด้วย

เม้า ในหมู่วัยรุ่นไทยระยะนี้ ได้รับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามา ตามกระแสโลกาภิวัตน์

ซึ่งมีทั้งวัฒนธรรมที่ดี เช่นการไฟฟ้าวิทยาคารสมัยใหม่นำเทคโนโลยีก้าวหน้ามาช่วยพัฒนาประเทศชาติ แต่วัฒนธรรมส่วนที่ไม่ดีก็มีมาก และเยาวชนไทยเราก็ชอบนำมาปฏิบัติ ทำให้เกิดภาพพจน์ที่ไม่งดงาม อย่างการแต่งตัวที่ไม่เหมาะสมไม่ควร แต่งตัวไปการขาดสัมมาคารวะต่อผู้มีอาวุโสกว่า การพูดจาไม่เหมาะสม การลืมนอบนุญคุณต่อผู้มีพระคุณ ค่อบุพการี เช่น ไม่เลี้ยงดูปู่ย่า ตายายพ่อแม่ ยามแก่เฒ่า ทำให้สังคมไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวที่อบอุ่น มีความอบอุ่นอารี ก็กลายเป็นครอบครัวแตกแยก ผู้เฒ่าผู้แก่ถูกทอดทิ้งขาดคนเลี้ยงดู ซึ่งผิดกับสังคมไทยยุคก่อน ๆ

วิ ความอบอุ่นในสังคมไทย ที่อยู่กันอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แม้จะต่างเชื้อชาติต่างศาสนา เราก็อยู่รวมกันได้ ก็เพราะเราไม่เคยคิดแบ่งแยกด้วยศาสนา หรือเชื้อชาติ อย่างที่สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ จะมีการจัดสัปดาห์ส่งเสริมศาสนาและจริยธรรม เราจะเชิญผู้แทนของทุกศาสนา คือ พุทธ คริสต์ อิสลาม พราหมณ์-ฮินดู และซิกข์ มาร่วมกันจัดงาน ระหว่างวันที่ ๓-๖ ธันวาคมของทุกปี เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทุกๆ ศาสนิกชนจะรวมหัวใจกัน ถวายพระพรแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษาและนอกจากนี้เรายังมีการจัดงานศาสนสัมพันธ์ โดยรวมทุกศาสนา มาร่วมประชุมหารือเพื่อนำสิ่งที่ดีๆ ของทุกศาสนามาช่วยกันพัฒนาสังคมและชาติไทย ให้เจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป เราไม่ต้องมาทะเลาะกันเรื่องศาสนาและเชื้อชาติเลย นี่ก็เป็นอีกแบบของความเป็นเอกลักษณ์ของชาติด้านศาสนา

หมู ถ้าอย่างนั้น สิ่งดี ๆ ของไทยเราก็มีมาก และเป็นสิ่งที่ทำให้ชาติไทยเราคงอยู่ได้ตลอดไป ใช่ไหม ครับ

เม้า นั่นนะซิคะ แม้ว่า ชนชาติไทยเรามีคุณธรรมที่โดดเด่นมาก ๆ อยู่ในตัวเอง ๓ ประการ คือ ความรักอิสระเสรี ความปราศจากविหิงสา หรือการเบียดเบียนผู้อื่นและความฉลาดในการประสานประโยชน์ สิ่งเหล่านี้แหละที่เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของชนชาติไทย ทำให้ชนชาติไทยมีความเป็นไทยกระทั่งตราบนานเท่าทุกวันนี้

วิ ใครจะขอเชิญชวน และเน้นย้ำให้เยาวชนคนไทยทุกคน ได้ภูมิใจเถิดว่า เรามีชาติ

เราไม่ต้องอพยพหนีไปพึ่งพิงใคร เรายังมีแผ่นดินให้อาศัยอย่างสุขสบาย เรามีภาษาพูดของเราเอง มีภาษาเขียน มีเลขไทยของเรา เรามีเอกราชอธิปไตยอย่างสมบูรณ์ ไม่ต้องไปเป็นเมืองขึ้นให้ใครข่มขี่เรามีศาสนาไม่ว่าจะเป็นศาสนาใดก็ตามก็มีคำสอนที่ทำให้เราสุขใจได้และสูงสุดเรามีพระมหากษัตริย์ที่ทรงเป็นศูนย์รวมใจของชาวไทยทั้งชาติ เพียงแต่เราอย่าละทิ้งความเป็นไทย ทั้งชีวิตความเป็นอยู่ การกิน การแต่งกาย โดยเฉพาะภาษาไทยต้องใช้ให้ถูกต้องทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เพื่อธำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติไทย

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

เรื่อง อันเนื่องมาจากวันจักรี

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันศาสนา

ผู้เขียนบท ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยู่ชยา

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา (สวศ.)

วันเสาร์ที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๖ เวลา ๑๘.๓๐ - ๑๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

- ถาม สวัสดิ์ครับอาจารย์ เข้าวันที่ ๖ เมษายนนี้ คณะเราจะไปวางพวงมาลาถวายพระบรมรูปรัชกาลที่ ๑ ที่ปฐมบรมราชานุสรณ์ อาจารย์จะไปกับพวกเราได้ไหมครับ
- ตอบ ได้ ครับ ผมไปด้วยแน่ แต่เอ!เมื่อไหร่จะไปวางอะไรนะครับ
- ถาม อ้อ ก็วางพวงมาลาไงละครับ
- ตอบ เดียว ๆ ต้องซ้อมความเข้าใจกันก่อน วันที่ ๖ เมษายน ของทุก ๆ ปีที่เดิมเรียกว่าวันจักรีนั่น เป็นวันที่ระลึกถึงวันสถาปนาพระบรมราชจักรีวงศ์ ๖ เมษายน พ.ศ.๒๓๒๕ เป็นวันมงคลครับ เขาไม่ได้้นำพวงมาลาหรือพวงหรีดไปถวายบังคมกัน เหมือนวันที่ ๒๓ ตุลาคม ที่เป็นวันคล้ายวันสวรรคตพระพุทธเจ้าหลวง
- ถาม ใช่ครับ ผมลืมไป วันที่ ๖ เมษายนนั้นเขานำพานพุ่มไปถวายบังคม
- ตอบ พุ่มครับ พุ่มเฉย ๆ ไม่ต้องใช้คำว่าพานพุ่ม เพราะพุ่มดอกไม้ นั้นจะอยู่บนภาชนะอะไรก็ได้ คุณเคยได้ยินคำว่าถวายพุ่มเทียนพรรษาไหมละครับ แล้วอีกคำที่สะดุดหูผมตั้งแต่แรกที่คุณชวนผมไปที่ปฐมบรม ราชานุสรณ์ ก็ฟังโก้เป็นศัพท์เป็นแสงดินะครับ แต่ผิดทั้งเพ เพราะในประกาศเปิดสะพานพระพุทธยอดฟ้า นั้นท่านว่าไว้ชัดเจนว่า พระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ ๑ ประกอบกับสะพานพระพุทธยอดฟ้า รวมเรียกว่าปฐมบรมราชานุสรณ์ เพราะฉะนั้นถ้าคุณจะไปถวายบังคมพระบรมราชานุสาวรีย์ไม่ไปถวายบังคมสะพานด้วย คุณก็ต้องบอกว่าถวายบังคมที่ขานขาลาเชิงสะพานพระพุทธยอดฟ้าฝั่งพระนคร
- ถาม ขอบคุณครับที่ได้ความรู้รอบตัวอย่างนี้ แล้วที่อาจารย์ว่าเดิมเขาเรียกวันที่ ๖ เมษายนว่าวันจักรี เดียวนี้เรียกเป็นอย่างอื่นไปแล้วหรือครับ
- ตอบ ใช่ครับ เปลี่ยนไปตั้งงานฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี เมื่อ พ.ศ.๒๕๒๕ ทางราชการกำหนดให้วันรัฐพิธีวันนี้ว่า วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์
- ถาม ขอบคุณครับ วันนี้ผมได้ศัพท์เพิ่มอีกคำแล้วครับ คือ คำว่ารัฐพิธีคำนี้ต่างกับพระราชพิธีไหมครับ

ต่างกันครับ คือรัฐพิธีนั้นได้แก่งานที่รัฐบาลกำหนดให้เป็นงานพิธีของรัฐ โดยอยู่เหนือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ฯ ซึ่งทรงเป็นพระประมุขของชาติเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธานในพิธี เช่นรัฐพิธีพระบรมราชานุสรณ์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช วันรัฐพิธีนั้นจะกำหนดให้เป็นวันหยุดราชการด้วยหรือไม่ก็ได้ ส่วนพระราชพิธีนั้นเป็นพิธีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ฯ หวัททรงพระกรุณาให้กำหนดขึ้นตามโบราณราชประเพณี หรือในโอกาสพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น พระราชพิธีฉัตรมงคล พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ

แล้วที่เปลี่ยนจากวันจักรี เป็น วันมหาจักรีบรมราชวงศ์ ละครับ เป็นเพราะอะไรครับ

คืออย่างนี้ครับ เดิมเราก็เรียกพระราชวงศ์ปัจจุบันว่า ราชวงศ์จักรี เป็นที่เข้าใจกันว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เคยทรงดำรงตำแหน่งสมุหนายก คือ หัวหน้าข้าราชการฝ่ายพลเรือนที่เจ้าพระยาจักรีมาก่อน คำว่า จักรี นั้นแปลตามรูปศัพท์ แปลว่า ผู้ถือจักรซึ่งเป็นเทพอาวุธของพระนารายณ์ และสมุหนายกนั้นเป็นผู้ถือตราจักรอันเป็นพระราชลัญจกรสำคัญ ใช้ประทับพระบรมราชโองการให้ประหารชีวิตผู้กระทำผิดมหันตโทษ นักโทษคนไหนถูกตราจักรประทับตรงชื่อตัวก็แปลว่าต้องถูกตัดหัวแน่ครับ

ต่อมาเนื่องในโอกาสครบรอบร้อยปีที่หนึ่งของการสถาปนากรุงเทพมหานครเป็นราชธานีเมื่อ พ.ศ.๒๔๒๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสร้างเครื่องราชอิสริยาภรณ์ขึ้นใหม่อีกตระกูลหนึ่ง คือ เครื่องขัดติยราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติคุณรุ่งเรืองยิ่งมหาจักรีบรมราชวงศ์ เพื่อเป็นเครื่องระลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณแห่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช อันทรงเป็นปฐมบรมกษัตริย์แห่งพระราชวงศ์ ดังนั้นในการเขียนพระนามพระราชวงศ์อย่างเป็นทางการจึงนิยมใช้ว่า พระบรมราชจักรีวงศ์ หรือพระมหาจักรีบรมราชวงศ์ ตามพระราชบัญญัตินั้น แต่ถ้าจะเรียกกันอย่างง่าย ๆ ก็เรียกพระราชวงศ์จักรีอย่างเดิม ขอบคุณครับ วันนี้ผมโชคดีที่มีโอกาสได้พูดคุยกับนักประวัติศาสตร์ได้ความรู้ที่ไม่เคยทราบมาก่อนหลายเรื่อง เลยอยากเรียนถามถึงการกำหนดวันจักรีหรือที่ทางราชการเปลี่ยนชื่อใหม่เป็นวันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และวันที่

ขอบคุณครับ วันนี้ผมโชคดีที่มีโอกาสได้พูดคุยกับนักประวัติศาสตร์ได้ความรู้ที่ไม่เคยทราบมาก่อนหลายเรื่อง เลยอยากเรียนถามถึงการกำหนดวันจักรีหรือที่ทางราชการเปลี่ยนชื่อใหม่เป็นวันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และวันที่

ตอบ

ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์ ว่าใครเป็นผู้กำหนดเป็นครั้งแรกตั้งแต่เมื่อไหร่ครับ
เดี๋ยวก่อน ๆ ก่อนจะตอบผมก็ต้องขอทำความเข้าใจกันก่อนนะครับ ว่าผมนั้น ไม่ได้เป็น
นักประวัติศาสตร์อะไรอย่างที่เราเข้าใจ ผมไม่เคยได้เข้าเรียนวิชานี้มาจากมหาวิทยาลัยไหน
ไม่เคยเขียนไม่เคยวิจัยอย่างเป็นทางการอะไรกับเขา เป็นแต่เป็นผู้สนใจในเรื่อง
เก่า ๆ ที่แสดงถึงความเป็นคนไทยเราเท่านั้น จะผิดถูกแก่ไหนก็ไม่ทราบ แต่ประเด็น
ที่ถามเรื่องใครเป็นผู้กำหนดวันจักรีตั้งแต่เมื่อใดนั้น ผมขอยืนยันได้แน่นอน เพราะเคย
อ่านหนังสือราชกิจจานุเบกษาที่ลงหมายกำหนดการพระราชพิธีเชิญพระบรมรูป
รัชกาลที่ ๑ - ๒ - ๓ - ๔ และ ๕ จากพระที่นั่งศิวาลัยมหาปราสาทไปประดิษฐานยัง
ปราสาทพระเทพบิดร เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ.๒๔๖๑ รวมความได้ว่า พระบาทสมเด็จพระ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงอนุสรคำนึงถึงพระเดชพระคุณแห่งพระบาท สมเด็จพระ
พุทธยอดฟ้าจุฬาโลกที่ทรงมีต่อประเทศไทย เมื่อมีโอกาสใดก็ตามที่เหมาะสมก็จะ
ต้องแสดงการเชิดชูพระเกียรติคุณของพระองค์ให้ปรากฏ ดังนั้นจึงโปรดเกล้าฯ ให้
ตั้งการพระราชพิธีถวายบังคมพระบรมรูปในวันที่ ๖ เมษายน ซึ่งเป็นวันคล้ายวันรัชกาล
ที่ ๑ เสด็จกรีธาทัพกลับถึงพระนคร และได้รับอัญเชิญเสด็จครอบครองสยาม
ราชอาณาจักร จึงนับว่าเป็นวันมหามงคลของพระมหากษัตริย์บรมราชวงศ์และ
สยามประเทศ

ถาม

ก็แปลว่า ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๖๑ ก็มีการถวายบังคมพระบรมรูปพระมหากษัตริย์ทุก
พระองค์ในพระบรมราชจักรีวงศ์ที่ปราสาทพระเทพบิดร แล้วตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๗๕ ที่มี
งานฉลองพระนครครบ ๑๕๐ ปีเมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่
๗ ทรงเป็นประธานชักชวนให้ประชาชนร่วมกันบริจาคเงิน สร้างสะพานพระพุทธ
ยอดฟ้าและสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ ๑ ที่ ขานชาลาเชิงสะพานด้านฝั่ง
พระนครแล้วก็เพิ่มการถวายบังคมพระบรมรูปตรงที่แห่งใหม่นี้แต่ผมก็ยังมีข้อสงสัย
ว่าพระบรมรูปรัชกาลที่ ๑ นี้ จะเหมือนพระองค์จริงหรือครับ เพราะเท่าที่ผมทราบ
การถ่ายรูปได้เข้ามาในเมืองไทยเราสมัยรัชกาลที่ ๔ นี่ครับ แล้วช่วงนั้นพระบรมรูป
จะได้แบบพระองค์จริงจากไหนละครับ หรือจะมีพระบรมรูปเขียนอยู่แล้วอยากจะขอ
ให้ท่านอาจารย์กรุณาเล่าเรื่องนี้ด้วยครับ

ตอบ

จริงครับวิชาการถ่ายรูปได้เข้ามาแพร่หลายในเมืองไทยเรานี้ในรัชสมัยรัชกาลที่ ๔ ส่วนพระบรมรูปเขียนของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๑ - ๒ - ๓ ก็ไม่เคยมีมาก่อนครับ การปั้นพระรูปได้เกิดครั้งแรกในรัชสมัยรัชกาลที่ ๔ เพื่อจะส่งไปเป็นบรรณาการตอบแทนพระเจ้าแผ่นดินฝรั่งเศส แต่ยังไม่คงามถูกพระราชหฤทัยจึงระงับไว้ไม่ได้ส่งไป การปั้นและหล่อพระบรมรูปรัชกาลที่ ๑ - ๒ - ๓ เกิดขึ้นในตอนต้น ๆ รัชกาลที่ ๕ เพราะผมเคยอ่านพบพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยยศจุลจอมเกล้าสำหรับตระกูล พ.ศ. ๒๔๑๖ ซึ่งมีพระราชพิธีบรมราชาภิเษกครั้งที่สอง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานสิทธิพิเศษแก่ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยยศจุลจอมเกล้านี้เป็นอันมาก เช่นให้บุตรชายคนใหญ่ได้รับพระราชทานตราสืบตระกูลบิดา ผู้ได้รับพระราชทานตราชั้นที่ ๑ และชั้นที่ ๒ มีบรรดาศักดิ์เสมอด้วยผู้ได้รับพระราชทานพานทอง และใช้เครื่องยศต่าง ๆ ตามยศพระยาพานทองทุกประการ แต่สมาชิกเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าทุกคนมีหน้าที่แต่งกายเต็มยศ ไปประชุมกันสักการบูชาพระบรมรูปสมเด็จพระบูรพมหากษัตริราชเจ้าในพระบรมราชจักรีวงศ์ที่ในพระบรมมหาราชวัง ทุกวันครบรอบปีที่ออกประกาศพระราชทานตรา

ถาม

อ้าวในเมื่อไม่มีพระบรมรูปถ่ายพระบรมรูปเขียน แล้วช่างจะปั้นหุ่นพระองค์ออกมาได้เหมือนอย่างไรละครับ

ตอบ

เป็นคำถามที่ดีมากครับ ช่างก็ปั้นตามคำให้การว่าพระองค์จริงมีรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร แล้วท่านที่เคยเห็นพระองค์จริงก็ตีพิมพ์บอกให้ช่างแก้ไขจนเป็นที่พอใจ ผู้ที่เคยเห็นพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๑ ขณะนั้นที่มาให้การบอกลักษณะแก่ช่างมี ๔ - ๕ ท่าน ซึ่งมีพระราชบิดาของพระองค์ท่านอยู่ด้วยองค์หนึ่ง และสมเด็จพระพุทธาจารย์ (โต) วัดระฆังด้วยอีกองค์หนึ่ง ดังนั้นจึงเชื่อถือได้ว่าเหมือนพระองค์จริงแน่ นอกจากนั้นเป็นที่ทราบกันแล้วว่า พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๓ มีพระพักตร์เหมือนสมเด็จพระอัยกาธิราชรัชกาลที่ ๑ ราวกับพิมพ์เดียวกัน และผู้ทันเห็นรัชกาลที่ ๓ นั้นมีจำนวนมาก จึงเท่ากับเป็นการยืนยันว่าพระบรมรูปรัชกาลที่ ๑ นั้นถูกต้องแน่นอน

ถาม

ขอบพระคุณมากครับ ผมก็กระจำจั่งกันคราวนี้ แล้วก็เลยนึกสันนิษฐานถึง

พระบรมรูปปั้นพระเจ้าแผ่นดินไทยสมัยก่อน คงจะปั้นจากจินตนาการของช่างแน่นอน และเป็นการปั้นตามอุดมคติและมีแนวตามพระราชกรณียกิจว่าเป็นนักรบ เป็นศิลปิน เป็นนักปราชญ์ หรือผู้ฝึกฝนในศาสนา โดยเฉพาะพระบรมรูปรัชกาลที่ ๑ ที่ซานชาลา เชิงสะพานพระพุทธยอดฟ้า ทรงเครื่องขัตติยาภรณ์ประทับเหนือพระราชบัลลังก์ พระที่นั่งงั่ง ซึ่งถ่ายแบบพระพักตร์มาจากพระบรมรูปปั้นพระองค์แรก ที่ปั้นจากคำให้การของผู้เคยเห็นพระองค์จริง เท่าที่ผมเคยอ่านเอกสารพบว่ามีขนาดใหญ่กว่าธรรมชาติถึง ๓ เท่า คือ สูง ๔ เมตร ๖๕ เซนติเมตร ทำให้เห็นพระพักตร์ได้ชัดเจนว่า ทรงมีพระลักษณะเป็นนักรบ เข้มแข็งเด็ดเดี่ยวจริง ๆ และที่ทางราชการได้เปลี่ยน คำว่าวันจักรีเป็นพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และ วันที่ระลึก มหาจักรีบรมราชวงศ์ก็คงเป็นเพราะพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงเป็นนักรบต่อสู้ป้องกัน รักษาเอกราชของชาติไทยมาจนกระทั่ง

ตอบ

ถูกต้องครับ พระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ในด้านการศึกสงครามนั้น เป็นพระราชกรณียกิจสำคัญยิ่งใหญ่มาก ๆ คือในตอนต้น ๆ รัชกาลนั้นข้าศึกพยายามที่จะรุกรานเอาเมืองไทยเป็นเมืองขึ้นให้ได้ ดังนั้นใน พ.ศ.๒๓๒๘ เพิ่งตั้งกรุงเทพมหานครได้เพียง ๓ ปี พม่าก็ยกทัพเข้ามาโจมตีประเทศ ไทยทางด้านเจดีย์สามองค์ แขวงเมืองกาญจนบุรี ท้าพไทยได้เปลี่ยนยุทธศาสตร์แทน ที่จะตั้งรับข้าศึกในเมืองหลวงกลับยกกำลังไปตั้งรับข้าศึกที่ชายแดนทุ่งลาดหญ้า กาญจนบุรี และต่อสู้เอาชนะข้าศึกได้อย่างงดงาม

เพียงอีกสองปีต่อมาพม่าได้พยายามแก้ตัวจะเอาชนะไทยให้ได้ มีการเตรียมตัวมาอย่างดี มีกำลังมากกว่าไทยถึงเท่าตัวและยกทัพมาถึง ๘ เส้นทาง เป็น สงครามที่ยิ่งใหญ่ที่สุดไม่เคยมีมาแต่ก่อน ไทยเรามุ่งปะทะเอาชนะทัพใหญ่ก่อนที่ ตำบลสามสบ และตำบลท่าดินแดง กาญจนบุรี ครั้งนี้พม่าแตกยับเยินถูกฆ่าฟันล้มตาย มากและที่จับเป็นได้ก็มาก ในหนังสือพงศาวดารพม่าที่เซอร์อาเธอร์ แพร่ แต่งเป็น ภาษาอังกฤษ ได้สรรเสริญพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชว่า ทรง ปลุกใจคนไทยซึ่งเข็ดขยาดพม่ามาช้านาน ให้กล้ากล้าหาญหยาบคร้ามพม่าได้

และที่ผมอยากจะเล่าให้จบด้วยกระบวนการก็คือ พระมหากรุณาธิคุณที่

รัชกาลที่๑ ทรงมีแก่ชาติไทยนั้น มีมากมายหลายประการ ล้วนแต่มีความหมายมีความสำคัญแก่ชาติเป็นอย่างยิ่ง แต่เรามีเวลาจำกัดผมก็จะขอกล่าวแต่หัวข้อเท่านั้นก็แล้วกัน ไว้โอกาสหน้าผมจะเล่ารายละเอียดให้ฟัง วันนี้ขอแต่เพียงให้คุณรับทราบไว้ว่า ทรงสถาปนากรุงเทพมหานครหรือกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นนครหลวง ให้เราได้พักอาศัยด้วยความผาสุกจนทุกวันนี้ ทรงสถาปนาพระบรมราชจักรีวงศ์ให้ประเทศไทย ได้มีพระประมุขแก้ไขสถานการณ์คับขันเฉพาะหน้าให้ผ่านพ้นภัยมาได้ ทรงจัดระเบียบการปกครองทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทรงชำระพระราชกำหนดกฎหมาย ทรงจัดระเบียบสังคมด้วยการฟื้นฟูพระพุทธศาสนา ชำระสังคายนาพระไตรปิฎก กวดขันความประพฤติของคณะสงฆ์ ชำระการ ตลอดจนประชาชนให้อยู่ในศีลธรรม อันดีทรงฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมแทบทุกแขนง ไม่ว่าจะเป็นสถาปัตยกรรมและงานประณีตศิลป์ต่าง ๆ ตลอดจนวรรณกรรมอันเป็นแบบฉบับทั้งด้านความรู้และความบันเทิงใจ

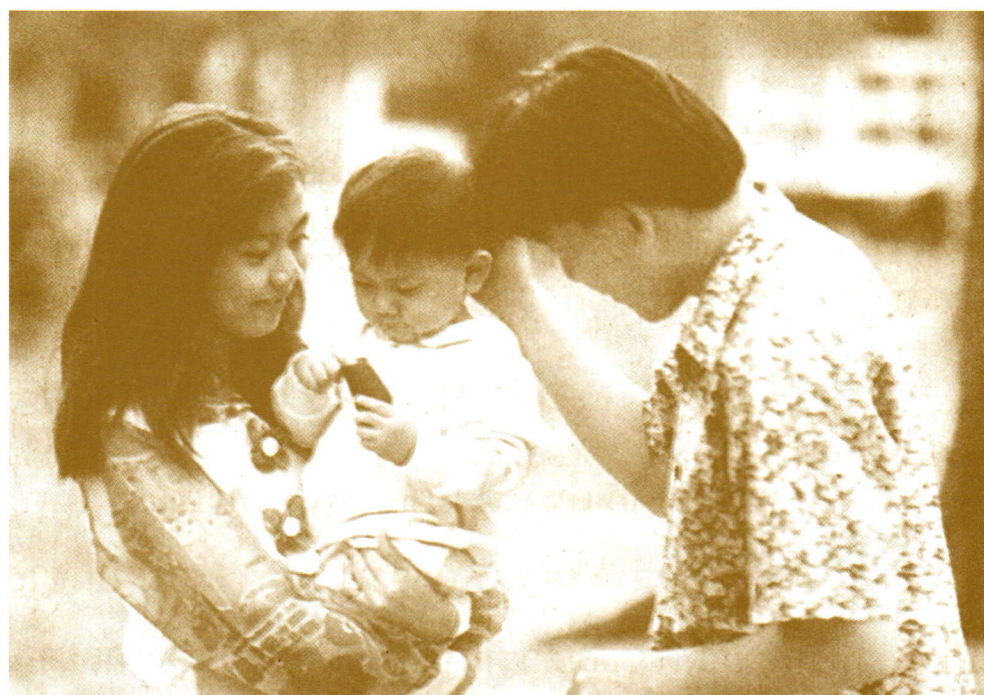
ถาม

ขอบพระคุณมากครับ ที่ได้รับทราบความเป็นมาของชาติ ความวิริยอุตสาหะของบรรพบุรุษไทยได้สร้างผลงานไว้ให้ลูกหลานไทยได้มีอิสรภาพ มีความสุขความเจริญมาจนทุกวันนี้ ผมก็จะพยายามบอกเล่าเรื่องเหล่านี้ให้ลูกหลานได้รับทราบ และตั้งใจที่จะแสดงความกตัญญูต่อเวทีต่อท่านผู้มีพระคุณแก่ชาติ อย่างเช่นในวันที่ ๖ เมษายนนี้ ผมจะไปถวายบังคมพระบรมราชานุสาวรีย์ที่เชิงสะพานพระพุทธรูปอดฟ้าแน่นอนครับ

ขอบพระคุณท่านอาจารย์อีกครั้งครับ หวังว่าคงได้รับความกรุณาจากท่านอาจารย์ในโอกาสนี้แน่นอนครับ สวัสดีครับ

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

เรื่อง ครอบครัวไทยยุคใหม่ต้องเข้มแข็ง

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันชาติ : ครอบครัว

ผู้เขียนบท ร้อยเอก อู่สำห้ ทูมมา

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.)

วันอาทิตย์ที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๔๖ เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

อารัมภบท สวัสดีครับ เทศกาลที่เรา กำลังรอคอย ได้มาถึงแล้วในวันนี้ เทศกาลดังกล่าวคือ เทศกาลสงกรานต์ ซึ่งเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ ถึงวันที่ ๑๕ เมษายน ของทุกปี วันที่ ๑๓ เป็นวันเริ่มต้น ถือว่า เป็นวันมหาสงกรานต์ วันที่ ๑๔ เป็นวันเนา และวันที่ ๑๕ เป็นวันสุดท้าย เรียกว่าวันเถลิงศก เมื่อวันสงกรานต์เวียนมาถึงแต่ละปี สมาชิกครอบครัวที่แยกย้ายกันไปประกอบอาชีพต่างถิ่น ก็พากันเดินทางกลับถิ่นเดิมเพื่อฉลองวันสงกรานต์ ซึ่งนอกจากจะมีการรื่นเริงการละเล่นสนุกสนาน และมีการรดน้ำหรือสาดน้ำกันตามประเพณีแล้ว ยังมีการทำบุญตักบาตร ก่อพระเจดีย์ทราย รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่อันสะท้อนถึงความเป็นผู้มีเมตตาคุณกตัญญูทวด และประเพณีอันดีงามซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของไทย แม้แต่นักท่องเที่ยวต่างชาติต่างภาษา อุตสาหะเดินทางมาจากแดนไกลมาร่วมฉลองด้วย แต่ในวันเทศกาลสงกรานต์ ๓ วันนี้ ยังมีวันสำคัญสำหรับคนไทยอีกวันหนึ่ง ซึ่งทางราชการกำหนดไว้เป็นวันครอบครัวและประกาศเป็นวันหยุดราชการด้วย วันนั้นคือวันที่ ๑๔ เมษายน ของแต่ละปี เพราะถือว่าครอบครัวเป็นสถาบันหลักของสังคมไทย แม้จะเป็นสถาบันที่เล็กที่สุดแต่สำคัญที่สุด หากสถาบันครอบครัวมั่นคงเข้มแข็งแล้ว ก็จะมีผลทำให้สถาบันชาติพลอยมั่นคงเข้มแข็งไปด้วย หากสถาบันครอบครัวอ่อนแอ สถาบันสังคมไทยอื่น ๆ ก็พลอยอ่อนแอล่มสลายในที่สุด ในโอกาสนี้ เราทั้งสองจะได้สนทนากันว่า จะสร้างสถาบันครอบครัวให้มั่นคงเข้มแข็งได้อย่างไร

ถาม ก่อนอื่น ท่านได้พูดถึงสถาบันสังคมไทย ขอเรียนถามว่า สถาบันสังคมไทยประกอบด้วยสถาบันอะไรบ้างคะ

ตอบ เท่าที่ทราบ สถาบันสังคมหลักของไทยมีอยู่ ๖ สถาบัน คือ สถาบันครอบครัว สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษา สถาบันการปกครอง สถาบันศาสนา และสถาบันวัฒนธรรม สถาบันครอบครัวถือว่าเป็นสถาบันเริ่มต้นของสถาบันสังคมอื่น ๆ สถาบันครอบครัวเป็นแหล่งปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมส่วนบุคคลและสังคมให้แก่บุคคลแต่ละคนตั้งแต่เริ่มแรกเพื่อเตรียมการเข้าสังคมต่อไป เมื่อบุคคลแต่ละคนในครอบครัวได้รับการปลูกฝังและพัฒนาดีแล้ว ย่อมทำให้สถาบันสังคมอื่นพัฒนาไปด้วยความเรียบ

ร้อย ภาครัฐจึงได้หันมาให้ความสนใจในการฟื้นฟูสถาบันครอบครัว และชุมชนให้
มั่นคงเข้มแข็งเพื่อเอาชนะปัญหาสังคมต่าง ๆ ได้ จึงได้บรรจุไว้ในแผนการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเน้นการพัฒนาบุคคลเป็นศูนย์กลางสำคัญ

ถาม ตามที่ท่านได้พูดมานั้น เห็นได้ชัดว่า ครอบครัวเป็นสถาบันหลักเริ่มต้นของสถาบัน
สังคมไทย หากสถาบันครอบครัวล้มเหลวแล้ว สถาบันสังคมไทยอื่น ๆ ก็ล่มสลายไป
ด้วย ใครเรียนถามว่า ครอบครัวนั้นมีความหมายเพียงใดบ้างคะ

ตอบ ครอบครัวนั้น หมายถึง บุคคลที่มีความผูกพันกันทางสมรสและทางสายโลหิต ได้แก่
สามี ภรรยา จะมีบุตรสืบสายโลหิตหรือไม่ก็ได้ นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงชายหรือ
หญิงแต่ผู้เดียวเลี้ยงดูบุตรธิดา และชายโสดหรือหญิงโสดที่รับบุคคลอื่นมาเป็นบุตร
บุญธรรมด้วย บางครอบครัวเป็นครอบครัวใหญ่ สมาชิกในครอบครัวยังมีปู่ย่า ตายาย
ลุง ป้า น้า อา หรือญาติผู้ใหญ่ รวมทั้งลูกหลาน เหลน ที่อยู่ร่วมชายคาเดียวกัน ครอบครัว
ใหญ่ในลักษณะนี้ บางทีก็เรียกว่าครัวเรือนสมาชิกทั้งหมดนี้อยู่ร่วมกันด้วยความ
รัก ความห่วงใย ความเคารพ เชื่อฟังและมีความเอื้ออาทรต่อกัน

ถาม พอจะเข้าใจความหมายของครอบครัวทั่วไปแล้ว ขอเรียนถามว่า ครอบครัวมีรูปแบบ
หรือลักษณะเป็นอย่างไร ค่ะ

ตอบ ครอบครัวไทยส่วนใหญ่ นับถือพระพุทธศาสนา ได้รับการอบรม ปูปลูกฝัง พัฒนาชีวิต
ตามหลักพระพุทธศาสนา โดยเน้นให้สมาชิกครอบครัวเคารพบนอบต่อผู้ใหญ่ มี
ความกตัญญูรู้คุณของผู้มีพระคุณ มีความรักความเมตตาต่อกัน เป็นต้น จึงเป็นครอบ
ครัวที่อบอุ่นไปด้วยความรักและมีความสุข ส่วนใหญ่ก็เป็นครอบครัวขยาย เริ่ม
จากครอบครัวเล็ก ๆ ซึ่งมีสามีภรรยาและบุตรธิดา แล้วยังมีสมาชิกครอบครัวผู้ใหญ่
เช่น ปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า น้า อา อยู่ร่วมชายคาเดียวกันหรืออยู่ในบริเวณเดียวกัน หรือ
ใกล้เคียงกัน แม้สมาชิกผู้น้อยจะขาดอิสระไปบ้าง แต่ก็ยังได้รับความอบอุ่นจาก
สมาชิกครอบครัวผู้ใหญ่ หรือสมาชิกภายในครอบครัวด้วยกัน แต่เนื่องจากมีความ
เจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาก จึงมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและ
สังคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว จากยุคสังคมเกษตรกรรม มาสู่ยุคสังคมอุตสาหกรรมจนถึงยุค
ข้อมูลข่าวสาร มีผลทำให้รูปแบบหรือลักษณะของครอบครัวไทยเปลี่ยนแปลงไปมาก

เมื่อเดิมเป็นครอบครัวขยายแต่เนื่องจากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ขนาดครอบครัวเล็กลง บุตรธิดาที่มีครอบครัวแล้วแยกครอบครัวไปอยู่ต่างหาก กลายเป็นครอบครัวเดี่ยว มีผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวเดิมห่างเหินกันไปนาน ๆ จึงจะได้มีโอกาสมารวมครอบครัวกันครั้งหนึ่ง จะปรากฏอยู่เสมอว่า บุตรธิดาของสมาชิกในครอบครัวรุ่น ๒ รุ่น ๓ แทบจะไม่มีใครรู้จักกันเลยทีเดียว วันสำคัญของครอบครัวก็เป็นส่วนหนึ่งให้สมาชิกในครอบครัว มาแสดงความรักความเคารพผู้ใหญ่ สังสรรค์และทำความรู้จักกันกับบุตรธิดาหลานในรุ่นต่อ ๆ มา อันเป็นจุดประกายความสัมพันธ์ของครอบครัวอีกทางหนึ่ง แต่วันสำคัญของครอบครัวเป็นที่สนใจและรู้จักกันน้อยนิดในสังคมเมือง เพราะสังคมเมืองรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกมาโดยไร้เหตุผล เขาชนยุคใหม่รู้แต่วันสงกรานต์ แต่ไม่รู้ว่าวันที่ ๑๔ เมษายน เป็นวันครอบครัว รู้เพียงว่าวันที่ ๑๔ เหมือนกัน แต่คนละเดือนกัน คือ เดือนกุมภาพันธ์เป็นวันวาเลนไทน์ หรือวันแห่งความรักตามวัฒนธรรมตะวันตก มีการเฉลิมฉลองกันอย่างครึกโครม โรงแรมใหญ่ ๆ ลงทุนจัดงานอย่างมโหฬารเพื่อดึงดูดรับผู้เข้าร่วมฉลอง นำอิจฉาวันวาเลนไทน์ จัง เขาชนชายหญิงยุคใหม่มักจะชักชวนกันไปฉลองในวันวาเลนไทน์ในทำนอง จัดต่อชนบประเพณีอันดีงามของไทยดังที่ปรากฏเป็นข่าว หากเราธรรณงค์วันครอบครัวอย่างวันวาเลนไทน์แล้ว วันครอบครัวคงจะเป็นที่น่าสนใจและมีความหมายต่อสังคมไทยยิ่งขึ้น

ถาม เท่าที่ท่านพูดมา พอจะเข้าใจรูปแบบหรือลักษณะของครอบครัวไทย ซึ่งเดิมเป็นครอบครัวในสังคมเกษตรกรรม เป็นครอบครัวขยายหรือครอบครัวใหญ่ แต่ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ครอบครัวลดขนาดลงเป็นครอบครัวเดี่ยว มีเฉพาะสามีภรรยา หรือบิดามารดากับบุตรธิดาอยู่ร่วมในชายคาเดียวกัน มีปัญหาว่ามีวิธีการอย่างไรบ้างที่จะให้ชีวิตครอบครัวราบรื่น อยู่ดีมีสุขและเข้มแข็งค่ะ

ตอบ ขอเรียนว่า สถาบันครอบครัวเริ่มจากจุดที่ชายหญิงมาอยู่ร่วมเป็นสามีภรรยากัน ความเข้มแข็งของครอบครัวอยู่ที่จุดนี้ หากจุดนี้อ่อนแอแล้ว ก็จะนำไปสู่ความสลายของสถาบันครอบครัวตลอดจนสถาบันสังคมอื่น ๆ ด้วย มีปัญหาว่าชีวิตการสมรสของสามีภรรยาจะเป็นปึกแผ่น มั่นคงและราบรื่นได้อย่างไร ขอเรียนให้ทราบก่อนว่าอะไร

เป็นแกนหลักของความเป็นปึกแผ่นมั่นคงครอบครัว คงไม่ใช่อื่น ไกลก็คือความรักนั่นเอง ก่อนที่จะอยู่กินเป็นสามีภรรยานั้นก็เพราะความรักอยู่กินกันแล้วจะมีความสุขก็เพราะความรัก สามีภรรยามีความรักต่อกันแล้ว แม้จนแสนจนขนาดกัดก้อนกินเกลือก็อยู่กินเป็นสามีภรรยากันได้ ไม่มีอำนาจใดๆ ที่จะพรากจากกันได้ นอกจากความตาย หากเลิกรากันเมื่อใด แม้จะมีฐานะเป็นเศรษฐีมหาเศรษฐี ความเป็นสามีภรณาก็แตกสลายเมื่อนั้น มักจะมีข่าวปรากฏตามสื่อว่า คู่สามีภรรยาระดับเศรษฐีมหาเศรษฐี แม้จะมีอะไรสมบูรณ์ทุกอย่างมักจะมีปัญหาการหย่าร้างกันบ่อยๆ ก็เพราะขาดความรักนั่นเอง

ถาม เมื่อเป็นเช่นนี้ สามีภรรยาจะถนอมความรักกันได้อย่างไร ค่ะ

ตอบ ความรักเป็นเรื่องของจิตใจ ต้องอาศัยหลักธรรมทางศาสนาเป็นหลักปฏิบัติ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า ฌราวาสธรรม เป็นธรรมะสำหรับผู้ครองเรือน มี ๔ อย่าง คือ ผู้ครองเรือนต้องมีสัจจะ ซื่อสัตย์ต่อกัน ทมะ รู้จักข่มจิตของตน ขันติ มีความอดทน และจาคะ เสียสละให้แก่กันและกัน นอกจากนี้ สามีภรรยาพึงปฏิบัติหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ในสังคาสสูตรเป็นหลักดังนี้ ในฐานะสามี พึงให้เกิดศรัทธาในภรรยาด้วยสถาน 5 คือ ด้วยยกย่องนับถือเป็นภรรยา ไม่ดูหมิ่น ไม่นอกใจ มอบความเป็นใหญ่ให้ มอบของขวัญตามโอกาส ในฐานะภรรยาพึงตอบสนองสามีด้วยสถาน 5 คือ จัดงานบ้านดี สงเคราะห์คนข้างเคียงทั้งสองฝ่ายดี ไม่นอกใจรักษาทรัพย์ที่สามีหามาได้ และขยันไม่เกียจคร้านในกิจการทั้งปวง เมื่อสามีภรรยามีความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์กันดังกล่าว ก็จะเป็นครอบครัวที่เปี่ยมด้วยความรัก ความสุขร่มเย็น มีผลให้บุตรที่เกิดมาเพิ่มสมาชิกครอบครัวในท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความรัก ความอบอุ่น ก็จะได้มีสุขภาพจิตดีมีคุณธรรม เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่สังคมไทยต่อไป เด็กที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือพูดฟังอย่างง่าย ๆ ก็คือ เด็กเกเร ประพฤติผิดกฎหมายบ้านเมือง สร้างความเดือดร้อนให้แก่สังคม เป็นเด็กจรจัด ส่วนใหญ่ก็มาจากครอบครัวขาดความรัก ครอบครัวบ้านแตกสาแหรกขาดทั้งนั้น

ถาม ดังนั้น สามีภรรยาในฐานะเป็นบิดามารดาของบุตรธิดา จะเลี้ยงดูเขาอย่างไร จึงจะ

เติบโตเป็นบุตรที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมได้ ค่ะ

ตอบ

เมื่อบุตรธิดาลืมตาโลกครั้งแรก จะมองเห็นบิดามารดาเป็นคนแรก พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงตรัสไว้ว่า บิดามารดาเป็นบุพพจารย์ คือ ครูคนแรกของบุตรธิดา บิดามารดาต้องร่วมกันทำความดีให้เป็นตัวอย่างให้เขาได้เห็นความดี แต่เริ่มแรก ความดีต่าง ๆ ที่บิดามารดาทำเป็นตัวอย่างให้เขาเห็นอยู่เสมอ เมื่อบุตรธิดาได้เห็นการประพฤติปฏิบัติที่ดีของบิดามารดาเป็นอาจิม จะเกิดภาพประทับใจของเขาได้อย่างเหนียวแน่นยากที่จะลบออกได้ และมีผลเป็นการกล่อมเกลานิสัยส่งเสริมเขาที่ดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น หากบังเอิญเขามีความชั่วอยู่ในใจ ความชั่วต่าง ๆ ที่ได้มาจากภายนอกก็จะสลายได้ในที่สุด บิดามารดาจึงเป็นเสมือนผู้นำทาง หากนำเขาไปถูกทาง ทุกอย่างก็จะเป็นไปโดยความเรียบร้อย หากนำไปผิดทางก็จะเกิดความเสียหาย สรุปแล้ว บิดามารดาต้องสอนให้เขารู้ปฏิบัติให้เขาดู อยู่ให้เขาเห็น ซึ่งเขาจะได้ถือเป็นเยี่ยงอย่างต่อไป นักสุขวิทยาศึกษาแล้ว ยืนยันว่าถ้าบิดามารดาสร้างภูมิคุ้มกันความชั่วให้บุตรธิดาตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุประมาณ 5 ขวบ ซึ่งถือว่าเป็นวัยพื้นฐานของชีวิต หากบุตรธิดาได้รับการอบรมปลูกฝังให้ตั้งอยู่ในความดีในวัยต้นนี้จนเป็นที่ประทับใจแล้ว แม้ต่อมาบุตรธิดาคนนั้น บังเอิญตกไปอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เลว รากฐานที่ได้อบรมปลูกฝังไว้ดีแล้วก็จะรักษาและพวงให้พ้นจากสภาพแวดล้อมที่เลว ๆ นั้นได้

ถาม

ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ครอบครัวนั้น การที่บิดามารดาทำตนเป็นต้นแบบที่ดีของบุตรธิดานั้น เพียงพอหรือไม่ หรือยังมีวิธีอื่นมาเสริมอีกค่ะ

ตอบ

วิธีการที่พูดมาเมื่อกี้ี้ เป็นส่วนหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดูบุตรธิดา บิดามารดายังต้องให้ความรักความคุ้มครองแก่เขาด้วย บุตรธิดาทุกคนต้องการความรักความคุ้มครอง แต่ถ้าบิดามารดาให้ความรักความคุ้มครองโดยไม่มีเหตุผลแล้ว อาจจะเป็นผลร้ายแก่เขาเสียด้วยซ้ำไป หากบิดามารดาให้ความรักความคุ้มครองมากเกินไป กล่าวคือ ตามใจเขาทุกเรื่อง ก็อาจเป็นผลร้ายต่อเขาด้วย แต่ถ้าให้บ้างไม่ให้บ้าง เขาอาจมีความรู้สึกไม่อบอุ่น มีผลทำให้เขาแสดงพฤติกรรมที่สังคมไม่พึงประสงค์ เพื่อชดเชยความรักความคุ้มครองที่ยังขาดอยู่ได้ สำหรับครอบครัวที่มีบุตรธิดาหลายคน บิดามารดาต้องให้ความรักความคุ้มครองเท่าเทียมกัน มิฉะนั้นแล้วจะมีผลให้บุตรธิดาที่ได้รับความ

รักความคุ้มครองน้อยกว่ารู้สึกริษยา อาจจะแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่ไม่พึงประสงค์
ชดเชยก็ได้ นอกจากจะให้ความรักความคุ้มครองแล้ว การติชมก็เป็นวิธีหนึ่งที่จะ
หล่อหลอมบุคลิกภาพนิสัยใจคอของเขาด้วย การติชมก็ต้องทำอย่างมีเหตุผล โดย
เฉพาะการติชมนั้น ไม่ใช่ติเพื่อให้เขาเกิดความอับอายแต่เป็นการติเพื่อให้เขาคิดได้ว่า สิ่ง
ที่เขาทำไปนั้นไม่เหมาะสมถูกต้องอย่างไร จะชมหรือติอย่างไรก็ต้องใช้ศิลปะจึงจะเกิด
ผล การฝึกบุตรธิดาให้มีระเบียบวินัย ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่บิดามารดาต้องทำ แต่ต้อง
เดินทางสายกลาง หากตึงเกินไป ก็ทำให้เขามีความรู้สึกลดต่ำ ถ้าหย่อนยานหรือไม่
มีวินัยเลย ก็จะทำให้เขาเสียผู้เสียคนไปเลย

ถาม ในทางศาสนา มีหลักธรรมที่เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว อย่าง
ไรบ้างหรือไม่คะ

ตอบ มีครับ แม้แต่ในทางโลก ก็มีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะครอบครัว ให้
บิดามารดาจะต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตร และให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตรในระหว่าง
ที่เป็นผู้เยาว์ หากบิดามารดาไม่ทำหน้าที่นี้ อาจจะร้องขอให้อัยการฟ้องคดีต่อศาลได้
แต่จะฟ้องเองไม่ได้ เพราะเป็นคดีอุทธรณ์ หมายความว่าห้ามไม่ให้บุตรธิดาฟ้องคดีต่อ
บิดามารดาตนเอง เพราะอาจจะมองในแง่ว่าเป็นลูกออกตัญญูได้ ในด้านศาสนาโดย
เฉพาะพระพุทธศาสนา ได้วางหลักปฏิบัติระหว่างบิดามารดากับบุตรไว้ว่า บิดามารดา
พึงอนุเคราะห์บุตรธิดาด้วยสถาน 5 คือ ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว ให้ตั้งอยู่ในความดี ให้
การศึกษาตามความสามารถ หากผู้ครองที่เหมาะสมให้ มอบทรัพย์สมบัติเมื่อถึงเวลาอัน
ควร จะเห็นว่าบิดามารดามีทั้งหน้าที่ที่มีกฎหมายตั้งไว้ และมีหน้าที่ตามศีลธรรมทาง
ศาสนาหากปฏิบัติหน้าที่ไม่บกพร่องแล้ว เชื่อได้ว่า บุตรธิดาจะเติบโตขึ้นเป็นคนดีของ
สังคมแน่นอน ปัญหาที่เกิดขึ้นแก่บุตรธิดาซึ่งเป็นเยาวชนที่เห็นอยู่ในปัจจุบันนี้ เพราะ
บิดามารดาไม่ทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์

ถาม ท่านได้พูดฝ่ายบิดามารดามาแล้ว เห็นว่า สถาบันครอบครัวจะเข้มแข็ง จะให้บิดา
มารดาปฏิบัติหน้าที่ของตนซึ่งเป็นฝ่ายให้แต่ฝ่ายเดียว คงไม่สมบูรณ์แน่ ต้องให้ฝ่าย
บุตรธิดาซึ่งเป็นฝ่ายรับ ต้องตอบสนองด้วย ขอเรียนถามว่า บุตรธิดาจะปฏิบัติตอบ
สนองบิดามารดาด้วยวิธีใดคะ

ตอบ

บุตรธิดาที่เกิดมาในสภาพแวดล้อมของครอบครัวที่เปี่ยมไปด้วยความรัก ควบคู่หัวใจ และควรตอบสนองคุณของท่านตามหลักธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงวางไว้ด้วย สถาน ๕ คือ ท่านเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบ ช่วยทำกิจธุระการงานของท่าน ดำรงวงศ์สกุล ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วทำบุญอุทิศให้ท่าน ข้อสำคัญที่สุดต้องเป็นผู้กตัญญูกตเวทีต่อท่าน คือเป็นผู้รู้คุณและตอบแทนคุณท่านด้วยการเป็นผู้เชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสอนของท่านด้วยความเคารพ เพราะบุตรธิดาเป็นผู้สืบสายโลหิต จึงเป็นตัวแทนของบิดามารดา หากบิดามารดาเป็นคนดีมีศีลธรรม แต่ตัวเองกลับประพฤติเป็นคนเลว บิดามารดาเป็นคนสุภาพเรียบร้อยแต่ตัวเองกลับประพฤติตนเป็นคนเกะกะระราน บุตรธิดาประพฤติเช่นนี้เท่ากับประจานบิดามารดาของตนเอง นำความอับอายขายหน้ามาให้แก่บิดามารดา จัดเป็นลูกอกตัญญู สรุปแล้ว ทั้งฝ่ายบิดามารดาและบุตรธิดา ปฏิบัติหน้าที่ของตนไม่ขาดตกบกพร่องแล้ว ก็จะทำให้สถาบันครอบครัวมั่นคงเข้มแข็งขึ้นได้

ถาม

ขอเรียนถามเป็นประเด็นสุดท้ายว่า ความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดนนี้ มีผลกระทบต่อนักสถาบันครอบครัวไทยบ้างไหมคะ

ตอบ

มีผลกระทบกระเทือนพอสมควร เห็นว่าในยุคนี้ ลัทธิบริโภคนิยมมีอิทธิพลต่อครอบครัวมาก มีครอบครัวจำนวนไม่น้อยให้ความสนใจในวัตถุมากกว่าคุณธรรม มุ่งแสวงหาแต่ทรัพย์สินเงินทอง ไม่ค่อยมีเวลาให้บุตรธิดา บางครอบครัวทั้งบิดามารดาออกไปทำงานนอกบ้าน ปล่อยให้บุตรธิดาอยู่บ้านตามลำพัง ไม่มีเวลาพูดคุยปรึกษาหารือ หรือใกล้ชิดสนิทสนม บิดามารดาบางครอบครัวใช้วัตถุแทนคำชมเชยในความสำเร็จของบุตรธิดา เช่น ให้สัญญาว่า หากสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้จะซื้อรถยนต์ หรือโทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่าโทรศัพท์มือถือ ให้เป็นรางวัลเป็นต้น ทำให้เขาลืมไปว่า การศึกษาเป็นหน้าที่ของตน ที่ทำไปนั้นก็เพื่อรางวัลเท่านั้น หากไม่มีรางวัลก็ไม่ทำเป็นต้น สังคมไทยขณะนี้ เปิดรับสิ่งอันตรายเข้ามา มาก ไม่สามารถจะหยุดได้ ดังเช่น ภาพยนตร์ วิดีทัศน์ สื่อค่านิยมสื่อพิมพ์ หรือเว็บไซต์ที่ยั่วยุ กามารมณ์และลามกต่าง ๆ เกมคอมพิวเตอร์หลายเกมที่แสดงความก้าวร้าว โดยไม่ให้ข้อคิดหรือปลูกสำนึกในคุณธรรมแต่อย่างใด บางเกมต่างประเทศได้ประกาศห้ามเข้า

แล้วก็มี แต่สำหรับประเทศไทยไม่มีนโยบายชัดเจนในเรื่องนี้ สื่อต่าง ๆ ที่ดำเนินการอยู่ ปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่ก็หวังผลการค้ากำไรเป็นสำคัญ หาสื่อที่สร้างสรรค์หรือปลูกสำนึกคุณธรรม ให้แก่เยาวชนมีน้อยมาก

ปัญหาสุดท้ายคือ ปัญหายาเสพติด ซึ่งรัฐบาลกำลังทำสงครามปราบปรามอยู่ขณะนี้ เป็นภัยร้ายแรงต่อสถาบันครอบครัวและสังคม หากไม่รวมพลังกันป้องกันและปราบปรามแล้ว ก็ยากที่จะเอาชนะได้ ปัญหาเหล่านี้ หากสถาบันครอบครัวล้มเหลว แก้ได้ยาก มีแต่จะเพิ่มความเสี่ยงของปัญหาขึ้น จึงเป็นหน้าที่ของบิดามารดาที่จะรู้เท่าทันและสร้างเกราะป้องกันไว้ก่อน จะอาศัยภาครัฐฝ่ายเดียวคงแก้ไขได้ไม่มากนัก ส่วนใหญ่ภาครัฐก็แก้ไขได้เฉพาะส่วนกายภาพเท่านั้น เช่น การจัดระเบียบสังคมที่กำลังทำอยู่ขณะนี้ มีกฎหมายห้ามเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๘ ปี เข้าสถานบริการและอื่น ๆ อีก ทางด้านจิตใจแล้ว คงไม่พ้นครอบครัว โดยบิดามารดาและบุตรธิดาจะต้องร่วมกันช่วยแก้ไข โดยมี วัด โรงเรียน และชุมชนเป็นผู้สนับสนุน

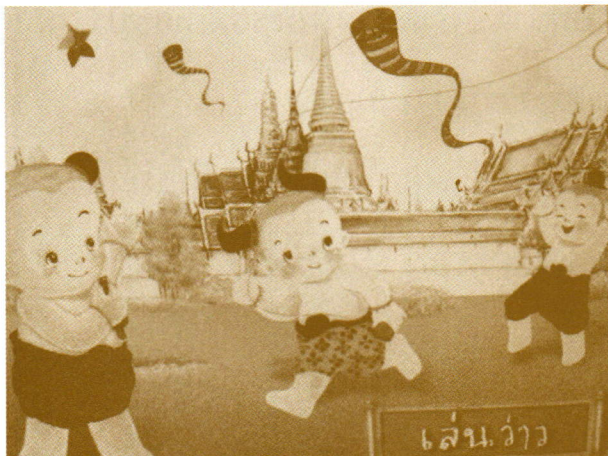
ท่านผู้ฟังที่เคารพ วันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๔๖ ที่กำลังจะมาถึงนี้ซึ่งเป็นวันครอบครัว ขอให้ท่านผู้ฟังถือเอาวันนี้แหละ เป็นวันที่ครอบครัวต้องรวมพลังกันสร้างความที่เข้มแข็งอยู่แล้วให้เข้มแข็งยิ่ง ๆ ขึ้น ที่รู้สึกว่าการครอบครัวยังอ่อนแอ ก็ให้ถือเป็นจุดเริ่มที่จะรวมพลังกันสร้างครอบครัวให้เข้มแข็งต่อไปเพื่อด้านการไหลเข้าของอันตรายที่มากับโลกาภิวัตน์ เมื่อครอบครัวเข้มแข็งแล้วสถาบันสังคมอื่น ๆ ก็เข้มแข็งไปด้วย ดังคำขวัญของสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ที่ว่า ครอบครัวเป็นสุขแก้ปัญหาได้ทุกอย่าง
ได้สนทนากันมาพอสมควรแก่เวลาแล้ว ขอลาท่านผู้ฟังไปก่อน

สวัสดิ์.

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลในการพระราชพิธีสงกรานต์
ณ หอพระสุราลัยพิมาน ในพระบรมมหาราชวัง

เรื่อง อยู่อย่างไทยในเดือนห้า

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันชาติ : สังคม, ขนบธรรมเนียมประเพณี

ผู้เขียนบท สุวรรณิ อุดมผล

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา (สวศ.)

วันเสาร์ที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๖ เวลา ๑๙.๓๐ - ๑๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

- อร ปีนี้อากาศร้อนมากเลย นะเออ นะ
- เอก นั้นสิครับพี่อร ยิ่งตอนก่อนสงกรานต์นี้ ร้อนจนไม่รู้จะพูดยังไง เหงื่อไหลไคลย้อยไปตามๆ กัน
- พ่อ ในหนังสือทวาทศมาส เวลาพูดถึงเดือน ๕ ท่านก็เน้นเรื่องความร้อนเป็นหลักเหมือนกัน
- อร แสดงว่าเรื่องความร้อนในเดือน ๕ นี้ ขึ้นชื่อมาตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว
- เอก ทวาทศมาส เป็นหนังสือเกี่ยวกับอะไรหรือครับ
- พ่อ เป็นหนังสือที่กวีแต่งในเชิงนิราศ คร่ำครวญความรู้สึกที่ต้องการนางอันเป็นที่รัก แต่ไม่ได้เดินทางไปไหน ใช้การพรรณนาโดยใช้เรื่องราวความเป็นไปต่างๆ ของเดือนเป็นหลัก
- อร บางเดือนก็ยกเอาพิธีกรรม เทศกาลต่างๆ มาเป็นหลักในการพรรณนาอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อนาง บางเดือนก็เอาดินฟ้าอากาศมาเป็นหลัก อย่างเดือน ๕ นี้ไงล่ะ
- เอก แล้วท่านพรรณนาว่าร้อนยังไงล่ะครับ
- พ่อ ท่านเอาเกร็ดความรู้จากไตรภูมิพระร่วงมาเป็นหลักในการพรรณนา กวีไทยท่านจินตนาการล้าลึก ท่านพยายามจะเปรียบให้คนเห็นว่า เดือน ๕ ซึ่งเป็นฤดูร้อนนี้ะ ร้อนขนาดไหน
- อร ตอนไฟบรรลัยกัลป์จะล้างโลกละ ร้อนมากเลยนะ พระอาทิตย์ขึ้นพร้อมๆ กัน ๗ ดวง น้ำในมหาสมุทรทั้งหมด น้ำมันของปลาที่โบราณเชื่อว่าหนุนโลกอยู่ ติดไฟไหม้ลามไป
- เอก ขนาดพระอาทิตย์ดวงเดียว เรายังว่าร้อนขนาดนี้ ไม่อยากนึกถึงตอนสิ้นโลกเลยครับ
- พ่อ ที่เด็ดของกวีที่เอามาพรรณนาก็คือ แม้ในเดือน ๕ อากาศจะร้อนมากขนาดนั้น แต่ความร้อนที่สูมอยู่ในอกของกวีที่เกิดขึ้นเพราะจากนางนะ มากยิ่งกว่าความร้อนในธรรมชาติมากมายนัก
- อร กวีไทยนี้ช่างเปรียบนะคะ อากาศร้อนก็อดส่ำห้เอามาเปรียบกับอารมณ์ความรู้สึกของ

ตัวได้

- พ่อ แต่เดือน ๕ ในเมืองไทยไม่ได้มีแต่ความร้อนอย่างเดียวะ ยังมีอะไรๆ น่าสนใจ
อีกเยอะ
- เอก เอกว่า หน้าร้อนนี้มีดอกไม้สวยๆ เยอะนะครับ มองไปทางไหนก็เห็นดอกไม้ ออก
ดอกสีสดใส หางนกยูงก็ออกดอกสีแดง ดอกราชพฤกษ์ก็เป็นพวงสีเหลือง
- อร จริงด้วย เวลาขับรถไปเที่ยวต่างจังหวัด ธรรมชาติเมืองไทยไปเลย ทั้งเหลือง แดง ม่วง
แม้แต่เฟื่องฟ้าที่ออกดอกทั้งปี หน้าร้อนนี้ก็มียอดดอกไม้ สวยงามกว่าปกติ
- พ่อ ลูกสังเกตดูซิ ไม้พวกนี้เวลาแล้งๆ มันจะออกดอกมากมาย แต่ถ้ามันอยู่ตรงที่ที่ได้น้ำ
มากๆ มันจะไม่ค่อยออกดอก
- อร เวลาอดอยาก มันก็กลัวตาย เลยต้องออกดอก ออกฝัก จะได้แพร่พันธุ์ ใช่มั้ยคะ
- พ่อ ก็มีส่วนนะลูก
- เอก เวลาร้อนๆ แล้งๆ เราก็เลยได้ดูดอกไม้ที่สวยงาม พอคลายเครียดไปได้หน่อย
- อร นอกจากธรรมชาติจะปรับตัวของมันเองแล้ว คนไทยก็มีความสามารถในการหา
ความสุขให้สอดคล้องกับธรรมชาติได้อีกนะคะ
- เอก เอกไม่เข้าใจครับพ่อร์
- อร ตอนเย็นๆ เอกลองไปดูที่ท้องสนามหลวงซิ
- เอก อ้อ คนเขาเล่นว้าวกันใช่มั้ยครับ
- อร ตอนเย็นๆ แดคร่มแล้ว อากาศไม่ร้อนจัด พี่เคยไปดูเขาเล่นแข่งกันก็สนุกดีนะ
- พ่อ สมัยก่อน มีการแข่งว้าวพนันกันด้วยนะ มีอยู่หลายสนามด้วยกัน อาจารย์สมบัติ
พลายน้อย เคยเล่าให้พ่อฟัง แต่ที่ครึกครื้นมากเห็นจะเป็นที่สนามหลวง สมัยที่
เรียกกันว่า หุ่นพระเมรุ
- เอก เขาเล่นพนันกันหรือครับ หรือเป็นการแข่งขันกันระหว่างว้าวพากับว้าวปีกเป่าเฉยๆ
- พ่อ อาจารย์สมบัติเล่าว่า คนที่จะเล่นต่อรองจริงๆ มีไม่กี่คน แต่ที่สนุกคือคนดู สนามว้าว
ถ้าขาดคนดู ก็เหมือนร้องลำตัดไม่มีลูกคู่ ไม่ครึกครื้น
- อร นั่นสิคะ อรไปดูเขาเล่นกันตอนนี่ เพลินดีค่ะ
- พ่อ ใน พ.ศ. ๒๔๔๘ ขณะที่มีการเล่นว้าวพนันกันครึกครื้นอยู่นั้น พระบาทสมเด็จพระ

พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ผ่านมาพอดี จึงโปรดฯ ให้เรียกพวกเล่นว่าไปเล่น
ถวายหน้าพระที่นั่งที่สนามพระราชวังสวนดุสิต

- อร การเล่นครั้งนั้นครึกครื้นมากนะคะ อรเคยอ่านมาว่า โปรดให้แตงของทหาร
และปี่พาทย์บรรเลงเพลงประกอบด้วย พอปี่เป่าถูกจุฬาวีรрокเอาไปกินได้ปี่พาทย์
ก็ทำเพลงเหาะ พอจุฬาเข้าเหินยิง หรือประกบปี่เป่า หมุนจนตกดิน ก็ทำเพลงโอด
พ่อ ไข้แล้วลูก นอกจากนี้ยังพระราชทานพวงมาลัยคล้องคอผู้ชนะทุกเวลาเย็น มีหน้าซำ
บางวันยังโปรดเกล้าฯ พระราชทานเลี้ยงเครื่องว่างแก่ผู้เล่นอีกด้วย
เอก แหม น่าสนใจนะครับ สมัยโบราณก็มีอะไรสนุกๆ คลายร้อนเหมือนกัน

..... คนตรี.....

- พ่อ นอกจากนั้น เรายังมีพิธีสำคัญๆ ในเดือน ๕ นี้ อีกหลายพิธีนะ
เอก ร้อนๆ เดียวนี้เราก็กายร้อนด้วยการเล่นสงกรานต์ สาดน้ำกัน ไข้ไหมครับ
อร นั่นก็เป็นพิธีหนึ่ง แต่ในสมัยโบราณ ในเดือน ๕ เรามีพิธีสำคัญๆ อีกหลายพิธีนะ
เอก มีอะไรบ้างครับ
อร อย่างในเรื่อง คำรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์ บอกไว้ว่า มีพระราชพิธีสนามใหญ่
เอก เป็นยังไงครับ
พ่อ เริ่มจาก บรรดาผู้ครองหัวเมืองต่างๆ เจ้าประเทศราช เศรษฐีมีตระกูล สำคัญๆ
พากันเข้ามาเฝ้าพระเจ้าอยู่หัว เพื่อถวายเครื่องราชบรรณาการ
อร บรรพบุรุษของเรามีความชาญฉลาดมาก เพราะนอกจากได้เครื่องราชบรรณาการ
แล้ว ยังเป็นการพิสูจน์ความจงรักภักดีของบุคคลเหล่านั้นอีก
เอก จริงนะครับ คนเหล่านั้น มีอำนาจ มีกำลังคน มีเงิน ถ้าไม่จงรักภักดี ก็เป็นอันตราย
อย่างยิ่ง
พ่อ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้ทรงรับแต่เครื่องราชบรรณาการของเขา
อย่างเดียวนะ มีพระราชปฏิสันถารด้วย และเมื่อเสด็จขึ้นแล้วก็พระราชทานเลี้ยงและ
โปรดฯ ให้มีการร้องรำให้ชมด้วย

- เอก เสร็จพิธีแค่นี้หรือครับ
- อร ไม่ใช่ดอกจ๊ะ บ่ายวันนั้น บรรดาพระพราหมณาจารย์ ต่างก็เตรียมการเพื่อทำพิธีต่อในวันรุ่งขึ้น คือ สักเวพระเทวกรรมอังกฤษาฐ และบวงบาศตามดำรับพระคชกรรมคเชนทรसन
- พ่อ วันรุ่งขึ้นเป็นขบวนแห่คเชนทรसन พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกทอดพระเนตรพร้อมด้วยฝ่ายใน ฝ่ายนอก ตลอดจนประชาชนทั้งหลาย
- อร ถ้าจะพูดง่ายๆ ก็คือ คล้ายการสวนสนามของกองทัพช้างและม้านั่นเอง เวลาเราดูการสวนสนามเราจะได้เห็นความสวยงาม ความพร้อมเพรียง และพลังกำลังของกำลังพล ทำกัน ๓ วัน เชียวนะ
- เอก คนดูก็จะตื่นตาตื่นใจกับความงาม แต่ขณะเดียวกัน ก็ได้เห็นแสนยานุภาพของกองทัพไปด้วย คนโบราณนี่ฉลาดจริงๆ นะครับ
- พ่อ ไม่เพียงเท่านั้นนะ ตอนบ่าย ตอนค่ำ ก็มีการละเล่นและมหรสพสมโภชทั้ง ๓ วันอีกด้วย เรียกว่า ประชาชนได้สนุกสนาน และชื่นชมพระบารมีไปด้วย
- อร ต่อจากนั้น เมื่อถึงวันเถลิงศก พระอาทิตย์ยกขึ้นสู่ราศีเมษ บรรดาข้าราชการบริพารทั้งฝ่ายหน้า ฝ่ายใน ก็จะเข้าพิธีรับพระราชทานน้ำพระพัฒน์ และพระราชทานเงินประจำปี และ พัสตราภรณ์ด้วย
- เอก เป็นยังไงครับ พิธีรับพระราชทานน้ำพระพัฒน์
- พ่อ ในตำรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์เขากล่าวไว้แค่นั้น ก็คือ พิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สังจານั่นเอง
- เอก เอกก็ยังไม่ค่อยเข้าใจครับ
- อร พูดง่ายๆ ก็คล้ายการดื่มน้ำสาบาน มีการสวดโองการแข่งน้ำ แข่งคนที่คิดคดทรยศ ให้พบภัยพิบัติต่างๆ และอวยพรผู้ที่จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ มีการประกอบพิธีแข่งน้ำ แล้วก็ให้ข้าราชการบริพารดื่ม
- เอก เข้าใจแล้วครับ คนดื่มก็ไม่กล้าทำผิดคำสาบาน เกรงฟ้าดินลงโทษ เป็นเครื่องมือในการปกครองที่ยอดเยี่ยมนะครับ
- พ่อ ถ้าอยากรู้รายละเอียดดี ก็อ่านได้ในพระราชพิธีสิบสองเดือนสิ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ไว้อย่างละเอียดทีเดียว เคนน่าจะอ่าน

เหมือนกันนะ เพราะทรงบันทึกพระราชพิธีต่างๆ อย่างละเอียด ทรงค้นคว้า
เปรียบเทียบ และมีพระราชวินิจฉัยประกอบด้วย

อร พี่ก็สนับสนุนให้เอกอ่านนะ เพราะเอกจะได้รู้เรื่องละเอียดมากกว่าจากตำรับ
ทำวัตรจุฬาลักษณ์

พ่อ อย่างพระราชพิธีคเชนทร์ศวसनาน เอกก็จะรู้เพิ่มขึ้นว่าจะมีพระราชพิธีทอดเชือก
คามเชือกก่อน

เอก เป็นยังไงครับ ทอดเชือก คามเชือก

พ่อ เอกเคยเห็นเวลาเขาเก็บเชือกไหมละ เขาจะม้วนเป็นขดไว้ การทอดเชือก ก็คือ จับขึ้น
ทั้งขด แยกออกเป็น ๒ ส่วน ดังกางไว้

อร จะได้สำรวจใจละว่า ตรงไหนชำรุดเสียหายตรงไหน ก็จะได้ซ่อมแซมแก้ไข

พ่อ พอเห็นว่าดีหมดแล้วก็กลับพับลงวางเป็นขดๆ ตามธรรมเนียมเรียกว่า คามเชือก

อร พระราชพิธีในตอนนี้ ทรงสังเกตเห็นว่า ผู้ปฏิบัติไม่มีใครจะคิดว่าเป็นการตรวจเชือก
เพราะเชื่อว่าเชือกคืออยู่แล้ว เอาออกมาวาง แล้วก็เก็บ พอเป็นสังเขป ลูกศิษย์ที่เห็น
ก็ทำต่อๆ กันมา นึกว่าเป็นไปตามตำรา เชื่อกันแต่เพียงว่าเป็นสวัสดิมงคลเท่านั้น

พ่อ ทรงพระราชนิพนธ์ “คนเหล่านี้ทำไปโดยไม่คิด สวัสดิมงคลจะนำมาด้วยอะไร กันึก
ไม่ออก แล้วก็ไม่ต้องนึก เพราะผู้ใหญ่ท่านทำมา”

เอก แล้วคเชนทร์ศวसनานเป็นยังไงครับ

อร คเชนทร์ศวसनาน ก็คือ การรดน้ำมนต์ให้ช้าง ม้า เพื่อป้องกันเสนียดจัญไร และเป็น
สวัสดิมงคลแก่ราชพาหนะที่สำคัญของบ้านเมืองสมัยนั้น รวมไปถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับ
ราชพาหนะนี้ด้วย

พ่อ ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ว่า “เมื่อจะทำการ จะให้เป็นสวัสดิมงคลแก่ช้าง ม้า ก็ต้อง
รดน้ำมนต์ ช้าง ม้า เมื่อจะเอาไปรดเทเข้าๆ กับโรงเช่นนั้น ก็ดูไม่เป็นประโยชน์อันใด
และผู้รดจะเหน็ดเหนื่อยกว่าจะทั่ว จึงเห็นว่าถ้าปลูกเกยขึ้น และจัดให้ช้างม้าเดินมา
เป็นกระบวน พราหมณ์ และราชบัณฑิต ซึ่งเป็นผู้จะประพรมน้ำมนต์ นั่งคอยอยู่
บนเกย เมื่อกระบวนมาถึง ก็ประพรม ไปจนตลอดกระบวน ง่ายกว่า ทั้งจะได้ทอด
พระเนตรตรวจตรา ชมเชยราชพาหนะทั้งปวง ปีละสองครั้ง ด้วย”

- เอก ทำไมปีละ ๒ ครั้งล่ะครับ
- อร ท่านทำเดือน ๕ แล้วก็ไปทำเดือน ๑๐ อีกครั้ง นอกจากทำเพื่อกันเสนียดจัญไรและ
สวัสดิมงคลแล้ว พระมหากษัตริย์ยังได้ทรงตรวจรีพล และเครื่องศัตราวุธด้วย
- เอก ฉลาดมากนะครับ ถ้าไม่มีพิธี พวกศัตราวุธต่างๆอาจไม่ได้รับการขจัดดู ตรวจตรา
พอจะมาเข้าขบวน ทุกอย่างก็ต้องเตรียมพร้อม
- อร และยังทำกันทุก ๖ เดือน ก็ยังเป็นการไม่ประมาทเกิดสงครามเมื่อใดก็นำมาใช้ได้ทันที
- พ่อ เมื่ออ่านบทพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ เอกจะรอบรู้เรื่องราวเกี่ยวกับพระราชพิธีอย่าง
ละเอียดหลายด้าน และยังสามารถฝึกตัวเองให้รู้จักมองสิ่งต่างๆอย่างเป็นเหตุเป็นผล
- อร บรรพบุรุษเราชาญฉลาดมากนะกะ สิ่งที่ทำล้วนมีเหตุผลแฝงอยู่ ถ้าคิดก็จะเห็นจริง
แต่ถ้าไม่คิด ก็เพียงแต่ทำตามความเชื่อต่างๆ ซึ่งก็ไม่ขัดกับความรู้สึกเหมือนกัน

ดนตรี

- อร ชีวิตไทยในเดือน ๕ คงไม่สมบูรณ์ ถ้าเราไม่พูดถึงเทศกาลสงกรานต์
- เอก สงกรานต์เป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณใช่ไหมครับ
- พ่อ โดยทั่วไปก็ถืออย่างนั้น แต่ถ้าจะดูกันให้ละเอียด ก็ต้องอ่านพระราชพิธีสิบสองเดือน
อีกนั่นแหละ ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ว่า “การซึ่งกำหนดปีใหม่ของไทยเราเป็น
สองขั้ว คือเดือนห้าขึ้นหนึ่งค่ำ นับว่าเป็นปีใหม่ เพราะเปลี่ยนชื่อปีตามสิบสอง
นักษัตร คือ ชวด ฉลู ขาล เาะ เป็นต้น เสียขึ้นหนึ่ง แต่ยังไม่เปลี่ยนศกคือ ท้าย
ศักราช
- เอก ศักราชอะไรครับ
- อร จุลศักราชไงล่ะ ถ้าศักราชลงท้ายด้วยเลขอะไร เราก็ใช้ศกนั้น อย่างเช่น จุลศักราช
๑๒๕๑ ปีฉลู เราก็ใช้ว่า ปีฉลู เอกศก ถ้าจุลศักราชลงท้ายด้วยเลข ๒ ก็ใช้โทศก
เรื่อยๆไป ถาลงท้ายด้วย ๐ เราก็ใช้สัมฤทธิ์ศก
- เอก แล้วเราเปลี่ยนศกกันเมื่อไรเล่าครับ
- พ่อ ตามหลักโหราศาสตร์ นับตามการโคจรของพระอาทิตย์ถ้าพระอาทิตย์ยกขึ้นราศีเมษ
เมื่อใด ก็ขึ้นศักราชในวันเถลิงศก

- เอก วันสงกรานต์มีตั้ง ๓ วัน เราจะนับวันไหนดีล่ะครับ
- อร วันที่ ๑๓ เมษายน เราเรียกว่า มหาสงกรานต์ เป็นวันที่พระอาทิตย์ยกขึ้นสู่ราศีเมษ วันที่ ๑๔ เมษายน เรียกวัน เนา คือวันที่พระอาทิตย์อยู่ประจำที่ในราศีใหม่แล้ว ส่วนวันที่ ๑๕ เมษายน เรียกว่า วันเถลิงศกเป็นวันเปลี่ยนศักราชใหม่
- เอก ทำไมไม่เปลี่ยนเสียวันที่ ๑๓ เลยล่ะครับ
- อร เพราะแต่ละปี การโคจรของพระอาทิตย์จะต่างกันไปเล็กน้อย การกำหนดให้วันที่ ๑๕ เมษายน เป็นวันเถลิงศก ก็เพื่อตัดปัญหาว่า เวลาจะยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ วันเถลิงศกจึงเป็นวันที่พระอาทิตย์โคจรอยู่ในราศีใหม่แน่ๆ แล้ว
- พ่อ ถ้าเอกอยากรู้เรื่องสงกรานต์ในแง่ของพระราชพิธีก็ต้องไปดูในพระราชพิธีสิบสองเดือน ถ้าอยากรู้เรื่องทั่วๆ ไปของชาวบ้าน ก็ควรอ่านประเพณีเนื่องในเทศกาลของ เสฐียร โกเศศ
- เอก เราคุยเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์มาเยอะแล้ว เรามาดูว่าชาวบ้านทั่วไป ทำอะไรกันบ้างดีกว่าครับ
- อร คดีความเชื่อที่น่าสนใจอย่างหนึ่งคือ การชักฟอกเสื้อผ้า ทำความสะอาดบ้านเรือน อาบน้ำดำหัว เพื่อเป็นการกำจัดสิ่งสกปรก ซึ่งถือเป็นเสนียดจัญไรของปีเก่าให้หมดไปต้อนรับปีใหม่ด้วยความบริสุทธิ์ผุดผ่องเป็นมงคล
- เอก อย่างน้อยปีหนึ่งทำความสะอาดใหญ่สักหนก็ดินะครับ อยู่ในสภาพแวดล้อมที่สะอาดใจเราก็เบิกบานแจ่มใสไปด้วย คุณพ่อกรุณาเล่าหน่อยสิครับว่า ชาวบ้านสมัยก่อนเขาฉลองสงกรานต์กันยังไง
- พ่อ ในวันมหาสงกรานต์ ชาวบ้านจะแต่งตัวสวยงามไปทำบุญ ตักบาตรเลี้ยงพระแต่เช้าเสร็จแล้วก็กลับบ้าน หนุ่มๆ สาวๆ จะเตรียมตัวออกไปเก็บดอกไม้ในป่า จะไปกันเป็นกลุ่ม หยอกล้อกันสนุกสนาน
- เอก เก็บมาทำไมครับ
- อร ก็เก็บมาบูชาพระสิ สมัยก่อนเขาจะแยกกันเป็น ๒ พวก ชายพวก หญิงพวก นุ่งของๆ พนมมือถือพาน หรือถาดดอกไม้ กล่าวอธิษฐานตอบโต้กัน เป็นการเล่นเพลงพินฐาน จะต้องหาซื้อดอกไม้ให้สัมพันธ์กับชื่อคน เช่น พินฐานเอย มือหนึ่งถือพานดอกไม้เข็ม

เกิดชาติใดแสนใด ขอให้ได้คนซื้อเต็ม ลูกคู่ก็รับว่า พิษฐานวานไหว้ ขอให้ได้ดัง
พิษฐานเอย แล้วอีกฝ่ายก็ได้ตอบ แก้วกันไปมา เปลี่ยนชื่อดอกไม้ และชื่อคนให้สัมผัส
กันเป็นที่สนุกสนาน

พ่อ พอไหว้พระเสร็จก็มาเล่นสนุกที่ลานวัด หรือลานหมู่บ้าน การเล่นสมัยก่อนมีไม่มากนัก
เช่น เพลงพวงมาลัย เล่นช่วงชัย ชักเย่อ มอญซ่อนผ้า โยนชิงช้า แต่ก็เป็นเวลา
ที่มีความสุข หนุ่มสาวได้พบปะรู้จักกัน ได้ตอบกัน การเล่นก็ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็น
วันไหนในเทศกาลนี้ โอกาสเหมาะตอนไหนก็เล่นได้

อร นอกจากการทำบุญ และเล่นสนุกแล้ว เรายังมีการช่วยกันขนทรายเข้าวัด โดยมาก
มักจะขนจากตามแม่น้ำ นำมาร่อนให้สิ่งปนเปื้อนออกไป แล้วช่วยกันก่อเป็นพระเจดีย์
การก่อเจดีย์นี้ บางทีก็ทำตอนสงกรานต์ บางทีก็ทำก่อนนิคหน้อย

พ่อ ผลพลอยได้ก็คือ หลังสงกรานต์ พระท่านก็ได้ใช้ประโยชน์ในการทำทางหรือก่อสร้าง
ต่อไป

อร บุญที่นิยมทำกันอีกอย่างในวันสงกรานต์ก็คือปล่อยนก ปล่อยปลา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
การปล่อยปลาในหน้าแล้ง น้ำแห้ง ปลาจะอยู่ไม่ได้ การช่วยนำปลาไปปล่อยในลำน้ำ
จึงเป็นเหมือนการช่วยชีวิตไว้

อร สิ่งสำคัญอีกอย่างคือ การบังสุกุล อัญญาติพิน้อง จะทำในวันสงกราน้ำพระหรือ
วันท้ายของวันสงกรานต์ก็ได้ เป็นการรำลึกถึงผู้ล่วงลับ และอุทิศส่วนกุศลไปให้

พ่อ การกระทำที่ดีอีกอย่างคือ การสงกราน้ำพระสงฆ์ พระพุทธรูป และรดน้ำผู้ใหญ่
เป็นการรำลึกถึงขอขมาในสิ่งที่บกพร่องไป และขอพรจากท่าน พระสงฆ์และผู้ใหญ่
ก็จะให้ศีลให้พรเป็นการแสดงความกตัญญูรู้คุณ เคารพบนอบ และความมีน้ำใจ
ต่อกัน

เอก ส่วนคนรุ่นเดียวกันก็เล่นรดน้ำ สาดน้ำ ในหมู่คนรู้จัก เป็นการสนุกสนาน เรารด
เขา เขารดเราคลายร้อนดีนะครับ

พ่อ เป็นการถ้อยที่ถ้อยอาศัย ไม่รุนแรงเลยเกิดเหมือนเด็ยนี้ดอก

อร สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของวันสงกรานต์ไว้ว่า
คือ วันแห่งความเอื้ออาทร

- เอก เข้าใจคิดนะครับ เอกเห็นด้วยว่าสิ่งที่ทำในวันนี้แสดงถึงความเอื้ออาทรกันจริงๆ
- พ่อ นอกจากนั้น คณะรัฐมนตรียังลงมติเมื่อปี ๒๕๒๕ ให้วันที่ ๑๓ เมษายน ของทุกปีเป็น วันผู้สูงอายุแห่งชาติ
- อร อรวาดินะคะ เพราะผู้สูงอายุเป็นผู้ทรงคุณค่า การที่มีวันนี้จะช่วยกระตุ้นเตือนให้ คนระลึกถึงคุณค่าของท่าน และแสดงความเอื้ออาทรต่อท่านบ้าง
- พ่อ เนื่องจากช่วงสงกรานต์ คนที่ไปทำงานไกลบ้านก็มักกลับบ้านพร้อมหน้าพร้อมตา ไปทำบุญ ไปร่วมอุทิศส่วนกุศลให้ญาติผู้ล่วงลับ ไปรดน้ำขอพรผู้ใหญ่ คณะรัฐมนตรี จึงลงมติเมื่อปี ๒๕๓๒ ให้วันที่ ๑๔ เมษายน ของทุกปี เป็นวันแห่งครอบครัว
- อร เห็นด้วยค่ะที่รัฐบาลเห็นความสำคัญของครอบครัว และกระตุ้นเตือนให้คนนึกถึง เพราะครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญ ถ้าครอบครัวดี สมาชิกมีความอบอุ่น รักใคร่ ประองคอง ได้พบปะกัน พุดคุยกันด้วยดี สังคมก็จะเป็นสุขด้วย
- เอก ทั้งในอดีตและปัจจุบัน การอยู่อย่างไทยในเดือนห้านี้ คนไทยมีกิจกรรมที่น่าสนใจ และทรงคุณค่าหลายอย่าง แม้อากาศจะร้อนอบอ้าว แต่กิจกรรมที่ทำก็ช่วยคลายร้อน ได้ ไม่น่าก็น้อยนะครับ

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

เสด็จพระราชดำเนินไปในการพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน
ณ วัดบวรนิเวศวิหาร

เสด็จพระราชดำเนินไปในการพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน
ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ประสูติ

ตรัสรู้

ปรินิพพาน

วันวิสาขบูชา

เรื่อง วันวิสาขบูชา

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันศาสนา

ผู้เขียนบท ร้อยเอก อุดาห์ ทูมมา

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.)

วันอาทิตย์ที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๖ เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

ถาม สวัสดิ์ค่ะ สำหรับเดือนพฤษภาคมปีนี้ จะมีวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ชาวพุทธ จะจัดให้มีการบูชาเป็นพิเศษ เพื่อเฉลิมฉลอง ก็คือวันวิสาขบูชา สำหรับปีนี้ตรงกับ วันที่ ๑๕ พฤษภาคมวันวิสาขบูชานอกจากจะเป็นวันสำคัญของชาวพุทธแล้ว ยังเป็น วันสำคัญสากลของโลก โดยเมื่อปี ๒๕๔๒ องค์การสหประชาชาติได้มีการรับรอง โดยฉันทามติ ให้เป็นวันสำคัญสากลของโลก กำหนดให้องค์การสหประชาชาติและ ที่ทำการสมัชชา จัดให้มีพิธีรำลึกถึงตามความเหมาะสม จึงเห็นได้ชัดว่า วันวิสาขบูชา ไม่ใช่เป็นเพียงวันสำคัญของชาวพุทธเท่านั้น ยังเป็นวันสำคัญสากลของโลกด้วย สำ หรับพระประวัติของพระพุทธเจ้านั้น ในฐานะชาวพุทธเราได้พูดได้ฟังกันมานานแล้ว จึงขอเว้นไว้รายการนี้เราทั้งสองจะมาสนทนากันเกี่ยวกับความมหัศจรรย์และความ สำคัญของวันวิสาขบูชาที่มีต่อชาวพุทธอย่างไร ขอเริ่มต้นด้วยคำถามว่า วันวิสาขบูชา ที่ว่านี้ คือวันอะไร ?

ตอบ สวัสดิ์ครับ คำว่า “วิสาขะ” เป็นชื่อของเดือนทางจันทรคติ ตามภาษาบาลีซึ่งตรงกับ เดือน ๖ ของไทย คำว่าวิสาขบูชาก็แปลว่าการบูชาในเดือน ๖ หากเรียกชื่อวันนี้ให้ เต็มแล้ว ก็เรียกว่า วิสาขปุณณมีบูชา แปลว่า การบูชาในวันเพ็ญเดือน ๖ ที่ว่าเป็นวัน สำคัญของชาวพุทธเพราะเป็นวันที่เหตุการณ์ทั้ง ๓ ในพระประวัติของพระพุทธเจ้าคือ การประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน ปรากฏขึ้นตรงในวันเดียวกัน แต่ต่างวาระกัน การ ประจวบปรากฏตรงกันพอดี เช่นนี้ เกิดขึ้นได้ยากหรืออาจจะไม่มีเกิดขึ้นเลยในโลก จึงถือว่าเป็นเรื่องมหัศจรรย์

ถาม เมื่อวันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน ของพระพุทธเจ้า ปรากฏขึ้นในวันเดียวกัน ก็ล้วนแต่เป็นพระประวัติส่วนพระองค์เท่านั้น ทำไมชาวพุทธและชาวโลกต้องจัดพิธี บูชารำลึกถึงเป็นพิเศษเล่า

ตอบ การประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระพุทธเจ้านั้น มีความสำคัญต่อมวลมนุษย ์ มากกล่าวคือ การประสูติของพระพุทธเจ้าเป็นการอุบัติขึ้นของมนุษย์ผู้ยิ่งใหญ่ที่จะนำ

สันติสุขมาให้มวลมนุษย์ ซึ่งโลกต้องรอคอยนับเป็นล้านปีทีเดียว เพราะพระพุทธเจ้าแต่ละองค์จะทรงอุบัติขึ้นนั้นไม่ใช่ง่าย ๆ ดังมีเรื่องเล่าในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบทว่ามีพระยานาคตนหนึ่งนามว่าเฮอร์ปัตต์ เคยบวชเป็นภิกษุในศาสนาของพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า ขณะที่นั่งเรือไปในแม่น้ำคงคา ได้รู้ศุภโศภะไคร้ น้ำชาด ซึ่งในทางวินัยของภิกษุมีโทษเพียงเล็กน้อย แต่ไม่ได้แสดงอาบัติเพื่อความบริสุทธิ์ ในขณะที่มรณภาพก็มีอาการประจุศุภโศภะไคร้ น้ำชาดคอก เกิดความร้อนใจขึ้นว่าเรามีศีลไม่บริสุทธิ์เมื่อจุติจากอภัพนั้น ก็บังเกิดเป็นพระยานาค และใครจะทราบว่พระพุทธเจ้าบังเกิดหรือยัง จึงแต่งเพลงปริศนาให้บิดาของตนนั่งบนพังพานแผ่นผิวน้ำในแม่น้ำคงคาขับร้องทุก ๆ วัน โดยมีเงื่อนไขว่า ชายใดขับร้องเพลงแก้ที่มีเนื้อหามินัยว่า มีพระพุทธเจ้าได้เกิดแล้วจะมอบบิดาให้ พระยานาคได้ปฏิบัติเช่นนี้ติดต่อกันชั่วพุทธันดรหนึ่ง (ช่วงเวลาที่โลกว่างพระพุทธศาสนา) ก็ไม่มีชายใดขับร้องเพลงแก้ให้เป็นที่พอใจได้ ต่อมาวันหนึ่ง เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ปัจจุบันได้อุบัติขึ้น ทรงทราบพฤติกรรมของพระยานาคโดยพระญาณ จึงทรงเรียกอุตตรมาณพมาเรียนเพลงขับร้องแก้เพลงของธิดาพระยานาค เมื่อพระยานาคได้ฟังเพลงร้องแก้ดังกล่าว ก็รู้ทันทีว่ามีพระพุทธเจ้าเกิดขึ้นแล้วในโลก จึงไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ทูลว่าได้ปฏิบัติเช่นนี้ติดต่อกันมาเป็นเวลายาวนาน ไม่เคยพบพระพุทธเจ้าผู้เช่นกับพระองค์ตลอดพุทธันดรหนึ่งแล้ว พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า “ความได้อัฏฐาภเป็นมนุษย์ เป็นของยาก ชีวิตสัตว์ทั้งหลายเป็นอยู่ยาก การฟังพระสัทธรรมเป็นของยาก การอุบัติขึ้นแห่งพระพุทธเจ้าทั้งหลายเป็นของยาก”

ผู้ที่ตั้งปณิธานจะเป็นพระพุทธเจ้านั้น ก่อนอื่นต้องบำเพ็ญบารมี ๑๐ ประการ คือ ทาน การให้ศีล การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย เนกขัมมะ การออกบวช ปัญญา ความรอบรู้ วิริยะ ความเพียร ขันติ ความอดทน สัจจะ ความจริง อธิษฐานความตั้งใจมั่น เมตตา ความรัก และอุเบกขา ความวางใจเป็นกลางตั้งแต่ระดับขั้นต้น ขั้นปานกลาง และขั้นสูงสุด จนกว่าบารมีทั้ง ๑๐ จะแก่กล้า ต้องบำเพ็ญมาหลายภพหลายชาติ อันมิอาจจะคำนวณเวลาได้ จึงได้บังเกิดเป็นพระพุทธเจ้าดังเช่นพระพุทธเจ้าของเรา ได้ทรงเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์ คือผู้ที่บำเพ็ญตนเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต นามว่า

พระเวสสันดรทรงบำเพ็ญทานบารมีเป็นครั้งสุดท้ายก่อนที่จะมาประสูติในศากยวงศ์แห่งกรุงกบิลพัสดุ์ ได้พระนามว่าเจ้าชายสิทธัตถะ เมื่อประสูติมาแล้ว ก็ทรงใช้เวลาทั้งหมดประทานความดีงามอย่างสูงสุด เพื่อให้มวลมนุษย์อยู่ด้วยกันอย่างสันติสุข ดังพระพุทธพจน์ว่า การบังเกิดขึ้นแห่งพระพุทธเจ้าทั้งหลายนำสุขมาให้ด้วยเหตุนี้เราชาวพุทธทั้งหลาย ควรจะภาคภูมิใจที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ยิ่งกว่านั้นยัง โชคดีอย่างยิ่งที่ได้พบพระพุทธศาสนา ดังนั้นวันประสูติของพระพุทธเจ้าผู้เป็นมหาบุรุษผู้ยิ่งใหญ่ เช่นนี้ จึงมีอานุภาพเร้าใจให้ชาวพุทธและชาวโลก จัดพิธีบูชารำลึกเป็นพิเศษ

ถาม พอจะเข้าใจได้ว่า การประสูติของพระพุทธเจ้าเป็นของยาก เมื่อประสูติมาแล้วก็ทรงนำสันติสุขให้แก่มวลมนุษย์ ขอเรียนถามต่อไปว่า การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้ามีความสำคัญต่อมวลมนุษย์อย่างไร ?

ตอบ คำถามนี้สำคัญมาก ขอชี้แจงว่า การตรัสรู้นี้แหละ ทำให้เจ้าชายสิทธัตถะ เปลี่ยนสภาพจากมนุษย์ธรรมดาเป็นพระพุทธเจ้า แต่ไม่ใช่เปลี่ยนสภาพเพราะเทวดาเข้าทรง และไม่ใช่มีผู้ใดผู้หนึ่งแต่งตั้งหรือเสกสรรค์รับรองให้เป็นพระพุทธเจ้า แต่เกิดจากความปณิธานอันแก่กล้าที่ทำไว้แต่ปางก่อน และความพยายามอย่างหนักหน่วงทั้งศึกษา ทั้งคิด ทั้งค้นคว้า ทั้งทดลองถึงขนาดยอมถวายชีวิตให้เป็นเวลานานถึง ๖ ปี เพื่อหาวิธีแก้ความทุกข์ของมวลมนุษย์ ได้แก่ ความเกิด ความแก่ และความตายที่พระองค์ทรงพบเห็นความจริงของมวลมนุษย์ ขณะลอบเสด็จออกนอกพระราชวังกับนายฉันทะ สารทิจของพระองค์ ดังนั้น เรื่องที่ตรัสรู้ไม่ใช่เรื่องอื่น แต่เป็นเรื่องวิธีแก้ความทุกข์ของมวลมนุษย์ที่ประสบกันอยู่ และการตรัสรู้ดังกล่าวทำให้พระองค์เป็นผู้บริสุทธิ์หมดจากกิเลสทั้งปวงด้วย

ถาม ข้อที่พระองค์ตรัสรู้นั้น ได้แก่อะไร

ตอบ ข้อที่พระองค์ตรัสรู้ในวันวิสาขบูชา นั้น ได้แก่อริยสัจ ซึ่งแปลว่าความจริงอันประเสริฐ ๔ อย่าง ได้แก่ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการแก้ปัญหาชีวิตของมวลมนุษย์

ถาม เพื่อจะได้เข้าใจอริยสัจ ๔ ได้ง่ายขึ้น ขอคำอธิบายด้วย

ตอบ อริยสัจข้อแรก คือ ทุกข์ ซึ่งมีอยู่ ๒ ประเภท คือ สภาวะทุกข์ แปลว่าทุกข์โดยสภาพ ได้

แก่ความเกิด ความแก่ และความตาย มวลมนุษย์เกิดมาได้รับทุกข์นี้เท่าเทียมกันหมด ไม่มีผู้ใดจะรอดพ้นไปได้ประเภทหนึ่ง อีกประเภทหนึ่งคือ ปกิณณกทุกข์ แปลว่าทุกข์ เบ็ดเตล็ด ได้แก่ความโศก ความร่ำไรร่ำพัน ความโศรรมนัส ความคับแค้นใจ การพบกับสิ่งไม่น่ารัก การพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ปราศจากสิ่งใดไม่ได้สิ่งนั้น ทุกข์ประเภทนี้มวลมนุษย์ได้รับไม่เท่ากัน แล้วแต่อาภรณ์ที่มากกระทบมากหรือน้อยความทุกข์เหล่านี้เกิดขึ้นไม่ใช่เพราะเทพเจ้า หรือพระพรหมเป็นผู้บันดาล แต่เกิดจากเหตุปัจจัย เหตุปัจจัยให้เกิดทุกข์ได้แก่อริยสัจข้อ ๒ คือ สมุทัย ได้แก่ต้นเหตุ ๑ อย่างคือ กามตัณหา ความทะยานอยากในอารมณ์ที่ใคร่ ภาวตัณหา ความทะยานอยากเป็นโน่นเป็นนี่ วิภวตัณหา ความทะยานอยากไม่เป็นโน่นเป็นนี่ เมื่อทุกข์เกิดขึ้นแล้วก็ย่อมดับได้เป็นธรรมดา ความดับทุกข์ได้แก่อริยสัจข้อ ๓ คือนิโรธความดับทุกข์ ทุกข์จะดับเองไม่ได้ จะต้องมามีเครื่องมือหรือวิธีปฏิบัติเพื่อดับต้นเหตุทั้ง ๓ ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดทุกข์ เครื่องมือหรือวิธีปฏิบัติเพื่อดับต้นเหตุ ได้แก่ อริยสัจ ข้อ ๔ คือ มรรค หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มัชฌิมาปฏิปทา แปลว่าทางสายกลางมีองค์ ๘ คือสัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ สัมมาวาจา เจรจาชอบ สัมมากัมมันตะ ทำการงานชอบ สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ สัมมาวายามะ เพียรชอบ สัมมาสติ ระลึกรชอบ สัมมาสมาธิ สมาธิตั้งไว้ชอบ พึงง่าย ๆ หลักอริยสัจ ๔ ก็คือ หลักแห่งเหตุและผลนั่นเอง กล่าวคือ ความทุกข์เป็นผลสมุทัยเป็นเหตุ นิโรธเป็นผล มรรคเป็นเหตุ

ถาม ขอเรียนถามว่า จะนำหลักอริยสัจ ๔ ลงสู่ภาคปฏิบัติอย่างไร

ตอบ วิธีปฏิบัติเบื้องต้นก็ต้องยอมรับว่า ทุกข์มีจริง สมุทัย เหตุให้ทุกข์มีจริง นิโรธ ความดับทุกข์มีจริง และมรรค ทางปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์มีจริง ต่อไปต้องทำหน้าที่ที่มีต่ออริยสัจ ๔ กล่าวคือ ทุกข์เป็นสิ่งที่พึงกำหนดรู้ เหตุให้เกิดทุกข์เป็นสิ่งที่พึงละหรือขจัดเสีย ความดับทุกข์เป็นสิ่งที่ควรทำให้แจ้งมรรคหรือทางปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ เป็นเรื่องที่พึงปฏิบัติหรือพัฒนาให้ครบองค์ เมื่อมรรคที่ปฏิบัติและพัฒนาครบองค์แล้วย่อมละหรือขจัดสมุทัย เหตุเกิดทุกข์ได้ เพราะละเหตุเกิดทุกข์ได้ ความทุกข์ก็สิ้นหรือถูกขจัดออกไป เพราะทุกข์สิ้นหรือถูกขจัดออกไป นิโรธ ความดับทุกข์ก็เกิดขึ้น ปัญหาชีวิตประจำวันที่เกิดขึ้น ก็อาจจะนำแนวคิดแบบอริยสัจนำไปใช้ในการ

แก้ไขได้ กล่าวคือ ยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วสืบสาวหาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหานั้น วางเป้าหมายคือการแก้หรือดับปัญหาและหาเครื่องมือหรือวิธีการที่จะดับหรือแก้ปัญหานั้น

จึงเห็นได้ว่าการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าก็คือ ความปรากฏขึ้นแห่งอริยสัจ ๔ สัจธรรมอันประเสริฐ ทนต่อการพิสูจน์ทุกกาลทุกสมัย เป็นเรื่องที่น่าอัศจรรย์อย่างยิ่ง แม้เวลาจะล่วงเลยมาเกิน ๒๕ พุทธศตวรรษแล้ว ก็ยังยืนหยัดอยู่โดยไม่มีผู้ใดลบล้างหรือพิสูจน์ให้เห็นเป็นอย่างอื่น สามารถแก้ปัญหาชีวิตได้ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับธรรมดาจนถึงระดับสูงสุดถึงขั้นเป็นผู้บริสุทธิ์หมดกิเลสอย่างสิ้นเชิงอันเป็นความสุขซึ่งไม่มีความสุขใดยิ่งไปกว่า วันตรัสรู้ของพระองค์ จึงเป็นแรงคลใจให้มวลมนุษยชาติทำพิธีบูชา เพื่อรำลึกถึงเป็นพิเศษด้วยเหตุผลดังกล่าวมา

ถาม ขอเรียนถามต่อไปว่า การปรินิพพานของพระพุทธเจ้ามีความสำคัญต่อมวลมนุษยชนอย่างไร

ตอบ การปรินิพพาน ก็คือการตายของพระพุทธเจ้านั้น เป็นวันที่มวลมนุษยชาติได้สูญเสียมหาบุรุษผู้ยิ่งใหญ่ ผู้มีอุปการะคุณหาที่เปรียบมิได้ และเป็นวันโศกสลดที่สุด แม้แต่ธรรมชาติก็เกิดโกลาหลไปด้วย ดังที่ปรากฏในหนังสือพุทธประวัติว่า “ครั้นเมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าปรินิพพานแล้ว ก็บังเกิดอัศจรรย์ แผ่นดินไหวใหญ่สะเทือนสะท้านเกิดการข่นลูกชูชันสยดสยอง กลองทิพย์ก็บันลือลั่นสนั่นสำเนียงในอวกาศ” เหตุการณ์ดังกล่าวก็เป็นอนุสติเตือนให้ตระหนักถึงความจริงว่า ความตายย่อมมีแก่สรรพสัตว์ทุกถ้วนหน้าโดยไม่มีข้อยกเว้นแม้แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ยังอยู่ภายใต้กฎข้อนี้ ดังคำกลอนที่ว่า

แม้ช่อนกาย	ในกลีบเมฆ	กลางเวหา
ช่อนกายา	กลางสมุทร	สุดวิสัย
จะช่อนตัว	ในหุบเขา	ลำนาวไพร
ณ ถิ่นใด	จะพ้นตาย	นั้นไม่มี

อย่างไรก็ดี แม้พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ก็เป็นการแตกดับของสังขารเท่านั้น สัจธรรมที่ตรัสรู้และผลงานของพระองค์ที่ทรงบำเพ็ญมา

บูรณพระวิหารหลวงวันหนึ่ง ออกวัดโลกสุทธราชาวาสวันหนึ่ง ต่างนมัสการพระ
รัตนัตถยาทิคุณ โปรยปรายผกาเกษรสุคนธรสสักการบูชา ถวายประทีปธูปเทียนเวียน
แว่นรอบรัตนบัลลังก์ ประโคมดุริยางค์ดนตรีคีตลีลาเป่า สมโภชน์พระชินศรี พระ
ชินราช พระโลกนาถ พระสัฏฐารสโดยมีกมลโสมนัสศรัทธาทุกคน” แล้วมี
คำสรรเสริญว่า “อันพระนครสุโขทัยราชธานี ถึงวันวิสาขนักขัตฤกษ์ครั้งใด ก็
สว่างไสวไปด้วยแสงประทีปเทียนดอกไม้เพลิง แลสล้างสลอนด้วยธงชาวยธงประดาก
ไสวไปด้วยพุ่มพวงดวงดอกไม้กรองร้อยห้อยแขวนหอมตลบไปด้วยสุคนธรสรวยรื่น
เสนาะสำเนียงพิณพาทย์ฆ้องกลองทั้งทิวาราตรี มหาชนชายหญิงพากันกระทำกอง
กุศลเสมือนจะเผยซึ่งทวารพิมานฟ้าทุกช่องชั้น”

ท่านผู้ฟังลองนึกภาพงานบูชาสมโภชน์วันวิสาขบูชาที่บรรพบุรุษคน
ตระกูลได้จัดมา จะยิ่งใหญ่ไพโรจน์เพียงใด ทว่ากรุงสุโขทัยสว่างไสวไปด้วยแสง
ประทีปโคมไฟ ประดับประดาด้วยดอกไม้ นานาพรรณ ครีกครื้นไปด้วยเสียงดนตรี
มีทั้งพิธีหลวงพิธีราษฎร์ มหาชนก็มุ่งหน้าเข้าวัดเพื่อทำบุญรักษาศีลและฟังธรรมเฉลิม
ฉลองกัน ๓ วัน ๓ คืน นำขึ้นชมสมกับวันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญของโลกแท้ ๆ หาก
เราอนุชนรุ่นหลังจะรื้อฟื้นงานบูชาเฉลิมฉลองสมโภชน์วันวิสาขบูชา ให้ครีกครื้นและ
ยิ่งใหญ่ เช่นในยุคกรุงสุโขทัยก็จะเป็นการดี

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ก็มีการบูชาเฉลิมฉลองสมโภชน์มาเรื่อยตาม
ประเพณีที่ทำมาแล้วจนกระทั่งกรุงศรีอยุธยาแตก ประเพณีนี้ก็เสื่อมทราลง ได้รับ
การฟื้นฟูอีกครั้งหนึ่งในรัชกาลที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทรงได้มีพระบรมราช
โองการกำหนดให้วันวิสาขบูชาเป็นวันนักขัตฤกษ์ใหญ่ เฉลิมฉลองกัน ๓ วัน ๓ คืน
เช่นกัน แต่เนื่องจากสภาพสังคมเปลี่ยนแปลง ในปัจจุบันนี้คงเหลือเพียงวันเดียว คือ
วันเพ็ญเดือน ๖ เท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนี้ ภาครัฐและภาคเอกชนพยายาม
ฟื้นฟูพิธีวันวิสาขบูชาให้มีความสำคัญยิ่งขึ้น ก็ได้จัดให้มีสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธ
ศาสนาที่ท้องสนามหลวงและที่พุทธมณฑล โดยจัดนิทรรศการเกี่ยวกับพระพุทธ
ศาสนา การแสดงธรรม การสนทนาธรรม การเจริญจิตตภาวนา เป็นเวลาประมาณ ๗
วัน ในช่วงวันวิสาขบูชาของแต่ละปีเป็นประจำติดต่อกันมาหลายปีจนถึงปัจจุบันนี้

ถาม ขอเรียนถามว่าการบูชาพิเศษเพื่อเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาเกิดประโยชน์อย่างไรบ้าง

ตอบ การบูชาพระพุทธเจ้านั้น มีอยู่ ๒ ประเภท ประเภทแรก คือ อามิสบูชา คือการบูชาด้วยวัตถุสิ่งของ ดังเช่น ดอกไม้ธูปเทียน เครื่องสักการะอื่น ๆ ส่วนอีกประเภทหนึ่ง คือ ปฏิบัติบูชา คือการบูชาด้วยการปฏิบัติธรรม การบูชาด้วยการปฏิบัติธรรมถือว่าเป็นเลิศ ส่วนการบูชาด้วยอามิสเป็นรอง การบูชาทั้ง ๒ ประเภทนี้ ชาวพุทธทำกันเป็นปกติอยู่แล้ว แต่เนื่องในโอกาสวันวิสาขบูชาเวียนมาถึงนี้ ชาวพุทธพึงจะทำการบูชาเป็นพิเศษ ทั้งอามิสบูชาและปฏิบัติบูชา ประการแรกเป็นการแสดงความเคารพศรัทธาในพระพุทธเจ้าให้ปรากฏ ประการต่อมา ก็เพื่อน้อมเอาคุณความดีของพระพุทธเจ้าไว้ในจิตใจของเราและเพียรพยายามปฏิบัติตามธรรมที่พระองค์ทรงสั่งสอนเพื่อชำระสะสางขุณทลาลิเลสให้ลดน้อยถอยลง ให้จิตใจบริสุทธิ์ก้าวหน้าต่อไป จนกว่าจะบรรลุพระนิพพานอันเป็นเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา

ถาม ขอเรียนถามเป็นข้อสุดท้าย ว่า สำหรับชาวพุทธทั่วไปแล้ว เมื่อวันวิสาขบูชาเวียนมาถึงแล้วจะมีพิธีปฏิบัติพิเศษอย่างไรบ้าง

ตอบ มีประเพณีปฏิบัติในวันวิสาขบูชาสืบทอดกันมาแต่โบราณกาล เมื่อถึงวันวิสาขะเพ็ญเดือน ๖ สำหรับชาวพุทธที่เป็นคฤหัสถ์ นอกจากจะทำบุญตักบาตรในตอนเช้าตามปกติยังไปวัดหาอารามที่ใกล้เคียงหรือคุ้นเคยเข้าไปในพระอุโบสถเพื่อไหว้พระสงฆ์สามเณร ๕ หรือศีล ๘ ตามอชฺชาศรัย และฟังเทศน์ที่ทางวัดจัดขึ้นเป็นกรณีพิเศษ ครั้นถึงตอนเย็นก็ถือดอกไม้ธูปเทียนไปพร้อมกันที่พระอุโบสถนั่งฟังพระสงฆ์สวดมนต์ เมื่อพระสงฆ์สวดมนต์เสร็จแล้ว พร้อมกันลุกขึ้นประนมมืออยู่ด้านหลังพระสงฆ์ จากนั้นพระภิกษุผู้เป็นประธานกล่าวนำคำบูชาในวันวิสาขะ ที่ประชุมกล่าวตามพร้อมกัน เสร็จแล้วองค์ประธานเดินนำหน้าออกจากพระอุโบสถเดินเวียนขวารอบพระอุโบสถ พระสงฆ์และคฤหัสถ์ก็เดินตาม ซึ่งเรียกกันว่าเวียนเทียน หรือเดินเทียน ก็เรียก ครบ ๓ รอบ

มีข้อปฏิบัติในขณะเวียนเทียนนั้น ให้เดินถือดอกไม้ธูปเทียนที่จุดแล้วด้วยความระมัดระวังไม่ให้ไปถูกต้องผู้อื่น เดินด้วยความสงบเสงี่ยมไม่หยอกล้อหรือคุยกัน ขณะเวียนเทียนนั้น ในรอบแรกให้สำรวมใจระลึกถึงพระพุทธคุณ รอบที่ ๒

ให้สำรวมใจระลึกถึงพระธรรมคุณ และรอบที่ ๓ ให้สำรวมใจระลึกถึงพระสังฆคุณ แล้ว ก็วางรูปเทียนที่จุดแล้วไว้ที่ที่ทางวัดจัดไว้ ก็เป็นอันเสร็จพิธีเวียนเทียน จากนั้น คฤหัสถ์บางคนก็กลับบ้าน บางท่านก็เข้าไปในพระอุโบสถอีกครั้งหนึ่งเพื่อฟังเทศน์ ที่ทางวัดจัดให้มีขึ้นเป็นพิเศษ มีบางวัดจัดให้มีการเทศน์ตลอดคืน

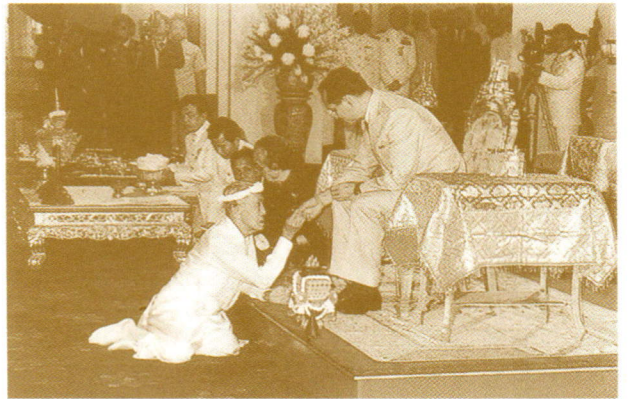
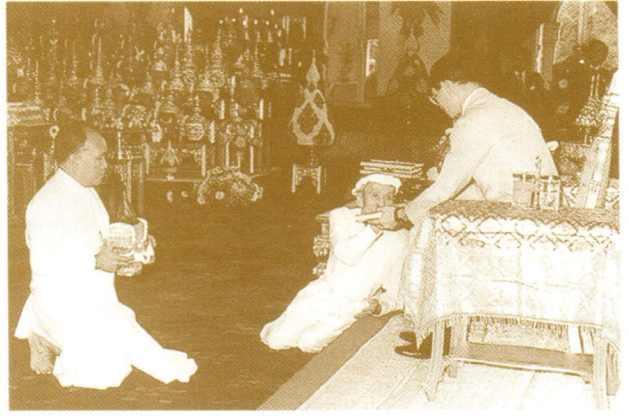
สุดท้ายนี้ จึงขอเชิญชวนพี่น้องชาวพุทธทั้งหลาย ไปร่วมกันประกอบพิธีบูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในวันวิสาขบูชาที่จะเวียนมาถึงนี้ทุกถ้วนหน้า ได้สนทนากันมาพอสมควรแก่เวลาแล้ว เราทั้งสองขอยุติเพียงเท่านี้

สวัสดิ์

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

เรื่อง พระมหากรุณาธิคุณแก่นาฏศิลป์ไทย

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันพระมหากษัตริย์, สถาบันชาติ : นาฏศิลป์และดนตรี

ผู้เขียนบท ปัญญา นิตยสุวรรณ

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.)

วันอาทิตย์ที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๖ เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

- แมว พ่อคะ พ่อเคยอยู่ในวงการนาฏศิลป์ไทยหลายปี ตลอดเวลาที่ผ่านมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระมหากรุณาธิคุณแก่นาฏศิลป์ไทยอย่างไรบ้างคะ
- พ่อ พระมหากรุณาธิคุณแก่นาฏศิลป์ไทยมีมากมายจ๊ะแมว นับตั้งแต่เสด็จขึ้นครองราชสมบัติจนกระทั่งปัจจุบันนี้ ก็ยังทรงมีพระมหากรุณาธิคุณแก่นาฏศิลป์ไทยอย่างสืบเนื่อง
- แมว เท่าที่สายตาคนทั่วไป ซึ่งไม่ได้อยู่ในวงการนาฏศิลป์ พ่อจะทราบได้ไหมคะว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระมหากรุณาธิคุณแก่นาฏศิลป์ไทยอย่างไรบ้าง
- พ่อ มีมากมายที่คนทั่วไปย่อมรู้ดี อย่างเช่นในการรับรองพระราชอาคันตุกะ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะโปรดให้กรมศิลปากร จัดแสดงนาฏศิลป์ไทยในงานเลี้ยงรับรองทุกครั้ง
- หนู จัดที่ไหนครับพ่อ
- พ่อ สมัยก่อนที่ยังไม่ได้สร้างโรงละครแห่งชาติ ก็จัดที่หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ครั้นสร้างโรงละครแห่งชาติเสร็จแล้วก็จัดแสดงที่โรงละครแห่งชาติ ปัจจุบันนี้โปรดให้จัดแสดงนาฏศิลป์ไทย ณ สนามหน้าพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง
- แมว อ้อ.....ครั้งล่าสุดเป็นการรับเสด็จพระราชอาคันตุกะและพระราชินีแห่งสวีเดนใช่ไหมคะ
- พ่อ ถูกแล้วจ๊ะ ในการที่โปรดให้กรมศิลปากรจัดแสดงนาฏศิลป์ไทยเพื่อรับรองพระราชอาคันตุกะนี้ ทำให้เกิดนาฏศิลป์ไทยชุดใหม่ๆ ขึ้นมากมายหลายชุด ทั้งโขนละคร และการแสดงชุดเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ
- หนู นี่ก็นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณแก่วงการนาฏศิลป์ไทยอย่างหนึ่งนะฮะพ่อ ที่คนทั่วไปได้ทราบ และคนในวงการนาฏศิลป์ไทยก็ได้ประโยชน์จากการเกิดการแสดงชุดใหม่ๆ ขึ้น
- แมว แมวทราบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระมหากรุณาธิคุณแก่นาฏศิลป์ไทยถึงกับโปรดให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงฝึกหัดโขน

พ่อ อ้อ...ใช้อย่างที่แหม่ว่าจะ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร ทรงฝึกหัดโขนในสมัยที่ยังทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวิชราลงกรณ

หมุ่ ทรงฝึกหัดโขนเป็นตัวอะไรครับ

พ่อ เรื่องนี้ครูฉลาด พุกุลานนท์ อดีตนาฏศิลปินของกรมศิลปากร ผู้เคยเป็นครูถวายการสอนโขนสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวิชราลงกรณ เคยเล่าให้พ่อฟังว่า เมื่อสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวิชราลงกรณ ทรงได้รับพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ทรงฝึกหัดโขนได้ จึงเสด็จไปที่โรงเรียนอนุบาลสมประสงค์ เพื่อจะทรงฝึกหัดโขน ครูฉลาดนำหัวโขนทั้งยักษ์และลิงไปตั้งบูชาพร้อมกับทูลถามว่าทรงมีพระประสงค์จะทรงฝึกหัดโขนเป็นตัวอะไร

หมุ่ สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวิชราลงกรณ ทรงตอบว่า จะทรงฝึกหัดอะไรละ

พ่อ สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวิชราลงกรณ ตรัสว่าพระองค์ทรงมีพระประสงค์จะหัดโขนเป็นหนุมาน ต่อจากนั้นก็ทรงหัดโขนเป็นหนุมาน จนทรงสามารถแสดงเป็นหนุมานในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ ชุดสืบบรรคา เนื่องในงานวันรื่นเรียวปิดภาคเรียนของโรงเรียนจิตรลดา วันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๔ ในการที่ทรงแสดงเป็นหนุมานครั้งนั้น สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวิชราลงกรณ โปรดให้สร้างหัวหนุมานเป็นหัวโขนส่วนพระองค์ กรมศิลปากรเคยขอพระราชทานนำไปจัดตั้งแสดงที่พระที่นั่งอิศราวินิจฉัย ในบริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนครในงานนิทรรศการหัวโขนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔

แหม่ นอกจากสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวิชราลงกรณ ทรงแสดงเป็นหนุมานแล้ว ทรงแสดงเป็นตัวอื่น ๆ อีกไหมคะ

พ่อ ทรงแสดงเป็นตัวยักษ์เนื่องจากในเวลาต่อมาพระวรกายสูงขึ้น จึงทรงเปลี่ยนไปหัดโขนเป็นตัวยักษ์

หมุ่ ทรงแสดงเป็นตัวยักษ์อะไรบ้างครับ

พ่อ ทรงแสดงเป็นวิรุญจำบัง พิเภก และทรงแสดงเป็นทศกัณฐ์ ในการแสดงโขนชุดพิรุณโมกค์ เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี

พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ซึ่งเป็นการแสดงโขนครั้งสุดท้ายก่อนที่จะเสด็จไปทรงศึกษาต่อที่ประเทศอังกฤษ

ดนตรี

พ่อ พระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีแก่วงการนาฏศิลป์ไทย อีกอย่างหนึ่งคือ ทรงพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้ศิลปินของกรมศิลปากร รำเพลงหน้าพาทย์ไว้เป็นหลักฐานโดยการบันทึกเป็นภาพยนตร์ส่วนพระองค์

หนู พ่อครับ หนูสงสัยว่ารำเพลงหน้าพาทย์คืออะไรครับ

พ่อ ไม่ใช่ว่าหนูจะสงสัยเพียงคนเดียวหรอกนะ ยังมีอีกหลายคนที่ยังสงสัยเหมือนหนูนี้แหละ พ่อจะอธิบายให้ฟัง เพลงที่ใช้ประกอบการแสดงโขนละครมีอยู่ ๒ อย่าง อย่างแรกคือ เพลงที่มีบทร้อง เช่น ร้องว่า เมื่อนั้น บัดนั้น แล้วก็กล่าวถึงตัวละครในเรื่อง และ บทบาทต่าง ๆ ของตัวละครตัวนั้น อีกอย่างหนึ่งเรียกว่า เพลงหน้าพาทย์ เพลงหน้าพาทย์คือ เพลงที่บรรเลงดนตรีล้วน ๆ ไม่มีบทร้อง เพลงหน้าพาทย์เป็นเพลงที่ ตัวโขน ตัวละครใช้รำในอิริยาบถต่าง ๆ นับตั้งแต่เดิน นอน ยะเย่ ยืน กิน อาบน้ำ แผลงฤทธิ์

หนู หนูเข้าใจแล้วครับ แต่ยังสงสัยว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดให้บันทึกทำรำ เพลงหน้าพาทย์ไว้ทำไมครับ

พ่อ เหตุที่โปรดให้บันทึกทำรำเพลงหน้าพาทย์เก็บไว้เป็นหลักฐาน ก็เพราะทรง พระปริวิตกว่า ในอนาคตทำรำเพลงหน้าพาทย์ต่าง ๆ อาจจะมีผู้รำผิดแผกแตกต่าง กันไป ไม่เป็นมาตรฐานแบบเดียวกัน หรือบางเพลงอาจจะไม่มีผู้รำได้ จึงโปรดให้ กรมศิลปากร คัดเลือกนาฏศิลปินโขนละครรำเพลงหน้าพาทย์ต่าง ๆ ไว้เป็นหลักฐาน โดยโปรดให้ช่างภาพส่วนพระองค์บันทึกภาพยนตร์เก็บรักษาไว้ที่สำนักพระราชวัง จนกระทั่งทุกวันนี้

แมว การรำเพลงหน้าพาทย์บันทึกเป็นภาพยนตร์ส่วนพระองค์จัดทำในปีไหนคะ

พ่อ พ.ศ. ๒๕๐๔ จะ ในการรำเพลงหน้าพาทย์ครั้งนั้น ทำให้ทราบว่า มีหน้าพาทย์อยู่เพลง หนึ่ง คือ เพลงองค์พระพิราพ ซึ่งเป็นเพลงหน้าพาทย์และทำรำที่สูงสุดในวงการ นาฏศิลป์และดนตรีไทย และในเวลานั้นมีผู้ที่ทำได้เหลืออยู่เพียงคนเดียวคือ นาย

รงรักดี หรือที่ลูกศิษย์และผู้ที่อยู่ในวงการนาฏศิลป์ไทยรู้จักท่านในนามครูเจียร จารุจรณ

แมว แมวเคยได้ยินพ่อพูดถึงครูรงรักดี หรือครูเจียร จารุจรณ หลายครั้งถ้าจำไม่ผิดท่าน เป็นศิลปินแห่งชาติใช่ไหมคะพ่อ

พ่อ ถูกแล้ว ครูรงรักดี เป็นศิลปินแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕

หนู เดียวนี้ท่านยังมีชีวิตอยู่ไหมครับ

พ่อ ท่านถึงแก่กรรมนานแล้วจะหนู

หนู อ้าว...แล้วทำไมเพลงองค์พระพิราพที่พ่อว่ามีครูรงรักดีรำได้อยู่เพียงคนเดียว ไม่สูญไปหรือครับ

พ่อ ไม่สูญหรอกหนู ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำให้ทำรำเพลงองค์พระพิราพยังคงมีผู้รำได้สืบมาจนถึงบัดนี้

แมว พ่อเล่าให้ฟังซิคะ ว่าทรงพระมหากรุณาธิคุณอย่างไร จึงทำให้มีผู้รำเพลงองค์ พระพิราพต่อจากครูรงรักดีได้

พ่อ คือเรื่องเป็นอย่างนี้ พ่อจะเล่าให้ฟัง ใน พ.ศ. ๒๕๐๔ ที่มีการถ่ายทำภาพยนตร์ส่วน พระองค์บันทึกทำรำเพลงหน้าพาทย์ มีอยู่เพลงหนึ่งคือเพลงองค์พระพิราพ ที่ ครูรงรักดีรำได้เพียงคนเดียวตามที่พูดกันมาเมื่อกี้ นี้ แต่ครูรงรักดีก็ไม่สามารถ ถ่ายทอดทำรำให้ใครได้

หนู เพราะอะไรครับ

แมว หรือว่าครูรงรักดีไม่สามารถจะลุกขึ้นรำเพื่อถ่ายทอดให้ศิษย์ได้

พ่อ ไม่ใช่อย่างนั้นหรอก เหตุที่ครูรงรักดีไม่สามารถถ่ายทอดทำรำเพลงหน้าพาทย์ องค์พระพิราพให้ผู้อื่นได้ เนื่องจากว่าท่านไม่ได้รับพระบรมราชโองการหรือได้รับ พระบรมราชานุญาต จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ต่อทำรำเพลงองค์ พระพิราพให้ผู้อื่น เมื่อความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัว จึงทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ครูรงรักดี ประกอบพิธีครอบองค์ พระพิราพให้แก่ศิษย์สามารถรำเพลงหน้าพาทย์องค์พระพิราพได้

แมว ศิษย์ที่เข้ารับการครอบองค์พระพิราพ มีใครบ้างคะ

พ่อ เป็นนาฏศิลป์ป็นโขนของกรมศิลป์ากร คนแรกคือครูอาคม สายาคม ท่านผู้นี้แสดงโขนเป็นพระราม ไม่เคยแสดงเป็นยักษ์ แต่ที่ได้ต่อทำรำเพลงองค์พระพิราพซึ่งเป็นทำรำของยักษ์เพราะครูอาคมเป็นนาฏศิลป์อาวุโสและเป็นประธานประกอบพิธีไหว้ครูและครอบโขนละครของกรมศิลป์ากร ส่วนนาฏศิลป์ป็นโขนอีก ๓ คน เป็นครูยักษ์คือครูอร่าม อินทรนัฏ ครูหยัด ช้างทอง และครูยอแสง ภักดีเทวา

หม การต่อหน้าพาทย์เพลงองค์พระพิราพครั้งนั้น จัดเป็นพระราชพิธีหรือเปล่าครับ

พ่อ เป็นพระราชพิธีจะหม เรียกว่าพระราชพิธีครอบองค์พระพิราพ จัดที่บริเวณโรงละครพระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเป็นองค์ประธานโปรดเกล้าฯ ให้ครูรงภักดี (เจียร จารุจรณ) นำศิษย์ทั้ง ๔ คน ออกรำเพลงหน้าพาทย์องค์พระพิราพ เมื่อรำจบแล้วครูรงภักดี นำศิษย์ทั้ง ๔ คนเข้าเฝ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานน้ำพระสุหรัย

แมว จากพระราชพิธีครอบองค์พระพิราพในครั้งนั้น ทำให้มีนาฏศิลป์ป็นโขนของกรมศิลป์ากรสามารถรำเพลงหน้าพาทย์องค์พระพิราพ เพิ่มขึ้นมอีก ๔ คนนะคะพ่อ

พ่อ ถูกแล้วจะ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณแก่วงการนาฏศิลป์ไทย ในการรำเพลงหน้าพาทย์องค์พระพิราพ พระมหากรุณาธิคุณเช่นนี้ยังมีอีก เดี่ยวพ่อจะเล่าให้ฟัง ตอนนีขอเวลาให้พ่อดื่มน้ำสักหน่อยนะ

ดนตรี

หม พ่อครับ พระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีแก่วงการนาฏศิลป์ไทยยังมีอะไรอีกบ้างครับ

พ่อ ก็เกี่ยวกับพิธีไหว้ครูและครอบ โขนละครกับการต่อทำรำเพลงหน้าพาทย์องค์พระพิราพนี้แหละจะ

หม อ้าว....การต่อทำรำเพลงหน้าพาทย์องค์พระพิราพ ก็เรียบร้อยไปแล้ว ยังมีการต่อหน้าพาทย์เพลงนี้อีกหรือครับ

พ่อ มีซิ เป็นการต่อทำรำหน้าพาทย์เพลงองค์พระพิราพครั้งที่ ๒ ในรัชกาลนี้ ซึ่งจัดเป็นพระราชพิธีรวมกับพระราชพิธีครอบประธานประกอบพิธีไหว้ครูโขนละคร

- แมว หมายความว่า ในพระราชพิธีครั้งนั้น มีรายการเกี่ยวกับนาฏศิลป์ ๒ รายการหรือคะ
- พ่อ ถูกแล้ว รายการที่หนึ่งคือครอบประชนประกอบพิธีไหว้ครู โขนละคร รายการที่สอง คือถ่ายทอดทำรำน้ำพาทย์องค์พระพิราพ
- แมว พ่อเล่าถึงแต่ละรายการให้ฟังได้ไหมคะ
- พ่อ คงจะไม่ได้หรอก เพราะทั้งสองรายการนี้จัดเป็นพระราชพิธีในวันเดียวกัน และมีที่มาสัมพันธ์กัน
- หมู ถ้างั้นพ่อก็เล่ารวม ๆ กันไปก็แล้วกันครับ
- พ่อ ตกลง หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้จัดพิธีต่อทำรำน้ำพาทย์องค์พระพิราพ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๖ แล้ว กาลเวลาผ่านไปอีกหลายปี ครุอาคม สายาคม ผู้เป็นประธานประกอบพิธีไหว้ครู โขนละคร ของทางราชการและกรมศิลปากร และได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้ต่อทำรำน้ำพาทย์องค์พระพิราพ ได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๕ ทำให้สูญเสียประธานประกอบพิธีไหว้ครู โขนละครและผู้ที่รำเพลงองค์พระพิราพไป ๑ ท่าน ต่อมาครุอร่าม อินทรนัญ และครูยอแสง ภักดีเทวา ก็ถึงแก่กรรมไปตามลำดับ เหลือผู้ที่สามารถรำเพลงน้ำพาทย์องค์พระพิราพได้อยู่เพียง ๒ ท่าน คือ ครูรงภักดี (เจียร จารุจรณ) และครูหยัด ช้างทอง
- แมว ครูทั้งสองท่านยังแข็งแรง สามารถรำเพลงองค์พระพิราพได้อีกหรือคะ
- พ่อ รำไม่ไหวแล้ว โดยเฉพาะครูรงภักดี ไม่สามารถลุกขึ้นรำได้ ส่วนครูหยัด ก็ไม่มีกำลังพอที่จะรำได้จนจบเพลง
- แมว ด้วยเหตุนี้จึงทรงพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้จัดพระราชพิธีเพื่อการนี้ขึ้นอีก ใช่มั้ยคะพ่อ
- พ่อ ถูกแล้ว แต่ก่อนที่จะมีพระราชพิธีครอบประชนประกอบพิธีไหว้ครู โขนละคร และต่อทำรำน้ำพาทย์องค์พระพิราพนั้น พ่อจะเล่าถึงภายหลังจากที่ครุอาคม สายาคม ถึงแก่กรรมแล้วเสียก่อน ในตอนนั้นกรมศิลปากรขาดประธานประกอบพิธีไหว้ครู โขนละครที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ครอบพระราชทานเป็นทางราชการ กรมศิลปากรต้องขอให้ครุนาฏศิลป์ไทยที่เคยทำหน้าที่เป็นประธานไหว้

ครูโขนละครของเอกชนมาทำพิธีไหว้ครูโขนละครให้แก่ วิทยาลัยนาฏศิลป์
กรมศิลปากร เมื่อความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ว่าเวลานั้นทางราชการขาดประธานประกอบพิธีไหว้ครูและครอบโขนละครกับผู้ที่
จะรำเพลงหน้าพาทย์องค์พระพิราพ จึงทรงพระมหากรุณาธิคุณ โปรดเกล้าฯ ให้จัด
พระราชพิธีครอบประธานประกอบพิธีไหว้ครูโขนละครและต่อกระบวนรำ
หน้าพาทย์องค์พระพิราพขึ้น ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ใน
วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๖

ดนตรี

พ่อ ในพระราชพิธีครั้งนั้น กรมศิลปากรได้คัดเลือกนาฏศิลป์โขนฝ่ายพระ ๕ คน
เข้ารับพระราชทานครอบเป็นประธานประกอบพิธีและครอบโขนละคร และคัดเลือก
นาฏศิลป์โขนฝ่ายยักษ์ที่มีอาวุโสและฝีมือดี ๗ คน เพื่อเข้ารับพระราชทานต่อ
กระบวนรำเพลงองค์พระพิราพ

หมู นาฏศิลป์โขนฝ่ายพระ ๕ คน มีใครบ้างครับ

พ่อ มีครูธีรยุทธ ขวงศรี ท่านผู้นี้เป็นครูสอนโขนตัวพระที่มีอาวุโสสูงสุดในขณะนั้น
ท่านถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕ คนที่สองคือครูธงไชย โพรยารมย์ ปัจจุบันเกษียณ
อายุราชการแล้ว คนที่สามคือครูอุดม อังสุธร ท่านผู้นี้เป็นครูวิทยาลัยนาฏศิลป์
เกษียณอายุราชการเช่นกัน คนที่สี่ คือครูทองสุข ทองหลิม ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ.
๒๕๔๒ คนที่ห้าคือครูสมบัติ แก้วสุจริต ท่านผู้นี้เคยเป็นครูสอนโขนตัวพระ ต่อมา
เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์หลายแห่ง ปัจจุบันเป็นผู้บริหารระดับสูงของ
กรมศิลปากร ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักการสังคีต

แมว พ่อคะ นาฏศิลป์โขนฝ่ายพระ ๕ คนที่พ่อว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง
พระมหากรุณาธิคุณ โปรดเกล้าฯ ให้เป็นประธานประกอบพิธีไหว้ครูโขนละครของ
ทางราชการ ถึงแก่กรรมไปแล้ว ๒ คน เกษียณอายุราชการ ๒ คน และเป็นผู้บริหาร
ระดับสูงของกรมศิลปากรอีก ๑ คน เวลาที่กรมศิลปากรจะประกอบพิธีไหว้ครูโขน
ละคร ไม่ลำบากในการหาผู้ที่จะเป็นประธานหรือคะ

พ่อ ไม่ลำบากหรอก ตามปกติประธานประกอบพิธีไหว้ครูโขนละครที่พระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัวทรงพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้เป็นประธานได้นั้น ยังมีชีวิตอยู่ถึง ๓ คน สามารถเป็นประธานประกอบพิธีได้

แมว ต่อไปในอนาคต ถ้าประธานทั้งสามคนเกิดล้มหายตายจาก หรือเจ็บป่วยไม่สามารถประกอบพิธีได้ ก็คงจะต้องรบกวนได้เบื้องพระยุคลบาทอีกละมังคะ

พ่อ ไม่แล้วละจ๊ะแมว เพราะการประกอบพระราชพิธีครอบประธานไหว้ครู โจนละคร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗ นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ผู้ที่เป็นประธานไหว้ครู โจนละครสามารถครอบศิษย์ที่มีฝีมือและประพดิดัวดีเป็นประธานประกอบพิธีไหว้ครู โจนละครต่อไปได้และเวลานี้ นานุกิตปิ่น โจนฝ่ายพระที่เคยได้รับพระราชทานครอบให้เป็นประธานไหว้ครู โจนละคร ก็ได้ครอบศิษย์อีกหลายคนให้เป็นประธานประกอบพิธีไหว้ครู โจนละครได้ต่อไป

หนู ก็เป็นอันสบายใจได้ว่าต่อไปนี้กรรมศิลปากรและทางราชการจะไม่ขาดประธานประกอบพิธีไหว้ครูอีกต่อไปนะครับ

พ่อ ใช่และในการรำเพลงหน้าพาทย์องค์พระพิราพ ในพระราชพิธีครอบประธานไหว้ครู โจนละคร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗ นั้น กรรมศิลปากรก็คัดเลือกนานุกิตปิ่น โจนฝ่ายยักษ์ ฝีมือดีรวม ๗ คน คือครูรามพ โพธิเวส ครูจตุพร รัตนวราหะ ครูจุมพล โชติทนต์ ครูสุจิตต์ พันธุ์สังข์ ครูสมศักดิ์ ทัดติ ครูไชยยศ กุ่มมณี และครูศิริพันธ์ อัญญาวัชร เข้ารับพระราชทานต่อกระบวรร้องรำองค์พระพิราพ

หนู ปัจจุบันนานุกิตปิ่น โจนฝ่ายยักษ์ทั้ง ๗ คน ยังมีชีวิตอยู่ไหมครับ

พ่อ ถึงแก่กรรมไป ๑ คน คือครูไชยยศ กุ่มมณี ส่วนครูศิริพันธ์ อัญญาวัชร ลาออกจากราชการไปประกอบอาชีพอื่น

แมว แล้วครูโจนฝ่ายยักษ์ที่รำเพลงองค์พระพิราพ ยังสามารถรำได้หรือเปล่านั้น

พ่อ ยังสามารถรำได้ แต่แมวก็น่าไม่ต้องวิตกกังวลว่าต่อไปจะไม่มีใครรำเพลงองค์พระพิราพได้ เพราะในการประกอบพระราชพิธีเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗ นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นานุกิตปิ่น โจนฝ่ายยักษ์ที่รำเพลงองค์พระพิราพ สามารถต่อทำรำเพลงองค์พระพิราพให้ศิษย์ได้ในโอกาสต่อไป

หนู แล้วเวลานี้มีการต่อทำรำหน้าพาทย์องค์พระพิราพอีกไหมครับ

พ่อ

มีชี เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๕ กรมศิลปากรได้จัดพิธีถ่ายทอด
ทำรำน้าพาทย์องค์พระพิราพ ณ โรงละครแห่งชาติ นาฏศิลป์โน้�และครูโน้�
ฝ่ายยักษ์ที่เข้ารับการถ่ายทอดครั้งนั้นมีถึง ๑๔ คน จึงเป็นที่หวังได้ว่า ผู้ที่สามารถ
รำเพลงองค์พระพิราพได้ จะมีอยู่ในวงการนาฏศิลป์โน้�ตลอดไป ทั้งนี้ก็เพราะ
พระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าฯ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีแก่ว
วงการนาฏศิลป์ไทย

หนู

สาธุ ขอพระองค์ทรงพระเจริญ พระพุทธเจ้าข้า

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

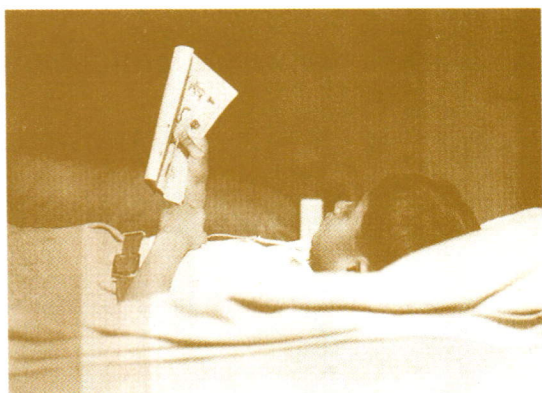

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

พระตำหนักวิลล่าวัฒนา

เรื่อง ยุวกษัตริย์ รัชกาลที่ ๙

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันพระมหากษัตริย์

ผู้เขียนบท นางกรรณิการ์ สัจกุล

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.)

วันอาทิตย์ที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๖ เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

- พ่อ ลูกอ่านหนังสืออะไรนะ ทำทางดูเคร่งเครียด อ่านอย่างเอาเป็นเอาตายทีเดียว
- ลูก อ่านบทพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวครับ
- พ่อ เรื่องอะไรล่ะลูก พระมหาชนกหรือ...อ้าว ไม่ใช่
- ลูก เรื่องพระราชานุกิจ รัชกาลที่ ๘ ครับ เก๋มากแล้ว เก๋จริง ๆ
- พ่อ พระองค์ท่านทรงพระราชนิพนธ์ไว้ตั้งแต่เมื่อไหร่ล่ะหนู
- ลูก ในหนังสือนี้ไม่ได้บอกไว้ครับ บอกแต่เพียงว่า บทพระราชนิพนธ์นี้พิมพ์ที่โรงพิมพ์พระจันทร์ เมื่อ พ.ศ.๒๔๘๕ โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พิมพ์พระราชทานในการพระราชกุศล ๑๐๐ วัน พระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ.๒๔๘๕
- พ่อ เอ๊ะ ๒๐ กันยายน หรือลูก วันคล้ายวันพระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ก็วันที่ ๒๐ กันยายน เหมือนกัน แต่ตรงกับ พ.ศ.๒๔๖๘ จะ
- ลูก พ่อจำวันสวรรคตได้มั๊ยครับ
- พ่อ ได้สิลูก คนไทยที่อายุใกล้เคียงกับพ่อนะจำได้แม่นยำทุกคน เพราะเป็นวันที่พวกเราทุกคนตระหนักตกใจมาก พวกเรางุนงง เสียใจร้องไห้ระงมไปหมดเมื่อรู้ว่าพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นมิ่งขวัญของเราเสด็จสวรรคตโดยไม่มีผู้ใดคาดคิดมาก่อน เป็นความสะเทือนใจครั้งยิ่งใหญ่ของคนไทย หลายคนยังคงจำความโศกเศร้าในวันนั้นอยู่ไม่รู้ลืม วันนั้นคือวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๘๕ จะ
- ลูก ก็ปีมาแล้วละครับ
- พ่อ ๕๖ ปีมาแล้วจะ
- ลูก ท่านทรงขึ้นครองราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๘ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ที่พระชนมายุน้อยที่สุดใช่ไหมครับ
- พ่อ ใช่จะลูก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเมื่อพระชนมายุเพียง ๕ พรรษาเศษ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ.๒๔๗๗

- ลูก พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ สวรรคตในวันนั้นหรือครับ
- พ่อ ไม่ใช่หรือลูก พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๘๔ จ๊ะ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ.๒๔๙๙ นะ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตัดสินพระทัยสละราชสมบัติ
- ลูก เพราะอะไรละครับ
- พ่อ แหมลูก จะให้พ่อเริ่มเล่าประวัติศาสตร์เรื่องการเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตยใหม่เลยหรือ มันยาวมากเลยนะ
- ลูก สั้นๆ ก็ได้รับพ่อ
- พ่อ ลูกก็คงจะได้เรียนมาบ้างแล้วละน่าจะ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานรัฐธรรมนูญให้ด้วยความเต็มพระราชหฤทัยเพื่อจะให้ประชาชนชาวไทยได้มีสิทธิเสรีภาพโดยสมบูรณ์ตามระบอบประชาธิปไตย
- ลูก ฟังแล้วคือออกครับ
- พ่อ มันไม่ใช่อย่างนั้นนะลูก แต่แล้วนะนะ การณ์ไม่ได้เป็นไปดังพระราชหฤทัยหมายทรงมีความคิดเห็นขัดแย้งกับรัฐบาลในหลักการสำคัญๆ หลายเรื่อง ดังนั้นระหว่างที่เสด็จพระราชดำเนินไปรักษาพระเนตรที่ประเทศอังกฤษ การเจรจาไขปัญหาต่างๆ กับรัฐบาลไม่สามารถตกลงกันได้ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงรู้สึกว่าจะทรงทำประโยชน์ให้แก่ประชาชนหรือคุ้มครองประชาชนอย่างใดต่อไปไม่ได้แล้ว จึงตัดสินพระทัยสละราชสมบัติเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ.๒๔๙๙ และประทับอยู่ที่ประเทศอังกฤษต่อไปเรื่อยๆ อีก ๗ ปี จนกระทั่งสวรรคต
- ลูก ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลจึงขึ้นครองราชย์ในวันที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสละราชสมบัติ
- พ่อ ใช่แล้วจ๊ะ ขณะรัฐบาลมิมิตให้อัญเชิญพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล พระโอรสในสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรมพระบรมราชชนกและสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีขึ้นครองราชย์ราชสันตติวงศ์ต่อจากพระบาท

สมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่เนื่องจากพระองค์ทรงพระเยาว์มาก คณะรัฐบาลจึงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ให้บริหารราชการในพระปรมาภิไธยไปพลางก่อน

- ดูก หนูเคยทราบมาว่า พระองค์ท่านประทับอยู่ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ใช่ไหมครับ
- พ่อ ใช่ เมื่อต้นเดือนเมษายน พ.ศ.๒๔๗๖ สมเด็จพระบรมราชชนนีทรงพาพระโอรสเสด็จเดินทางออกจากประเทศไทยเพื่อไปประทับ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ลูกได้มีการบันทึกเหตุการณ์ในช่วงนั้นไว้บ้างไหมครับ
- พ่อ มีค่ะ แต่พ่ออยากให้ลูกได้อ่านหนังสือ “พระมามลายโสกล้ำ เหลือสุข” หนังสือพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จะดีกว่าให้พ่อเล่าให้ฟังเสียอีก เดี่ยวจะหยิบมาให้ค่ะ

เพลง

- พ่อ เป็นอย่างไรบ้างลูก นั่งอ่านเงียบเชียว
- ดูก หนูซาบซึ้งเหลือเกินจนอยากจะเล่าอยากจะถ่ายทอดให้ใครๆ ฟังถึงเรื่องราวที่เพิ่งอ่านนี่แหละครับ
- พ่อ ซาบซึ้งตอนไหนละลูก
- ดูก หนูจะอ่านตอนแรกให้ฟังนะคะ
- ระยะเวลาสองปีแรกที่สวิตเซอร์แลนด์ สมเด็จพระบรมราชชนนีและพระโอรสเสด็จทรงดำเนินชีวิตอย่างสงบ แต่เมื่อพระโอรสพระองค์ใหญ่ทรงขึ้นครองราชสมบัติในเดือนมีนาคม พ.ศ.๒๔๗๗ แล้ว ก็เป็นการยากเหลือเกินที่จะทรงดำรงพระชนม์ชีพที่เรียบง่ายไว้ได้ หนังสือพิมพ์ศรีกรุง ฉบับวันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ.๒๔๗๗ ลงข่าวโทรเลขจากกรุงลอนดอน วันที่ ๑๔ มีนาคม ว่า “ชีวิตเรียบง่ายของพระราชชนนีกับยุวกษัตริย์แห่งกรุงสยามถูกแปรสภาพกรีกครีโนอย่างมโหฬาร พระราชชนนีได้แปรราชสถานไปอยู่ที่ภูเขาเพื่อหลบเลี่ยงให้พ้นจากบรรดาผู้แทนคณะหนังสือพิมพ์และพวกที่พยายามเข้าเฝ้าฯ เพราะความกระหายใคร่ทราบพฤติกรรม โดย

ปราศจากการเชื่อเชิญ”

พ่อ

แล้วในหนังสือ บอกหรือเปล่าว่าแล้วสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงคิดอย่างไร

ลูก

บอกครับ บอกว่า

ในขั้นแรก สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลไม่ทรงสบายพระราชหฤทัยที่ได้เสด็จขึ้นครองราชสมบัติ เมื่อหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ผู้แทนรัฐบาลมาเฝ้าฯ วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๗๗ ได้ทรงอธิบายเหตุผลหลายประการให้หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ทราบ ดังที่สมเด็จพระบรมราชชนนีได้ทรงเล่าถวายสมเด็จพระอัยยิกาในลายพระราชหัตถ์ถึงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๗๗ ว่า

นั้นทได้บอกหลวงธำรงฯ ว่าไม่อยากเป็นกิงเพราะ.. ๑. เป็นเด็ก ๒. ไม่รู้จักอะไร ๓. จี้เกียจ ๔. พระเก้าอี้ (นั้นทเรียกว่าโทรน) สูงนัก แล้วนั้นทก็เป็นคนหลุกหลิกเดียวจะตกลงไป พระยาพหลฯ ก็จะช่วยเอา ๕. เวลาไปไหนต้องกางร่มทำให้ไม่ได้แดด ๖. จะเดินไปไหนก็มีคนเกาะกั๊วข้างหน้าข้างหลัง วิ่งไม่ได้

ข้อเหล่านี้มันทคิดขึ้นเองหมดทั้งนั้น เมื่อทราบว่าหลวงธำรงฯ จะมา

พ่อ

แล้วรัฐบาลเขาเตรียมตัวเรื่องการศึกษาของยุวกษัตริย์ตอนนั้นอย่างไรบ้างลูก

ลูก

จากหนังสือนี้ะครับ บอกว่า

สมเด็จพระบรมราชชนนีทรงคัดค้านรัฐบาลที่จะจัดครูมาถวายพระอักษรที่พระตำหนักที่ประทับ โดยทรงคัดค้านว่า

การเรียนคนเดียวจะทำให้เด็กไม่อยากเรียน เพราะไม่มีคนแข่ง และไม่สนุกเลย ที่ไม่ได้มีเพื่อน จะทำให้มันทไม่มีความสุขที่ต้องแบกยศพระเจ้าแผ่นดินจนไม่มีเวลาจะเป็นเด็ก และพระเจ้าแผ่นดินก็จำเป็นมากที่จะต้องปะปนกับคนอื่น จะได้รู้จักนิสัยคนทั่วไป จะเป็นประโยชน์สำหรับบ้านเมืองที่มีการปกครองอย่างประชาธิปไตย

พ่อ

แหม สมเด็จย่าของเรานี้ทรงมองการณ์ไกลจริงๆ นะลูก

ลูก

ทรงได้รับคำชมเชยด้วยนะครับ จากหนังสือนี้เล่าว่า

เมื่อสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าได้ทรงทราบเรื่องนี้ ทรงพอพระราชหฤทัยอย่างยิ่งและมีลายพระราชหัตถ์ทรงชมเชยพระสุนิสาวา

มันต้องชมเชยสังวาลย์อีกครั้งหนึ่ง ฉลาดเป็นอัจฉริยะ ใจเย็น พุดได้ตอบงดงาม

อย่างน่าพิศวงกับเจ้าพระยาศรีธรรมราชเบศ บุญของฉันมาได้ลูกสะใภ้เช่นนี้ บุญของ
หลานที่มีแม่ที่เลิศ ไม่มีใครจะมาดูถูกได้ว่าเลวทราม

พ่อ แล้วอย่างไรต่อล่ะลูก กำลังสนุกเชียวนะ

ลูก ฟังตอนะครับ อย่าเพิ่งเพลินจนเผลอหลับไปก่อนละ

ส่วนเจ้าพระยาศรีธรรมราชเบศหลังจากเข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่
สวิตเซอร์แลนด์แล้ว ท่านได้บันทึกถึงเรื่องพระราชอุปนิสัยด้วยความพอใจว่า
“ทรงมีความเพียรและเฉลียวฉลาดพอควรแก่พระชนมายุ พระทัยโอบอ้อมอารีและ
มัธยัสถ์ในการใช้สอยไม่สุรุ่ยสุร่าย” นอกจากนี้ได้สังเกตว่า

การรักษาอนามัยและการอบรมทางบ้าน พระราชชนนีได้เป็นธุระเอาใจใส่เป็น
อย่างดี เลี้ยงดูอย่างฝรั่ง ให้มีความรู้กว้างขวาง มี democratic ideas ไม่ถือองค์
เป็นเจ้า การเรียนก็ดี การเล่นในโรงเรียนเวลาเลิกเรียนแล้วก็ดี คละปะปนกับเด็กอื่น
ทั่วไป....

พ่อ แหมพ่อชื่นชมสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ นะนี้ ท่านทรงอภิบาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
อานันทมหิดลอย่างดีเยี่ยม แล้วช่วงนั้นการเมืองบ้านเราก็คงยุ่งๆ อยู่หรอก เพราะเพิ่ง
เปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่ๆ

ลูก ครับพ่อ ในหนังสือเล่มนี้บอกไว้เหมือนกันว่า

เมื่อกลับมาถึงเมืองไทยแล้ว เจ้าพระยาศรีธรรมราชเบศได้ให้สัมภาษณ์
หนังสือพิมพ์ว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลยังทรงพระเยาว์เกินกว่าที่จะทรง
พอพระราชหฤทัยที่ทรงได้เสวยราชสมบัติ ตอนแรกสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระ
วิตกเล็กน้อย เนื่องจากรายงานข่าวหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่
ผ่านมาของสถาบันพระมหากษัตริย์ แต่ไม่นานก็ทรงสิ้นพระวิตกและวางพระองค์
ได้เป็นปกติแล้ว เจ้าพระยาศรีธรรมราชเบศได้กล่าวถึงพระราชชนนีศรีสังวาลย์ว่า
“พระราชชนนีศรีสังวาลย์พอใจที่จะได้รับใช้ประเทศและประชาชาติ” ถ้ากล่าวนี้มิได้
ผิดไปจากความจริงแม้แต่น้อย

พ่อ ยิ่งฟังก็ยิ่งเพลินนะ แต่ท่าทางลูกจะหมดแรงที่จะอ่านให้พ่อฟังแล้วนะ อ่านต่อไหม

ลูก ขอไปดื่มน้ำก่อนได้ไหมครับ คอแห้งจัง เคี้ยวหนูจะมากินให้ฟังใหม่นะครับ

พ่อ แล้วอย่าลืมบทพระราชนิพนธ์ ราชานุกิจ รัชกาลที่ ๘ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชนะลูก อย่าลืมเล่าให้พ่อฟังหน่อย

ลูก ถ้าจะเล่าต่อเลยคงต้องเล่าแบบวิ่งก้ำวกระโดดนะครับพ่อ เพราะผมคงต้องอ่านพระราชประวัติของพระองค์ท่านอย่างต่อเนื่องเสียก่อน เพราะวันนี้ผมคงไม่ยอมวางหนังสือ “พระมามลายโศกหล้าเหลือสุข” อย่างแน่นอน ขอประทานโทษด้วยครับ

พ่อ นี่ถ้าเป็นรายการวิทยุ ลูกคงจะบอกท่านผู้ฟังล่ะซิว่า ให้คอยติดตามตอนต่อไป วันนี้ขอลาไปก่อน

ลูก ใช่แล้วครับ แหมพ่อรู้ใจจริง ผมไปธุระสักครู่ แล้วจะกลับมาใหม่

พ่อ กลับมาเร็วๆ นะ พ่อจะคอย

เพลง

ลูก ผมกลับมาแล้วครับพ่อ แล้วนี่ผมยังต้องเล่าต่อหรือเปล่าครับ หรือว่าพ่ออ่านหมดแล้ว

พ่อ ไม่ได้อ่านจ๊ะ หาเว้นตาไม่พบ ไม่รู้ว่าไปวางลืมไว้ที่ไหน หนูเล่าบ้างอ่านบ้างให้พ่อฟังดีกว่า ต่อจากตอนที่สมเด็จพระเจ้าทรงหายตื่นตื่นจากการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในชีวิตของทุกๆ พระองค์ที่สวิตเซอร์แลนด์นั้น

ลูก ผมอ่านต่อเลยนะครับ

หลังจากที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเสด็จขึ้นครองราชย์ บรรดาหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยต่างพากันเสนอข่าวเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์พระองค์น้อยต่อพสกนิกรผู้กระหายใคร่รู้ข่าวของพระองค์ หนังสือพิมพ์บางกอกไทม์ฉบับวันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ.๒๔๗๗ ลงเรื่องที่ได้รับจากสำนักข่าวรอยเตอร์ที่โลซานน์ว่า

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเบิกบานพระราชหฤทัยอย่างมากที่ทรงเป็น “ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท” และพระราชชนนีคงจะต้องมีภาระหนักที่จะทำให้พระโอรสทรงสงบลงได้ คาดว่าพระชนนีจะประสบความสำเร็จ เมื่อความตื่นตื่นผ่านพ้นไปแล้ว เพราะท่านเป็นสตรีที่มีความคิดรอบคอบมากและสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยแท้แล้วก็ทรงเป็นเด็กดี

สมเด็จพระบรมราชชนนีมีพระราชภารกิจหนักอย่างแท้จริงเมื่อพระโอรสทรงรับราชสมบัติสืบราชสันตติวงศ์พระบรมราชจักรีวงศ์พระราชภารกิจที่ต้องทำให้พระโอรส “สงบ” ลงเป็นเรื่องเล็กน้อย เมื่อเปรียบกับพระราชภารกิจใหญ่หลวงที่คอยอยู่เบื้องหน้า คือการอบรมอภิบาลพระมหากษัตริย์ไทยซึ่งเสด็จขึ้นครองราชย์ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย

เอ การเมืองช่วงนั้นคงจะต้องเป็นเรื่องที่สับสนทีเดียวใช้ไหมครับพ่อ

พ่อ

ใช้จะลูก เพราะขณะนั้นการเปลี่ยนแปลงการปกครองเพิ่งเกิดขึ้นได้ ๒ ปีเศษสถาบันการเมืองต่างๆ ในประเทศไทยกำลังอยู่ในภาวะค้นหา ทดลอง และกำหนดอำนาจหน้าที่และบทบาทใหม่ของตน สถาบันพระมหากษัตริย์ก็ได้พ้นไปจากการเคลื่อนไหวดังกล่าวนี้ และคงจะไม่เป็นการกล่าวเกินจริงไปเลยว่า สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงมีส่วนร่วมในการ “สร้าง” หน้าที่และบทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยด้วยพระองค์หนึ่ง

ลูก

ผมว่าคงต้องมีคนสงสัยหลายคนเชียวนะครับว่า สมเด็จพระย่าท่านทรงมีหลักการเลี้ยงดูพระโอรสอย่างไร อ้อ นี่ไงครับ ในหนังสือเขาบอกว่า

หลายปีต่อมาเมื่อมีผู้กราบบังคมทูลถามสมเด็จพระบรมราชชนนีว่า ทรงมีหลักการและวิธีการอบรมพระโอรสอย่างไร รับสั่งตอบว่า “ไม่มีแล้วแต่โอกาสเห็นอย่างไรก็สอนไป” แต่ในลายพระราชหัตถ์กราบบังคมทูลสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าเมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๖ เมื่อประทับอยู่ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ สมเด็จพระบรมราชชนนีทรงเล่าเรื่องการอบรมอภิบาลพระโอรสธิดาถวาย มีข้อความตอนหนึ่งบ่งถึงวิธีการอบรมพระโอรสธิดาไว้ชัดเจนว่า ทรงใช้วิธีอธิบายและชี้แจงเหตุผลให้เด็กเห็นความผิดความถูก ดังจะเห็นได้จากความในลายพระราชหัตถ์ที่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาทรงอัญเชิญไว้ในพระนิพนธ์ **เจ้านายเล็กๆ-ยุวกษัตริย์**

หม่อมฉันรู้สึกดีใจมากที่ลูกๆ ถ้อยอธิบายกันเข้าใจแล้วเชื่อเสมอ แต่มีบางเวลาหม่อมฉันรู้สึกลุ่มใจเหมือนกันเวลาที่ลูกๆ ยุ่งแล้วหาวิธีแก้ยังไม่ได้เป็นของยากมากเวลาอบรมเด็ก โดยวิธีอธิบายและชี้แจงเหตุผลให้เด็กเห็นความผิดความถูก

เคราะห์ดีที่หม่อมฉันได้อ่านหนังสือมากในการอบรมเด็ก หนังสือเหล่านี้ช่วยแนะนำวิธีต่างๆ ได้มาก แต่เด็กทุกคนนิสัยไม่เหมือนกัน ก็ต้องใช้ความคิดของตัวเองหันให้ถูกนิสัยของเด็ก

พ่อ แล้วในหนังสือบอกหรือเปล่าลูกว่า คนสวิสเขารู้ไหมว่า ที่นั่นตอนนั้นนะมีพระมหากษัตริย์ไทยทรงพักอาศัยอยู่กับพวกเขานะ

ลูก ไม่ได้บอกรายละเอียดหรอกครับ แต่มีตอนหนึ่งที่ว่า

เมื่อออกจากโลกส่วนพระองค์ที่พระตำหนักวิลล่าวัฒนา สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลก็จะเสด็จมาพบประชาชนไปโดยในโรงเรียนและโลกภายนอกที่โรงเรียนพระองค์ไม่ได้ทรงเป็นยุวกษัตริย์แห่งประเทศไทยแต่ทรงเป็นนักเรียน อานันทมหิดลบุตรของมาดาม ส. มหิดล ทรงมีสิทธิและหน้าที่ไม่แตกต่างจากนักเรียนคนอื่นๆ เลย สมเด็จพระเจ้าที่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาทรงเล่าไว้ว่า “ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ไม่รู้จักเจ้าเสียจริงๆ ไม่มีใครเรียกเราว่าเจ้าชายหรือเจ้าหญิง เรียกนายและนางสาว (Monsieur, Mademoiselle) ภาษาฝรั่งเศสไม่มี เด็กชาย เด็กหญิง จึงทำให้เราเหมือนกับคนธรรมดา”

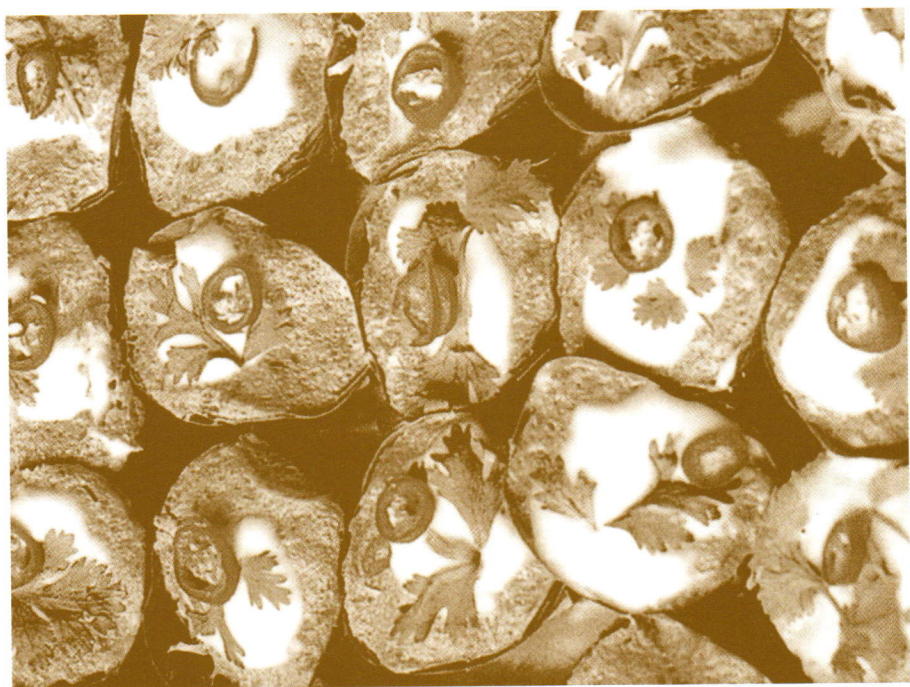
พ่อ พ่อคงไม่ต้องอธิบายมาก ลูกก็คงเข้าใจอย่างซาบซึ้งแล้วว่า ทำไมพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงเปี่ยมด้วยพระคุณธรรมเสียดยที่เราใช้เวลาด้วยกันน้อยไปหน่อยนะลูก เรายังไม่ได้คุยกันถึงการเสด็จนิวัติพระนครเลย

ลูก นั่นสิครับ ถ้าว่างๆ เรามาคุยกันตอนนะครับ แล้วผมจะอ่านบทพระราชนิพนธ์พระราชนุกิจ รัชกาลที่ ๘ ให้พ่อฟังครับ

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

ลูกยอ

ห่อหมก

เรื่อง ตันยอ : อาหารและยาน่าสนใจ

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันชาติ : ภูมิปัญญาไทย

ผู้เขียนบท สุมาวดี หงษ์ทอง

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา (สวศ.)

วันเสาร์ที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๔๖ เวลา ๑๘.๐๐ - ๑๘.๓๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

- แม่ สวัสดีค่ะ คุณหนู ทำอะไรอยู่คะ เดินเข้าบ้านมาเงียบ... เงียบ
- หนู สวัสดีครับ คุณแม่ กำลังอ่านหนังสืออยู่ครับ นั่นถือถุงอะไรมาด้วยครับ
- แม่ ก็ไปยอนะซิคะ เอามาฝากคุณหนู เอ... ต้องพูดว่า เอามาฝากแม่ครัวของคุณหนู เห็นจะถูกกว่ากระมัง
- หนู แหม... คุณแม่ เอาไปขอมมาฝากถูกเวลาดีจังครับ
- แม่ ทำไมถึงถูกเวลาละคะ
- หนู อ้าว... ถูกเวลาสิครับ ก็เมื่อสักครู่นี้ ก่อนคุณแม่จะมา แม่ครัวเพิ่งจะมาถามหนูว่า ข้างบ้านเขาจะทำบุญบ้านเลี้ยงพระเพลพรุ่งนี้ จะทำกับข้าวอะไรไปถวายพระดี เห็นไปยอนสด ๆ แบบนี้ก็ได้ออกเลยละครับ
- แม่ ทำห่อหมกปลากรายไปยอกี่ชิ้นละคะ
- หนู หนูถึงได้บอกว่าคุณแม่ถูกเวลาไงละครับ อ้าว.. โน่น คุณยายเดินมาแล้ว
- ยาย สวัสดีค่ะ คุณแม่ คุณหนู
- หนูและแม่ (พูดพร้อมกัน) สวัสดีครับ สวัสดีค่ะ
- ยาย กำลังคุยอะไรกันอยู่คะ ยัยร่วมวงด้วยคน แล้วนั่นใครเอาไปขอมมาทำอะไรคะ
- แม่ แม่เองค่ะ ไปบ้านญาติที่ต่างจังหวัดมา เห็นไปยอนสด ๆ ก็เลยนึกถึงแม่ครัวของคุณหนู คุณหนูก็เลยจะให้แม่ครัวทำห่อหมกปลากรายไปยอก
- หนู พรุ่งนี้ข้างบ้านเขาจะทำบุญบ้านครับ เลี้ยงพระเพล
- ยาย คุณแม่ก็ได้บุญไปด้วยเลยละคะ
- หนู ถ้าอย่างนั้นหนูขอตัวแป๊ปปิ้ง จะเข้าไปบอกแม่ครัวให้ไปตลาด จะได้ซื้อปลากราย ซื้อเครื่องปรุงรสน้ำพริก มาเตรียมให้พร้อม
- แม่ ส่วนไปยอนนะ หลังบ้านคุณหนูเยอะแยะเลย จะเย็บกระทงหรือห่อแบบมีเตี๋ยวล่ะคะ
- หนู เย็บกระทงดีกว่าครับ มองเห็นเนื้อห่อหมก กะทิหยอดหน้า พริกชี้ฟ้า ดูสวยงามน่ารับประทานดี คุณแม่กับคุณยายรอสักครู่ละ หนูจะเข้าไปบอกแม่ครัวก่อน แล้วจะยก

ของว่างกับเครื่องดื่มออกมาด้วย

แม่และยู้ย (พูดพร้อมกัน) ขอบคุณค่ะ

- คนตรีค้นรายการ -

หมู มาแล้วครับ น้ำส้มคั้นสด ๆ กับข้าวต้มเมี่ยงลาว

แม่ แม่ครัวบ้านคุณหมูขยันจริง ๆ มาบ้านคุณหมูทีไรได้รับประทานของอร่อย ๆ ทุกที

หมู แม่ครัวเกิดใจที่เห็นใบยอดสด ๆ สะอาด ๆ แกบอกหนูว่า บ้านที่ต่างจังหวัด หน้าบ้าน
ปลูกต้นข่อยไว้ ทำให้เกิดถึงบ้าน

ยู้ย พูดถึงต้นข่อยใบข่อย ยู้ยเห็นมีน้ำลูกข่อยใส่ขวดวางขายกันเยอะแยะเลย ได้ยินมาว่า
ดื่มแล้วรักษาโรคได้ตั้งหลายอย่างค่ะ

แม่ ในยุคที่การดูแลสุขภาพกำลังเป็นเป็นเรื่องที่คนสนใจทำให้สมุนไพรไทยหรือผักพื้นบ้าน
หลายชนิด เป็นที่รู้จักกันมากขึ้น รวมทั้งยอที่เรากำลังพูดถึงด้วยค่ะ

หมู ไม่อย่างนั้น หลายคนก็จะคุ้นเคยอยู่แค่ผักที่มีขายกันในตลาด อย่างหอมใหญ่ ผักบุ้ง
ผักคะน้า ผักกาดขาว ผักชี

แม่ ใช่ค่ะ ทั้ง ๆ ที่บ้านเราอุดมสมบูรณ์ มีผักพื้นบ้านเป็นร้อยชนิด

หมู คนโบราณนะ ท่านใช้ผักพื้นบ้านเป็นทั้งอาหาร และยารักษาโรคกันมานานหลายชั่ว
อายุคนแล้วครับ

แม่ และหนึ่งในจำนวนผักพื้นบ้านที่ผู้คนยุคนี้ยกให้เป็นพืชวิเศษที่ช่วยกันรักษาสุขภาพ
ก็คือ ขยอที่อยู่ในรูปของน้ำยอ ที่คุณยู้ยเห็นวางขายกันนั่นล่ะค่ะ

ยู้ย คุณหมูกับคุณแม่ คงรู้เรื่องของต้นข่อยดีใช่ไหมคะ เล่าให้ยู้ยฟังหน่อยเถอะ

แม่ ก็รู้จากการติดตามอ่านจากหนังสือบ้าง เอกสารบ้าง

หมู หมูก็เหมือนกันครับ ความจริงแล้ว เรื่องขยอที่หมูและคุณแม่รู้ และคุณยู้ยอยากฟัง
เป็นเหมือนการนำเรื่องเก่าที่ดี ๆ มาเล่าใหม่ครับ

ยู้ย ดีค่ะ ยู้ยอยากรู้ให้ละเอียดเลยล่ะค่ะ

แม่ ถ้าอยากรู้ละเอียดก็ต้องเริ่มกันตั้งแต่ถิ่นกำเนิดของขยอเลยดีกว่า ขยอมีถิ่นกำเนิดจาก

ต่างประเทศค่ะ แต่ไทยเราค้นเคยกันมานานแล้ว

หมู สันนิษฐานกันว่ามีถิ่นกำเนิดแถบหมู่เกาะโปลินีเซียน ฟิจิ ตองกา ตาฮิติ ในทวีปอเมริกา เป็นเขตที่มีอากาศร้อน

แม่ ต่อมานำมาปลูกตามประเทศต่าง ๆ ในเขตร้อน เช่น อินเดีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ลังกา เวียดนาม แล้วก็ในไทยเราด้วย

อู๋ย เคยได้ยินว่า ยอในบ้านเรามีอยู่สองชนิด คือ ยอบ้านและยอป่า

แม่ ยอทั้ง 2 ชนิด จะแตกต่างกันทั้งลักษณะของใบและกลิ่นของผลค่ะ

หมู ไร่ครับ ยอป่า พบมากในป่าเบญจพรรณที่ค่อนข้างแห้งแล้ง ส่วนยอบ้านขึ้นได้ทั่วไปทุกภาคในบ้านเรา

แม่ ไม้ยอป่า ใช้ทำเครื่องเรือนได้ ส่วนเปลือก ราก เนื้อไม้ และใบไม้สีแดงใช้ย้อมผ้าได้ค่ะ

หมู ยอบ้านก็ทำสีย้อมผ้าได้เหมือนกันครับ เปลือก ราก เนื้อไม้ และใบของยอบ้านให้สีเหลืองแกมแดง นิยมนำมาย้อมผ้าไหมและผ้าฝ้าย

อู๋ย คงเป็นสิทธรรษชาติที่สวยงามมากเลยนะคะ

แม่ ไร่ค่ะ ไม้มีสารเคมีที่เป็นอันตรายด้วย นอกจากนี้ ยอบ้านยังมีประโยชน์ด้านอาหารและยารักษาโรคด้วย

หมู บ้านคนไทยเรานิยมปลูกไม้มงคลไว้ในบริเวณบ้าน ต้นยอถือเป็นไม้มงคลชนิดหนึ่งด้วยครับ

แม่ ไร่ค่ะ ยอเป็นต้นไม้ที่คนไทยเรารู้ว่าเป็นไม้มงคล นิยมปลูกในบริเวณบ้าน ซึ่งตามตำราแนะนำให้ปลูกทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นเคล็ดว่าจะได้รับการสรรเสริญเยินยอ

อู๋ย อ้อ เสียงของคำว่า "ยอ" มาพ้องกับคำว่า "เยินยอ" นี่เอง

หมู หรืออีกสำนวนหนึ่งก็คือ ยกยอปอปั้น ไร่ครับ

แม่ นอกจากความเชื่อเรื่องไม้มงคลของยอแล้วนะคะ ในการสร้างบ้านก็มีการใช้ใบยอรองกันหลุมของเสาเอก เสาโทด้วย

หมู หมูก็เคยทราบมาเหมือนกันครับ อย่างในงานมงคลต่าง ๆ เช่น พิธีบายศรีสู่ขวัญ

ก็มีการใช้ใบยอด้วย เขาเอาใบยอไปรองชั้น ที่ใช้ในพิธีบายศรีสู่ขวัญ เพื่อความเป็นสิริมงคลครับ

ยุ้ย เรื่องแบบนี้ต้องแล้วแต่ความเชื่อนะคะ

หมู แต่หนูว่า ถ้าหากปลูกต้นยอไว้สักต้นในบริเวณบ้าน ก็สามารถเอาส่วนต่าง ๆ ของต้นยอมาใช้ประโยชน์ได้มากทีเดียวครับ

เม้า ใช่ค่ะ อย่างอาหารจานอร่อยจากใบยอ ก็มีตั้งหลายอย่าง

ยุ้ย เราใช้ส่วนไหนของต้นยอมาทำอาหารมากที่สุดค่ะ

หมู เห็นจะเป็นใบนะครับคุณเม้า

เม้า ใช่ค่ะ ใบยอที่นิยมนำมาปรุงอาหาร นิยมใช้ใบอ่อน โดยลวกหรือต้มให้สุกแล้วรับประทานเป็นผักจิ้มกับน้ำพริก

หมู หรือจะใช้ใบยอเป็นผักรองก้นห่อหมก อย่างที่คุณเม้าแนะนำหนูให้นำไปเลี้ยงพระพรุ่งนี้ไงครับ

เม้า จะใช้ใบยอเป็นผักก็ได้ ทำเป็นแกงอ่อม แกงเผ็ด แกงกับเนื้อสัตว์ก็ได้นะคะ

ยุ้ย นอกจากใบแล้ว ลูกยอเอามาทำอาหารได้ไหมคะ

หมู ได้ครับ ลูกยอที่ห่ามหรือแก่จัด คนอีสานจะเอาไปทำส้มตำแทนมะละกอ ว่ากันว่าอร่อยไม่แพ้ใช้มะละกอเลยล่ะครับ

เม้า ต้นยอเป็นไม้ที่ขึ้นและเติบโตได้เองตามธรรมชาติ ไม่ต้องใส่ปุ๋ยเคมีให้เกิดสารตกค้าง เพราะฉะนั้นการเอาลูกยอและใบยอมาปรุงเป็นอาหารจึงปลอดภัย

ยุ้ย เรียกว่ารับประทานได้อย่างสบายใจเลยนะคะ

เม้า และถ้าพูดถึงคุณค่าทางอาหาร ยอก็มีสารอาหารหลายชนิดที่มีคุณค่าต่อร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นแคลเซียม ธาตุเหล็ก วิตามินเอ บี ซี และโปรตีน

หมู โดยเฉพาะแคลเซียมในใบยอมีมาก ผู้เชี่ยวชาญด้านโภชนาการบอกว่า ถ้ารับประทานใบยอสุกประมาณ ๒ ช้อนกินข้าวพูนๆ ร่างกายจะได้รับแคลเซียมถึงครึ่งหนึ่งของความต้องการแคลเซียมในแต่ละวันเลยล่ะครับ

เม้า ถึงแม้ว่าแคลเซียมในผักจะถูกดูดซึมได้ไม่ดีเท่ากับแคลเซียมจากเนื้อสัตว์ก็ตาม แต่ก็ไม่ได้น้อยไปกว่ากันมากนัก

หมู แถมยังราคาถูกกว่ากันด้วยครับ

แม่ สำหรับแคลเซียมส่วนที่เหลืออีกครั้งหนึ่ง เราก็เก็บเล็กผสมน้อย รับประทานเพิ่มเอา จากอาหารประเภทอื่นๆ

หมู ถ้าเราเลือกรับประทานแต่อาหารที่มีประโยชน์ทุกมื้อ หมูรับรองได้เลยว่า จะไม่ขาดแคลเซียมไปบำรุงกระดูก

ยูย นอกจากเป็นอาหารแล้ว ยอยังเป็นยาอย่างที่คุณแม่บอกไว้ด้วยใช่ไหมคะ เราใช้ ส่วนไหนของต้นยอยเป็นยาบ้างคะ

หมู ใช้ได้เกือบหมดทั้งต้นครับ

แม่ เมื่อพูดถึงการใช้ยอยเป็นยาแล้วนะคะ ภูมิปัญญาของคนไทยรุ่นปู่ย่าตายายของเรา ท่านได้ใช้ยอยเป็นยากลางบ้าน รักษาสุขภาพของตนเอง ของสมาชิกในครอบครัว แล้วก็ของคนในชุมชนกันมานานแล้วค่ะ

หมู ใช่ครับ ใช่กันมานานมาก ก่อนที่บรรดานักวิทยาศาสตร์หรือหมอสมัยใหม่จะได้ศึกษาวิจัยถึงคุณค่าของยอยเสียอีก

แม่ ส่วนของต้นยอย ที่นำมาใช้ประโยชน์ทางยา คือ ราก ใบสด และลูกค่ะ

ยูย แต่ละส่วนมีสรรพคุณแตกต่างกันอย่างไรคะ

แม่ ใบอ่อนมีรสขมเล็กน้อย มีสรรพคุณแก้ไข้ ช่วยลดความร้อนในร่างกาย

หมู ส่วนลูกยอยที่ยังดิบ มีรสเผ็ดร้อน ช่วยขับลมในลำไส้ แก้อาเจียน บำรุงธาตุ ช่วยให้เจริญอาหาร ฟอกเลือด ขับเลือดของสตรี แต่ถ้าเป็นลูกยอยสุก จะมีกลิ่นฉุน มีสรรพคุณช่วยขับลมในลำไส้ครับ

แม่ ถ้าเป็นรากของต้นยอยมีสรรพคุณเป็นยาระบายค่ะ

หมู คุณกันไปคุยกันมา น้ำส้มคั้นหมดแก้วแล้ว หมูขอตัวเข้าไปเติมให้ก่อนนะครับ เดี๋ยวค่อยมาคุยกันต่อ

- ดนตรีคันรายการ -

หมู มาแล้วครับน้ำส้มคั้นสด ๆ หมูเดินผ่านตู้เก็บหนังสือ เลยหยิบหนังสือเล่มนี้ติดมือ ออกมาด้วย

ยู้ย หนังสืออะไรคะ
 หมู วารสารหมอชาวบ้านนะคะ หมูซื้ออ่านอยู่เป็นประจำ จำได้ว่าเล่มนี้มีเรื่องของ
 ดันยอที่เรากำลังคุยกันอยู่ด้วย
 ยู้ย เอ... มีตำรายาจากดันยอบ้างไหมคะ
 หมู มีครับ หมูอ่านแล้วยังจำได้หลายตำรา หลายขนานเหมือนกัน
 ยู้ย ถ้าอย่างนั้นเราคุยกันต่อดีกว่า ยู้ยชักสนใจตำรายาจากยอค่ะ
 แม่ ดีค่ะ บางตำราแม่อาจจะยังไม่รู้ จะได้รู้เพิ่มขึ้นอีก ตำราแรกเป็นยาแก้อะไรคะ
 หมู แก้กลิ้นไส้อาเจียนครับ ใช้ลูกยอดิบเผาหรือปิ้งในเตาถ่าน แต่ต้องใช้ไฟอ่อนๆ นะครับ
 ระบุว่าผิวนอกไหม้เกรียมจนดำเป็นถ่าน เนื้อข้างในจะเหลืองกรอบ แต่ถ้าเผาไม่ถึงที่
 จนไหม้ดำ ยาจะมีรสขื่น
 ยู้ย เอ... ถ้าไม่มีเตาถ่านล่ะคะ จะทำอย่างไร
 หมู ถ้าไม่มีเตาถ่าน ให้เปลี่ยนวิธีครับ โดยเอาลูกยอดิบมาหั่นเป็นแว่นบาง ๆ นำไปคั่วใช้
 ไฟอ่อน ๆ คั่วจนเหลืองกรอบ จากนั้นก็นำมาชงน้ำร้อนดื่ม หรือนำไปต้มก็ได้ครับ
 ยู้ย ยู้ยกะเวลาต้มและชงไม่ค่อยถูกค่ะว่าจะใช้เวลานานแค่ไหน
 หมู ถ้าคุณยู้ยใช้วิธีต้ม ก็ต้มให้เดือดนาน ๒ - ๓ นาที ถ้าใช้วิธีชงในน้ำร้อน ก็ใช้ลูกยอหั่น
 แล้วคั่วให้แห้ง ๑ ลูก ต่อน้ำ ๑ แก้ว ชงทิ้งไว้ ๕ นาทีครับ แต่ถ้าจะให้ดีนะครับ
 ยู้ย ต้องทำอย่างไรครับ
 หมู ควรเคี้ยวเมล็ดให้พอมีรสเค็ม เพื่อชดเชยเกลือที่เสียไปจากการอาเจียน หรือถ้ามียาหอม
 ชนิดที่เป็นผงก็ผสมลงไปด้วยจะยิ่งดี เป็นการเสริมฤทธิ์ของยอ จะช่วยให้หยุดอาเจียน
 เร็วขึ้นครับ
 แม่ แล้วก็ควรดื่มน้ำที่ต้มหรือชงจากลูกยอในขณะที่ยังอุ่น จะให้ผลดีกว่าด้วยค่ะ
 หมู ใช่ครับ
 แม่ อีกตำราหนึ่งนะคะที่แม่รู้มา ใช้ลูกยอเป็นยาแก้ร้อนในกระหายน้ำแต่ใช้ลูกยอสุกนะคะ
 ยู้ย ทำอย่างไรคะคุณแม่
 แม่ ใช้ลูกยอสุกมาเผาไฟ หรือหั่นเป็นแว่นๆ ปิ้งไฟให้เหลืองกรอบ แล้วนำมาต้มหรือ
 ชงดื่มต่างน้ำช่วยแก้ร้อนในกระหายน้ำได้ค่ะ

- ยัย วิธีเดียวกับที่คุณหมอบอกแก้ไอเจียนเลยนะคะ ต่างกันตรงที่แก้ไอเจียนใช้ลูกขอกับ แต่แก้ร้อนในกระหายน้ำใช้ลูกขอสุก
- เม้า เมายังมีตำรายาจากลูกขอยจะบอกคุณยัยอีกตำราหนึ่ง เมารู้มาจากคนเฒ่าคนแก่ ตอนที่ไปทำงานที่ต่างจังหวัดค่ะ เป็นตำรายาที่ใช้กับผู้หญิงโดยเฉพาะ
- ยัย เป็นยาแก้อะไรคะ แล้วใช้ส่วนไหนของต้นขย
- เม้า แก้ประจำเดือนมาไม่เป็นปกติค่ะ ผู้หญิงที่ประจำเดือนขาด ๆ หาย ๆ ให้เอาลูกขยก่อนข้างแก่ ๓ - ๔ ผล มาทำสั้มนำกินวันละ ๑ ครั้ง กินจนกว่าประจำเดือนจะมา เป็นปกติ
- หมู มิน่าละ ตำรานี้หมูไม่เคยรู้มาก่อน เพราะเป็นเรื่องเฉพาะของผู้หญิงนี่เอง
- ยัย ยัยชอบท้องอืดแน่นท้องบ่อย ๆ มีลมอยู่ในท้องด้วยค่ะ มีตำรายาจากขยแก้อาการพวกนี้บ้างไหมคะ
- เม้า อาการแบบนี้ หมอแผนปัจจุบัน เรียกว่า โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินอาหารไซ้ไหมคะ คุณหมู
- หมู ไซ้ครับ ตำรายาจากขยที่คุณยัยถามนะ ในวารสารหมอชาวบ้านที่หมูหยิบมาให้ดูนี้ก็มีบอกไว้ครับ
- เม้า คนสมัยก่อนนะ ถ้ากินอาหารได้ นอนหลับ ขับถ่ายเป็นปกติ ท้องไม่อืด แค่นี้เขาก็ถือว่าสุขภาพดีแล้วละค่ะ
- หมู คนสมัยนี้ท้องอืดแบบคุณยัยกันเยอะ อาจจะเป็นเพราะอาหารการกินเปลี่ยนไป มีแต่อาหารขยะรับประทานอาหารที่ย่อยยาก จึงเกิดอืดอัดท้อง จะนั่งจะนอนก็ไม่สบายตัว
- ยัย เห็นจะเป็นอย่างที่คุณหมอบอก ยัยเคยลองเอามือเคาะท้อง มีเสียง ปุ.. ปุ.. เหมือนมีลมอยู่ข้างใน
- หมู อาการแบบนี้ มีบอกอยู่หลายตำราหลายวิธีครับ วิธีแรกใช้ลูกขยสุกอม จ้มเกลือกับน้ำตาลรับประทาน
- ยัย วิธีอื่นละคะ
- หมู อีกวิธีหนึ่งครับ ใช้ลูกขยแก่จัดแต่ยังไม่สุกอม เอาฝั้ไว้ในเกลือ ๑ - ๒ วัน ลูกขยจะ

สุกงอมแล้วเอามาจิ้มเกลือกับน้ำตาลทรายแดงหรือน้ำผึ้งก็ได้ รับประทานแก้
อาการท้องอืด แน่นท้อง

ยู๊ย รับประทานทั้งเนื้อทั้งเมล็ดเลยหรอคะ

หมู ใช่ครับ เมล็ดข่อยเคี้ยวพอแหละก็กลืนได้ครับ อ้อ... หมูลืมไป ใบข่อยปรุงเป็นอาหาร
รับประทานก็ช่วยแก้อาการท้องอืด ท้องเฟ้อได้ด้วยครับ

เม้า แต่ถ้าจะแก้ท้องผูกล่ะก็ ต้องวิธีนี้ล่ะ เม้าเคยเห็นคุณพ่อทำบ่อย ๆ

หมู ทำอย่างไรครับ

เม้า ใช้รากข่อยค่ะ เพราะรากข่อยมีสารที่ช่วยระบายท้องได้ดี ใช้รากข่อยที่โตขนาดนิ้วชี้
ยาวไม่เกิน ๖ นิ้วฟุต สับเป็นชิ้นเล็ก ๆ เติมน้ำ ๒ แก้ว ต้มรากข่อยที่หั่นแล้ว ๑๐ - ๑๕
นาที เอน้ำมาดื่มก่อนนอน ตื่นมาตอนเช้าท้องไส้จะระบายดี

หมู เอ... หมูต้องจำเอาไปทำบ้าง เพราะบางทีก็ท้องผูกเหมือนกัน

เม้า ถ้าท้องผูกมากต้องการให้ระบายท้องมากขึ้น ก็เพิ่มรากข่อยให้มากขึ้นล่ะ

ยู๊ย ถ้าท้องเสียเป็นบิดล่ะคะ มีตำรายาจากข่อยไหมคะ

หมู มีครับ นี่ไง ในวารสารหมอชาวบ้านบอกไว้ว่า แก้วบิดใช้ลูกข่อยแก่ ๑ ลูกใหญ่
หั่นบาง ๆ แล้วนำไปปิ้งไฟให้เหลือง แช่น้ำ ๑ แก้ว ทิ้งไว้ ๑๕ - ๓๐ นาที รินแต่น้ำ
ดื่มหลังถ่ายทุกครั้ง หรือดื่มทุก ๓ - ๔ ชั่วโมง

ยู๊ย ตำรายาจากข่อยที่คุณหมูกับคุณเม้าบอกมา มีแต่ใช้ลูกข่อย แล้วใบข่อยใช้ทำอะไรได้ไหมคะ

หมู ใบข่อยก็ใช้ทำอะไรได้ครับ นี่ไง ในวารสารหมอชาวบ้านก็บอกไว้เหมือนกัน แก้วปวดข้อ
แก้วปวดศีรษะ

เม้า น่าสนใจดี ทำอย่างไรคะ

หมู แก้วอาการปวดศีรษะใช้ใบข่อยต้มให้เดือด ๓ - ๕ นาที แล้วเอาใบข่อยมาปิดบริเวณ
หน้าผาก แล้วนอนพักผ่อน

ยู๊ย ถ้าปวดศีรษะยู๊ยจะลองทำดูบ้างล่ะ

หมู ส่วนอาการปวดข้อ เช่น ปวดตามข้อนิ้วมือ นิ้วเท้า เป็นโรคเกาต์ ใช้ใบข่อยสด ๆ
ตำให้แหลก คั้นเอาแต่น้ำ มาทาบริเวณที่ปวดครับ

ยู๊ย ถ้าไม่ถึงกับปวดศีรษะ แค่วีงเวียนจะเป็นลม มีตำรายาจากข่อยบอกไว้ไหมคะ

- หมู มีครับ แก้มวงเวียนบอกไว้ว่า ให้ใช้ลูกขอกแก่นำมาผ่านบาง ๆ ตำในครก ใส่มะละกอ กระเทียม พริกสดเล็กน้อย รับประทานเป็นประจำ จะทำให้เลือดลมหมุนเวียนดี และจะไม่ค่อยเวียนศีรษะครับ
- เม้า คุณผู้ช่ายากรู้ตำราจากขอ แก้อะไรอีกล่ะคะ
- ยู๊ แก่ปากเป็นแผล เจ็บลิ้นมีไหมคะ
- หมู มีครับ แก่ปากเปื่อย เป็นแผลในเยื่อปาก ลิ้นเป็นขุย กินอาหารรสเผ็ดและเค็มไม่ได้ ให้ใช้ลูกขอกดิบที่ผิวยังมีสีเขียวเข้ม ๒ ลูก เผาไฟจนไหม้ดำเป็นถ่าน นำมาบดให้ละเอียดผสมเกลือป่น ทาบริเวณที่ปากเปื่อยเป็นแผลวันละ ๒ ครั้ง เช้า - เย็น
- เม้า นี่นะ เป็นแค่ตัวอย่างเล็กๆ น้อย ๆ ของขอที่นำมาเป็นยากลางบ้าน ถ้าจะรวบรวม กันจริง ๆ คงจะได้เป็นเล่มเลยล่ะคะ
- ยู๊ ยู๊ว่าปู่ตายายของเรา ท่านทันสมัยมานานแล้วนะคะ
- หมู ใช่ครับเพียงแต่ว่าไม่ได้มีโฆษณาเหมือนอย่างเดี๋ยวนี้นี้ แล้วคนเดี๋ยวนี้นี้ก็มักเชื่อโฆษณา
- เม้า อย่างเช่น น้ำผัก น้ำผลไม้ต่างๆ ก็มีประโยชน์ในตัวของมันเองอยู่แล้ว แต่คนไทยเรามาก่อนง่าย และชอบทำอะไรตามกระแสสังคม ก็เลยมีการนำไปโฆษณาทำเป็นธุรกิจ ทำให้คนขายร่ำรวยกันไปเยอะแล้ว
- ยู๊ คุณเม้าพูดถึงน้ำผลไม้ ยู๊เห็นมีการโฆษณาขายน้ำลูกขอกกันมากมายเลยล่ะ
- หมู ขอนะ เป็นของมีประโยชน์ น้ำลูกขอกก็มีประโยชน์ คนโบราณเขารู้กันมานานแล้วครับ
- เม้า ไม่ใช่แต่ยอหรือกนะคะ พืชผักอื่น ๆ ที่มีประโยชน์ก็ยังมีอีกมากมาย เมื่อเรารับประทานพืชผักเหล่านี้หลาย ๆ ชนิด สับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป ร่างกายก็ได้รับสารอาหารครบถ้วน ความจริงแล้วความรู้ทางโภชนาการเหล่านี้ เป็นความรู้ที่นำไปปฏิบัติด้วยตนเอง ไม่ใช่เรื่องของการค้าขายหรือกนะ
- หมู แต่เพราะสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ทำให้เรื่องของการดูแลสุขภาพร่างกายนำมาทำเป็นธุรกิจได้
- ยู๊ แล้วน้ำลูกขอกที่ทำขายกันจนเป็นธุรกิจ เริ่มมาจากตรงไหนกันคะ
- หมู หมูทราบมาว่าเริ่มมาจากต่างประเทศใช่ไหมครับ
- เม้า ใช่ค่ะ เม้าอ่านพบในหนังสือเกี่ยวกับสุขภาพว่า เริ่มจากหมอคนหนึ่งในต่างประเทศได้

ศึกษาสรรพคุณของลูกยอ ซึ่งในต่างประเทศเรียกว่า ลูกโนนิ พบว่ามีสรรพคุณ
ทางการแพทย์มากมายก็นำไปเผยแพร่จนน้ำลูกยอโด่งดังไปทั่วโลก รวมทั้งใน
บ้านเราด้วย

ย้อย น้ำลูกยอจากต่างประเทศนี้ ย้อยทราบมาว่าราคาแพงมาก

เม้า ใช่ค่ะ ถ้าเทียบกับน้ำลูกยอในบ้านเรา

หมู น้ำลูกยอจากต่างประเทศ ใช้รักษาโรคอะไรได้บ้างครับ

เม้า เคยได้อ่านจากใบโฆษณาขายน้ำลูกยอของต่างประเทศ อธิบายไว้ว่า ช่วยปรับ
ความเป็นกรดด่างของร่างกายให้อยู่ในสภาพสมดุล เสริมภูมิคุ้มกันต้านทานการติดเชื้อ
ทำให้เซลล์ต่าง ๆ มีความแข็งแรงสมบูรณ์ ทำหน้าที่เป็นปกติขึ้น ฟันพุเซลล์ที่
เสื่อมโทรม แล้วก็ยังบอกไว้อีกมากค่ะ

หมู แค่นี้ก็ทำให้คนที่รักสุขภาพ แต่ไม่ค่อยมีเวลาดูแลตนเอง สนใจและอยากลอง
แล้วล่ะครับ

เม้า ยังมีอีกค่ะ ในใบโฆษณายังบอกอีกว่า สารอาหารในน้ำลูกยอจากต่างประเทศยังช่วย
ลดความดันเลือด ช่วยให้นอนหลับดีขึ้น ปกป้องตับ แก้ปวด ต่อต้านเชื้อไวรัสและ
เอชไอวี ช่วยควบคุมการติดเชื้อแบคทีเรียและเชื้อรา ช่วยยับยั้งการเติบโตของเซลล์
ระยะก่อนมะเร็ง เปลี่ยนเซลล์มะเร็งให้กลายเป็นเซลล์ที่ดีได้

ย้อย แหม... โฆษณาสรรพคุณ ไว้มากมายจริง ๆ นะคะ ใครที่มีความรู้ด้านสุขภาพร่างกาย
น้อย ก็คงอยากซื้อมาลอง

หมู เอ..... แล้วนักวิชาการด้านสุขภาพหรือผู้รู้ในบ้านเรา ให้ความเห็นเรื่องน้ำลูกยอจาก
ต่างประเทศไว้อย่างไรกันบ้างครับ

เม้า ก็ให้ความเห็นกันหลายท่านค่ะ อย่างนักวิชาการด้านโภชนาการท่านหนึ่งก็บอกว่า
น้ำลูกยอจากต่างประเทศก็เป็นน้ำสมุนไพรที่มีประโยชน์ชนิดหนึ่ง แต่ราคาแพง
ท่านให้ข้อคิดว่า ควรเดินสายกลางในการรับประทานด้วย

หมู เอ..... ท่านหมายถึงอะไรครับ ทางสายกลางในการรับประทาน

เม้า ท่านหมายถึง ให้รับประทานอาหารทุกชนิดที่มีประโยชน์หมุนเวียนเปลี่ยนไป
ถ้าจะรับประทานยอ ก็ให้รับประทานแบบธรรมชาติ แบบที่บรรพบุรุษของเราท่านทำ

คือ กินเป็นอาหาร เช่น นำใบขอมารองก้นห่อหมก นำลูกขอมามาทำส้มตำ ไม่ใช่รับประทานตามแฟชั่น รับประทานตามกระแส

ยู้ย ยู้ยว่าถ้ารับประทานตามโฆษณา และรับประทานกันมากเกินไป ก็น่ากลัวว่าจะเป็นอันตรายนะคะ

เม้า นักโภชนาการท่านนี้ยังบอกอีกว่าที่มีข้อมูลว่าลูกขอมของต่างประเทศดีกว่าลูกขอมไทย ก็ไม่จริงเพราะแพทย์ไทยเอามาวิเคราะห์แล้ว ปรากฏว่าทั้งลูกขอมไทยและลูกขอมต่างประเทศมีสรรพคุณใกล้เคียงกันมาก

หมู ความเห็นของผู้รู้ท่านอื่นล่ะครับ

เม้า อีกท่านหนึ่ง เป็นคุณหมอมหาจากสถาบันการแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข ท่านบอกว่าน้ำลูกขอมจากต่างประเทศ ถือเป็นน้ำผลไม้ชนิดหนึ่งที่มีวิตามิน ๒ - ๓ ชนิด ที่เป็นประโยชน์กับร่างกาย มากพอ ๆ กับน้ำส้ม น้ำมะเขือเทศ ท่านบอกว่า ถ้าจะรับประทานก็รับประทานน้ำลูกขอมไทยก็ได้

ยู้ย นั่นสิคะ เงินทองไม่รู้ไหลไปต่างประเทศด้วย

เม้า คุณหมอมหาจากสถาบันการแพทย์แผนไทยท่านนี้ ยังบอกอีกว่า ลูกขอมไทยมีประโยชน์เหมือนลูกขอมของต่างประเทศ คนโบราณนำมาทำส้มตำ หั่นตากแห้งใช้ชงชาดื่ม ถ้าเราซื้อน้ำลูกขอมจากต่างประเทศ จะเสียดุลการค้า คุณหมอยังแนะนำอีกว่า คั้นน้ำลูกขอมกินสด ๆ จะได้ประโยชน์มากกว่า

หมู หนูว่า เราคงต้องปรับเปลี่ยนความเข้าใจกันใหม่ เรื่องไปอุดหนุนสินค้าต่างประเทศ อะไรที่บ้านเรามีของทดแทนได้ ก็น่าจะช่วยกันประหยัด

เม้า ใช่ค่ะ ยังมีอีกความเห็นหนึ่งนะคะ เป็นความเห็นจากเภสัชกรหญิง ท่านบอกว่าเมื่อก่อนขอเป็นพืชพื้นบ้านมาก ๆ เลย ก็เลยไม่ได้มีใครให้ความสำคัญหรือจดบันทึกอะไรไว้

ยู้ย แต่พอมีคนนำเรื่องขอมมาเผยแพร่ก็เลยทำให้คนตื่นตัวมาสนใจกัน

เม้า ใช่ค่ะ เภสัชกรหญิงท่านนี้ยังบอกอีกว่าโรงพยาบาลในบ้านเราหลายแห่งมีการนำสมุนไพรต่าง ๆ มาใช้รักษาคนไข้ โดยลดการใช้ยาสังเคราะห์และยาจากต่างประเทศลง ท่านบอกว่าอย่างน้ำลูกขอมที่โรงพยาบาลหลายแห่งในบ้านเราผลิตได้ ก็เลียนแบบ

น้ำลูกยอจากต่างประเทศ แต่ราคาถูกกว่ามาก

ย้อย: ยัยว่าถ้าจะคั้นน้ำลูกยอละก็ อุดหนุนน้ำลูกยอในบ้านเราดีกว่านะกะ

หมู: ใช่ครับ แล้วทางคณะกรรมการอาหารและยา หรือ ออย. ก็ออกมาเตือนแล้วนะครับ ว่า อย่าหลงเชื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์น้ำลูกยอ ที่อ้างสรรพคุณทางยาโอ้อวดว่า สามารถรักษาโรคต่าง ๆ ได้เป็นอันขาด

เม้า: เพราะน้ำลูกยอ เป็นผลิตภัณฑ์เสริมอาหารชนิดหนึ่ง ไม่สามารถรักษาโรคได้ ขอให้เชื่อเฉพาะสรรพคุณที่ระบุบนฉลากที่ได้รับอนุญาตจาก ออย. แล้วเท่านั้น

ย้อย: อูย... อืมจริงเลย ทั้งข้าวตังหน้าตัง ทั้งน้ำส้มคั้นของคุณหมู เกือบลืมนะคะ

หมู: ลืมอะไรหรือครับ คุณย้อย

ย้อย: เกือบลืมนะทำธุระให้คุณแม่นะสิคะ เดี่ยวจะเย็นเกินไป

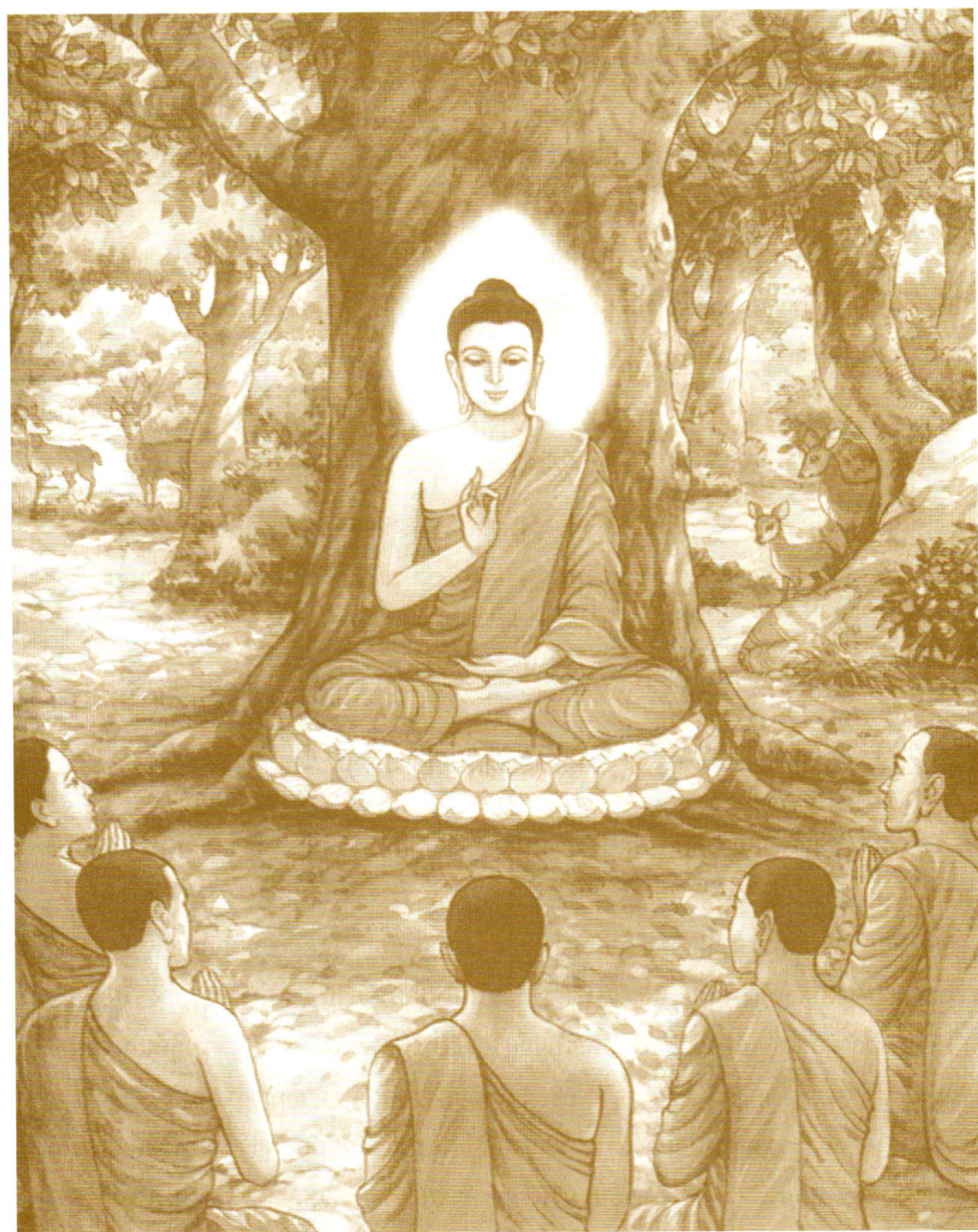
เม้า: ถ้าอย่างนั้น เม้ากับคุณย้อย ลาคุณหมูก่อนนะกะ คราวหน้าจะมาต้อนรับทานของว่างอร่อย ๆ ใหม่ สวัสดิ์ค๊ะ คุณหมู

ย้อย: สวัสดิ์ค๊ะ คุณหมู

หมู: สวัสดิ์ครับ

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

วันอาสาฬหบูชา

เรื่อง วันอาสาฬหบูชา

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันศาสนา

ผู้เขียนบท ร้อยเอก อุดาห์ ทุมมา

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.)

วันอาทิตย์ที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๖ เวลา ๐๘.๐๐ - ๐๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

ศิษย์ สวัสดิ์ค่ะ อาจารย์ วันนี้เป็นวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๘ หรือเดือนอาสาฬหะ นอกจากจะเป็นวันธรรมสวนะตามปกติแล้ว ก็ยังเป็นวันสำคัญในพระพุทธศาสนาอีกวันหนึ่งด้วย คือเป็นวันอาสาฬหบูชา เมื่อวันเช่นนี้เวียนมาถึง ตอนเช้า จะเห็นชาวพุทธพร้อมด้วยครอบครัวถือขันข้าวบรรจุห่ออาหารคาวหวานและผลไม้ยื่นรอพระสงฆ์ออกมารับบิณฑบาตรด้วยหน้าตาที่อิ่มเอิบ และได้เห็นพระสงฆ์เดินออกจากวัดมารับบิณฑบาตรเหลืองอร่ามไปทั่วท้องถนน เมื่อถึงตอนค่ำ ชาวพุทธทั้งหลายต่างก็ถือดอกไม้ธูปเทียนไปยังวัดใกล้บ้าน เพื่อรักษาศีล ฟังเทศน์ และเวียนเทียนเพื่อรำลึกถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จนกลายเป็นประเพณีนิยมมาตั้งแต่โบราณกาลจนถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวิถีไทย ภาพเหล่านี้ยังเป็นที่ประทับใจของชาวต่างประเทศที่มาเยือนจนพูดกันติดปากว่า ประเทศไทยเป็นดินแดนแห่งกาชาปัทม จะขอเรียนถามอาจารย์ว่า วันอาสาฬหบูชานี้มีมาแต่เมื่อไร.. และมีประวัติความเป็นมาอย่างไร

อาจารย์ วันอาสาฬหบูชาเพิ่งจะยกขึ้นเป็นวันสำคัญในพระพุทธศาสนาเมื่อปี ๒๕๐๑ กล่าวคือเมื่อปี ๒๕๐๐ ชาวพุทธเชื่อกันว่าพระพุทธศาสนาได้เจริญมาเป็นเวลาถึงพุทธกาล ๒๕๐๐ ปีแล้ว ครั้นเมื่อถึงวันอาสาฬหบูชา พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนาที่เรียกว่า ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร โปรดปัญจวัคคีย์ คือ บรรพชิต ๕ ท่าน ได้แก่ ท่านโกณฑัญญะ ท่านวัปปะ ท่านภัททิยะ ท่านมหานามะ ท่านอัสสชิ จนแต่ละท่านได้ดวงตาเห็นธรรมและเข้าใจธรรมได้ข้ออุปสมบทเป็นพระภิกษุชุดแรกในพระพุทธศาสนา นับว่าเป็นวันสำคัญที่ไม่ยิ่งหย่อนกว่าวันสำคัญอื่น ๆ ในพระพุทธศาสนา เพราะถือว่าเป็นวันที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประดิษฐานพระพุทธศาสนาขึ้นในโลก รัฐบาลในยุคนั้นเห็นชอบด้วยกับมติของคณะสงฆ์ จึงประกาศให้วันอาสาฬหบูชาเป็นวันสำคัญในพระพุทธศาสนาอีกวันหนึ่ง และกำหนดให้เป็นวันหยุดราชการด้วยเพื่อชาวพุทธได้มีโอกาสไปบำเพ็ญ

กุศล และทำกรบุญเป็นพิเศษเพื่อรำลึกถึงวันนี้

ศิษย์

วันอาสาฬหบูชาเพิ่งยกขึ้นเป็นวันสำคัญในพระพุทธศาสนามาได้ ๔๖ ปีเท่านั้น
ก่อนหน้านั้นชาวพุทธคงได้บำเพ็ญกุศลและทำกรบุญในวันเช่นนี้เป็นพิเศษกว่า
วันอื่น ๆ หรือไม่

อาจารย์

ความจริงแล้ว วันอาสาฬหบูชานี้เป็นวันสำคัญของชาวพุทธมาแต่โบราณกาล อย่างน้อยที่สุดก็เริ่มแต่สมัยสุโขทัย และดำรงความเป็นวันสำคัญอยู่ตลอดมา นิยมเรียกกันว่า วันทำบุญเข้าพรรษา ส่วนวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ คือวันพรุ่งนี้ เป็นวันทำพิธีกรรมเข้าพรรษาของพระสงฆ์โดยเฉพาะ วันอาสาฬหบูชา หรือวันเพ็ญเดือน ๘ คือวันนี้ ท่านนับเข้าในวันวิสาขปุณณิสมย์ คือ วันที่นับเนื่องในวันเข้าพรรษา ชาวพุทธได้บำเพ็ญกุศลและทำการบูชาเป็นพิเศษในวันอาสาฬหบูชาเรื่อย ๆ มานานแล้ว คณะสงฆ์เห็นว่า วันนี้นอกจากจะเป็นวันเบื้องต้นของวันเข้าพรรษาแล้ว ยังเป็นวันที่สำคัญยิ่งกว่านั้นก็คือ เป็นวันที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนาคือเทศนาถันท์แรก ที่เรียกว่า ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร ให้ปรากฏแก่ชาวโลกว่า พระพุทธศาสนาได้อุบัติขึ้นแล้ว เพิ่มความสำคัญให้แก่วันอาสาฬหบูชายิ่งขึ้นอีก

ศิษย์

เมื่อพูดถึงตอนนี้ พระพุทธศาสนาน่าจะอุบัติขึ้นแล้วในวันวิสาขบูชา คือวันเพ็ญเดือน ๖ ซึ่งเป็นที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม มิใช่หรือ ค่ะอาจารย์

อาจารย์

ที่ถามว่าก็ดีแล้ว จะได้เข้าใจเรื่องศาสนายิ่งขึ้น สิ่งทีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ในวันเพ็ญเดือน ๖ คงเรียกว่า ธรรมะ หรือศาสนธรรมเท่านั้น ยังเรียกว่าศาสนาไม่ได้ ตามหลักแล้ว ศาสนาประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๓ ประการ คือ ๑. ต้องมีผู้ตั้งศาสนา หรือพระศาสดา เช่น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระศาสดาของพระพุทธศาสนา พระเยซูเป็นพระศาสดาของคริสต์ศาสนา พระมะหะหมัดเป็นศาสดาของศาสนาอิสลาม เป็นต้น ซึ่งมีหลักฐานอ้างอิงได้ทางประวัติศาสตร์ ๒. ต้องเป็นธรรมคำสั่งสอนเกี่ยวกับศีลธรรมและจริยธรรม เช่น พระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนา พระคัมภีร์ไบเบิลของคริสต์ศาสนา เป็นต้น ๓. ต้องมีสาวกหรือศาสนิก ผู้รับฟังธรรมคำสั่งสอนแล้วยอมรับไปปฏิบัติและสืบทอดต่อไป หรือที่เรียกว่าศาสนทายาท เช่น พระภิกษุ

สามเณรในพระพุทธศาสนา บาทหลวงในคริสต์ศาสนา โตะอิหม่ามหรือครูสอนศาสนาในศาสนาอิสลาม เป็นต้น การตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในวันเพ็ญเดือน ๖ ก็เป็นการบังเกิดขึ้นแห่งพระพุทธและพระธรรม ครั้นต่อมาอีก ๒ เดือนคือวันเพ็ญเดือน ๘ พระองค์ทรงแสดงธรรมจักกัปปวัตตนสูตร ซึ่งเป็นปฐมเทศนาโปรดปัญจวัคคีย์ ซึ่งมีท่านโกณฑัญญะเป็นหัวหน้า มีผลให้ท่านโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรมยอมตนเป็นสาวก และขออุปสมบท พระองค์ก็ประทานอุปสมบทให้ ท่านโกณฑัญญะจึงเป็นพระสงฆ์สาวกองค์แรกในพระพุทธศาสนา เป็นอันครบองค์ประกอบหลักดังกล่าว พระองค์จึงได้พระนามว่าพระศาสดาหรือพระบรมครูเพราะมีพระสงฆ์เป็นสาวกหรือศิษย์แล้ว จึงเรียกว่าพระพุทธศาสนาได้ วันเพ็ญเดือน ๘ ซึ่งคล้ายกับวันนี้ ถือได้ว่าเป็นวันที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประดิษฐานพระพุทธศาสนา ควรที่ชาวพุทธทั้งหลายจะต้องบำเพ็ญกุศลและบูชาเป็นพิเศษเพื่อรำลึกถึงวันนี้

ศิษย์

ที่อาจารย์ได้กล่าวมานี้ พอเข้าใจได้ว่า วันเพ็ญเดือน ๘ หรือเดือนอาสาฬหะซึ่งเวียนมาถึงในวันนี้ เป็นวันสำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนาวันหนึ่ง เพราะเป็นวันที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประดิษฐานพระพุทธศาสนา ขอทราบประวัติเกี่ยวกับความเป็นมาก่อนจะถึงวันนั้นพอสังเขป

อาจารย์

ประวัติความเป็นมา มีดังนี้ หลังจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้สังขารในวันเพ็ญเดือน ๖ หรือเดือนวิสาขะแล้ว ทรงเสวยวิมุตติสุข ทรงพักผ่อนอยู่ด้วยความสุขอันเกิดจากการหลุดพ้นจากกิเลสอาสวะทั้งหลาย ทรงรำพึงว่า ธรรมะที่ได้ตรัสรู้ซึ่งยิ่งนักยากที่ประชาชนผู้มีกิเลสหม่นหมองอยู่จะตรัสรู้ตามได้ ท้อพระหฤทัยเพื่อจะตรัสสอน แต่ด้วยพระกรุณาที่มีต่อเวไนยสัตว์ ทรงพิจารณาทบทวนแล้ว เห็นด้วยปัญญาว่า คนเกิดมาเหมือนกันแต่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ บางคนมีกิเลสหนา บางคนมีกิเลสเบา บางคนมีความสามารถแก่กล้า บางคนมีความสามารถอ่อน บางคนมีอาการดี บางคนมีอาการชั่ว บางคนฉลาดจะฟังสอนให้รู้ง่าย บางคนจะฟังสอนให้รู้ได้ยาก บางคนสามารถจะรู้ได้ บางคนไม่สามารถจะรู้ได้เปรียบเหมือนดอกบัวสี่เหล่า ดอกบัวที่ขึ้นพ่นน้ำแล้วคอยสัผัสมีพระอาทิตย์อยู่ จักบานในวันนี้ ดอกบัวที่อยู่เสมอน้ำจักบาน

ศิษย์

อาจารย์

ศิษย์

୧୬୦

อาจารย์ คำว่าธัมมจักกัปปวัตตนสูตร เป็นคำบาลี แยกอธิบาย ดังนี้ คำว่าธัมมจักกั แปลว่า วงล้อคือธรรมะ ปวัตตะแปลว่าหมุนไปหรือเล่นไป ท่านเปรียบธรรมะเหมือน ยานพาหนะที่มีล้อ สามารถจะนำเวไนยสัตว์ที่โดยสารอยู่ในยานพาหนะ หมุนไปหรือ เล่นไปสู่พระนิพพานอันเป็นเป้าหมายสูงสุดได้รวดเร็วและแน่นอน พระสูตรนี้จึง เรียกว่าธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

ศิษย์ หมายความว่าผู้ได้ฟังและปฏิบัติตามธรรมะในพระสูตรนี้ ก็เปรียบเหมือนได้โดยสาร บนยานพาหนะที่มีล้อ สามารถจะพาไปสู่เป้าหมายคือการพ้นทุกข์ได้รวดเร็วและแน่นอนกว่าวิธีอื่น อยากทราบว่า เนื้อหาในพระสูตรนี้มีอย่างไรบ้าง

อาจารย์ เนื้อหาในพระสูตรนี้ ตอนแรกพระองค์ทรงแสดงว่าที่สุดโต่งมี ๒ อย่าง คือ กามสุขัลลิกานุโยค คือ การหมกมุ่นพัวพันด้วยความสุขในกามและอรรถกิลมณานุโยค การทรมานตัวเองให้ลำบาก ที่สุดโต่งทั้ง ๒ นี้บรรพชิตหรือนักบวชไม่ควรเสพ ไม่ควรปฏิบัติ ควรเว้นเสียให้ไกล

ศิษย์ เนื้อหาในพระสูตรตอนนี้ ทรงตรัสสอนเฉพาะบรรพชิตหรือนักบวชให้เว้นที่สุดโต่ง ทั้ง ๒ คงไม่เกี่ยวกับฆราวาสหรือผู้ครองเรือนใช่ไหมค่ะ

อาจารย์ ที่สุดโต่งทั้ง ๒ นั้น แม้แต่ฆราวาสหรือผู้ครองเรือนก็ควรหลีกเลี่ยง ไม่ควรหมกมุ่นมัวเมา และประพฤติก้นเพราะไม่ใช่ทางพ้นทุกข์ที่แท้จริง ที่พระองค์ตรัสระบุเฉพาะ บรรพชิตหรือนักบวชในพระธรรมเทศนานี้เพราะผู้ฟังขณะนั้นมีปัญญาวิสัยซึ่งเป็น บรรพชิตหรือนักบวชในลัทธิอื่นอยู่ก่อนแล้ว

ศิษย์ เหตุใดพระองค์จึงตรัสสอนไม่ให้ไปเสพหรือประพฤติดุที่สุดโต่ง ทั้ง ๒ ?

อาจารย์ ที่สุดโต่งอันแรก คือ การหมกมุ่นพัวพันด้วยกามสุขนั้นก็คือลัทธิบริโภคนิยมนั่นเอง คนส่วนมากชอบแสวงหา ชอบเข้าไปเสพ หรือชอบเข้าไปเกี่ยวข้อง เพราะเป็นการ ตามใจตนเอง สิ่งใดที่เข้าใจว่าจะให้ความสุข ไม่ว่าจะเป็นยาบ้า ยาอี นาฬิกาขี้ ฟ้าบัตร์ ก็เข้าไปเสพเข้าไปเกี่ยวข้อง ยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์นี้มีกิจการหรือ ประดิษฐกรรมหลายอย่างที่จะมาเย้ายวนยั่วยุให้คนหลงไป ประพฤติที่สุดโต่งดังเช่น สถานบันเทิง ไม่ว่าจะเป็นไนท์คลับ บาร์ คาราโอเกะ แม้แต่สื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์

อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ วิทยุโทรทัศน์ มักจะมีส่วนเสนอเรื่องในเชิงช่วยทางความสุขเข้ามาด้วย โดยเฉพาะเยาวชนซึ่งเป็นผู้อ่อนไหวในเรื่องนี้ มักจะตกเป็นเหยื่อได้ง่าย หารู้ไม่ว่าความสุขที่เกิดจากการหมกมุ่นในเรื่องเหล่านี้เป็นความสุขส่วนน้อยแต่มีความทุกข์มาก และหารู้ไม่ว่าความสุขได้จากสิ่งเหล่านี้เป็นของปลอม ล้วนแต่จะนำทุกข์มาให้ในที่สุด ปัญหาสังคมโดยปัญหาวัยรุ่นในปัจจุบันนี้ มักจะเกิดจากการประพฤติดีที่สุดโต่งอันนี้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมีประสบการณ์แล้วในครั้งดำรงตำแหน่งรัชทายาทแห่งกรุงกบิลพัสดุ ทรงได้รับการบำรุงปรนเปรอด้วยโลภียสุขทุกอย่าง แต่เมื่อพระองค์ได้ทอดพระเนตรเห็นคนแก่ คนเจ็บ คนตายและนักบวช จึงทราบความจริงว่าชีวิตของคนเป็นอย่างนี้ การหมกมุ่นพัวพันในโลภียสุขหาใช่ทางพ้นทุกข์ไม่ จึงเสด็จออกผนวช

ที่สุดโต่งอันที่ ๒ คือ อตตกิลมณานุโยค คือการทรมานตัวเองให้ลำบากที่สุดโต่งนี้บรรพชิตหรือนักบวชในอินเดียปฏิบัติกันมาก แม้ในปัจจุบันนี้นักพรตประเภททรมานกายตัวเองให้ลำบากมักจะมีให้เห็นในประเทศอินเดียเช่น ยืนขาเดียวเพ่งดูพระอาทิตย์ เป็นต้น โดยคิดว่าทรมานตนให้ลำบากถึงที่สุดได้จะทำพ้นทุกข์ แต่ทางสายนี้มีคนประพฤติน้อยกว่าอันแรก เพราะเป็นเส้นทางที่ลำบาก พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ทรงเคยปฏิบัติและทรงทดลองมาแล้วก่อนที่จะตรัสรู้ เรียกว่าทรงบำเพ็ญทุกขกิริยา คือ ทรงกดพระทนต์ด้วยพระทนต์ กดพระคชาดด้วยพระชีวหา ทรงกั้นลมอัสสาสะ ปัสสาสะ และทรงอดพระอาหารจนพระกายเหี่ยวแห้ง ทรงบำเพ็ญด้วยความอดทนยากที่คนอื่นจะทำได้ แต่ก็ไม่เห็นทางที่จะทำให้พระองค์พ้นทุกข์ได้ ทำไปก็เหน็ดเหนื่อยเปล่าทรงเลิกเสียเปลี่ยนมาบำเพ็ญจิตภาวนา จึงได้ตรัสรู้สำเร็จธรรม ทำให้พระองค์พ้นทุกข์และช่วยให้เวไนยสัตว์พ้นทุกข์ไปด้วย ด้วยเหตุผลดังกล่าวมา พระองค์จึงทรงเตือนบรรพชิตหรือนักบวชให้หลีกที่สุดโต่งทั้ง ๒ เสีย เพราะไม่ใช่ทางเป็นไปเพื่อความพ้นทุกข์ที่แท้จริง

ศิษย์

เมื่อพระองค์ตรัสสอนให้เว้นที่สุดโต่งทั้ง ๒ แล้ว พระองค์ตรัสสอนให้ปฏิบัติอย่างไร

อาจารย์

พระองค์ตรัสสอนให้ปฏิบัติทางสายกลางที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา ซึ่งไม่เข้าไปใกล้

ที่สุดโด่งทั้ง ๒ นี้เป็นทางที่นำผู้ปฏิบัติให้พ้นทุกข์และบรรลุธรรมพิเศษได้ มีคำเปรียบเหมือนสายพินที่หย่อนนักก็ติดไม่ดัง ที่ตึงนักก็ติดเข้ามกขาด พอดีจึงจะติดดังและไม่ขาด ถ้าคนใดไม่ว่าจะเป็นบรรพชิต นักบวช หรือฆราวาสผู้ครองเรือน ปฏิบัติหย่อนเกินไปหรือตึงเกินไป ก็ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่ประสงค์หรือธรรมพิเศษได้ ต่อได้ปฏิบัติเป็นกลาง ๆ ไม่หย่อนนักไม่ตึงนัก จึงสามารถบรรลุเป้าหมายหรือธรรมพิเศษที่ประสงค์ได้ แม้ในชีวิตประจำวันก็สามารถนำข้อปฏิบัติทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา มาประยุกต์ใช้ได้ นักเศรษฐศาสตร์ท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า วิฤติทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นแล้วนั้น มีสาเหตุจากคนไทยไม่เดินทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา มีการใช้จ่ายเกินตัว มีการลงทุนเกินขอบเขต ทั้งมีการฉ้อราษฎร์บังหลวงกันดาษดื่น หากคนไทยไม่ประมาณเดินทางสายกลางตามพระพุทธวจนะมาแต่ต้นแล้ว วิฤติทางเศรษฐกิจก็คงจะไม่เกิดขึ้น จึงเห็นว่า ข้อปฏิบัติทางสายกลางใช้ได้ผลทั้งทางโลกและทางธรรม

ศิษย์ ทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทาที่พระองค์ตรัสสอนให้เดิน หรือปฏิบัติเพื่อพ้นทุกข์ในพระสูตรนี้ คืออะไร...

อาจารย์ ได้แก่อัฐฐังกิกมรรค คือมรรคมืองค์ ๘ ซึ่งได้แก่ สัมมาทิฏฐิ ความเห็นชอบ สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ สัมมาวาจา วาจาชอบ สัมมากัมมันตะ การงานชอบ สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ สัมมาวายามะ ความเพียรชอบ สัมมาสติ ระลึกรชอบ สัมมาสมาธิ ตั้งใจชอบ ข้อปฏิบัติทางสายกลางดังกล่าว เป็นไปเพื่อความพ้นทุกข์ ให้ได้รับความสุขอันยั่งยืนคือ พระนิพพาน

ศิษย์ เมื่อทรงแสดงข้อปฏิบัติทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา คือมรรคมืองค์ ๘ แล้ว ทรงแสดงหลักธรรมอะไรต่อไป

อาจารย์ หลักธรรมที่ทรงแสดงต่อมา ได้แก่ อริยสัจ ๔ ความจริงอันประเสริฐ ๔ ประการ ที่ได้ตรัสรู้ในวันเพ็ญเดือน ๖ อันได้แก่ ทุกข์ สมุทัย คือ เหตุให้เกิดทุกข์ นิโรธ คือ ความดับทุกข์ และมรรค คือ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์

ศิษย์ ในการทรงแสดงธัมมจักกัปปวัตตนสูตรหรือปฐมเทศนา เทศนาถกกันครั้งแรกมีผู้ฟังเพียง

๕ คน ที่เรียกว่าปัญจวัคคีย์ ได้แก่ ท่านโกณฑัญญะ ท่านวัปปะ ท่านภททิสะ และท่านมหานามะ ผลออกมาเป็นที่ประทับใจมากน้อยเพียงใด

อาจารย์ ได้ผลตามที่พระองค์ทรงคาดหมายไว้ทุกประการ คือ ท่านโกณฑัญญะ เป็นผู้เฉลียวฉลาดกว่าท่านอื่น ๆ เปรียบดอกบัวที่ขึ้นพ้นน้ำแล้ว พอต้องแสงอาทิตย์ก็บานทันที พอได้ฟังจบเท่านั้น เกิดดวงตาเห็นธรรมว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดย่อมมีความดับเป็นธรรมดา ได้บรรลุเป็นพระโสดาบันยอมตนละเป็นสาวก พุทธขออุปสมบท พระองค์ประทานอุปสมบทให้ด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทาและได้ชื่อว่า พระอัญญาโกณฑัญญะ ซึ่งแปลว่า โกณฑัญญะผู้รู้แล้ว ตั้งแต่นั้นมา ส่วนอีก ๔ ท่านก็มีความศรัทธาเลื่อมใสอย่างแรงกล้า ตั้งใจฟังพระธรรมเทศนาโดยตลอด แต่ไม่บรรลุธรรมทันที เปรียบเหมือนดอกบัวที่ขึ้นเสมอน้ำพร้อมที่จะบานในวันต่อ ๆ ไป พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงอธิบายและชี้แจงให้ท่านทั้ง ๔ ทราบและเข้าใจแล้ว ท่านทั้ง ๔ ก็ได้ดวงตาเห็นธรรมและขออุปสมบทต่อพระองค์ในเวลาต่อมาตามตำนานเล่าว่า เมื่อพระองค์จบพระธรรมเทศนามีเหตุอัศจรรย์เกิดแผ่นดินไหวในโลกธาตุทั้งมวล บรรดาผู้คนทั้งหลายก็แตกตื่นลือลั่นกันไปว่า พระธรรมเทศนาที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงในวันนั้นเป็นสิ่งอัศจรรย์ ไม่เคยได้ยินได้ฟังมาก่อน เป็นการปฏิวัติลัทธิความคิดเห็นในยุคนั้นยังไม่มีผู้ใดจะปฏิวัติซ้อนลบล้างได้ วันอาสาฬหบูชาจึงมีความสำคัญเพิ่มขึ้นอีกวันหนึ่ง คือ เป็นวันที่พระสงฆ์องค์แรกได้อุบัติขึ้นซึ่งเป็นพยานหรือเครื่องทดสอบว่า พระธรรมที่พระองค์ได้ตรัสรู้นั้น เป็นธรรมที่แท้จริง และมีผลประเสริฐจริง

ศิษย์ ในวันอาสาฬหบัญชานี้ ชาวพุทธควรทำการบูชาเป็นพิเศษ เพื่อรำลึกถึงนี้อย่างไร

อาจารย์ เคยกล่าวมาในในครั้งก่อนแล้วว่า การบูชาทางพระพุทธศาสนานั้นมี ๒ ประการ ประการแรกคืออามิสบูชา ได้แก่การบูชาด้วยเครื่องสักการะดอกไม้ธูปเทียนเช่นที่เคยปฏิบัติ ประการที่ ๒ คือ ปฏิบัติบูชา การบูชาด้วยการปฏิบัติธรรม การบูชาทั้งสองอย่างนี้ก็เป็นบุญกุศลทั้งนั้น แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเน้นอยู่เสมอว่า การบูชาพระองค์ด้วยอามิสมีดอกไม้ธูปเทียนเป็นต้นเป็นกุศลอยู่ก็จริง แต่ไม่ใช่การบูชาอันประเสริฐ

การบูชาที่ประเสริฐยอดเยี่ยมคือ การบูชาด้วยการปฏิบัติธรรมเพื่อทำตนให้บริสุทธิ์หมดจดจากกิเลสทั้งหลาย ดังนั้น ชาวพุทธนอกจากจะบูชาด้วยอามิสแล้ว ควรจะเพิ่มการบูชาด้วยการปฏิบัติธรรมเป็นพิเศษในวันสำคัญเช่นนี้

ท่านผู้ฟังที่เคารพ เท่าที่เราทั้งสองได้สนทนามาแล้ว พอจะสรุปเนื้อหาในธัมมจักกัปปวัตตนสูตรได้ว่า ที่สุดโต่งมีอยู่ ๒ อย่าง คือ กามสุขัลลิกานุโยคการหมกมุ่นมัวเมาอยู่ในกามสุข และอัตตกิลมณานุโยคการทรมานตนให้ลำบากไม่ใช่ทางแห่งการพ้นทุกข์ การที่จะให้พ้นทุกข์ก็คือ มัชฌิมาปฏิปทา ข้อปฏิบัติทางสายกลางอันได้แก่มรรคมีองค์ ๘ ดังกล่าวมา ลองสำรวจตนเองว่า ขณะนี้ท่านกำลังปฏิบัติหรือเดินอยู่ทางสายไหน ที่เป็นทางพ้นทุกข์อย่างแท้จริง เมื่อพิจารณาแล้วก็คงจะไม่พ้นทางสายกลางซึ่งเป็นเส้นทางที่ปลอดภัย และผู้ฉลาดได้ยึดถือเป็นข้อปฏิบัติ และได้ผลคือความสุขอันแท้จริงมาแล้ว ในวันอาสาฬหบูชานี้ จึงขอเรียนเชิญพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย หันมาประพฤติหรือเดินทางสายกลางตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสเทศนาในวันนี้ ทั้งนี้เพื่อจะให้เกิดความสุขอันแท้จริงแก่ทุกท่านตลอดไป

ได้สนทนามาพอสมควรแก่เวลาแล้ว จึงขอยุติเพียงเท่านี้

สวัสดี

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

ศิลาจารึก หลักที่ ๑

สุนทรภู่

เรื่อง ภาษาไทย : เอกลักษณ์ไทย

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันชาติ : ภาษา

ผู้เขียนบท มัทนา เกตุนุติ

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา (สวศ.)

วันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๔๖ เวลา ๑๘.๓๐ - ๑๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

- หมู สวัสดีครับอาจารย์ วันนี้อาจารย์มาแต่เช้าก่อนเวลาประชุมเกือบชั่วโมงเน่ครับ
- อาจารย์ พอดีลูกขอให้ไปส่งที่มหาวิทยาลัย แล้วรถก็ไม่ค่อยติดเลยมาถึงเร็วค่ะ
- หมู ถ้าอย่างนั้น อาจารย์ก็พอมีเวลาให้ผมชวนคุยนะคะ
- อาจารย์ ยินดีค่ะ เรื่องอะไรดีล่ะค่ะ
- หมู ก็เรื่องเอกลักษณ์ของไทยเรานะครับ วันก่อนนี้ผมคุยกับคุณวิแล้วก็คุณเม้า คุณวิเล่าว่า เพื่อนคนหนึ่งซึ่งเพิ่งกลับมาจากต่างประเทศ สนใจงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติซึ่งคุณวิททำอยู่ เพราะไม่ค่อยจะเข้าใจว่า เอกลักษณ์ของชาตินั้นคืออะไร เราก็เลยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันครับ
- อาจารย์ ก็ดีนะซิคะ เพราะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันไม่ว่าเรื่องอะไร ก็จะช่วยให้เห็นภาพกว้างขึ้น
- หมู ใช่ครับอาจารย์ เราพูดกันถึงว่าเอกลักษณ์ไทยนั้นก็คือลักษณะพิเศษที่โดดเด่นของไทยที่ชาติอื่นไม่มี ถึงมีก็ไม่เหมือน
- อาจารย์ ค่ะ เอกลักษณ์ลักษณะที่เป็นหนึ่ง ที่ชาติเรามีแต่ชาติอื่นไม่มี หรือมีก็ไม่เหมือนอะไรก็ตามที่ปรากฏให้เห็นหรือสัมผัสได้ว่าเป็นของเรา เป็นของไทย คนไทยเป็นเจ้าของร่วมกัน ทำให้คนไทยรู้สึกถึงคุณค่า เกิดความภูมิใจ เอกลักษณ์นั้นะคะมีทั้งเอกลักษณ์ทางวัตถุและเอกลักษณ์ทางจิตใจอีกนัยหนึ่งเอกลักษณ์มีทั้งรูปธรรมและนามธรรม
- หมู อาจารย์กรุณากล่าวถึงเอกลักษณ์เด่นๆ หน่อยสิครับ เรื่องอักษรไทยที่เห็นชัดเลยนะคะ
- อาจารย์ เอกลักษณ์นี้สำคัญมากนะคะ ดิฉันยังจำคำของศาสตราจารย์คุณหญิงพะอบ โปษะภฤษณะ ที่ท่านได้เคยกล่าวไว้ว่า “เอกลักษณ์ของไทยเป็นร้วทางใจของชาติ เราต้องสร้างร้วทางใจให้มั่นคง เพื่อชาติไทยเราคงอยู่ตลอดไป” จริงๆ นะคะ โดยเฉพาะในโลกยุคโลกาภิวัตน์
- หมู อาจารย์พูดถึงอาจารย์คุณหญิงพะอบ ตรงกับใจผมพอดีเลยครับ อาจารย์คงจะได้รับ

การถ่ายทอดจากอาจารย์คุณหญิงมากกว่าคนอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเอกลักษณ์ทางภาษาอาจารย์คุณหญิงพูดเสมอว่าเราควรจะต้องภาคภูมิใจที่เรามีภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ ซึ่งไม่กี่ประเทศในโลกที่มีภาษาเป็นของตนเอง แม้ประเทศไทยจะเป็นประเทศเล็กๆ แต่ก็โชคดีที่เรามีภาษาของตนเองมาแต่โบราณกาล และยังมีอักษรของเราเอง ในขณะที่อารยประเทศบางประเทศยังต้องใช้ภาษาของประเทศอื่น บางประเทศมีภาษาของตน แต่ต้องใช้อักษรของชาติอื่น

อาจารย์ ใช่ค่ะ ภาษาไทยมีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง แตกต่างจากภาษาอื่น ภาษาไทยเป็นของคนไทยทั้งชาติ ทุกคนต้องช่วยกันรักษา จริงอยู่ภาษานั้นมีชีวิต ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาแต่เราจะต้องช่วยกันดำรงลักษณะและเผยแพร่ภาษาไทยที่ดีงาม (เราโชคดีอย่างยิ่งที่ไทยมีเอกลักษณ์กันสูงสุดของชาติ มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของชาติ ที่มีพระราชจริยาวัตรแตกต่างจากประมุขของชาติอื่น ทรงเป็นศูนย์รวมดวงใจของคนไทยทั้งชาติ เพราะทรงห่วงใยบำบัดทุกข์บำรุงสุข พสกนิกรของพระองค์ ทั้งยังทรงเป็นผู้สร้างสรรค์ อย่างที่ทุกคนทราบดีแล้วว่า อักษรไทยของเราพระมหากษัตริย์ คือ พ่อขุนรามคำแหงก็ทรงประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมา ทำให้เราได้ใช้กันมาจนถึงทุกวันนี้)

หนู ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา ได้เล่าถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงห่วงใยภาษาไทยถึงกับเสด็จฯไปทรงร่วมการประชุมสัมมนาทางวิชาการของชุมนุมภาษาไทย เมื่อปี ๒๕๐๕ และได้รับสั่งแก่ที่ประชุมในวันนั้นว่า เสด็จฯ มาเอง โดยไม่ได้มีใครกราบบังคมทูลเชิญเสด็จ ในวันนั้นได้รับสั่งให้ทุกคนช่วยกันรักษาภาษาให้บริสุทธิ์ ทั้งการออกเสียงให้ถูกต้องชัดเจน ทั้งการใช้คำมาประกอบเป็นประโยค และทรงเห็นว่า โดยที่เราต้องติดต่อเกี่ยวข้องกับชาติอื่น และได้รับหลายสิ่งหลายอย่างมา การบัญญัติศัพท์ใหม่จึงเป็นสิ่งจำเป็น แต่ก็อันตราย ฉะนั้น ผู้ที่บัญญัติคำใหม่ต้องรู้จักคำและหลักภาษาอย่างลึกซึ้ง ทั้งภาษาไทยและภาษาของที่เรานำคำนั้นมาใช้

เม้า เม้านั่งฟังอยู่นานแล้ว ขอคุยด้วยคนนะคะ เรื่องภาษาไทยซึ่งเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่ง

ของไทยนั้นะคะ แม้วุฒิจำนวนมากเลยคะ และขอปวารณาตัวว่าจะเป็นคนหนึ่งที่ช่วยรักษาภาษาไทยให้บริสุทธิ์สนองพระราชดำริ พี่ของ मैंเล่าว่าเมื่อเสด็จพระราชดำเนินพระราชทานปริญญาบัตรที่จุฬาเมื่อปี ๒๕๐๒ ก็ได้รับสั่งเรื่องภาษาไทยว่า มีการใช้คำที่ฟุ่มเฟือย ไม่ตรงกับความจริงอยู่เนืองๆ ออกเสียงไม่ถูกต้องตามอักขรวิธี ถ้าปล่อยให้เป็นเช่นนี้ภาษาก็จะทรุดโทรม ภาษาไทยเป็นมรดกอันล้ำค่าที่คนไทยได้รับตกทอดมาจนถึงขณะนี้เป็นสิ่งประเสริฐ ทรงฝากให้ช่วยกันรักษาและส่งเสริมการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องและเหมาะสม

อาจารย์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้รับสั่งด้วยความห่วงใยภาษาไทยในวาระต่างๆ หลายครั้ง เจ้านายของเราต่างทรงสนพระทัยในภาษาประจำชาติของเราตลอดมาเช่น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาท แก่พระราชโอรส ซึ่งจะเสด็จไปทรงศึกษาในต่างประเทศว่า การศึกษาภาษาต่างประเทศช่วยให้มีความรู้กว้างขวางขึ้น แต่การศึกษาราชการไทยนั้นเป็นสื่อให้ความรู้ปรากฏแก่ผู้อื่น ทั้งยังทรงตั้งสมาคมภาษาไทยขึ้นเมื่อ ร.ศ.๑๒๖ (พ.ศ.๒๔๕๑) ทรงเป็นนายกสมาคมเอง และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวขณะดำรงพระยศเป็น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเป็นอุปนายก ทรงชักชวนให้เข้าเป็นสมาชิกโดยไม่เสียเงิน แต่ผู้เป็นสมาชิกต้องตั้งใจที่จะไม่ใช้ภาษาที่ผิดโดยเด็ดขาด และแนะนำบอกเล่าแก่บริวารให้รู้คำพูดที่ผิด (และลงโทษผู้ที่อยู่ในอำนาจ) พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเตือนถึงความสำคัญของภาษาไว้ในพระราชนิพนธ์เรื่องความเป็นชาติโดยแท้จริงว่า ภาษาเป็นศูนย์ที่ยึดคนทั้งชาติไว้ด้วยกัน ไม่มีสิ่งใดที่จะทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกันเท่ากับพูดภาษาเดียวกัน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ก็ได้ทรงชี้ว่าภาษาไทยเป็นภาษาที่งดงาม ไพเราะ ทั้งมีระดับเสียงสูงเสียงต่ำ จนได้ชื่อว่าเป็นภาษาดนตรี มีระบบของคำหรือระดับของคำที่ใช้เหมาะสมกับบุคคล กาลเทศะ นี่เป็นเอกลักษณ์ทางภาษาของไทย

मैं จริงๆ คะ ใครๆ บอกว่าฟังคนพูดภาษาไทยแล้วเหมือนเสียงดนตรี ทั้งยังมีจังหวะ

จะโคนอีกด้วย การที่ภาษาไทยมีเสียงหลายระดับทำให้สามารถเลียนเสียงต่างๆ ได้ใกล้เคียงที่สุด ทำให้คนไทยสามารถพูดภาษาอื่นได้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษามากกว่าคนชาติอื่น และการที่ภาษาไทยมีระบบของคำหรือศักดิ์ของคำ ก็ไม่ได้เป็นการแบ่งชั้นวรรณะนะคะ แม้คิดว่าเป็นการแสดงถึงวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม เพราะสังคมไทยเคารพผู้มีอาวุโส จึงมีการใช้คำที่เหมาะสมกับบุคคล เป็นการแสดงมารยาท คนในสังคมนั้นแตกต่างกันด้านวัยวุฒิ คุณวุฒิ ทั้งลำดับญาติอีกด้วย

อาจารย์ ใช่คะ การที่เราใช้คำเหมาะสมกับบุคคล ทำให้ทราบชัดว่า ผู้พูดผู้ฟังเป็นหญิงหรือชาย เด็กหรือผู้ใหญ่

หนู แล้วราชาศัพท์ล่ะครับ

อาจารย์ การที่ประเทศไทยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมากกว่า ๗๐๐ ปี และมีพระมหากษัตริย์คุณเป็นล้นพ้นซึ่งคนไทยเคารพและเทอดทูน จึงใช้ถ้อยคำกับพระองค์ต่างไปจากบุคคลสามัญ ราชาศัพท์เป็นภาษาที่งดงาม แสดงถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี ความผูกพันทางจิตใจ การใช้คำราชาศัพท์ได้ถูกต้องเป็นศักดิ์ศรีของผู้ใช้ และถือว่าเป็นผู้รักษาวัฒนธรรมทางภาษาซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

หนู อาจารย์ครับ จากที่เราคุยกันในวันนี้ทำให้ผมเข้าใจเอกลักษณ์ของไทยดียิ่งขึ้น เอกลักษณ์ของไทยในด้านต่างๆ มีความเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกัน เป็นเครื่องแสดงว่าไทยเรามีวัฒนธรรมสูงส่งมาแต่โบราณ โดยเฉพาะเรื่องภาษานี้ คนไทยจะต้องถือว่าภาษาไทยสำคัญกว่าภาษาอื่น เพราะเป็นภาษาของชาติ เป็นภาษาที่เราต้องใช้ชั่วชีวิต

เม้า อาจารย์คะที่ว่าภาษาไทยมีลักษณะเฉพาะนั้น อาจารย์กรุณายกตัวอย่างหน่อยสิคะ เม้าจะได้เห็นภาพกว้างขึ้น

อาจารย์ ดิฉันคิดว่าทุกคนคงจะทราบดีอยู่แล้ว เพียงแต่ไม่ได้หยิบยกแยกแยะเท่านั้นเอง หลายเรื่องที่เราคุยกันมาแล้วก็เป็นลักษณะเฉพาะของภาษาไทย ทั้งเรื่องที่ว่าภาษาไทยเป็นภาษาดนตรี การที่มีการใช้ภาษาเหมาะสมกับบุคคล เหมาะกับกาลเทศะก็ใช่ค่ะ ดิฉันจะพูดให้ฟังได้ แต่ดิฉันคนเดียวอาจจะคิดไม่ครอบคลุมหมดได้ แม้กับหนูนี่ก็อะไร ออกก็ช่วยเสริมด้วยนะคะ

เม้า ได้ค่ะ

หมู ได้รับ

อาจารย์ ขอเริ่มต้นด้วยอักษรไทยก่อน ในปัจจุบันนอกจากพยัญชนะ ๔๔ ตัวแล้วเรายังมีสระอีก ๓๒ เสียง และมีวรรณยุกต์ ๕ เสียง นอกจากนั้น เม้ากับหมูคงไม่ลืมนะคะว่าเรามีเลขไทยเป็นอักษรแทนจำนวนอีกด้วย หลายชาติมีภาษาของตน แต่ตัวเลขก็ยังต้องใช้ตัวเลขอารบิกเลยคะ แต่เรามีเลขไทยในภาษาไทย ท่านพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษของเรา เป็นตัวอย่างที่ดีของผู้ใช้ภาษาไทย อักษรไทยและเลขไทย ท่านยังได้เชิญชวนให้คนไทยทุกคนพูด อ่าน เขียนภาษาไทยให้ถูกต้องชัดเจน เพื่อธำรงความไพเราะและเอกลักษณ์ของภาษาไทยให้ยั่งยืน

ลักษณะพิเศษอีกประการหนึ่ง ก็คือ ภาษาไทยแท้เป็นภาษาที่มีพยางค์เดียว ออกเสียงสั้น ชัดเจน มีความหมายที่ผู้ฟังเข้าใจทันที เป็นต้นว่าคำที่เรียกเครือญาติ เช่น ปู่ย่า ตายาย

เม้า จริงๆ นะคะอาจารย์ คำไทยนี้ฟังแล้วเข้าใจทันทีว่า ใครเป็นใครมีความสัมพันธ์อย่างไร อย่างที่อาจารย์ยกตัวอย่าง ถ้าเป็นภาษาอื่น เช่น ภาษาอังกฤษใช้ grandfather grandmother เราก็ไม่อาจบอกได้ว่าใครเป็นพ่อแม่ของใคร

อาจารย์ ไม่ว่าจะเป็นคำกริยา คำเรียกชื่อสัตว์สิ่งของล้วนแต่เป็นคำพยางค์เดียว แต่คำเดียวมีความหมายหลายอย่างก็มี หน้าที่ของคำต่างกัน ความหมายก็ต่างกัน

หมู ผมขอยกตัวอย่างนะคะ อาจารย์จะได้ทราบว่าผมเข้าใจถูกหรือไม่ เช่น ปลาหมอตาย เพราะปาก แต่ฉันไม่กลัว เพราะฉันพูดเพราะเสมอ คำสรรพนามที่ตามหลัง เพราะคำแรกเป็นเหตุ ส่วนเพราะคำที่สองนั้นแสดงเหตุผล หมายถึงพูดน่าฟังอย่างนี้ใช่ไหมครับ

อาจารย์ หมูเข้าใจยกตัวอย่าง นอกจากนั้นนะคะ ภาษาไทยยังมีความประณีต มีคำที่มีความหมายหลักเหมือนกัน แต่มีความหมายเฉพาะต่างกัน ถ้าเลือกใช้คำผิด ความหมายก็เปลี่ยนไป นี่ก็ออกใหม่คะ เอ้า! ดิฉันเริ่มให้ก่อนนะคะ คำที่มีความหมายว่า ทำให้

ขาดจากกัน มีหลายคำ เช่น ตัด หั่น แล่ เชือด เนื้อน สับ ซอย เป็นต้น

เม้า

ภาษาไทยนี้จะยืดจริง ถ้าไม่หยาบขี้จนมาพูดก็ไม่ทันคิดนะคะ เม้าขอลองยกตัวอย่างบ้าง เกี่ยวกับอาหารต่อจากตัวอย่างของอาจารย์นะคะ เช่น การทำอาหารให้สุก เราก็แยกแยะเป็น ปิ้ง ย่าง ต้ม ตุ่น นึ่ง ผัด ทอด คั่ว ผิง อบ ล้วนแต่ทำอาหารให้สุกด้วยกันทั้งนั้น แต่บอกชัดเจนทำให้ทราบถึงวิธีทำเลยนะคะ

อาจารย์

แหม! เก่งๆ กันทั้งนั้นเลย ตามที่ดิฉันกล่าวแล้วว่าคำไทยเป็นคำโดด หรือมีพยางค์เดียว แต่เราก็มีการสร้างคำใหม่อยู่หลายวิธี เช่น เามาเรียงต่อกัน เช่น พระเจ้าแผ่นดิน ผ้าเช็ดหน้า รถไฟ ยาแก้ไอ นอกจากนั้นนะคะ การสร้างคำด้วยการกลับคำหรือเปลี่ยนตำแหน่งคำ นับเป็นความชาญฉลาดอีกอย่างหนึ่งของคนไทยนะคะ

หนู

ผมขอยกตัวอย่างได้ไหมครับ เพื่อจะได้รู้ว่าผมเข้าใจและเห็นภาพชัดเจนหรือไม่ อย่างของใกล้ตัวเราก็มี พัดลม-ลมพัด หายใจ-ใจหาย ขาดมือ-มือขาด ใจดี-ดีใจ อย่างนี้ถูกต้องไหมครับ

อาจารย์

หนูเข้าใจและยกตัวอย่างได้ดีทีเดียว นอกจากคำไทยแท้แล้ว เรารับภาษาอื่นมาใช้ แต่ก็มาปรับให้เข้ากับเสียงในภาษาไทย แต่ให้คงเค้าเดิม ภาษาบาลีสันสกฤตและเขมร เป็นภาษาที่เรารับมามากที่สุด ต่อมาเมื่อมีความสัมพันธ์กับชาติอื่นๆ เช่น ภาษาจีน อังกฤษ ฝรั่งเศส ชาว เปอร์เซีย ย่อมได้รับอารยธรรมมา ก็รับภาษาของเขามาใช้บ้าง แต่คนไทยมีศิลปะในการผสมผสาน ปรับปรุงให้เหมาะกับคนไทย ซึ่งไม่เฉพาะเรื่องภาษานะคะ แม้แต่อาหารที่เรารับเข้ามา ก็ปรับปรุงตรงกับรสนิยมของคนไทย จนอร่อยกว่าของเดิมเสียอีกจริงไหมคะ

เม้า

ทีนี้เม้าขอแสดงความเข้าใจเกี่ยวกับการรับภาษาอื่นมาใช้ อาจารย์คะแต่เราใช้ทับศัพท์ก็มีนะคะ เช่น ก๋วยเตี๋ยว ฟุตบอล เช็ค ไอศกรีม ชอคโกแลต อะลูมิเนียม ถูกไหมคะ

อาจารย์

ถูกแล้วค่ะ ดิฉันถึงได้บอกแล้วว่าใครนึกอะไรออกก็ช่วยกัน เม้าจะยกตัวอย่างคำที่เรานำภาษาอื่นมาใช้แล้วปรับให้เหมาะกับคนไทยใช้ไหมคะ เชิญเลยคะ

เม้า

เอ! ภาษาชาวที่อาจารย์ว่านะมีอะไรคะ

อาจารย์

เม้าอาจจะลืมคิดไป ของชอบที่เดียวล่ะ ทุเรียนไงคะมาจากภาษาชาว Durian

กระดาษมาจาก Kertas กริชมาจาก เก-ริส

แม่ มังคุดก็ใช่ ใช่ไหมคะ นึกออกแล้ว เราใช้จนลืมนี่มาจากภาษาอื่น แล้วคำว่าปิ่นโต ก็มาจากภาษาญี่ปุ่น "บวนโตะ" อย่าง "ชา" นี่ก็ภาษาจีน "ฉา" นะคะ

หนู แล้วคำที่บัญญัติขึ้นมาใหม่โดยไม่ใช้ภาษาเดิมเลยก็มีมากนะครับ เป็นทำนองคำแปล แล้วก็เลยใช้อย่างที่ผมยกตัวอย่างพดลมาจาก cloctric fan ข้าวกรองก็มาจาก intelligence

อาจารย์ บางทีเราก็ใช้ภาษาบาลีสันสกฤตมาช่วย เช่น television ใช้คำว่า โทรทัศน์ bicycle ใช้คำว่า จักรยาน behavior ใช้คำว่า พฤติกรรม ศัพท์ที่บัญญัติขึ้นมาใหม่นี้สำคัญอยู่ที่ว่า คนทั่วไปเข้าใจและยอมรับ การบัญญัติคำใหม่จึงเป็นอันตรายดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับภาษาไทย แต่บางคำก็บัญญัติขึ้นมาใช้เฉพาะหมู่คณะ เช่น ศัพท์ทางวิชาการต่างๆ ศัพท์ทหาร ศัพท์แพทย์ ศัพท์ทางวิชาการ ศึกษา บรรณารักษศาสตร์ เป็นต้น บางครั้งต้องทับศัพท์เพราะหาคำอื่นที่ตีเท่าไม่ได้

แม่ คุยเรื่องภาษาไทยวันนี้สนุกจังเลย เมื่อก่อนนี้พูดถึงภาษาไทยก็รู้สึกว่เบื่อหน่าย แต่เมื่อเรามาแยกแยะอย่างนี้ทำให้เรารื่นเริง และรู้จักภาษาไทยดียิ่งขึ้น แม่รู้สึกรักภาษาไทยมากยิ่งขึ้นอีกคะ และถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องช่วยกันรักษาสมบัติอันล้ำค่านี้ไว้ แต่แม่คนเดียวหรือพวกเรากลุ่มเดียว ก็ทำงานใหญ่เช่นนี้ไม่ได้ คนไทยทุกคนต้องช่วยกันรักษาสมบัตินี้ให้ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารฝ่ายบ้านเมือง ผู้บริหาร การศึกษา ครู อาจารย์ทุกคนไม่เฉพาะแต่ผู้สอนภาษาไทยเท่านั้น ฝ่ายสื่อมวลชนก็ สำคัญมากเพราะจะเป็นตัวอย่างที่ดีหรือไม่ดีของผู้อ่านผู้ฟังโดยเฉพาะเยาวชน

หนู ผมอีกคนหนึ่งรับที่จะช่วยงานนี้ เมื่อครั้งที่อยู่ใกล้ๆ กับอาจารย์คุณหญิงพะอบ ท่านคอยแก้ไขให้อยู่เนืองๆ ผมก็พยายามพูดให้ถูกอักขรวิธี อักษร "ร" "ล" อักษร ควบกล้ำ ผมต้องระวังมาก

อาจารย์ ถ้าคนไทยทุกคนถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องรักษาภาษาไทยอันเป็นสมบัติอันมีค่าของเราให้ ยั่งยืน เป็นศรีสง่าแก่ประเทศชาติ ผลที่ตามมาก็คือความมั่นคงของชาติ ดังที่ พลเอกเปรม ปรธานองคมนตรีและรัฐบาลของเราได้เคยทิ้งท้ายไว้ในปาฐกถา

พิเศษในหัวข้อ "ภาษาไทยของเรา" ว่า "การรักษาภาษาไทยคือการรักษาชาติ"
วันนี้เราคุยกันได้แค่นี้ก่อนนะคะ ได้เวลาเข้าประชุมแล้ว

หนู

ขอบคุณครับอาจารย์

แม่

ขอบคุณค่ะอาจารย์

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

เรื่อง ดนตรีในพระราชหฤทัย

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันชาติ : ดนตรี สถาบันพระมหากษัตริย์

ผู้เขียนบท ปัญญา นิตยสุวรรณ

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.)

วันอาทิตย์ที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๖ เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

- แมว หมูเตรียมธงชาติและธงอักษรพระนามาภิไธยย่อของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ สำหรับประดับในวันเฉลิมพระชนมพรรษาหรือยัง
- หมู เตรียมแล้วครับ พงษ์นี้หมูจะประดับธงทั้งสองผืนตั้งแต่เช้าเลยครับ
- พ่อ ดีมาก ปีนี้เราประดับธงชาติและธงอักษรพระนามาภิไธยย่อของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในวันเฉลิมพระชนมพรรษา แต่ปีหน้าตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๙ ไปจนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ปีเดียวกัน ทางราชการจะให้สถานที่ราชการและบ้านเรือนของประชาชนชาวไทย ประดับธงชาติและธงพระนามาภิไธยย่อตลอดทั้งปี
- แมว อ้อ...แมวทราบแล้วละค่ะ ว่าปีหน้าเป็นปีที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ เจริญพระชนมพรรษา ๖ รอบ ทางราชการจัดงานเฉลิมฉลองตลอดปี
- พ่อ ในการนี้ จะมีการพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับสมเด็จพระนางเจ้าฯ หลายเล่ม เพราะหลายหน่วยงานจะร่วมจัดพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าฯ อย่างเช่น สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ก็จัดตั้งคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจจัดทำหนังสือเรื่องนี้
- หมู พระราชประวัติและพระราชกรณียกิจที่สำคัญ ๆ ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ หมูพอจะทราบ เอ...มีอะไรอีกบ้างนะที่หมูยังไม่ทราบ
- พ่อ พ่อไม่แน่ใจว่าหมูเคยรู้หรือเปล่าว่าสมเด็จพระนางเจ้าฯ สนพระทัยดนตรี ทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล พระองค์ทรงมีดนตรีในพระราชหฤทัย
- หมู หมูพอจะทราบครับพ่อว่า สมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงเปียโนได้
- พ่อ นั่นก็เป็นพระปรีชาสามารถทางด้านดนตรีสากลของพระองค์ก่อนที่พระองค์จะทรงดำรงพระฐานันดรศักดิ์เป็นสมเด็จพระบรมราชินีฯ ได้ทรงหัดเปียโนและทรงเปียโนได้ชำนาญ แต่เมื่อทรงอภิเษกสมรสแล้ว มีพระราชภารกิจมากมาย ทำให้พระองค์

ไม่ทรงมีเวลาวางพอที่จะทรงเปียโนได้อย่างสม่ำเสมอ

แมว พ่อคะ นอกจากดนตรีสากล ที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงเปียโนได้แล้ว ด้านดนตรีไทย แมวก็น่าจะทราบว่าสมเด็จพระนางเจ้าฯ โปรดสดับเพลงไทยมาก

พ่อ ถูกแล้วจ๊ะ เพลงไทยที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ โปรดเป็นพิเศษคือ เพลงลาวดวงเดือน

หมู เพลงลาวดวงเดือน มีทำนองไพเราะมาก หมูเคยฟังซะพ่อ ที่บนโต๊ะของพ่อก็มี แถบเสียงเพลงลาวดวงเดือนวางอยู่

พ่อ ถ้าหมูอยากฟัง เดี่ยวพ่อก็จะเปิดให้ฟัง แล้วหมูจะเห็นด้วยกับการที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ โปรดเพลงลาวดวงเดือนเพราะเนื้อร้องและทำนองเพลงไพเราะจริง ๆ

หมู ถ้าได้ฟังเนื้อร้องทำนองเพลงแล้ว ได้ทราบประวัติของเพลงลาวดวงเดือนด้วยก็จะดี นะครับ

แมว ถ้าหมูอยากรู้ประวัติเพลงลาวดวงเดือนที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ โปรดละก็ พี่จะเล่า ให้ฟังเอาไหมล่ะ

หมู คีครับ เชิญพี่แมวเล่าเลยละ

ดนตรี

แมว เพลงลาวดวงเดือนเป็นพระนิพนธ์ของพระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงศ์ กรมหมื่นพิชัย มหิทธิโรดม พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เหตุที่ทรง พระนิพนธ์เพลงนี้มีเรื่องเล่ากันว่า กรมหมื่นพิชัยมหิทธิโรดมสนพระทัยในเรื่องเพลง ไทยเดิม และทรงเป็นนักแต่งเพลงด้วย ครั้งหนึ่งเสด็จไปตรวจราชการทางภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้เกวียนเป็นพาหนะระหว่างประทับแรม ตามทางก็ทรง แต่งเพลงที่มีทำนองเป็นสำเนียงลาวขึ้นเพลงหนึ่ง มีลีลาแบบเพลงลาวดำเนินทราย ทรงตั้งพระทัยให้เป็นเพลงคู่กัน จึงประทานชื่อเพลงที่ทรงแต่งว่า เพลงลาวดำเนิน เกวียน

หมู แล้วทำไมเพลงนี้จึงเปลี่ยนชื่อมาเป็นเพลงลาวดวงเดือนล่ะคะ

แมว หมูสนใจชื่อเพลงลาวดวงเดือนเหลือเกิน ถ้าฉันฟังนะ กรมหมื่นพิชัยมหิทธิโรดม

ทรงแต่งทำนองเพลงลาวคำเนินเกวียนแล้ว ก็ทรงพระนิพนธ์พร้อมด้วย เมื่อเสด็จกลับถึงกรุงเทพฯ ก็โปรดให้นำเพลงลาวคำเนินเกวียนออกบรรเลงและขับร้องปรากฏว่าเพลงนี้ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายแต่เนื่องจากเนื้อร้องมีคำว่าดวงเดือนอยู่หลายแห่ง คนที่ได้ฟังจึงเรียกว่าลาวดวงเดือน

หมู เพลงลาวดวงเดือนที่เรียกแทนเพลงลาวคำเนินเกวียนนะ เรียกกันในสมัยไหนครับ

แมว ก็ในสมัยที่กรมหมื่นพิชัยมหินทโรดม ยังทรงมีพระชนม์ชีพอยู่

หมู แล้วไม่ทรงห้ามไม่ให้คนเรียกชื่อเพลงผิดไปจากชื่อที่ทรงพระนิพนธ์หรือครับ

แมว ในตำนานเพลงลาวดวงเดือนก็ไม่เห็นกล่าวว่าการหมื่นพิชัยมหินทโรดมไม่ทรงพอพระทัยชื่อเพลงที่ผิดไปแต่อย่างใด คนก็เลยเรียกชื่อเพลงลาวคำเนินเกวียนของพระองค์ว่า ลาวดวงเดือนมาจนทุกวันนี้

หมู ขอบคุณพี่แมวที่ช่วยอธิบายให้หนูเข้าใจ จะได้ทราบไว้ว่าเพลงลาวดวงเดือนมีชื่อเดิมว่าเพลงลาวคำเนินเกวียน

พ่อ พ่อมีเรื่องที่จะเล่าเพิ่มเติมเกี่ยวกับเพลงลาวคำเนินเกวียน เพื่อให้หนูกับแมวได้รู้ไว้

แมว พ่อเล่าเลยละ

พ่อ ตามประวัติเพลงลาวคำเนินเกวียนที่เป็นที่รู้จักกันทั่ว ๆ ไป ก็จะเล่าว่าการหมื่นพิชัยมหินทโรดม ทรงแต่งเพลงนี้ในระหว่างที่เสด็จไปทรงตรวจราชการทางภาคอีสาน แต่มีท่านผู้รู้บางคนเล่าว่าพระองค์ทรงแต่งเพลงนี้รำลึกถึงสตรีที่พระองค์รัก

หมู น่าสนใจนะฮะ พ่อเล่าต่อเลยครับ

พ่อ เรื่องเล่าก็มีว่า เมื่อกรมหมื่นพิชัยมหินทโรดม ในขณะที่ดำรงพระยศเป็นพระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงศ์ทรงสำเร็จการศึกษาจากประเทศอังกฤษได้เสด็จไปเที่ยวเชียงใหม่ ได้พบกับเจ้าหญิงชมชื่น พระธิดาของเจ้าราชสวามีพันธวงศ์และเจ้าหญิงคำย่น ก็ทรงพอพระทัย ทรงขอให้ข้าหลวงใหญ่มณฑลพายัพเป็นเจ้าแม่ไปสู่ขอเจ้าหญิงชมชื่น แต่ได้รับการทัดทานจากเจ้าสวามีพันธวงศ์โดยขอให้เจ้าหญิงชมชื่นมีอายุครบ ๑๘ ปีเสียก่อน เนื่องจากในเวลานั้นเจ้าหญิงชมชื่นมีอายุเพียง ๑๖ ปี

แมว ถ้างั้นความรักของกรมหมื่นพิชัยมหินทโรดม ก็พบกับอุปสรรคนะซิคะ

พ่อ ไช้ชี แล้วอีกข้อหนึ่งที่เจ้าสัมพันธวงศ์อ้าง ก็คือตามขนบประเพณีนั้น ถ้าพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์ใดจะเสกสมรส จะต้องได้รับพระบรมราชานุญาตเสียก่อนผู้หญิงจึงจะได้เป็นสะใภ้หลวง หากถวายเจ้าหญิงหมั้นไว้ในตอนนั้น เจ้าหญิงหมั้นก็จะได้เป็นสะใภ้หลวง

หมุ แหม...ข้อแม่ของเจ้าสัมพันธวงศ์มากเหลือเกินนะครับ

พ่อ นั่นนะซี พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงศ์จึงทรงผิดหวัง ต้องเสด็จกลับกรุงเทพฯ เมื่อไปถึงกรุงเทพฯ ก็ทรงได้รับการทักทวนอีกในเรื่องที่จะทรงสู่ขอเจ้าหญิงทางเมืองเหนือมาเป็นพระชายา ทำให้พระองค์เสียพระทัยหนักขึ้น เล่ากันว่าทรงระบายออกมาในบทร้องเพลงลาวคำเนินเกวียน ที่ต่อมาเปลี่ยนเป็นลาวดวงเดือน

แม่ว นี่ก็เป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับเพลงลาวคำเนินเกวียนอีกแบบหนึ่งนะคะพ่อ แต่แม่วว่า ถ้าพิจารณาตามเหตุผลแล้ว ผู้ที่เล่าว่าทรงพระนิพนธ์เมื่อครั้งเสด็จไปทรงตรวจราชการทางภาคอีสาน โดยใช้พาหนะเกวียน น่าจะเข้าเค้านะคะ เพราะทรงตั้งชื่อเพลงว่าลาวคำเนินเกวียน

พ่อ ก็จริงอย่างที่แม่วว่า เพราะฉะนั้นเวลาเล่าถึงประวัติเพลงลาวดวงเดือน จึงนิยมเล่ากันตามแบบที่แม่วเล่าให้หมุฟังนั่นแหละ เพลงลาวดวงเดือนเป็นเพลงโปรดของสมเด็จพระนางเจ้าฯ กรมศรีลาภกร จึงคิดจะนำเพลงนี้ไปบรรจูลีลาทำร่ำเพื่อนำไปแสดงถวายทอดพระเนตร

หมุ แล้วสำเร็จไหมครับ

พ่อ สำเร็จซีในปี ๒๕๐๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถพระราชทานเลี้ยงรับรองพระราชอาคันตุกะที่ห้องกาแฟพระที่นั่งบรมพิมาน ในพระบรมมหาราชวัง กรมศรีลาภกรได้จัดการแสดงชุดฟ้อนดวงเดือนแสดงถวายทอดพระเนตร ก็เป็นที่พอพระราชหฤทัย

แม่ว ฟ้อนดวงเดือนเลยเป็นชุดนาฏศิลป์ไทยอีกชุดหนึ่งที่กำเนิดขึ้น เพราะสมเด็จพระนางเจ้าฯ โปรดเพลงลาวดวงเดือน กรมศรีลาภกร จึงประดิษฐ์ลีลาทำร่ำขึ้น ใครเป็นผู้ประดิษฐ์ทำร่ำล่ะคะพ่อ

พ่อ ท่านผู้หญิงแก้ว สนิทวงศ์เสนี ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยของกรมศิลปากรและศิลปินแห่งชาติ เป็นผู้ประดิษฐ์ทำรำจะ แต่ฟ้อนดวงเดือนในสมัยต่อมา ครูบาอาจารย์ของแต่ละสำนักนาฏศิลป์ก็คิดประดิษฐ์ทำรำตามความคิดของผู้ประดิษฐ์แต่ละคน

หนู ในสมัยที่กรมศิลปากร นำฟ้อนดวงเดือนไปแสดงถวายที่ห้องกาแฟ พระที่นั่งบรมพิมาน ผู้แสดงแต่งกายอย่างไรครับ

พ่อ ก็แต่งแบบนายแก้ว นายขวัญ และนางริน นางโรย ในละครพันทางเรื่องพระลอ นั่นแหละ ปัจจุบันนี้เท่าที่พ่อเคยเห็นเล่นกันอยู่ก็แต่งแบบนั้น หรือบางครั้งก็แต่งแบบผู้แสดงชุดฟ้อนแพน การที่กรมศิลปากรประดิษฐ์ทำรำชุดฟ้อนดวงเดือนที่ใช้เพลงร้องคือ เพลงลาวดวงเดือนขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๐๖ ก็ต้องนับว่าสมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงมีส่วนให้กำเนิดการแสดงชุดฟ้อนดวงเดือน และฟ้อนดวงเดือนก็เป็นนาฏศิลป์ไทยอีกชุดหนึ่งที่มีความนิยมในสมัยต่อมา

หนู ได้ฟังประวัติเพลงลาวดวงเดือน และทราบที่มาของฟ้อนดวงเดือนแล้ว หนูอยากฟังเพลงลาวดวงเดือนครับพ่อ

พ่อ ก็เปิดแถบเสียงเพลงลาวดวงเดือนซี นั่นไงล่ะแถบเสียงก็วางอยู่บนโต๊ะนี้ เครื่องเล่นก็พร้อม หนูจัดการเปิดเลยซี

หนู ตกลงครับพ่อ เอาละนะฮะ หนูจะเปิดเพลงลาวดวงเดือนละนะ

เพลงลาวดวงเดือนประมาณ ๔ นาที

พ่อ เรื่องที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ โปรดเพลงไทยนี้ จะเห็นได้จากการที่ทรงสนับสนุนให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงฝึกหัดดนตรีไทยจนทรงสามารถบรรเลงดนตรีไทยได้หลายเครื่องดนตรี แม้แต่ระนาดเอกที่บรรเลงได้ยากก็ยังทรงบรรเลงได้

แมว นอกจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ จะทรงบรรเลงดนตรีไทยได้แล้วพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ก็ยังทรงบรรเลงดนตรีไทยได้อีกนะกะพ่อ

หนู สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์อัครราชกุมารี ก็ทรงสามารถบรรเลง

เครื่องดนตรีจีน ที่เรียกว่า กู่เจิง ร่วมกับนักดนตรีจีน จนได้รับคำชมเชยจากชาวจีนทั่วไป

พ่อ นายทหารคนหนึ่งที่เคยตามเสด็จสมเด็จพระนางเจ้าฯ แปรพระราชฐานไปประทับที่ภูมิภาคต่างเล่าให้พ่อฟังว่าเวลานี้นักดนตรีพื้นเมือง นำดนตรีพื้นเมืองมาบรรเลงถวายสมเด็จพระนางเจ้าฯ ก็โปรดสลับเพลงพื้นเมืองด้วยความพอพระทัยเป็นอย่างยิ่ง

หนู นับว่าสมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงมีดนตรีในพระราชหฤทัยอย่างที่พ่อว่าจริง ๆ นะครับ

ดนตรี

พ่อ เกี่ยวกับเรื่องดนตรีที่มีการแสดงประกอบ ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าฯ โปรดให้นำไปแสดงที่สาธารณรัฐประชาชนจีน มีอยู่ชุดหนึ่งที่พ่อคิดว่า พวกเราชาวไทยก็ควรจะรู้กันเป็นอย่างดีแล้ว

แมว อ้อ...ชุดการแสดงชกนาศิกค้ำบรพฟ์ไช้ไหมคะพ่อ

พ่อ ความจริงชุดการแสดงที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงนำไปเผยแพร่ที่ประเทศจีนไม่ได้ใช้ชื่อนั้น แต่ก็เป็นการแสดงจากที่มาของชกนาศิกค้ำบรพฟ์

หนู เรื่องเป็นยังไงครับพ่อ หนูไม่ทราบเรื่องนี้เลย

พ่อ ถ้าหนูไม่ได้ดูข่าวเรื่องสมเด็จพระนางเจ้าฯ เสด็จไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๓ ก็คงจะ 모르เรื่องนี้หรอก

หนู เอ...หนู ตกข่าวสำคัญไปได้อย่างไรนะ ถ้าจ้ะพ่อเล่าให้ฟังก็แล้วกันครับ

พ่อ เรื่องของเรื่องก็คือว่า เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๓ สมเด็จพระนางเจ้าฯ เสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน ในการเสด็จฯ ครั้งนั้นได้ทรงนำการแสดงชุดหนึ่งที่โปรดให้นำไปแสดงคือ การเชิดตัวพญานาคเลียนแบบการเล่นชกนาศิกค้ำบรพฟ์ของโบราณ

หนู การเชิดตัวพญานาค ทำยังไงครับพ่อ

พ่อ เท่าที่พ่อดูจากข่าวการเสด็จพระราชดำเนินของสมเด็จพระนางเจ้าฯ ตอนที่มีการแสดงจะมีผู้แสดงแต่งกายเป็นทวดาและอสูรเชิดตัวพญานาคออกมาในความมืดสลัว ๆ

ดนตรีบรรเลงเพลงประกอบ พ่อเคยถามนักดนตรีว่าเพลงอะไร เขาตอบว่าเพลง
กะระนะ

หมู ชื่อแปลกคีนะฮะ

พ่อ เพลงนี้ใช้บรรเลง ในตอนแสดงชุดกวนน้ำอมฤต หรือที่เรียกว่าชัคนาคคิกคำบรรพ์
ถ้าเป็นการแสดงชุดนารายณ์สิบปางก็เป็นปางกุมารวตาร พระนารายณ์อวตาร
เป็นเตารองภูเขามันทรที่ใช้กวนน้ำอมฤต โดยมีพญานาคพันรอบภูเขามันทร แล้วให้
ผู้แสดงแต่งกายเป็นยักษ์และเทวดา ชักตัวพญานาคให้ภูเขามันทรหมุนอยู่ในน้ำ

หมู แหม...หมอยากดูการแสดงชุดนี้จริง ๆ

พ่อ ในสมัยโบราณครั้งกรุงศรีอยุธยาเล่ากันว่าการเล่นชัคนาคคิกคำบรรพ์ แสดงใน
พระราชพิธีอินทราภิเษก นับจากสมัยอยุธยาแล้วก็ไม่มีการแสดงชุดนี้อีก

แมว การที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ โปรดให้นำการแสดงแบบชัคนาคคิกคำบรรพ์ไปแสดงที่
เมืองจีน นับเป็นครั้งแรกในสมัยรัตนโกสินทร์หรือเปล่าคะ

พ่อ การแสดงแบบนี้เป็นครั้งแรกจริง ๆ เพราะเท่าที่พ่อเห็นในข่าวทางโทรทัศน์ ยังรู้สึก
นิยมยินดีที่เกิดมีการแสดงชุดนี้ขึ้น

แมว เมื่อสมเด็จพระนางเจ้าฯ เสด็จกลับเมืองไทยแล้ว ได้ทรงนำการแสดงชุดนี้มาแสดง
อีกไหมคะ

พ่อ ยังไม่เคยเห็นเลยจ๊ะ ความจริงน่าจะจัดแสดงอีกครั้งให้คนไทยได้ดูกัน ถ้าใช้บริเวณ
สนามกว้าง ๆ แสดงและทำตัวพญานาคยาว ๆ ก็คงจะเชิดได้ดี เพราะผู้เชิดสามารถ
เชิดให้ตัวพญานาคคดเคี้ยวเลี้ยวอ้อมไปมาได้ดีกว่าแสดงในที่แคบๆ

แมว พ่อคะ แมวคิดว่าการที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ โปรดให้นำการแสดงชุดเชิดพญานาค
ตามแบบการแสดงชัคนาคคิกคำบรรพ์ไปแสดงที่เมืองจีน คงจะเป็นการแสดงให้เห็น
ว่าจีนเชิดมังกร และไทยเราก็มีการเชิดมังกรตามแบบอย่างจนแพร่หลายในเมืองไทย
พระองค์ก็เลยโปรดให้แสดงการเชิดพญานาคของไทยเป็นการเปรียบเทียบดูบ้าง

พ่อ ก็นับว่าเป็นพระปรีชาสามารถที่ทรงคิดการแสดงอย่างนั้นขึ้น

หมู หมูคิดว่าในอนาคตคงจะได้ดูการแสดงชุดที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ เคยโปรดให้นำไป

แสดงที่สาธารณรัฐประชาชนจีนสักครั้งนะครับ

แมว

นี่ก็อยากดูเหมือนกันจะหมู

พ่อ

สักวันหนึ่งก็คงจะได้ดูสมใจจะ พ่อเองก็อยากดูเหมือนกัน

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เรื่อง พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับวันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันพระมหากษัตริย์

ผู้เขียนบท ศาสตราจารย์พิเศษ ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา (สวศ.)

วันเสาร์ที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๔๖ เวลา ๑๘.๓๐ - ๑๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

ถาม สวัสดิ์ครับอาจารย์ผมไม่ได้มาเรียนรบกวนขอความรู้เรื่องเก่าๆ จากอาจารย์นานแล้ว คราวนี้ผมคิดใจเรื่องวันวิทยาศาสตร์แห่งชาติคือ วันที่ ๑๘ สิงหาคมของทุกปี ว่ามีความเป็นมาอย่างไรแล้วกำหนดขึ้นตั้งแต่เมื่อไรกัน เลยต้องหาโอกาสมาพบอาจารย์ในเรื่องนี้อีกครั้งครับ

ตอบ ด้วยความยินดี ผมดีใจเสียด้วยซ้ำที่มีความสนใจเรื่องนี้ ทำให้ผมมีโอกาสได้เผยแพร่พระเกียรติคุณปูชนียบุคคลของชาติ ให้ลูกหลานไทยรับทราบกว้างขวางยิ่งขึ้น บ้านเรานี้ก็แปลกอย่างหนึ่งนะครับ ที่ไม่ค่อยกล่าวถึงบุคคลที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ เพื่อจะได้เกิดความรักชาติบ้านเมือง และดำเนินตามรอยเท้าท่านทำให้ชาติเจริญก้าวหน้าต่อไป

เรื่องการกำหนดวันวิทยาศาสตร์แห่งชาตินั้น ทางสมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านดาราศาสตร์ ได้คิดกันมาหลายปีแล้วว่า พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ได้ทรงคำนวณล่วงหน้ามาถึง ๒ ปีแล้วว่า วันที่ ๑๘ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๑๑ จะเกิดสุริยุปราคาเต็มดวงในประเทศไทย และจะเห็นชัดเจนที่สุดที่หมู่บ้านห้วยวาท ตำบลห้วยกอ แขวงเมืองประจวบคีรีขันธ์ จึงเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรที่นั่น พร้อมกับเจ้าเมืองสิงคโปร์และนักดาราศาสตร์ชาวฝรั่งเศสหลายคน เหตุการณ์ก็เป็นไปตามที่ทรงพยากรณ์ทุกประการ ไม่คลาดเคลื่อนแม้แต่วินาทีเดียว จึงน่าจะถือว่าวันนี้ควรเป็นวันวิทยาศาสตร์ของไทย ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติในการประชุมเมื่อวันที่ ๑๔ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๒๕ เสด็จพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นพระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย พร้อมกับกำหนดให้วันที่ ๑๘ สิงหาคมของทุกปีเป็นวันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ

ถาม ขอบคุณมากครับ ที่ได้ทราบหลักฐานที่แน่นอนของวันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ เอ ที่นี้ทำให้ผมอยากทราบต่อไปว่า พระองค์ท่านทรงศึกษาวิชาดาราศาสตร์นี้มาจากใคร

ผมเชื่อว่าสมัยนั้นเมืองไทยเรายังคงยังไม่มีโรงเรียนไหนสอนวิชาวิทยาศาสตร์แน่ แล้วพระองค์ท่านทรงมีผลงานด้านวิทยาศาสตร์อื่น ๆ อีกไหมครับ

ตอบ เดียว ๆ คุณอย่าเพิ่งใจร้อน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระเดชพระคุณแก่ประเทศไทยมากมายหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ทรงประทับประคองรักษาเอกราชของชาติให้พวกคุณได้อยู่อาศัยอย่างมีความสุขจนทุกวันนี้ ผมจึงอยากจะเล่าพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจโดยย่อ ๆ ให้คุณฟังเป็นพื้นฐานเสียก่อน คุณอยากฟังไหมล่ะ

ถาม อยากซิครับ ผมก็ทราบแต่ว่า พระองค์ท่านทรงเป็นนักวิทยาศาสตร์เด่นดังพระองค์แรกของไทยเท่านั้น

ตอบ ดีละ พระราชประวัติพระองค์ท่านอย่างย่อ ๆ ก็คือ เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ กับสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี หรือเจ้าฟ้าบุญรอดพระนามเดิมว่า สมเด็จพระเจ้าฟ้ามงกุฎสมมติเทววงศ์เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคมพุทธศักราช ๒๓๔๗ ได้ทรงรับสิริราชสมบัติเมื่อวันที่ ๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๓๕๔ ขณะมีพระชนมายุ ๔๖ ปี ๕ เดือน กับ ๑๖ วัน และเสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๑๑ เป็นระยะเวลาครองราชสมบัติ ๑๗ ปี ๕ เดือน กับ ๒๕ วัน สิริรวมพระชนมายุได้ ๖๓ ปี ๑๑ เดือนกับ ๑๔ วัน หรือคำนวณทางจันทรคติได้ ๖๔ พรรษาบริบูรณ์

ถาม ที่นี้ก็ถึงพระราชกรณียกิจแล้วซิเนะครับ ผมเคยทราบว่า นักวิชาการเขาแบ่งประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์ออกเป็น ๒ สมัย คือ รัชกาลที่ ๑ ถึงที่ ๓ เป็นสมัยโบราณ และตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๔ มาเป็นสมัยปัจจุบัน ถูกต้องไหมครับ

ตอบ คุณก็ใจร้อนจัง มีพระราชประวัติก่อนเสวยราชสมบัติว่า ในรัชสมัยรัชกาลที่ ๓ เป็นเวลา ๒๗ ปีทรงทำอะไรบ้าง เพราะในระยะเวลานี้ละที่ทรงเริ่มสนพระทัยในวิชาวิทยาศาสตร์ แล้วคุณจะทราบว่าทรงเรียนวิชานี้กับใคร

ถาม จริงซิครับ ผมต้องขอโทษ ที่อยากทราบมากก็คือทรงเรียนวิชาวิทยาศาสตร์จากใคร

ตอบ เมื่อมีพระชนมายุ ๒๐ พรรษา ก็ได้ทรงพระผนวชเป็นพระภิกษุตามโบราณราชประเพณี แต่เมื่อทรงพระผนวชได้ไม่กี่วัน พระราชบิดาคือรัชกาลที่ ๒ สวรรคตอย่าง

ไม่มีใครคาดฝัน และมีได้ตรัสมอบราชสมบัติให้แก่ผู้ใด ถ้าว่าตามหลักการแล้วพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้า เป็นพระราชโอรสที่ทรงอิสริยศศักดิ์สูงที่สุดควรจะได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินสืบราชสมบัติ แต่ที่ประชุมเจ้านายข้าราชการผู้ใหญ่มีความเห็นว่า พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ เป็นพระราชโอรสพระองค์ใหญ่ มีพระปรีชาสามารถ เป็นที่เคารพยำเกรงของคนทั่วไป ประกอบกับบ้านเมืองก็ยังมิมีภัยคุกคามจากภายนอก จึงเห็นสมควรถวายราชสมบัติแก่กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์เป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๓ สมเด็จพระเจ้าฟ้ามงกุฎจักรพรรดิทรงดำรงอยู่ในสมณเพศตลอดรัชกาลที่ ๓ เป็นเวลา ๒๗ ปี

ถาม ๒๗ ปี เป็นเวลาไม่ใช่น้อยเลยนะครับ แล้วก็ทรงอยู่ในวัยฉกรรจ์กำลังแข็งแรงทั้งด้านร่างกายและสติปัญญา

ตอบ ใช่ในระยเวลานั้น ทรงศึกษาหาความรู้ด้านพระศาสนาได้อย่างลึกซึ้ง ทรงเห็นว่าพระภิกษุสงฆ์สมัยนั้นส่วนใหญ่ยังประพฤติปฏิบัติไม่ถูกต้องตามพระธรรมวินัย จึงทรงกวัดขั้นพระภิกษุที่ใกล้ชิดพระองค์ให้ปฏิบัติเคร่งครัดในพระวินัยของพระพุทธเจ้า และมีผู้เห็นด้วยปฏิบัติตามมากขึ้นตามลำดับ จนเป็นหมู่คณะที่เรียกว่าคณะธรรมยุต พร้อมกันนั้นก็ทรงสนับสนุนการศึกษาของคณะสงฆ์ และปรับปรุงการเผยแผ่คำสอนให้ทันสมัย เหตุนี้เองทำให้ทรงสนพระทัยวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในตำราโหราศาสตร์ของไทย ที่จะบอกวันเดือนปีที่ถูกต้องตามที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแนะนำให้พระภิกษุได้เรียนรู้ไว้เพื่อตอบประชาชนได้ถูกในที่สุดได้ทรงค้นคิดวิธีคำนวณปักข์ โดยอาศัยหลักตำราสารัมภ์ ของมอญ เพื่อประโยชน์ในการกำหนดวันธรรมสวนะคือวันพระ ให้ถูกต้องตามการโคจรของดวงจันทร์ ที่เรียกว่าปฏิทินปักข์คณนา ยิ่งกว่านั้นได้ทรงคิดสูตรสำเร็จในการคำนวณปักข์ออกมาในรูปกระดานไม้สี่เหลี่ยมผืนผ้า มีเครื่องหมายเรียงเป็นแถว ๑๐ แถว แต่ละแถวมีจำนวนต่างกัน แล้วมีเครื่องหมายแทนดวงดาว ๕ ดวง เดินเคลื่อนไหวเหนือแถวเหล่านั้นคล้ายกับเดินตัวหมากรุก ก็จะได้วันพระที่ถูกต้องโดยไม่ต้องเสียเวลาคำนวณ เรียกว่า กระดานปักข์คณนาที่คณะธรรมยุต ยังคงใช้อยู่ในทุกวันนี้ ผมคิดว่านี่คงเป็นจุดประกายให้ทรงเริ่มสนพระทัยในวิชาดาราศาสตร์

ถาม เอ วิชาดาราศาสตร์ที่ทรงประสบความสำเร็จนี้เป็นวิชาของฝรั่งไม่ใช่หรือครับ แล้วทรงเข้าถึงวิชาเหล่านี้ได้อย่างไร

ตอบ เป็นคำถามที่น่าสนใจยิ่งครับ ดีมากครับ ทรงเข้าถึงวิชาเหล่านี้ได้อย่างไร คืออย่างนี้ เจ้าฟ้ามงกุฎซึ่งทรงพระผนวชหรือที่ชาวบ้านขนพระนามว่า ทูนกระหม่อมพระ ทรงโปรดสมาคมกับชาวต่างประเทศเช่น บาทหลวงชาวฝรั่งเศสหรือพวกมิชชันนารี ชาวอเมริกันที่เรียกหมอสอนศาสนา คือ เป็นแพทย์ด้วยเป็นผู้เผยแผ่ศาสนาด้วย แล้ว ก็ทรงศึกษาวิชาภาษาละติน และภาษาอังกฤษจากท่านเหล่านี้เป็นทำนองแลกเปลี่ยน ความรู้กัน จนทรงมีความรู้แตกฉานในภาษาอังกฤษถึงขั้นอ่านตำราต่าง ๆ ได้ด้วย พระองค์

ถาม อาจารย์ครับ เรามีเอกสารของชาวต่างประเทศที่เคยติดต่อสัมพันธ์กับพระองค์ท่าน แล้วเขابันทึกอะไรไว้เกี่ยวกับพระองค์ท่านบ้างไหมครับ

ตอบ มีสิครับ และเป็นจำนวนไม่ใช่น้อยเสียด้วย ผมจะยกตัวอย่างเช่น บันทึทของ ดร.เรโนลด์ เฮาส์ เป็นสัลยแพทย์ที่คนไทยรู้จักในนามหมอเหา ได้เดินทางเข้ามาเป็น มิชชันนารีอเมริกันเมื่อพุทธศักราช ๒๓๕๐ เล่าเรื่องเมื่อครั้งไปเฝ้าเจ้าฟ้าพระภิกษุที่วัด บวรนิเวศวิหารไว้แปลเป็นไทยได้ว่า

“ข้าพเจ้าได้เหลียวมองไปรอบๆ ห้อง แลเห็นพระคัมภีร์ไบเบิลของสมาคม เอ.บี และพจนานุกรมเว็บสเตอร์ตั้งอยู่เคียงกันบนชั้นที่โต๊ะเขียนหนังสือ นอกจากนี้ยังมี ตารางดาราศาสตร์และการเดินเรือวางอยู่ด้วย ส่วนข้างบนอีกโต๊ะหนึ่งมีแผนผังอุป ราคาที่จะเกิดขึ้นครั้งต่อไป มีรายการคำนวณเขียนไว้ด้วยดินสอ นอกจากนี้ยังมีแบบ ลอกแผนที่ของนายชานด์เลอร์วางอยู่ด้วย....”

ถาม เท่าที่อาจารย์เล่ามาพอจะสรุปได้ว่า รัชกาลที่ ๔ ทรงศึกษาวิชาดาราศาสตร์ด้วย พระองค์ แล้วหนังสือ เอกสาร ตลอดจนอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ของพระองค์ท่าน ปัจจุบันยังปรากฏอยู่ไหมครับ

ตอบ ที่คุณสรุปว่าพระองค์ท่านศึกษาวิชาดาราศาสตร์ด้วยพระองค์นั้นถูกแล้ว แต่ขอเติม อีกนิดว่าไม่ใช่เฉพาะวิชาดาราศาสตร์เท่านั้นนะครับ พระองค์ท่านสนพระทัยตำรา ภาษาอังกฤษวิชาอื่น ๆ ด้วย เช่น วิชารัฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์โบราณคดี พวกตำรา

และอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ต่าง ๆ นั้น เมื่อเสวยราชสมบัติแล้วก็มีเพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยทรงสั่งซื้อมาบ้าง ได้รับถวายเป็นราชบรรณาการบ้าง ยังมีปรากฏอยู่หลายอย่าง ที่น่าสนใจมากคือ โต๊ะทรงคำนวณ เป็นโต๊ะไม้สักกว้าง ๘๐ เซนติเมตร ยาว ๕๐ เซนติเมตร สูง ๑๕ เซนติเมตร มีลิ้นชัก ๒ ตัว ด้านบนของโต๊ะมีบานเปิด พื้นด้านในของบานเปิดนี้เป็นกระดานชนวน อันเป็นอุปกรณ์สำคัญที่ทรงใช้เขียนคำนวณทางดาราศาสตร์ ต่อไปก็เป็นกล้องโทรทรรศน์ประเภทหักเหแสง มีกำลังขยายสูงสุด ๑๘๐ เท่า แล้วก็มีแผนที่ดาวที่บอกตำแหน่งของดาว ณ ละติจูด ๓๕ องศาได้ ทำด้วยกระดาษหนา ๒ แผ่น หนังสือดาราศาสตร์ที่ทรงศึกษา ๕ เล่ม อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์สำคัญมากอีกชิ้นคือ เซกส์แทนต์ เป็นเครื่องมือวัดมุมในวิชาดาราศาสตร์การเดินเรือ ทรงใช้กล้องเซกส์แทนต์นี้วัดเส้นรุ้งเส้นแวงของที่ตั้งค่ายหลวงห้วยกอ และทรงตรวจสอบเวลา ณ สถานที่แห่งนั้น เมื่อครั้งเสด็จไปทอดพระเนตรสุริยุปราคาเต็มดวงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๔๑๑ นอกจากนั้นยังมีลายพระหัตถ์ทรงพิจารณาเกี่ยวกับวันขึ้นต้นของปีภักษ์ต่าง ๆ ตามปฏิทินจันทรคติของไทย พร้อมกับกระดานปักขณนาเป็นสูตรสำเร็จในการหาวันธรรมสวนะที่ถูกต้องกับการโคจรของดวงจันทร์

ถาม อาจารย์ครับ ผมเคยไปชมพระราชวังพระนครคีรีบนเขาวัง จังหวัดเพชรบุรี บนนั้นมีหอดูดาวของรัชกาลที่ ๔ ด้วยครับ

ตอบ อ้อ หอนั้นเรียกว่า หอชัชวาลเวียงไชย สร้างเป็นรูปกลมคล้ายกระโถมไฟ มีบันไดเวียนภายในขึ้นข้างบน หลังคาทำเป็นรูปโดมมุงด้วยกระจกโค้ง ภายในโดมห้อยโคมไฟกลางคั่นจุดโคมแล้วก็จะเป็นประภาคารที่หมายนำเรือเข้าอ่าวบ้านแหลมชาวบ้านเรียกว่ากระโถมแก้ว เป็นประโยชน์แก่ชาวเรือมาก

ความจริงหอชัชวาลเวียงไชยนี้มีความสำคัญมากในประวัติศาสตร์วิชาดาราศาสตร์ของไทย เพราะมีลักษณะเป็นหอสังเกตการณ์ทางดาราศาสตร์ด้วย มีพระราชประสงค์จะให้เป็นที่สังเกตการณ์ทางดาราศาสตร์ในการรักษาเวลามาตรฐานของประเทศไทยต่อไป ดังนั้นหอนี้จึงเป็นอนุสรณ์แห่งสัมฤทธิผลในทางวิทยาศาสตร์เรื่องระบบเวลา ตามที่พระองค์ทรงสถาปนาเส้นแวงที่ ๑๐๐ องศาตะวันออกผ่านไกล้พระนครคีรี ขึ้นใช้เป็นเส้นแวงหลักของระบบเวลามาตรฐานของ

ประเทศไทยขณะนั้น

ถาม ระบบเวลามาตรฐานคืออะไรกันครับ มีความสำคัญมากไหมครับ

ตอบ เป็นคำถามที่พิเศษอีกทีครับ ขอชมเชยที่คุณรู้จักคิดแล้วรู้จักถาม ไม่ใช่หนึ่งทำเป็น
อโมฆีไว้ไม่ต้องซักถาม คำโบราณท่านถึงได้กล่าวไว้ว่า อายุครุไม่รู้วิชา อายุภรรยา
ก็ไม่มีบุตร ระบบเวลามาตรฐานนั้นสำคัญมาก เพราะเป็นรากฐานอย่างหนึ่งของวิชา
วิทยาศาสตร์ คือการดำเนินงานทางวิทยาศาสตร์นั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยพื้นฐาน
๓ อย่าง คือ ระยะทาง (แอล) มวลสาร (เอ็ม) และเวลา(ที) ในสองหน่วยแรกนั้น ทุก
ชาติสามารถจะให้คำจำกัดความได้ตามที่ตนต้องการ ไม่ว่าจะพิจารณาจากประเพณี
นิยมหรือจากหลักการทางวิทยาการแผนใหม่ แต่สำหรับหน่วยที่สามคือเวลานั้น ทุก
ชาติเห็นพ้องต้องกันว่า ควรใช้หน่วยของวินาที โดยถือเอาอัตราเฉลี่ยของการเปลี่ยน
แปลงตำแหน่งของดวงอาทิตย์ในรอบปีเป็นหลัก พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวได้ทรงสถาปนาระบบเวลามาตรฐานขึ้นในประเทศไทยเมื่อพุทธศักราช
๒๓๙๕ โดยสร้างพระที่นั่งภูวดลทัศไนยขึ้นในพระบรมมหาราชวัง เป็นหอสูง ๕ ชั้น
ยอดบนสุดติดนาฬิกาใหญ่ ๔ ด้าน ใช้เป็นหอนาฬิกาหลวงบอกเวลามาตรฐานของ
ประเทศไทยสมัยนั้น โดยมีเจ้าพนักงานตำแหน่งพันทิพาทิศเทียบเวลาตอนกลางวัน
จากดวงอาทิตย์ และพันพิณิตจันทร์ เทียบเวลาตอนกลางคืนจากดวงจันทร์ จึงถือ
ได้ว่าเป็นพนักงานทางวิทยาศาสตร์ของไทยรุ่นแรก หอนาฬิกาดังกล่าวได้จำลอง
มาสร้างที่หน้าวัดพระเชตุพนในโอกาสฉลองกรุงเทพมหานคร ๒๐๐ ปี พุทธศักราช
๒๕๒๕

ที่น่าอัศจรรย์ในพระอัจฉริยภาพทางวิทยาศาสตร์ของพระองค์ท่านคือ รัฐสภา
อังกฤษได้ผ่านกฎหมายเวลามาตรฐานของอังกฤษในคริสต์ศักราช ๑๘๘๐ และที่
ประชุมนักดาราศาสตร์ในกรุงวอชิงตันได้ตกลงให้เส้นเมริเดียนที่ผ่านเมืองกรีนิช
ประเทศอังกฤษ เป็นเมริเดียนหลักในการเทียบเวลาของโลก แต่พระองค์ท่านทรง
สถาปนาระบบเวลามาตรฐานของไทยในคริสต์ศักราช ๑๘๕๓ ก่อนประเทศอังกฤษ
ถึง ๒๗ ปี และทรงใช้เวลามาตรฐานของพระองค์เป็นหลักในการทรงคำนวณการเกิด
สุริยุปราคาที่ตำบลหัวกอได้อย่างถูกต้องทั้งในลักษณะของการเกิดเวลาที่จะเกิดและ

ตำบลที่จะสังเกต

ถาม ผมรบกวนเวลาของอาจารย์มากแล้ว อยากจะขอความกรุณาจากอาจารย์ได้เล่าถึงพระราชกรณียกิจของพระองค์ท่านด้านอื่นๆ อย่างย่อ ๆ ด้วยครับ

ตอบ ไม่เป็นการรบกวนอะไรหรอกครับ ในฐานะที่เป็นข้าแผ่นดินคนหนึ่ง ผมถือเป็นหน้าที่ที่จะนำพระราชกรณียกิจอันเป็นคุณประโยชน์แก่แผ่นดินของเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินทุกพระองค์ออกมาเผยแพร่เท่าที่จะทำได้ โดยสรุปแล้วพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงรับความรู้และเทคโนโลยีของตะวันตกเข้ามาใช้ในการบริหารประเทศอย่างระมัดระวัง และดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพของบ้านเมือง ในรัชสมัยทรงจ้างผู้เชี่ยวชาญชาวยุโรปมาสักรวทำแผนที่ชายแดนพระราชอาณาเขต มาเป็นครุฝึกหัดทหารแบบใหม่ มีการต่อเรือกลไฟใช้จักรเป็นเรือรบหลายลำ จัดตั้งโรงพิมพ์พิมพ์หนังสือราชการ โรงงานผลิตเหรียญกษาปณ์ โรงสีไฟฟ้าด้วยเครื่องจักร เปิดการค้าเสรี และส่งเสริมการลงทุนการนำวิชาการทันสมัยของชาวต่างประเทศมาใช้ บ้านเมืองจึงเริ่มเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ในรัชกาลนี้

ถาม ขอบคุณมากครับ ก่อนจะกราบลายังมีข้อข้องใจอยู่ประการเดียว อาจารย์เรียนทางวิทยาศาสตร์ด้วยหรือครับ จึงอธิบายเกี่ยวกับดาราศาสตร์ได้เป็นคั้งเป็นแคว

ตอบ หามิได้ครับ ผมไม่ได้เรียนวิชาวิทยาศาสตร์อะไรกับเขา ถึงแม้ว่าจะเป็นนักเรียนเตรียมอุดมศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ก็ลืมหินหมดแล้ว ที่มาเล่าสู่กันฟังได้นี้ก็เพราะได้อ่านหนังสือเกี่ยวกับพระองค์ท่านมาหลายเล่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือหนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งมูลนิธิวิทยาศาสตร์ ดร.ปรีชา - ประไพ อมาตยกุล ร่วมกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จัดพิมพ์เนื่องในวันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๑ แล้วผมก็ยังพบว่าตามร้านหนังสือใหญ่ ๆ ยังมีหนังสือเล่มนี้ขายอยู่ แล้วก็อีกที คือมีบทความเรื่อง เล่าเรื่องพระจอมเกล้าฯ กับบทวิทยุกระจายเสียงเรื่อง ๑๘ สิงหาคม..... วันนักวิทยาศาสตร์ไทยของศาสตราจารย์พิเศษ ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา รวมอยู่ด้วย จึงอยากจะแนะนำให้ผู้สนใจได้อ่านหนังสือเล่มนี้จะได้รับประโยชน์มากกว่าที่ผมนำมาเล่านี้

ถาม ขอบคุณมากครับ ผมขออนุญาตลาอาจารย์ วันหลังจะมาเรียนถามเรื่องอื่น ๆ
อีกนะครับ

ตอบ ด้วยความยินดีครับ สวัสดี

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ดวงตราไปรษณียากรชุดเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
เนื่องในวโรกาสวันพระบรมราชสมภพครบ ๑๕๐ ปี วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๔๖

เรื่อง สะพานวันเฉลิมพระชนมพรรษา

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันชาติ : สถาปัตยกรรม

ผู้เขียนบท ปัญญา นิตยสุวรรณ

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.)

วันอาทิตย์ที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๖ เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

- แมว หมูรู้ไหมว่า วันที่ ๒๐ กันยายน ตรงกับวันอะไร
- หมู อ้อทราบครับ ตรงกับวันเสาร์
- แมว ถูกแล้วตรงกับวันเสาร์ แต่ที่พี่ถามนะ พี่อยากจะรู้ว่าวันที่ ๒๐ กันยายน ของทุกปี เป็นวันอะไร
- หมู วันเยาวชนแห่งชาติครับ
- แมว ถูกต้อง แล้วหมูรู้ไหมว่าทำไมทางราชการจึงกำหนดให้วันที่ ๒๐ กันยายนเป็นวันเยาวชนแห่งชาติ
- หมู เรื่องนี้หมูยอมแพ้ครับพี่แมว พี่แมวทราบก็บอกหมูหน่อยซีอะ
- แมว ให้พี่บอกดีกว่า
- พ่อ พ่อเข้ามาพอดีที่ได้ยินลูกพูดกันว่า วันที่ ๒๐ กันยายนเป็นวันเยาวชนแห่งชาติ ที่ทางราชการกำหนดอย่างนี้เพราะว่าเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘ องค์การสหประชาชาติประกาศให้เป็นปีเยาวชนสากล คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้วันที่ ๒๐ กันยายน ของทุกปีเป็นวันเยาวชนแห่งชาติ
- หมู แล้วทำไมต้องเป็นวันที่ ๒๐ กันยายน ด้วยล่ะครับ
- พ่อ ที่กำหนดวันนี้เพราะถือเป็นสิริมงคลที่เป็นวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพของพระมหากษัตริย์แห่งราชจักรีวงศ์ถึงสองพระองค์คือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
- หมู อ้าว...แล้วทำไมจึงถือเอาวันพระบรมราชสมภพของรัชกาลที่ ๕ และรัชกาลที่ ๘ เป็นวันเยาวชนแห่งชาติล่ะครับ
- แมว แหม...หมูนี้อันนี้ไม่รู้เลยหรือว่า ทั้งสองรัชกาลเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ เป็นพระมหากษัตริย์ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์
- หมู อ้อ...เข้าใจแจ่มแจ้งแล้วครับพี่แมว
- พ่อ ในปีนี้วันที่ ๒๐ กันยายน เป็นปีที่รัชกาลที่ ๕ มีพระชนมพรรษาครบ ๑๕๐ ปี ทางราชการจึงจะจัดงานเฉลิมฉลองอย่างยิ่งใหญ่

- แมว มื่อะไรบ้างคะพ่อ
- พ่อ พ่อได้ข่าวว่าจะมีร้านค้าอาศิรวาทที่ลานพระบรมรูปทรงม้า โดยให้ผู้ร่ำแต่งกาย ยืนเครื่องพระนาง นับจำนวนร้อยคู่ แต่เรื่องนี้พ่อไม่ยืนยันนะ เพราะได้ข่าวมา อย่างนี้ เอาไว้ให้ถึงวันนั้นลูก ๆ ก็ไปที่ลานพระบรมรูปทรงม้าสิ จะได้ถวายบังคม พระบรมรูปทรงม้าและดูซิว่ามีการรำตามที่พ่อบอกหรือเปล่า
- แมว นอกจากนี้ก็มีการจำหน่ายดวงตราไปรษณียากร ในวันที่ ๒๐ กันยายน เป็นการ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสคล้ายวัน พระบรมราชสมภพครบ ๑๕๐ ปี
- หมู ราคาเท่าไร และมีกี่ดวงครับพี่แมว
- แมว มีดวงเดียว ราคา ๑๐๐ บาท เป็นภาพพระบรมสาทิสลักษณ์พระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในฉลองพระองค์ทรงพระเครื่องต้น พระมหาพิชัยมงกุฏ ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก รอบ ๆ พระบรมสาทิสลักษณ์เป็นลวดลายดอกกุหลาบ พิมพ์ด้วยทองคำแท้ คุณnunบนพื้นสีชมพู
- หมู อ้อที่พิมพ์สีชมพู หมูทราบครับ เป็นสีวันพระบรมราชสมภพของรัชกาลที่ ๕ คือ วันอังคาร
- พ่อ นอกจากนี้พ่อได้ข่าวว่าจะมีการผลิตเหรียญกษาปณ์ที่ระลึกออกจำหน่ายให้แก่ ประชาชนแลกไว้เป็นที่ระลึกด้วย
- แมว แล้วการพิมพ์หนังสือล่ะคะพ่อ
- พ่อ เรื่องนี้พ่อไม่ได้ยืนยัน แต่คิดว่าคงจะมีการพิมพ์หนังสือเป็นที่ระลึกในโอกาสนี้ด้วย
- แมว พุดถึงเรื่องวันพระบรมราชสมภพของรัชกาลที่ ๕ ที่เรียกกันว่าวันเฉลิมพระชนมพรรษา นั้น แมวทราบว่าในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้สร้าง สะพานในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาใช้ไหมคะพ่อ
- พ่อ ถูกแล้ว รัชกาลที่ ๕ โปรดให้สร้างสะพานในโอกาสทรงบำเพ็ญพระราชกุศล ใน วันเฉลิมพระชนมพรรษาเป็นประจำทุกปี
- หมู ทรงเริ่มสร้างตั้งแต่พระชนมพรรษาเท่าไรครับพ่อ
- พ่อ ตั้งแต่พระชนมพรรษา ๔๒ พรรษา พุทธศักราช ๒๔๓๘ โปรดให้สร้างสะพานแรก

ชื่อสะพานเฉลิมศรี ๔๒

- แมว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จสวรรคต พ.ศ. ๒๔๕๓ ก็โปรดให้สร้างสะพานได้หลายสะพานซีกะพ่อ
- พ่อ ไซ้ รัชกาลที่ ๕ โปรดให้สร้างสะพานในวันเฉลิมพระชนมพรรษาได้ถึง ๑๗ สะพาน
- หมู สะพานที่รัชกาลที่ ๕ โปรดให้สร้างในวันเฉลิมพระชนมพรรษาทรงใช้เงินงบประมาณแผ่นดินสร้างหรือครีบก๊อ
- พ่อ ไม่ใช่จะหมู รัชกาลที่ ๕ ทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์สร้าง พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ดังกล่าวนี้ ทรงเก็บวันละหนึ่งสลึง จนครบเท่าพระชนมวารแล้ว พระราชทานเงินที่ทรงเก็บไว้นี้ไปสร้างสะพาน คนไทยจึงมีสะพานข้ามคลองต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครถึง ๑๗ สะพาน
- แมว ถ้ารัชกาลที่ ๕ ไม่เสด็จสวรรคตใน พ.ศ. ๒๔๕๓ คนไทยก็จะได้สะพานเพิ่มขึ้นอีกปีละ ๑ สะพานนะกะ
- พ่อ ถูกต้องจะ สะพานในกรุงเทพมหานครที่รัชกาลที่ ๕ โปรดให้สร้างด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ มีอยู่ ๑๗ สะพาน มีชื่อขึ้นต้นว่าเฉลิมทุกสะพาน เช่น เฉลิมศรี เฉลิมศักดิ์ เฉลิมเกียรติ แต่เดิมยังไม่มีชื่อสะพาน แต่กำหนดชื่อเป็นตัวเลขปีพระชนมพรรษาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในแต่ละปีที่สร้างต่อมามีพระราชปรารภว่า ชื่อสะพานที่มีเพียงตัวเลขกำกับเป็นการยากในการเรียก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อสะพานทั้ง ๑๗ สะพาน ซึ่งพ่อจะพูดถึงแต่ละสะพานให้ลูกฟัง
- แมว แล้วตัวเลขเดิมที่เคยเรียก เช่น สะพาน ๔๒ สะพาน ๔๓ สะพาน ๔๔ ซึ่งเป็นปีพระชนมพรรษาละกะ ยังเรียกอยู่ไหมกะ
- พ่อ ยังเรียกอยู่จะ แต่เรียกต่อจากชื่อสะพาน เช่น สะพานเฉลิมศรี ๔๒ สะพานเฉลิมศักดิ์ ๔๓ ไปจนถึงสะพานเฉลิมสวรรค์ ๕๘
- หมู สะพานที่สร้างในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษารัชกาลที่ ๕ ทั้ง ๑๗ สะพาน มีชื่อเฉลิมทั้งหมด พ่อเล่าตั้งแต่สะพานแรกเลยซีก๊อ
- พ่อ สะพานแรกชื่อสะพานเฉลิมศรี ๔๒ สร้างที่ถนนสามเสนข้ามคลองบางขุนพรหม

สะพานเฉลิมศรี ๔๒ เป็นสะพานมีขนาดกว้าง ๘ เมตร ยาว ๑๔ เมตร ราวสะพานเป็นเหล็กตัดกันเป็นรูปจตุรัสเอียง แผ่นจารึกเป็นเหล็กหล่ออักษร พระปรมาภิไธยย่อ จปร. และชื่อสะพานติดอยู่ตรงกลางช่วงสะพาน

หมู พ่อครับ สะพานเฉลิมศรี ๔๒ ยังมีอยู่หรือเปล่าครับ ผมจะได้ไปดู

พ่อ รื้อไปแล้วจะหมู ในสมัยรัชกาลที่ ๗ มีการวางท่อระบายน้ำใต้ถนน และต่อมาก็ถมคลองเป็นทางเดินในวัดเอี่ยมวรนุช สะพานเฉลิมศรี ๔๒ จึงถูกรื้อทิ้งไป

แมว ต่อมาก็สะพานเฉลิมศักดิ์ ๔๓ ตามที่พ่อว่า อยู่ตรงไหนคะ

พ่อ สะพานเฉลิมศักดิ์ ๔๓ อยู่ที่ถนนหัวลำโพงนอก ปัจจุบันคือถนนพระรามที่ ๔ ติดกับคลองอรชรข้างสนามม้า ปัจจุบันคือ ถนนอังรีดูนังต์ สะพานเฉลิมศักดิ์ ๔๓ ก็มีชื่อสะพานและพระปรมาภิไธยย่อ จปร. และสะพานชุดเฉลิมทั้ง ๑๗ สะพาน จะมีป้ายชื่ออย่างนี้ทุกสะพาน รัชกาลที่ ๕ เสด็จพระราชดำเนินประกอบพิธีเปิดสะพานนี้เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน พ.ศ. ๒๔๓๕ เหตุที่พ่อบอกวันเดือนปีที่รัชกาลที่ ๕ ทรงเปิดสะพานชุดเฉลิมทุกสะพานได้ เพราะพ่อจดไว้ในสมุดเล่มนี้ยังใกล้ลูก

หมู สะพานเฉลิมศักดิ์ ๔๓ ยังอยู่ไหมครับ

พ่อ รื้อแล้วเหมือนกันจะ รื้อไปในตอนที่ขยายถนนพระรามที่ ๔ และคลองอรชรก็ถูกถมแล้ว

แมว ต่อไปก็สะพานที่ ๔๔ ชื่อสะพานอะไรคะพ่อ

พ่อ สะพานเฉลิมเกียรติ ๔๔ สร้างข้ามคลองหัวลำโพง เชื่อมปลายถนนสาทรกับถนนหัวลำโพง ปัจจุบันคือถนนพระรามที่ ๔ ขนานกับทางรถไฟสายปากน้ำ สะพานเฉลิมเกียรติ ๔๔ มีลักษณะคล้ายสะพานเฉลิมศักดิ์ ๔๓ คือเป็นสะพานโครงสร้างทำด้วยเหล็ก ราวสะพานเป็นเหล็กตัดมีลวดลายแต่สะพานเฉลิมศักดิ์ ๔๓ ราวสะพานเป็นเหล็กทรง สะพานเฉลิมเกียรติ ๔๔ สร้างเสร็จในขณะที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศต่าง ๆ ในยุโรป จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมหลวงนครราชสีมา เป็นผู้แทนพระองค์เสด็จพระดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดในวันที่ ๒๒ กันยายน พ.ศ. ๒๔๔๐ สะพานเฉลิมเกียรติ ๔๔ ถูกรื้อเมื่อพ.ศ. ๒๔๕๐ เพื่อขยายถนนพระราม

ที่ ๔ แล้วถมคลองหัวลำโพงเพื่อทำเป็นร่องระบายน้ำ

หมู สะพานจุลลิมที่สร้างในสมัยรัชกาลที่ ๕ ถูกรื้อไป ๓ สะพานแล้วนะครับ สะพาน
พ่ จุลินี้ยังมีเหลือบ้างไหมครับพ่อ

พ่ มี แต่จะมีสะพานไหนบ้าง ฟังต่อไปก็แล้วกัน สะพานที่ ๔ ในจุลลิม ก็คือสะพาน
เฉลิมยศ ๔๕ สะพานนี้สร้างข้ามคลองวังพระพิเรนทร์ ที่ถนนวรจักร เป็นสะพานที่มี
คานเหล็ก พื้นไม้กระดานหนา ราวสะพานเป็นลูกกรงเหล็กคัต มีเสาโคมไฟฟ้าตั้งอยู่
บนแท่นปูนสี่มุมสะพาน รัชกาลที่ ๕ เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดสะพาน
เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๐ เพื่อกันไม่ให้หมูถามอีก พ่อก็จะบอกว่าสะพาน
นี้ถูกรื้อออกแล้วถมคลอง ทำเป็นถนนเจ้าคำรบ ทางเข้าวัดพระพิเรนทร์ ตรงที่เคยเป็น
สะพานเฉลิมยศ ๔๕ ยังมีชื่อว่าคลองถมวัดพระพิเรนทร์

หมู หมูไม่มีโอกาสถาม ก็ขอให้พ่อเล่าต่อถึงสะพานเฉลิมสะพานที่ ๕ เกิดครับ

พ่ สะพานเฉลิมสะพานที่ ๕ ชื่อสะพานเฉลิมเวียง ๔๖ สะพานนี้สร้างข้ามคลองตรอกเต้า
หรือคลองยายใจ อีกชื่อหนึ่งคือคลองถม ถนนเยาวราช ลักษณะของสะพานนี้สั้นกว่า
สะพานเฉลิมทั้ง ๔ สะพานที่สร้างมาก่อน

หมู ทำไมถึงเป็นอย่างนั้นล่ะครับ

แมว พี่ว่าคงจะเป็นเพราะคลองที่สร้างสะพานข้ามมีขนาดแคบละมังจ๊ะ

พ่ ถูกจ๊ะแมว รัชกาลที่ ๕ เสด็จพระราชดำเนินเปิดสะพานเฉลิมเวียง ๔๖ เมื่อวันที่
๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๒ สะพานนี้ถูกรื้อแล้วถมคลองทำเป็นถนนมังกร
สะพานต่อไปสะพานที่เท่าไรล่ะ

หมู สะพานที่ ๖ ครับ

พ่ สะพานที่ ๖ ชื่อสะพานเฉลิมวัง ๔๗ เป็นสะพานข้ามคลองวัดราชบพิธเรียกกันสมัย
นั้นว่าคลองสะพานถ่าน

หมู ทำไมเรียกอย่างนี้ล่ะครับ

พ่ คงจะเป็นเพราะคลองนี้มีเรือขายถ่านจอดขนถ่านขึ้นลงเป็นประจำ สะพานเฉลิมวัง
มีเสาโคมไฟฟ้าทำด้วยโลหะ และราวสะพานมีลวดลายสวยงาม รัชกาลที่ ๕ ทรงเปิด
เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๓ ปัจจุบันสะพานเฉลิมวัง ๔๗ ถูกรื้อแล้ว

ต่อไปคือสะพานเฉลิมกรุง ๔๘ สะพานนี้อยู่ตรงถนนเจริญกรุง ข้ามคลองวัดจักรวรรดิ
ราชาวาส เป็นสะพาน มีราวสะพานเป็นเหล็กดัดสวยงาม รัชกาลที่ ๕ ทรงเปิด
เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๔ ปัจจุบันนี้สะพานเฉลิมกรุง ๔๘ ก็ถูกรื้อแล้ว

ดนตรี

หมู พ่อครับ ที่พ่อเล่าเรื่องสะพานชุดเฉลิมที่รัชกาลที่ ๕ โปรดให้สร้างในโอกาส
วันเฉลิมพระชนมพรรษาทุก ๆ ปี มา ๑ สะพานแล้ว ทุกสะพานถูกรื้อทั้งนั้น

พ่อ ที่เป็นเช่นนี้เพราะในสมัยรัชกาลที่ ๕ ผู้คนพลเมืองยังมีน้อย การเดินทางไปมาค้าขาย
ติดต่อกัน ใช้ถนนแคบ ๆ และสะพานข้ามคลองที่มีขนาดเล็ก ๆ ได้ แต่ปัจจุบันนี้
บ้านเมืองของเราพัฒนาไปมาก ถนนหนทางจำเป็นต้องขยาย คู คลองที่เคยมีสะพาน
ข้ามก็ต้องถมให้เป็นถนน สะพานที่สร้างในสมัยรัชกาลที่ ๕ จึงจำเป็นต้องถูกรื้อทิ้งไป
สะพานชุดเฉลิมสะพานที่ ๘ คือสะพานเฉลิมเมือง ๔๕

หมู สะพานเฉลิมเมือง ๔๕ ปัจจุบันรื้อหรือยังครับ

พ่อ รื้อแล้วอีกเหมือนกัน สะพานนี้สร้างแทนที่สะพานไม้เก่าข้ามคลองสาทร ตรงบริเวณ
นี้ในสมัยนั้นเป็นที่ตั้งของบ้านราชทูตเยอรมัน และต่อมาเป็นสถานทูตเยอรมัน
จนถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๑ จึงถูกยึดใช้เป็นที่ทำกองตรวจคนเข้าเมือง
สะพานเฉลิมเมือง ๔๕ ก็มีลักษณะเหมือนสะพานชุดเฉลิมทั่ว ๆ ไป แต่ลูกกรง
ราวสะพานมีลวดลายงดงามมากขึ้น รัชกาลที่ ๕ เสด็จพระราชดำเนินเปิดในวันที่
๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๕

แมว สะพานต่อไปเป็นสะพานเฉลิมลำดับที่ ๕ ค่ะ

พ่อ สะพานเฉลิมลำดับที่ ๕ ชื่อสะพานเฉลิมภพ ๕๐ สะพานนี้สร้างขึ้นที่ตรงถนนสุรวงศ์
ข้ามคลองหัวลำโพง เชื่อมกับถนนพระรามที่ ๔ พื้นสะพานเป็นไม้กระดานหนาปูบน
คานเหล็ก ลูกกรงเป็นเหล็กสวยงามยิ่งขึ้น เสาแท่นสะพานมีส่วนสัคน่าดูกว่าสะพาน
ชุดเฉลิมที่เคยสร้างมาก่อนรัชกาลที่ ๕ ทรงเปิดเมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๖

หมู สะพานนี้คงถูกรื้อไปแล้วใช่ไหมครับพ่อ

- พ่อ** จะ การรื้อสะพานเฉลิมภพ ๕๐ เพื่อขยายถนนพระรามที่ ๔ ให้กว้างขึ้น ส่วนคลองหัวลำโพงก็ถูกถมทำเป็นช่องระบายน้ำ
- แมว** สะพานต่อไป เป็นสะพานเฉลิมลำดับที่ ๑๐ ค่ะ
- พ่อ** สะพานเฉลิมลำดับที่ ๑๐ ชื่อสะพานเฉลิมพงษ์ ๕๑ สร้างขึ้นแทนสะพานไม้เก่าข้ามคลองสะพานถ่าน หรือคลองหลังวัดราชบพิธที่ถนนเฟื่องนคร
- หนู** อ้อ สะพานเฉลิมพงษ์คงอยู่ใกล้ ๆ กับสะพานเฉลิมวัง ๔๗ ที่พ่อเล่ามาแล้วว่าข้ามคลองวัดราชบพิธ
- พ่อ** ใช่จะ แต่หนูจะไปหาสะพานเฉลิมพงษ์ ๕๑ ไม่พบแล้ว เพราะถูกรื้อเหมือนกัน สะพานเฉลิมพงษ์ ๕๑ ต่างกับสะพานชุดเฉลิมสะพานอื่นๆ ตรงที่สร้างสะพานให้ยาวเป็นพิเศษ และมีลูกกรงก่ออิฐถือปูนเจาะช่องเล็ก ๆ เป็นซุ้มปลายแหลม นับเป็นครั้งแรกที่ทำลูกกรงราวสะพานด้วยอิฐถือปูนไม่ใช่โลหะ ต่อมาก็เลยเป็นแบบอย่างในการสร้างสะพานอื่นๆ ที่สร้างในสมัยรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินเปิดเมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๗ และในวันนี้ก็มีการเปิดสะพานผ่านพิภพลีลาด้วย ต่อไปคือสะพานเฉลิมเผ่า ๕๒ สะพานนี้เป็นสะพานลำดับที่ ๑๑ ในสะพานชุดเฉลิม
- หนู** สะพานเฉลิมเผ่า ๕๒ คงถูกรื้อไปอีกเช่นเคยนะครับพ่อ
- พ่อ** สะพานนี้ ไม่เรียกว่าถูกรื้อไปทั้งหมดนะหนู ยังมีส่วนที่เหลืออยู่บ้าง คือราวสะพานที่มีชื่อจารึกอยู่ สะพานเฉลิมเผ่า ๕๒ รัชกาลที่ ๕ โปรดให้สร้างขึ้นที่ถนนพระรามที่ ๑ ในปัจจุบันแต่ในสมัยนั้นเรียกกันว่าถนนปทุมวัน หรือบางแห่งเรียกว่าถนนบำรุงเมือง สะพานนี้สร้างข้ามคลองอรชร ที่ข้างวัดปทุมวนาราม เหตุที่สร้างสะพานเฉลิมเผ่า ๕๒ เพราะว่าแต่เดิมที่ตรงนั้นเป็นสะพานไม้เก่า สูงเกินกว่าที่รถม้าจะข้ามไปมาได้สะดวก และสะพานก็ชำรุดมาก กระทรวงโยธาธิการจึงกราบบังคมทูลขอสร้างสะพานใหญ่ขึ้นแทน ก็ได้รับพระบรมราชานุญาตให้สร้างสะพานเฉลิมเผ่า ๕๒ ขึ้น โดยเปลี่ยนคานไม้เดิมเป็นเหล็ก ติดตั้งลูกกรงเหล็กและสร้างพนักระงกก่ออิฐถือปูน และเปลี่ยนทางลาดสะพานให้ราบลงเพื่อความสะดวกในการสัญจรไปมา รัชกาลที่ ๕ ทรงเปิดสะพานเฉลิมเผ่า ๕๒ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๘

- แมว ต่อไปเป็นสะพานลำดับที่ ๑๒ ชื่ออะไรคะพ่อ
- พ่อ สะพานเฉลิมพันธุ์ ๕๓ สะพานนี้สร้างขึ้นแทนสะพานไม้เก่าข้ามคลองวัดสามจีน หรือวัดไตรมิตรวิทยาราม ที่ถนนเจริญกรุง ตอนปลายถนนเขวราช สะพานเฉลิมพันธุ์ ๕๓ มีรูปทรงและลวดลายคล้ายสะพานผ่านฟ้าลีลาศ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินเปิดเมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๕
- หมู ปัจจุบันนี้สะพานเฉลิมพันธุ์ ๕๓ ยังอยู่ไหมครับพ่อ
- พ่อ อยู่เป็นบางส่วนจ๊ะ ส่วนที่อยู่คือราวสะพานเหล็กดัด ป้ายชื่อสะพานพร้อมอักษรพระปรมาภิไธยย่อ จปร.
- แมว แล้วชิ้นส่วนเหล่านี้ไปอยู่ที่ไหนล่ะคะ
- พ่อ ชิ้นส่วนสองชิ้นนี้ถูกนำไปประกอบขึ้นใหม่ที่สะพานข้ามคลองสาทร ถนนเจริญกรุง สะพานเฉลิมต่อไป เป็นสะพานที่ ๑๓ ชื่อสะพานเฉลิมภาคย์ ๕๔ สะพานนี้สร้างขึ้นแทนสะพานเก่าข้ามคลองสีลม ตำบลบางรัก ถนนเจริญกรุง เหตุที่สร้างสะพานข้ามคลองสีลม เพราะมีรถม้าสัญจรไปมามาก เมื่อสร้างเสร็จแล้ว สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร ซึ่งต่อมาเสด็จขึ้นครองราชสมบัติ ทรงพระนามว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ทรงประกอบพิธีเปิดสะพาน เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๐ ปัจจุบันสะพานเฉลิมภาคย์ ๕๔ ถูกรื้อหมดแล้วเพื่อทำท่อระบายน้ำ สะพานต่อไปคือสะพานเฉลิมโลก ๕๕ พ่อว่าแมวกับหมูคงเคยเห็นและเคยข้ามสะพานแห่งนี้
- แมว/หมู เคยค่ะ (กรับ)
- พ่อ พ่อดีใจที่สะพานชุดเฉลิมยังมีเหลือให้คนรุ่นปัจจุบันได้เห็น ถึงแม้ว่าสะพานเฉลิมโลก ๕๕ จะมีการดัดแปลงบ้าง แต่ก็ยังคงอยู่ที่เดิมและเป็นสะพานเดิม ที่หมอบอกว่าเคยเห็นสะพานเฉลิมโลก ๕๕ นะ อยู่ที่ไหน
- หมู ที่ประตูน้ำ ปัจจุบันคือถนนราชดำริเชื่อมกับถนนประแจจีน หรือถนนเพชรบุรีครับ
- แมว สะพานนี้สร้างข้ามคลองบางกะปิหรือคลองแสนแสบค่ะพ่อ
- พ่อ ถูกต้อง เก่งทั้งสองคน เหตุที่จะสร้างสะพานเฉลิมโลก ๕๕ เพราะรัชกาลที่ ๕ มี

พระราชดำริว่าสะพานที่จะสร้างข้ามคลองบางกะปิ จะเป็นสะพานสำคัญที่จะเชื่อมพระนครทั้งตอนเหนือและตอนใต้ให้สัญจรไปมาหากันได้โดยสะดวก ทางน้ำคือคลองบางกะปิก็นี่มีเรือค้าขายสัญจรไปมาตลอดเวลา สะพานที่จะสร้างจึงควรเป็นสะพานที่ก่อสร้างอย่างมั่นคง และมีความสูงให้เรือผ่านไปได้ จึงโปรดให้สร้างสะพานเฉลิมโลก ๕๕ ขึ้น เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงครองสิริราชสมบัติยืนนานกว่าพระมหากษัตริย์ พระองค์ใดของไทย ในอดีต รัชกาลที่ ๕ เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๑

หมู ต่อไปสะพานอะไรครับพ่อ

พ่อ สะพานเฉลิมหล้า ๕๖ สะพานนี้สร้างข้ามคลองบางกะปิหรือคลองแสนแสบ ที่ถนนพญาไทเป็นการสร้างเป็นคู่กับสะพานเฉลิมโลก ๕๕ สะพานเฉลิมหล้า ๕๖ เป็นสะพานคอนกรีตเสริมเหล็ก กานเป็นคอนกรีตรูปโค้ง หัวสะพานทั้ง ๔ มุมมีรูปช้างประดับอยู่ ๔ ด้าน ลูกกรงหล่อเป็นแบบลูกมะหวดฝรั่ง กลางสะพานมีอักษรพระปรมาภิไธยย่อ จปร. สะพานเฉลิมหล้า ๕๖ นิยมเรียกกันว่าสะพานหัวช้าง รัชกาลที่ ๕ ทรงเปิดเมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๒

หมู พ่อครับ ผมทราบครับว่าปัจจุบันนี้สะพานเฉลิมหล้า ๕๖ หรือสะพานหัวช้างยังคงอยู่ เพราะผมเคยนั่งรถผ่านหลายครั้งครับ

พ่อ ต่อไปเป็นสะพานชุดเฉลิมลำดับที่ ๑๖ ชื่อสะพานเฉลิมเดช ๕๗ สะพานนี้สร้างขึ้นแทนสะพานไม้เก่าข้ามคลองหัวลำโพง ปลายถนนสี่พระยา เป็นสะพานคอนกรีตเสริมเหล็กขนาดเล็กทั้งดงาม มีความลาดโค้ง ลูกกรงเป็นปูนหล่อและมีแท่นหัวท้ายเป็นทรงหม้อตาลห่อหุ้มด้วยใบบัว และประดับด้วยผลไม้ไทยหลายชนิด กลางสะพานมีป้ายชื่อสะพานและอักษรพระปรมาภิไธยย่อ จปร. กานประดับลายปูนปั้นเป็นหัวสิงห์ แต่สะพานนี้สร้างไม่เสร็จในสมัยรัชกาลที่ ๕

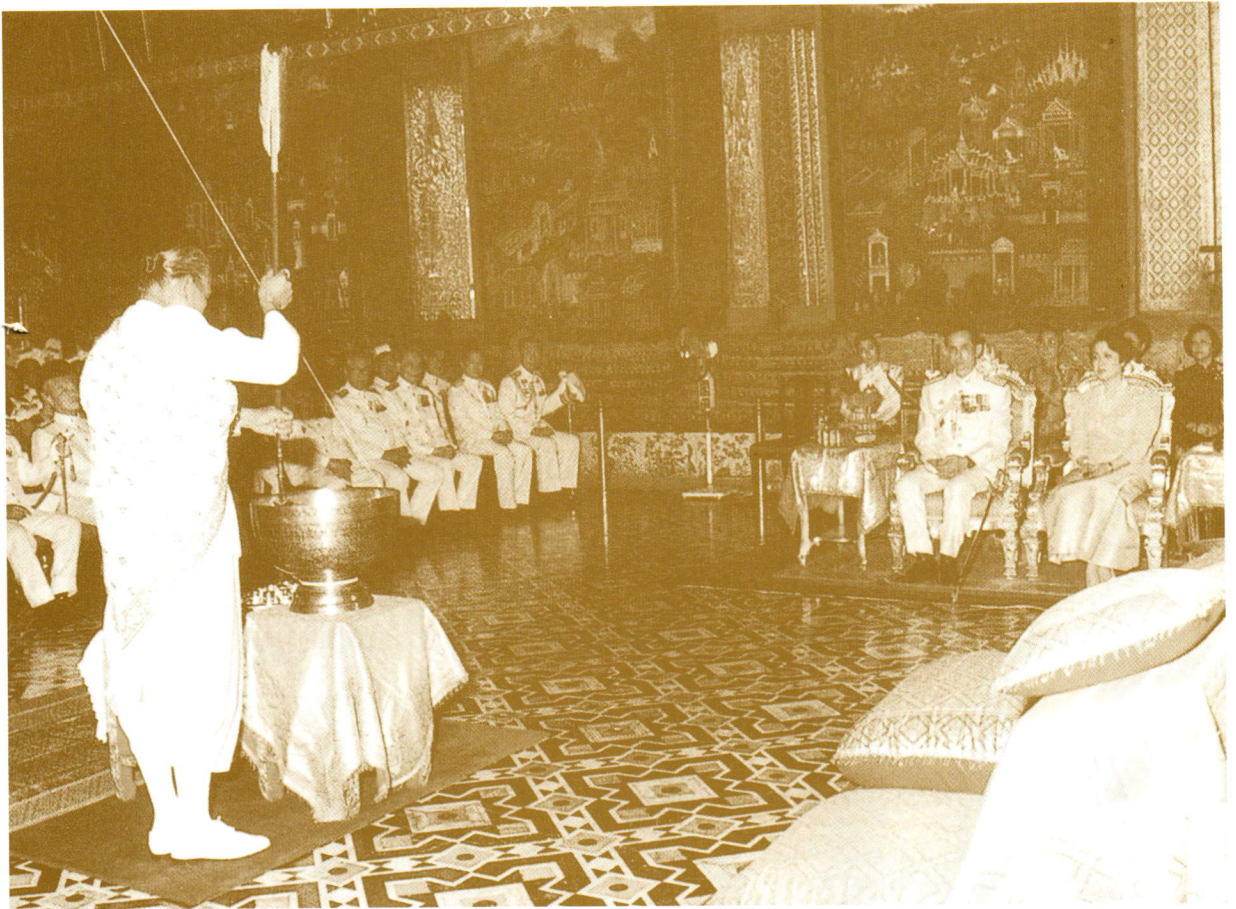
แมว ทำไมล่ะคะ

พ่อ เพราะเสด็จสวรรคตเสียก่อน เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดสะพานเฉลิมเดช ๕๗

เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๓

- หมู ปัจจุบันนี้สะพานเฉลิมเดช ๕๗ ยังมีอยู่หรือเปล่าครับ
- พ่อ ไม่มีแล้ว เพราะถูกรื้อไป เพื่อขยายถนนพระรามที่ ๔ ส่วนคลองก็ถูกถมทำเป็น
ช่องระบายน้ำ สะพานเฉลิมที่จะสร้างในปีที่รัชกาลที่ ๕ จะมีพระชนมายุ ๕๘ พรรษา
นั้น รัชกาลที่ ๕ ได้ทรงเลือกสถานที่ที่จะสร้างไว้แล้ว คือสะพานข้ามคลองโรงไหม
ซึ่งเป็นปากคลองรอบกรุงที่เราเรียกกันว่าคลองหลอด ตอนออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา
ที่ทำข้างวังหน้า แต่เสด็จสวรรคตเสียก่อน รัชกาลที่ ๖ จึงโปรดให้สร้างสะพานชุด
เฉลิมตามพระราชประสงค์ของรัชกาลที่ ๕ ที่ตรงนั้นนับเป็นสะพานสุดท้ายในสะพาน
ชุดเฉลิมที่มีความงดงามมาก มีเสาชุมสะพานเป็นศิลปะแบบตะวันตกรองรับหิรัญ
รูปไข่จารึกอักษรพระปรมาภิไธยย่อ จปร. และที่ฐานเสาจารึกชื่อสะพานเฉลิมสวรรค์
๕๘ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิด
สะพานเมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๕ ภายหลังที่รัชกาลที่ ๕ เสด็จสวรรคตได้ ๒ ปี
- แมว เกี่ยวกับสะพานเฉลิมสวรรค์ ๕๘ แมวพอจะทราบคะว่าปัจจุบันไม่มีสะพานนี้แล้ว
- หมู ก็คงจะถูกรื้อเพื่อขยายถนนเหมือนสะพานเฉลิมอื่น ๆ ไข่ไหมครับพี่แมว
- แมว ถูกรื้อนะใช่ แต่ถูกรื้อเพราะทางราชการสร้างสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าข้ามแม่น้ำ
เจ้าพระยาบริเวณท่าช้างวังหน้า สะพานเฉลิมสวรรค์ ๕๘ จึงถูกรื้อเพื่อทำถนน
ลอดใต้เชิงสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า
- หมู วันนี้หนูกับพี่แมวได้ความรู้เกี่ยวกับสะพานชุดเฉลิมที่รัชกาลที่ ๕ โปรดให้สร้างขึ้น
ในวันเฉลิมพระชนมพรรษาครบทั้ง ๑๗ สะพาน ขอบขอบคุณพ่อ
- แมว แมวก็ขอบคุณพ่อคะ

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา

เรื่อง นำพระพิพัฒน์สัตยา

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันชาติ : ขนบธรรมเนียมประเพณี

ผู้เขียนบท อนงค์ นาคสวัสดิ์

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา (สวศ.)

วันเสาร์ที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๖ เวลา ๑๘.๓๐ - ๑๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

เสียงเดินใกล้เข้ามา ๒-๓ ก้าว

ป้า อ้าว หมูกำลังค้นหาคำอะไรในพจนานุกรมนั่นล่ะจ๊ะ

หมู หาความหมายของคำว่า “สบล” ครับ

ป้า นึกคิดใจเรื่องอะไรที่เกี่ยวข้องกับคำนี้ล่ะ

หมู ผมกำลังอ่านแบบเรียนจรรยาพูน สมัยโบราณนะครับ คิดว่า เพื่อจะได้แนวสอนจริยธรรมดีๆ ไปสอนเด็กๆ บ้าง ตอนหนึ่งว่าด้วยเรื่องให้เว้นวจีทุจริตสี่อย่าง ซึ่งมีอย่างหนึ่งคือคำหยาบ คือ คำด่า คำพูดสามหา หรือคำสบล

ป้า แล้วได้ความว่าอย่างไร

หมู คำ ในพจนานุกรมว่า “ใช้ถ้อยคำว่าคนอื่นด้วยคำหยาบช้าเลวทราม”

ป้า คำนี้แหละ ป้าเข้าใจจริงๆ ที่คนสมัยนี้ชอบใช้คำว่า คำ แทนคำว่า ว่า หรือ ว่ากล่าว ถูกผู้ใหญ่หรือผู้อื่นติเตียน หรือต่อว่า ก็พูดว่าตนเองถูกคำ ซึ่งที่จริงไม่ใช่คำ เพียงแต่ถูกว่ากล่าวติเตียน แทนที่จะว่า ถูกว่า หรือ ถูกต่อว่า ก็เหมาเอาว่าถูกคำ กันทั้งนั้นแหละ แล้วคำว่าสามหาล่ะ ในพจนานุกรมว่าอย่างไร

หมู สามหา หมายถึงคำหยาบ คำน่าอาย สัปคน

ป้า แล้ว “สบล” ล่ะ

หมู คำว่า “สบล” ในพจนานุกรมว่าเป็นคำมาจากบาลีสันสกฤต สบล แปลว่า อ้าง สักดิลิทธิให้ลงโทษตัวเองเมื่อไม่เป็นไปอย่างที่พูด

ป้า คนบางคนสบลจนติดปาก จะเล่าอะไร จะบอกอะไรกับใครก็ต้องขึ้นต้นว่า “พับผ่าชี” คือให้ฟ้าผ่าชี ให้ดินตายชี อะไรทำนองนี้ เพื่อนั่นให้ผู้ฟังเชื่อ

หมู คำนี้คู่กับคำสาบานนี้ครับ ความหมายทำนองเดียวกัน ในพจนานุกรม สาบาน บาลีสันสกฤตว่าสปน แปลว่าสบลโดยใช้คำปฤญญา ซึ่งหมายความว่า การให้คำมั่นสัญญาหรือการแสดงยืนยัน โดยถือเอาสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือความสุจริตใจเป็นที่ตั้ง

ป้า สาบานงล่ะ

หมู คือการกล่าวปฤญญาตนต่อหน้าธงชัยเฉลิมพลนะซีครับ เป็นพิธีสาบานธงของทหาร

- ป้า ถูกแล้ว ยังมีคำว่า น้ำสาบาน อีก ซึ่งคงเป็นการกล่าวปฎิญาณต่อน้ำ เรียกว่าเป็นเพื่อน น้ำสาบานกัน ไว้ใจกันได้ ตายแทนกันได้
- หมู น้ำที่วານี้ อาจเป็นน้ำสุราที่ดื่มในวงเดียวกันกระมังครับ
- ป้า ก็แล้วแต่จะทำกันในหมู่เพื่อนฝูง ซึ่งต้องมีการกล่าวคำสาบานก่อนการดื่ม
- หมู เขากล่าวว่าอย่างไรกันบ้างล่ะครับ
- ป้า ก็แล้วแต่ว่าจะนึกจะคิดกันเอาเอง แต่การดื่มน้ำสาบานปฎิญาณตนนี้เป็นเรื่องสำคัญของบ้านเมืองมาแต่โบราณ เรียกว่า “พระราชพิธีศรีสังฆปานกาล”
- หมู แปลว่าอย่างไรครับ
- ป้า คำว่า “ปานะ” แปลว่าเครื่องดื่มหรือน้ำสำหรับดื่ม พิธีศรีสังฆปานกาลก็หมายถึง พิธีดื่มน้ำกระทำสัตย์สาบานเพื่อความสวัสดิมงคลตามวาระนั่นเอง แต่ต่อมาเรียกว่า “พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา” เป็นพระราชพิธีใหญ่ที่ท่านถือกันว่าเป็นพิธีที่จะระงับยุคเชษฐของบ้านเมืองด้วย พระราชพิธีนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะกล่อมเกลาคิดใจผู้มีหน้าที่ปฏิบัติราชการแผ่นดินทั้งปวง ให้ปฏิบัติราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์แก่ประเทศชาติและปวงชนเป็นที่ตั้ง อาจจะมีบางคนเห็นว่าความสุจริตนั้นอยู่ที่ใจไม่ได้อยู่ที่คำสาบาน แต่เรื่องสาบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือต่อสิ่งอันเป็นที่เคารพสักการะนั้นมีอยู่เกือบในทุกประเทศ แม้ประเทศที่กำลังเจริญทางวิทยาศาสตร์ เช่น อเมริกา ก็ยังถือเอาการสาบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นความจำเป็น เช่นในพิธีที่สำคัญที่สุดของเขา คือ พิธีเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดี เขาก็ยังมีการสาบานตนต่อพระคัมภีร์ ในประเทศอื่น เช่นอังกฤษเองก็ยังมีการสาบานตนในพิธีการต่างๆ อยู่หลายพิธี
- หมู พิธีในประเทศไทยเรามีอย่างไรบ้างครับ
- ป้า เนื้อหาของพระราชพิธีก็คือ การกระทำสัตย์ปฎิญาณสาบานตนต่อหน้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แล้วดื่มน้ำชำระพระแสงราชศัสตราวุธของพระมหากษัตริย์ประกอบคำปฎิญาณ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชาธิบายไว้ในหนังสือพระราชพิธีสิบสองเดือนว่า เป็นลัทธิอันสืบเนื่องมาจากอินเดีย เป็นวิธีของกษัตริย์ คือหมายถึงว่าเป็นพิธีของทหาร ด้วยทหารนั้นเป็นผู้ถืออาวุธ ย่อมรักอาวุธ

ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับตนยิ่งกว่าทรัพย์สินใดๆ ยิ่งเป็นอาวุธที่ตนได้ถือออกไป
สู้ประยุทธ์ได้ชัยชนะมา ก็ย่อมถือว่าอาวุธนั้นมีคุณวิเศษมีความศักดิ์สิทธิ์อยู่ในอาวุธ
นั้น เมื่อจะมีการกระทำสัตย์สาบานอย่างใด ก็จะหยิบอาวุธนั้นออกให้กระทำ
สัตย์สาบานต่อคมอาวุธ หรือเอาน้ำชำระล้างคมอาวุธให้เต็มประกอบคำสาบาน
พระเจ้าอยู่หัวของเราที่ทรงเป็นนักรบ หรืออยู่ในตระกูลนักรบทั้งนั้น

หมุ พระราชพิธีนี้ไทยเรามีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยเลยหรือครับ เพราะพ่อขุนรามคำแหงก็
ทรงเป็นนักรบผู้ยิ่งใหญ่

ป้า ไม่มีหลักฐานว่าก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยานั้นไทยเราได้รับเอาการถือน้ำมาเป็นพิธี
สำคัญของบ้านเมืองแล้วหรือยัง

หมุ แล้วสมัยกรุงศรีอยุธยาละครับ

ป้า มีหลักฐานแน่ชัดว่ามีการถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาตั้งแต่ครั้งสมเด็จพระเจ้าอู่ทอง
เริ่มสร้างกรุงศรีอยุธยาทีเดียว และก็ถือว่าการถือน้ำนี้เป็นพิธีสำคัญของบ้านเมืองซึ่ง
จะขาดเสียไม่ได้ ถึงกับตราเป็นดวงท้าวไว้ในกฎหมายเทียรบาลฉบับที่ประกาศใช้เมื่อ
ปีชวดสัมฤทธิ์ศกศักราช ๗๒๐ (พ.ศ. ๑๘๕๑) ความว่า “ลูกขุนผู้ใดขาดถือน้ำไทย
ถึงตาย” เป็นต้น

หมุ แล้วในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ล่ะครับ ยังคงมีพระราชพิธีนี้ต่อมาไหมครับ

ป้า มีจ๊ะ การถือน้ำในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นี้มีสองอย่างคือ จัดเป็นพระราชพิธีประจำ
และพระราชพิธีจร

หมุ พระราชพิธีประจำคืออะไรครับ

ป้า การถือน้ำประจำหมายถึงการถือน้ำของพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการฝ่ายทหาร
พลเรือน รวมทั้งภรรยา ตลอดจนข้าในกรมของพระราชวงศ์ บรรดาที่มีศักดินาตั้งแต่
๔๐๐ ขึ้นไป ปีละ ๒ ครั้ง คือวันขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๕ ต่อเนื่องจากพระราชพิธี
สัมพัจฉรฉินท์หรือพิธีตรุษครั้งหนึ่ง และแรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๐ ก่อนพระราชพิธีสารท
อีกครั้งหนึ่ง ส่วนการถือน้ำของทหารนั้นผิดกับพลเรือน แต่โบราณทหารต้องถือน้ำใน
วันขึ้น ๓ ค่ำของทุกๆ เดือน เว้นเดือน ๕ และเดือน ๑๐ ที่มีการถือน้ำราชพิธีใหญ่
เพราะแต่ก่อนทหารประจำการในระยะเวลาอันสั้น ต่อมาได้ยึดกำหนดการรับราชการ

ทหารออกไป การถือน้ำประจำเดือนของทหารก็เปลี่ยนเป็นถือน้ำประจำปีเช่นเดียวกับข้าราชการอื่นๆ

หมู แล้วพระราชพิธีจรดกระบิ

ป้า การถือน้ำในพระราชพิธีจรดกระบิ คือ การถือน้ำเป็นกรณีพิเศษ เช่น การถือน้ำถวายสัตยาคัญต่อพระเจ้าแผ่นดินที่ได้เสด็จขึ้นเถลิงถวัลย์ราชสมบัติใหม่ การถวายสัตยาคัญในโอกาสที่ได้เข้ารับตำแหน่งที่ปริญญาราชการแผ่นดินใหม่ เป็นต้น การถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาในโอกาสการพระราชพิธีพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดีก็เป็นการถือน้ำจระเหมือนกัน

หมู พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาที่เป็นพิธีประจำก็ดี หรือ พิธีจรดกระบิ ปฏิบัติอย่างเดียวกันไหมครับ..

ป้า ส่วนที่เป็นสาระสำคัญก็ปฏิบัติอย่างเดียวกัน แต่ข้อปลีกย่อยนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปบ้างตามเหตุการณ์และกาลสมัย

หมู กรุณาเล่าถึงสาระสำคัญ และที่เปลี่ยนแปลงไป นับจากสมัยกรุงศรีอยุธยาอีกหน่อยเถอะ ครับ

ป้า ป้าก็จะเล่าได้ย่อๆ จากที่ได้อ่านหนังสือพระราชกรณียาสนุสรณ์ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๐ และกรมศิลปากรพิมพ์เผยแพร่ เมื่อพ.ศ. ๒๕๔๑ ว่า เมื่อครั้งกรุงทวารวดีศรีอยุธยา ถือน้ำกันที่วัดมณฑลพิตรโกสัพระราชวัง ซึ่งเดี๋ยวนี้ก็ยังปรากฏอยู่ การถือน้ำนี้มีพราหมณ์อ่านคำแช่งน้ำที่มีแบบเป็นโคลง เรียกว่าโคลงแช่งน้ำ ถ้อยคำเป็นคำโบราณที่มีอานุภาพให้เกิดความเต็มตื่น ตื่นตระหนกในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีออกพระนามเทพเจ้าทั้งสามคือ พระนารายณ์ พระอิศวร พระพรหมณ์ แล้วจึงว่าถึงเรื่องการสร้างโลก ต่อไปเป็นคำแช่งน้ำแก่ผู้ซึ่งไม่มีความศรัทธาต่อสมเด็จพระเจ้าอยู่ทอง (พระประทมกษัตริย์สร้างกรุงทวารวดีศรีอยุธยา) หรือพระนามสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่เถลิงถวัลย์ราชสมบัติอยู่ขณะนั้นเป็นต้น

หมู ครับ แล้วต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ล่ะครับ

ป้า สมัยรัชกาลที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ นั้นท่านผู้รู้กล่าวกันว่าได้ทำตามแบบอย่างที่ทำมา

ในตอนปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา คือพระเจ้าแผ่นดินมิได้เสด็จพระราชดำเนินไปวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ข้าราชการทั้งปวงมิได้คิมน้ำพระพิพัฒน์สัตยาเฉพาะพระพักตร์พระเจ้าแผ่นดิน คงให้ถือน้ำในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามแล้วไปถวายบังคมพระบรมอัฐิที่เบื้องล่างหอพระธาตุมณฑลเศียร พระบรมอัฐิที่ไปถวายบังคมนั้นเมื่อครั้งรัชกาลที่ ๑ เป็นพระอัฐิสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกในพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ในรัชกาลต่อๆ มาได้เพิ่มพระบรมอัฐิในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ล่วงแล้วด้วยแล้วจึงเข้าถวายบังคมพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ส่วนพระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายหน้า ถือน้ำเฉพาะพระพักตร์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายในซึ่งเป็นผู้หญิงถือน้ำที่พระที่นั่งไพศาลทักษิณ

พื่อถึงรัชกาลที่ ๔ ก็มีการเปลี่ยนแปลงไข่มุขครับ

ปี ๒๕ ในปีที่แรกที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติก็ทรงเปลี่ยนให้ทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายหน้าและข้าทูลละอองธุลีพระบาททั้งปวงถือน้ำเฉพาะพระพักตร์ ภายในอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และพระองค์ก็ร่วมเสวยน้ำพระพิพัฒน์สัตยาด้วย จึงได้ถือเป็นประเพณีปฏิบัติกันสืบต่อมาทุกรัชกาล

พื่อพระราชพิธีนี้มีที่วันครับ

ปี ๒๕ งานพระราชพิธีนี้มี ๒ วัน วันแรกเจริญพระพุทธมนต์ วันรุ่งขึ้นเป็นวันถือน้ำวันแรกในตอนเย็นเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินสู่พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามแล้ว อาลักษณ์อ่านประกาศการพระราชพิธีศรีสังฆปาณกาล

พื่อประกาศกำหนดการพระราชพิธีหรือครับ

ปี ๒๕ ไม่ใช่จะ การอ่านประกาศการพระราชพิธีนี้เพิ่งมีขึ้นในรัชกาลที่ ๔ ซึ่งพระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นเอง มีเนื้อความพรรณนาประวัติและสรรเสริญคุณความศักดิ์สิทธิ์แห่งองค์พระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร เหมือนที่รัชกาลที่ ๑ ทรงเริ่มไว้ว่าเป็นเครื่องคุ้มกันภัยอันตรายต่างๆ แก่กรุงเทพมหานครได้อย่างมหัศจรรย์ เมื่อมีเหตุการณ์สำคัญอันจะเป็นช่องอันตรายแก่บ้านเมืองเมื่อไร ก็เสด็จให้กลับเป็นเรียบร้อยไปได้ด้วยดีทุกครั้ง ต่อจากนั้นก็ได้สรรเสริญพระมหากษัตริย์ในพระบรมราชวงศ์จักรี ที่ทรง

ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและพระราชอาณาจักรมาด้วยวิริยะอุตสาหะ จึงควรที่จะ
จงรักภักดีและพร้อมใจกันทำราชการแผ่นดินโดยเห็นแก่พระบวรพุทธศาสนา และ
ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตยุติธรรมเพื่อเป็นประโยชน์แก่แผ่นดิน แล้วพระสงฆ์เจริญ
พระพุทธรูปท้าวทศปริตร คือสวดสิบสองตำนาน เพื่อเสกน้ำที่จะทำเป็นน้ำ
พระพิพัฒน์สัตยานั้นให้เป็นน้ำพระพุทธรูปจะได้เป็นสวัสดิมงคลแก่ผู้ดื่มที่มีความ
ซื่อสัตย์สุจริตต่อชาติ ศาสนา เมื่อเจริญพระพุทธรูปจบแล้ว พราหมณ์ ๒ คนก็
เข้าไปอ่านฉันทสรเรณูพระมหามณีนรัตนปฏิมากร อีก ๔ ตอน อ่านจบตอนหนึ่งแล้ว
พราหมณ์ก็เป่าสังข์แล้วประโคมมโหรีทีละครั้งหนึ่ง ต่อมาในรัชกาลที่ ๗ โปรดให้มีการ
เวียนเทียนสมโภชพระพุทธรูปมหามณีนรัตนปฏิมากรและโปรดให้มีราชบัณฑิต
อธิษฐานน้ำพระพิพัฒน์สัตยาเพิ่มขึ้นภายหลังเมื่อพราหมณ์อ่านฉันทจบแล้วด้วย

หมู่ พระสงฆ์ที่เจริญพระพุทธรูปนั้นก็รูปครึ่ง

ปี เมื่อครั้งรัชกาลที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ มีพระสงฆ์เจริญพระพุทธรูปเพียง ๑๐ รูปตั้งแต่
รัชกาลที่ ๔ เป็นต้นมา นิมนต์พระสงฆ์เท่าจำนวนพระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา
กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ถึงรัชกาลที่ ๔ รวมกัน ๓๘ รูป ในรัชกาลต่อมาก็
เพิ่มอีกรัชกาลละ ๑ รูป

หมู่ ต่อไปวันรุ่งขึ้นละครับ

ปี วันรุ่งขึ้นซึ่งเป็นวันถือน้ำแต่ก่อนมีการถวายภัตตาหารแก่พระสงฆ์ที่เจริญพระพุทธรูป
ในวันแรกในตอนเพลด้วย ต่อมาเลิกเสียในรัชกาลที่ ๕ ซึ่งโปรดฯ ให้มีพิธีในตอนบ่าย
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินสู่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
โดยกระบวนราบใหญ่เสด็จพระราชดำเนินเข้าสู่พระอุโบสถแล้วทรงจุดเทียนนมัสการ
ทรงศีล ต่อจากนั้น พระมหาราชครูอ่านโอองการแข่งน้ำ แล้วเชิญพระแสงศรปลั้ววาท
พระแสงศรอัคนีวาท พระแสงศรพรหมาศ ขลุ่ยลงในน้ำพระพิพัฒน์ในพระขันหยก
ตามลำดับ แล้วเชิญพระแสงราชศัสตราขลุ่ยลงในหม้อน้ำพระพิพัฒน์สัตยาบรรดา
ที่มีอยู่ทุกๆ หม้อ จนหมดจำนวนพระแสงสำคัญต่างๆ ในระหว่างเวลาที่พราหมณ์ขลุ่ย
พระแสงราชศัสตราในหม้อน้ำพระพิพัฒน์สัตยานั้น พระสงฆ์เจริญสัจจคาถา
เจ้าพนักงานประโคมแตรสังข์ดุริยางค์ จบแล้ว พระบรมวงศานุวงศ์ และ

ข้าทูลละอองธุลีพระบาทกล่าวคำสาบาน

หม

คำปฏิญาณสาบานนั้นกล่าวกันอย่างไรบ้าง น่าสนใจครับ

ป้า

เดี๋ยวซีจีจะ ฟังต่อให้จบก่อน

หม

ขอประทานโทษครับ

ป้า

พระมหाराชครูเชิณนำพระพิพัฒน์ในพระชั้นหยกที่หุบพระแสงศรไปรินเจ็ลง
ในน้ำมันต์ทุกๆหม้อแล้วรินน้ำพระพิพัฒน์จากพระชั้นหยกใส่ถ้วยโมรำนำขึ้นทูลเกล้าฯ
ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสวยก่อน ต่อจากนั้นพระบรมวงศานุวงศ์และ
ข้าทูลละอองธุลีพระบาททั้งปวงจึงคิมน้ำพระพิพัฒน์สัตยาเฉพาะพระพักตร์ แล้ว
เข้าไปถวายบังคมพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชอาสน์โดยลำดับเสร็จแล้ว
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ทรง
จุฑารูปเทียนเครื่องนมัสการถวายบังคมพระบรมอัฐิสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก
และพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในรัชกาลก่อนๆ แล้วเสด็จ
พระราชดำเนินขึ้นสู่พระที่นั่งไพศาลทักษิณ โปรดฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์และ
ข้าทูลละอองธุลีพระบาทฝ่ายในเฝ้าฯ รับพระราชทานน้ำพระพิพัฒน์สัตยา ณ ที่นั้น
ทีนี้เรื่อง คำปฏิญาณ

หม

ป้า

คำปฏิญาณสาบานตนในสมัยโบราณจะเป็นอย่างไรยังค้นไม่พบ พบแต่คำสาบานที่
เก่าที่สุดแต่ครั้งรัชกาลที่ ๕

หม

มีว่อย่างไรครับ

ป้า

ยาวมาก หมูต้องไปจดอ่านเอาเอง ป้าถ่ายเอกสารจากต้นร่างคำบรรยายของพลตรี
หม่อมทิววงศ์ ถวัลย์ศกดิ์ที่ท่านเตรียมไปบรรยายให้นักศึกษาวิทยาลัยป้องกัน
ราชอาณาจักรฟังครั้งหนึ่ง

หม

ขอเพียงตัวอย่างสั้นๆ ก็ได้ครับ

ป้า

ฟังดีๆ นะ เริ่มด้วย “ข้าพระพุทธเจ้า ขอกระทำสัตยานุสัตย์สาบานตัวถวายแด่
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เฉพาะพระพักตร์พระพุทธเจ้า พระธรรม
เจ้า พระสงฆ์เจ้า อนึ่งขอเทพยเจ้าอันรักษาพระมหาเศวตฉัตร และเทพยเจ้าอัน
รักษาที่นั้นๆ ทุกสถานทั่วทั้งพระนครจงเล็งดูด้วยทิพยจักขุ และเจียทิพยโสตลง

คอยสดับคำปฎิญาณของข้าพระพุทธเจ้า แล้วก็ปฎิญาณสาบานตนต่อไปว่า ถ้าและ
ข้าพระพุทธเจ้ามิได้ตั้งอยู่ในกตัญญูกตเวทีธรรมสุจริตและคิณกบฏประทุษร้ายแต่
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยน้ำจิต หรือคิด
เอาใจไปแผ่วไถ่แก่ให้ต่างค้ำท้าวต่างแดนอันเป็นหมู่ประจามิตรขอให้ภูมิเทวดา
รุกขเทวดา อารักขเทวดา อากาศเทวดา ท้าวเทวราชโลกบาลเทวดาผู้มีฤทธิศักดิ์สิทธิ์
สิ่งสถิตในที่มิพระมหาเศวตฉัตร เป็นต้น จงบันดาลตลอดปฐวาทิศให้การสังหารผลาญชีวิต
ถ้าพระพุทธเจ้าให้ถึงความฉิบหายตายด้วยความแตกความขาด ให้ตายด้วยอัสนีบาต
สายฟ้าฟาดราชสัทธาดูธดาบองค์รักษ์อันร้ายแรงแล้วอย่าได้พบพระพุทธเจ้า
พระธรรมเจ้า พระสงฆ์เจ้าซึ่งจะมาโปรดสัตว์ให้พ้นทุกข์ถ้าและข้าพระพุทธเจ้าตั้งอยู่
ในความกตัญญูกตเวทีซื่อสัตย์สุจริตมิได้คิณกบฏประทุษร้าย ของ ภูมิเทวดา
พฤกษเทวดา อารักขเทวดา อากาศเทวดาท้าวจัตุโลกบาล ทั้งพระหลักเมือง
พระเสื้อเมือง พระทรงเมือง จงช่วยป้องกันอภิบาลรักษาข้าพระพุทธเจ้า ผู้กระทำ
ราชการโดยสัตย์สุจริตให้เจริญสิริสวัสดิมงคลในอิโลก ปรโลก ให้พ้นจากสรรพโรค
อุปัทวันตราย โดยบรรยายอันกล่าวมานั้นจึงทุกประการ

หมุ ขอบคุณครับ คำปฎิญาณสาบานนี้ใช้ต่อมาทุกรัฐกาลหรือครับ

ป้า ในรัชกาลที่ ๖ ที่ ๗ ก็ใช้ทำนองเดียวกันนี้

หมุ รัชกาลปัจจุบันละครับ มีพระราชพิธีนี้ไหมครับ

ป้า มีจ๊ะ การถือน้ำครั้งแรกหลังจากที่ได้เลิกไปแล้วถึง ๓๗ ปีนั้น มีขึ้นเมื่อวันที่
๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๒ ในโอกาสการพระราชพิธีพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
อันมีศักดิ์รามาชิตี ซึ่งจอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีในสมัยนี้ได้รับ
พระราชทานครั้งนี้ด้วย เป็นพระราชพิธีถือน้ำจอร์ ซึ่งต่อมาก็มีอีกหลายครั้งในรัชกาล
ปัจจุบัน และไม่มีพระราชพิธีประจำอีกเลย

หมุ คำปฎิญาณสาบานตนมีอย่างไรครับ

ป้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกร่างคำสาบานขึ้นใหม่
ท่านพระครูพราหมณ์วามเทพมณีเล่าว่า คำปฎิญาณสาบานนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้อาจารย์ภาวาส บุณนาคแต่งให้ผู้ถือน้ำปฎิญาณในแนวที่ จะกักตื้อต่อชาติบ้านเมือง

จะซื่อสัตย์ต่อประชาชนและต่อหน้าที่ จะเสียสละเพื่อความไพบูลย์ของชาติเท่านั้น
ไม่โปรดให้ปฎิญาณแสดงความจงรักภักดีต่อพระองค์ด้วย

หมู เวลากล่าวปฎิญาณนี้ มีผู้นำให้กล่าวตามพร้อมๆ กันใช่ไหมครับ

ป้า จะ ผู้กล่าวนำจะต้องเป็นผู้มีอาวุโสที่สุดในที่นั้น

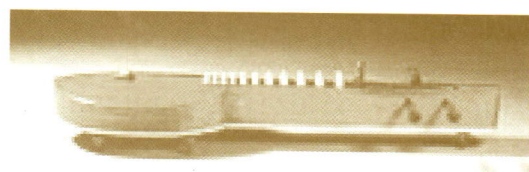
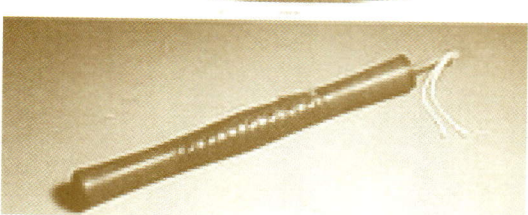
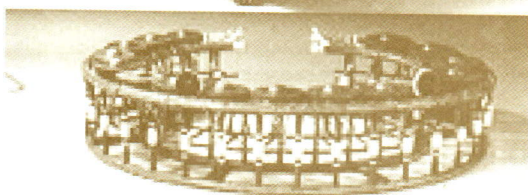
หมู ขอบคุณครับ แหมถ้ามีเวลาผมอยากฟังโองการแข่งน้ำที่พราหมณ์อ่านจังเลย

ป้า ที่จริงป้าก็เตรียมอัดเทปมาให้ฟังแล้ว เอาไว้โอกาสหน้าก็แล้วกัน

หมู ขอบคุณครับ สวัสดิ์ครับ

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

เรื่อง เพลงงักกิตัมพันธ์

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันชาติ : คนตรี

ผู้เขียนบท ประลองสิทธิ์ สุขศิริพรฤทธิ์

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา (สวศ.)

วันเสาร์ที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๔๖ เวลา ๑๘.๓๐ - ๑๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

วันนี้รายการอยู่อย่างไทยนำความเป็นมาของคำว่าเพลงสังคีตสัมพันธ์ หรือเรียกง่าย ๆ ว่าเพลงผสม เป็นการผสมผสานกันระหว่างเครื่องดนตรีไทย กับเครื่องดนตรีฝรั่ง หรือเรียกให้ไพเราะว่าดนตรีสากลซึ่งมีเปียโนเป็นเสียงมาตรฐานในการเทียบเสียงกับเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ ทั้งเครื่องดนตรีสากลและเครื่องดนตรีไทย ความจริงดนตรีไทยของเราบรรเลงกันมานาน ดำรงความเป็นเอกลักษณ์ของการบรรเลงและขับร้องอย่างไทย ๆ ของเรามาแต่โบราณ สำหรับกรมโฆษณาการในอดีตหรือกรมประชาสัมพันธ์ในปัจจุบัน ก็มีการก่อตั้งวงดนตรีไทยมาก่อนวงดนตรีสากลเสียด้วยซ้ำวันนี้เราจะมาคุยเฟื่องเรื่องเพลงผสมหรือเพลงสังคีตสัมพันธ์

เพลงกระแต

คุณหนู สวัสดีครับคุณอรุณี

คุณแม่ สวัสดีค่ะคุณอรุณี

คุณอรุณี สวัสดีค่ะทั้งสองท่านอยากจะถามดิฉันเรื่องความเป็นมาของเพลงสังคีตสัมพันธ์ ใหม่มั้ยคะ

คุณหนู ขอถามว่าเพลงสังคีตสัมพันธ์ เกิดขึ้นมานานเท่าไรแล้วครับ

คุณอรุณี ประมาณปี พ.ศ.๒๔๘๕ สมัยท่านพลโทหม่อมหลวงขาบ กุญชร เป็นอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ค่ะ

คุณแม่ โอ้โฮ ตั้ง ๕๐ ปีแล้ว นะคะ

คุณอรุณี ใช่ค่ะประมาณ ๕๐ ปีมาแล้ว ท่านพลโทหม่อมหลวงขาบ กุญชร ท่านมีวงดนตรีไทยเป็นของตัวเอง หรือมีประจำตระกูล หม่อมหลวงขาบ นอกจากจะชอบดนตรีไทยแล้ว ท่านยังชอบด้านดนตรีสากลด้วย โดยท่านแต่งเพลงไว้ชื่อคล้องจองกันคือ เพลงช้องจิต เพลงคิดไม่ถึง เพลงคนึงฝัน เพลงพรั่นรัก

คุณแม่ ท่านเป็นบุคคลที่มีความสามารถทางด้านดนตรีนะคะ

- คุณหนู เรียกว่า คนตรีไทยก็เก่ง คนตรีสากลก็เก่ง
- คุณอรุณี นอกจากนี้นั้ท่านหม่อมหลวงขาบ ยังเก่งทางด้านการแสดงด้วย
- คุณเม้า เก่งยังงีคะ
- คุณอรุณี ก็เก่งขนาดแสดงเป็นพระเอกภาพยนตร์ไทยในสมัยก่อน
- คุณหนู พุดถึงเพลงซึ้งจิต นี้นะ ดังมากเลยนะครับ
- คุณอรุณี เพลงซึ้งจิตท่านแต่งทำนองในจังหวัดฉะเชิงเทรา คำร้องเป็นของ คุณช่อม ปัญญาพรรค
- คุณเม้า เคยได้ยินชื่อ คุณช่อม มาเหมือนกัน
- คุณอรุณี คุณช่อม ปัญญาพรรค จบจากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาษาท่านดีมาก เขียนเนื้อร้องได้ไพเราะและกินใจมาก เป็นข้าราชการ กรมประชาสัมพันธ์ด้วย
- คุณหนู มีความรู้ดี ก็ได้ใช้ความรู้มาสร้างสรรค์งานเพลงด้วย
- คุณอรุณี นอกจากเขียนเนื้อเพลงแล้ว ยังแต่งนวนิยายดัง ๆ ตั้งหลายเรื่องแล้วยังเขียนบทละคร วิทยุให้คณะโฆษณาการ และคณะวัฒนธรรมบันเทิงอีกด้วยเพื่อออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
- คุณเม้า แล้วคุณช่อม แต่งเนื้อเพลงสำหรับวงสังคีตสัมพันธ์บรรเลงบ้างไหมคะ
- คุณอรุณี แต่งซิ เพลงรักบังใบ ยังไงล่ะ เป็นเพลงแรกที่ คุณรวงทอง ทองลั่นทม ร้องไว้ด้วยนะ จากทำนองเพลงไทยเดิมที่ชื่อว่า บังใบ ยังไงล่ะคะ
- คุณหนู แหม วันนี้ได้รับความรู้ตั้งหลายเรื่องนะ
- คุณอรุณี ยังมีอีกมาก ต้องเล่าให้ฟังหลาย ๆ วันกว่าจะจบ
- คุณเม้า วกเข้าเรื่องเพลงสังคีตสัมพันธ์กันต่อดีกว่า
- คุณอรุณี ในสมัยนั้นมีนักดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์เก่ง ๆ หลายคน เช่น ครูพุ่ม ปาปยุวาทย์ ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่มีความสำคัญต่อเพลงสังคีตสัมพันธ์
- คุณหนู แล้วทางดนตรีสากลละครับ มีใครบ้าง
- คุณอรุณี ก็มีครูเอื้อ สุนทรสนาน ครูเวส สุนทรจามร ครูชนิด ผลประเสริฐ ซึ่งมีความรู้เรื่องทำนองเพลงไทยเดิมมาก่อนหน้านี้แล้ว

- คุณเม้า** ใช้ทำนองเพลงไทยเดิม หลายเพลงหรือคะ
- คุณอรุณี** ใช่ค่ะ ใช้ทำนองไทยเดิมทุกเพลงเลย บางทีก็นำมาดัดแปลงบ้าง เพื่อให้เข้ากับทางหลักดนตรีสากล
- คุณหนู** แล้วจะเล่นเข้ากันได้อย่างไรครับ
- คุณอรุณี** เขาก็มีวิธีการปรับเสียง โดยใช้เครื่องดนตรีสากลเป็นหลัก จูนเสียงให้ดนตรีไทยเข้ามาเท่ากับดนตรีสากล
- คุณเม้า** ปรับอย่างไรคะ อธิบายให้ฟังหน่อยค่ะ
- คุณอรุณี** ถ้าเป็นทางระนาดก็ใช้ตะกั่วเผาไฟติดตรงจีฟึงได้พื้นระนาดแล้วลงเทียบเสียงให้เท่ากับเสียงเปียโน ซึ่งก็มีทั้งระนาดเอก ระนาดทุ้ม รวมถึงฆ้องวงด้วย เพราะถือว่าเปียโนเป็นเครื่องดนตรีที่มีเสียงเป็นมาตรฐาน
- คุณหนู** แล้วมีเครื่องดนตรีไทยชนิดอื่น ที่ต้องปรับเสียงให้เข้ากับเครื่องดนตรีสากลอีกไหมครับ
- คุณอรุณี** เครื่องดนตรีชนิดอื่น สามารถปรับเสียงให้เข้ากับทางเครื่องสากลได้ไม่ยากนัก
- คุณเม้า** การบรรเลงล่ะคะ ยุ่งยากไหม
- คุณอรุณี** ใหม่ ๆ ก็คงจะยากพอดู เพราะนอกจากจูนเสียงให้เข้ากันแล้ว ยังต้องแบ่งกันบรรเลงด้วยเสียงที่ออกมาจึงจะลือกัน เกิดความไพเราะ
- คุณหนู** เล่นพร้อมกันทั้งเพลงไม่ได้หรือครับ
- คุณอรุณี** ถ้าเล่นพร้อมกัน บางทีแยกเสียงไม่ออก ฟังแล้วจะรกหูด้วย จึงจำเป็นต้องเล่นรวมกันบ้าง ต่างคนต่างเล่นบ้าง ผลัดกันแสดงในบางช่วง จึงทำให้ดูแปลกและไพเราะดี
- คุณเม้า** ใช้เพลงอะไรล่ะคะ
- คุณอรุณี** ครูบาอาจารย์ก็ต้องช่วยกันคิด ช่วยกันหาเพลง เพราะทำนองไทยเดิมนี้นี้มีมากโขอยู่ บางทีก็ยาวมาก บางทีก็ดูไม่เหมาะสมต้องนำมาปรับปรุง โดยเฉพาะจังหวะของเพลงไทยเดิม ซึ่งเป็นเพลงช้า คนฟังนาน ๆ อาจจะง่วงนอน ต้องนำมาปรับปรุงให้จังหวะกระชับเข้าจะได้ฟังแล้วเกิดความสนุกสนานด้วย

- คุณหนู** มีเพลงอะไรบ้างครับ
- คุณอรุณี** จำได้ว่าเพลงกระแตนี่แหละถือเป็นเพลงต้น ๆ ที่นำมาทำ โดยทำเป็นเพลงคู่หน้าฟังมาก
ครูเอื้อ นำมาจากทำนองเพลงไทยเดิม คือ เพลงกระแตเล็ก นำมาปรับปรุงให้เข้าหลัก
สากลแล้วทำเป็นจังหวะกัววราซ่า ซึ่งเป็นจังหวะที่กระชับดี ฟังก็สนุก เดินรำก็สนุกด้วย
- คุณแม่** ร้องยังไถคะ ขอฟังหน่อยสักท่อนก็ยังดี
- คุณอรุณี** ฝ่ายหญิง ก็ร้องว่า เห็นไวไว เอ๊ะอะไร กระโดดได้ปราดเปรียว ฝ่ายชาย ก็ร้องว่า
อ้อ กระแตแน่เทียว เห็นประเดี๋ยวเดียวกระโดดหายไป
- คุณหนู** ฟังแค่นี้ ก็รู้ว่าสนุกมากครับ
- คุณอรุณี** เพลงนี้ คุณวินัย จุลละบุษปะ กับ คุณชวลี ช่วงวิทย์ ร้องไว้ก่อน มาตอนหลัง
คุณเลิศ ประสมทรัพย์ กับ คุณศรีสุดา รัชตะวรรณ นำมาร้องออกกิลิลาทำทาง
ได้ดีมาก คนดูชอบใจกันมาก เวลาแสดงบนเวที
- คุณแม่** นอกจากเพลงกระแตแล้ว ยังมีเพลงอะไรอีกที่สนุกๆ คะ
- คุณอรุณี** เพลงสัจจิตสัมพันธ์ มีทั้งเพลงสนุกและเพลงซึ้ง เพลงโศกก็มีอยู่หลายเพลง
เพลงสนุกๆ เช่น พรพรหม พายเรือพลอดรัก พุ่มพวงดวงใจ ครูสอนรัก เป็นต้น
- คุณหนู** เพลงซึ้ง ๆ ละครับ
- คุณอรุณี** เพลงซึ้ง ๆ ก็เช่น รักบังใบ ซึ่งคุณรวทองฯ ร้องไว้เป็นเพลงแรก มาจากทำนอง
เพลงไทยเดิมที่ชื่อว่า “บังใบ”
- คุณแม่** เพลงโศกละคะ
- คุณอรุณี** ก็ธรณีกรรแสงไงละ มัทธิร้องให้ ก็ใช้ทำนองเดียวกัน นางครวญ ก็ไพเราะมาก
ทำชื่อเสียงให้ คุณวรรณุช อารีย์ มากทีเดียว
- คุณหนู** ฟังดูแล้วอยากร้องได้บ้างจังเลย
- คุณอรุณี** ร้องไม่ยากหรอก ถ้ายังใครมีความรู้เรื่องเพลงไทยเดิม ร้องเพลงสัจจิตสัมพันธ์
ก็เพิ่มความไพเราะยิ่งขึ้น เพราะมีลูกเอื้อนที่ทำให้เพลงมีชีวิตชีวานุ่มนวลในเสียงของ
ผู้ขับร้อง
- คุณแม่** เดียวนี้มีผู้นำทำนองเพลงไทยเดิมมาแต่งเนื้อใหม่ แล้วได้รับความนิยมมากเช่น

เพลงเรียกพี่ได้ไหม รักน้องพร โดยเฉพาะเพลงลูกทุ่ง เห็นว่าขายดีเป็นเทน้ำเทท่า
เลยทีเดียวนะ

คุณอรุณี นั้ขนาดนำมาร้องโดยใช้ดนตรีสากลบรรเลงนะ ถ้าใส่เครื่องดนตรีไทยครบชุด
คงจะไพเราะมากกว่านี้อีกหลายเท่าทีเดียว

คุณหนู อย่างเพลงฟ้าแดง ใจละ เมื่อ ๓๐ กว่าปีแล้ว คุณโสภ สุธศิริพรฤทธิ์ เคยร้องไว้
ก็ได้รับความนิยมมากทีเดียว

คุณแม่ เพลงฟ้าแดง แม่เคยได้ยินมาบ้าง ฟังไพเราะดี โดยเฉพาะตอนเย็นเข้ากับบรรยากาศ
ดี เพราะเนื้อเพลงมีว่า “สนธยาฟ้าแดง สุริย์ร้อนแรง รอยอ่อนรอนแสงหม่นมัว”

คุณอรุณี เพลงนี้ชื่อทางไทยเดิมว่า มอญอ้อยอิง ของครูเฉลิม บัวท่ง ซึ่งเป็นเพื่อนกับครูเอื้อ
ลูกศิษย์ของครูพระเจนดุริยางค์ด้วยกัน ครูเฉลิมเก่งทางดนตรีไทย ส่วนครูเอื้อ
เก่งทางดนตรีสากล

คุณหนู แล้วทำไมถึงเปลี่ยนชื่อมาเป็นเพลงฟ้าแดง ด้วยล่ะครับ

คุณอรุณี คืออย่างนี้ ครูเอื้อ เมื่อได้ทำนองเพลงมอญอ้อยอิงมา ก็มอบให้ครูศรีสวัสดิ์
พิจิตรวรการ ประพันธ์คำร้อง ครูศรีสวัสดิ์ ก็เลยแต่งคำร้องชื่อว่า ฟ้าแดง ยังใจละ
หลาย ๆ เพลงก็เอาชื่อเก่าไว้เช่น ลาวคำหอม ก็ใช้ชื่อทางสากลว่า คำหอม
ลาวดวงดอกไม้ ก็ชื่อว่า ดวงดอกไม้ หรือเพลงแขกมอญบางขุนพรหม ก็ชื่อว่า
พรพรหม เป็นต้น

คุณแม่ ฟังดูน่าศึกษามากทีเดียว สำหรับเพลงสังคีตสัมพันธ์

คุณอรุณี ควรจะศึกษาและหาความเป็นมาของเพลงในแต่ละเพลง จะได้รับความรู้และความ
สนุกสนานมากทีเดียว นอกจากกรมประชาสัมพันธ์ ได้เริ่มทำขึ้นเป็นครั้งแรก และ
ประสบความสำเร็จ จนมีเพลงดี ๆ ให้เราได้ฟังมาถึงทุกวันนี้แล้ว เรายังนำเพลง
สังคีตสัมพันธ์ไปเผยแพร่ยังประเทศใกล้เคียงอีกหลายประเทศ เช่น ลาว เขมร
เมื่อเร็ว ๆ นี้ก็ไปเผยแพร่ที่บรูไน ได้รับความสนใจและความสำเร็จเป็นอย่างมาก

คุณหนู พุดแล้ว หนูอยากดูจัง อยากฟังเพลงด้วย

คุณอรุณี ตอนนี้ก็มีให้ชมทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๑ ของกรมประชาสัมพันธ์ ทุกวันศุกร์ที่

๒ ของเดือน แต่ว่าอาจจะดึกไปสักนิด คือ ออกอากาศตอนหลังข่าวเที่ยงคืน ถ้ามีโอกาสเปิดดูได้ก็จะดีค่ะ

คุณเม้า ดึกก็ไม่ใช่ไร เพราะรุ่งขึ้นเป็นวันหยุดต้นตอน ๘ โมงเช้าก็เปิดวิทยุฟังรายการ นายกทักษิณคุยกับประชาชน ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ต่อเลย

คุณหมู พูดถึงเพลงทำนองไทยเดิม บางคนพูดว่าร้องซ้ำเนิบนาบ บางคนบอกว่ายาวเกินไป

คุณอรุณี ด้วยเหตุนี้แหละครูบาอาจารย์ ท่านจึงได้นำทำนองมาดัดแปลงให้กระชับขึ้น คำร้องก็ฟังง่ายขึ้นแล้วจังหวะของเพลงก็เร็วขึ้น มีตั้งหลายจังหวะ ตามสากลนิยมไงล่ะคะ

คุณเม้า ทำนองเพลงไทยเดิม ดิฉันผู้ฟังอยู่แล้ว พอมาใส่คำร้องใหม่ จัดจังหวะให้เราใจขึ้น ก็น่าฟังมาก

คุณหมู จริง ๆ ด้วย ทำให้เราได้มีโอกาสอนุรักษ์ทำนองไว้ให้นุชนรุ่นหลัง ๆ ได้ฟัง มิฉะนั้นเพลงไทยเดิมของเราจะถูกลืมเลือนไปเลย

คุณอรุณี เสียหายว่าคนรุ่นใหม่ ๆ ไม่ค่อยให้ความสนใจ ไปนิยมทางตะวันตก พวกคอนเสิร์ต ยืนยั่ว ๆ กันอยู่ได้ แต่งตัวก็ไม่ค่อยสุภาพ

คุณเม้า ยังไงก็สู้เพลงไทยของเราไม่ได้หรอก ยิ่งฟังยิ่งไพเราะ

คุณหมู ต้องช่วยกันส่งเสริมให้มาก ๆ ปัจจุบันตามสถาบันต่าง ๆ ก็หันมานิยมเล่นดนตรีไทย กันมากขึ้น

คุณเม้า อยากรู้เรื่องเครื่องดนตรีไทยที่ใช้บรรเลงในเพลงสังกัดสัมพันธมิตะไรบ้างคะ

คุณอรุณี ก็มีระนาดเอก ระนาดทุ้ม จะเข้ ซอด้วง ซออู้ ฆ้องวง กลองแขก ฉิ่ง ไว้มขุมจังหวะ มีขลุ่ยไทย ฟังแล้วโหยหวนดีก็ต้องมีปี่มอญ บางเพลงก็ใช้เปิงมางดี อย่างเช่น เพลงม่านมณฑล ตอนขึ้นต้นฟังเข้าใจดีทีเดียว

คุณหมู แล้วดนตรีสากลล่ะครับ มีเครื่องดนตรีอะไรบ้าง

คุณอรุณี ก็มีเครื่องประกอบจังหวะหรือเรียกตามสากลว่า ริทัม ประกอบด้วย เปียโน เคียวนี่ใช้เปียโนไฟฟ้า ยกไปไหนง่ายไม่หนักเหมือนเปียโนจริง นิยมเรียกว่า คีย์บอร์ด มีกลอง มีกีตาร์ มีเบส เครื่องเป่าก็มี แซกโซโฟน มีทังอัลโต้แซก เทเนอร์แซก บาริโทน ทรัมเปต แล้วก็ทรอมโบน เป็นต้นค่ะ

- คุณเม้า** รวมกันก็ตั้ง ๒๐ กว่าชนิดเชียวนะกะ
- คุณอรุณี** นี่ถือว่าเป็นวงดนตรีมาตรฐาน เครื่องครบ บรรเลงพร้อมกัน น่าฟังมากทีเดียว ถ้าไปแสดงบนเวที ต้องใช้เนื้อที่มากพอสมควร จึงจะตั้งวงได้สวยงาม
- คุณหมู** มีการแสดงบ่อยไหมครับ สำหรับวงสังคีตสัมพันธ์
- คุณอรุณี** คงไม่บ่อยนัก นอกจากงานใหญ่ ๆ ต้องหานักดนตรีที่มีฝีมือมาเล่นด้วยกัน ต้องปรับเปลี่ยนให้เข้ากัน นานทีเดียว
- คุณเม้า** มีวงดนตรีอะไรบ้างกะ ที่บรรเลงเพลงสังคีตสัมพันธ์
- คุณอรุณี** วงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ก็เป็นวงหนึ่งที่บรรเลงด้วยกันมานาน รู้ทางกันดี
- คุณหมู** วันนี้ได้ความรู้หลากหลาย ทั้งประวัติความเป็นมา เครื่องดนตรี เพลงที่จะใช้บรรเลง สำหรับเพลงสังคีตสัมพันธ์
- คุณเม้า** ยังไงก็ต้องขอฟังซักร้องเพลงสำหรับวันนี้จะได้จดจำไว้เป็นขวัญหู
- คุณอรุณี** ได้กะ ตอนท้ายรายการจะนำมาเปิดให้ฟัง จะฟังเพลงแบบไหน สนุกสนาน ชื่น ๆ หรือแบบโศก
- คุณหมู** ผมชอบแบบสนุกเร้าใจ
- คุณเม้า** เม้าชอบเพลงซึ่ง ๆ อย่าง รักบังใบ หรือ รักสลาย ก็ได้
- คุณอรุณี** วันนี้เตรียมมาให้ฟังทั้งสองแบบเลย เพลงแบบสนุก ๆ ก็เพลงกระแต เพลงซึ่ง ๆ ก็ รักบังใบ
- คุณหมู** ใครร้องไว้ครับ คุณอรุณี
- คุณอรุณี** เพลงต้นฉบับ ฝ่ายหญิง คุณชวลี ช่วงวิทย์ ฝ่ายชาย คุณวินัย จุลละบุษปะ เพลงนี้ดนตรีเล่นผสมกัน โดยมีดนตรีบรรเลงให้ฟังเพราะ ๆ ๑ เที้ยว แล้วจึงขับร้อง เนื้อเพลงอีก ๑ เที้ยว ฟังแล้วได้วรรรรสดี เพลงที่สอง ชื่อรักบังใบ เป็นเพลงซึ่ง ๆ เสียงของคุณรวงทอง ทองลั่นทม สมัยยังสาว ๆ
- คุณเม้า** วันนี้คุ้มจริง ๆ ได้ฟังเพลงสังคีตสัมพันธ์ตั้ง ๒ เพลงเนอะ
- คุณอรุณี** ความจริงอยากเปิดเพลงให้ฟังหลาย ๆ เพลง แต่เสียดายจริง ๆ ที่มีเวลาน้อย ถ้ามีโอกาสจะมาแล้วให้ฟังอีก ยังมีอีกมากทีเดียวสำหรับเพลงในแนวสังคีตสัมพันธ์

- คุณหนู** ขอเพลง กระแตก่อนนะครับ
- คุณแม่** เพลงที่ ๒ ขอเป็นเพลง รักรั้งใบก็แล้วกันให้หนูเขาฟังก่อน แม่ชอบเพลงซึ่ง ๆ มั่นกินใจดี
- คุณอรุณี** ได้ค่ะ ได้ทั้งสองเพลงเลย พี่เตรียมไว้แล้ว ยังไงตั้งใจฟังก็แล้วกัน จะได้เป็นประโยชน์นำไปเล่าสู่กันฟังได้เป็นความรู้และความภูมิใจในทำนองเพลงไทยเดิม เมื่อจบเพลงนี้เราก็จะลากันเลยนะ สวัสดีค่ะ

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

ต้นตาล

ต้นปาล์ม

เรื่อง คนไทยเข้าใจเปรียบ

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันพระมหากษัตริย์, สถาบันชาติ : ภาษาและวรรณกรรม

ผู้เขียนบท สุวรรณี อุดมผล

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.)

วันอาทิตย์ที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๔๖ เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

- เอก ฟี้อรครับ อีกไม่นานก็จะถึงวันถวายบังคมพระบรมรูปทรงม้าอีกแล้วนะครับ
- อร อ้อ วันที่ 23 ตุลาคม วันปิยมหาราชนะหรือ คุณพ่อก็คงจะพาเราไปเหมือนทุกๆ ปี
 ใช่ไหมคะ
- พ่อ ใช่แน่นอนเลยลูก トラบโคที่พ่อยังเดินไหว และยังอยู่ในเมืองไทย พ่อจะต้องไปให้ได้
- เอก ทำไมล่ะครับ
- พ่อ พ่อสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์นะซิ ทรงนำความเจริญมาสู่ประเทศเรา
 หลาย ๆ ด้าน อย่างที่เราเคยคุยกันมาหลายครั้งแล้วไงล่ะ
- อร อรเพิ่งอ่านบทพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้านของพระองค์ท่านจบพอดี สนุกมากนะคะ
 อรเห็นภาพตามไปด้วยเลย
- พ่อ เหตุที่อรนึกเห็นภาพอย่างละเอียดคนนะ นอกจากจะทรงเล่าถึงสิ่งต่าง ๆ อย่างละเอียด
 ลออแล้ว ยังเป็นเพราะทรงเปรียบกับสิ่งที่เราเคยเห็น เคยรู้จัก เราก็เลยนึกเห็น
 ในภาพตามไปด้วย
- อร จริงด้วยค่ะ อย่างตอนทรงกล่าวถึง ต้นปาล์ม ก็ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ว่า “ของเขา
 ปลูกมานานจนต้นสูงๆ เหมือนต้นตาล” คนไทยสมัยนั้นไม่เคยรู้จักต้นปาล์ม แต่รู้จัก
 ต้นตาลก็นึกภาพออก ตรงที่ทรงกล่าวถึงต้นกุหลาบ ก็น่าสนใจนะ “กุหลาบต้นหนึ่ง
 มันมีดอกพร้อมกันหมดตั้งยี่สิบ สามสิบดอก ตูมบ้าง แยมบ้าง บานบ้าง ทอยกันไป
 ต้นอื่นๆ ที่มีดอกเป็นช่อใหญ่ ๆ ดอกติดกันหมด เหมือนจัดพุ่มเครื่องมณัสการ
 เป็นแต่เดียว งามกว่าจัดดอกไม้หัวโล้นเช่นจัดกัน”
- พ่อ เอารู้จักพุ่มดอกไม้ใช่ไหม ทรงบอกว่า เหมือนพุ่มเครื่องมณัสการแต่ดีกว่า แค่นี้
 เราก็นึกวาดภาพตามได้แล้ว
- อร ตอนที่กล่าวถึง สีของดอกไม้ ก็ทรงเปรียบว่า “สดเหมือนกำมะหยี่ เหมือนแพร จน
 ได้เห็น ได้ถูก ได้ดมรู้ว่าเป็นดอกไม้จริงๆ” การที่ทรงเปรียบกับกำมะหยี่ หรือแพร
 นอกจากจะนึกเห็นสีสัมผัสที่สดใสแล้วยังเห็นความนุ่มนวลของดอกไม้ด้วย ทรงเลือก
 สิ่งที่มาเปรียบได้เหมาะสมจริงๆ
- พ่อ พ่อชอบตอนที่ทรงเปรียบ คนคิดถึงบ้านเหมือนคนติดเหล้า

- เอก เอ.....มันจะเหมือนกันอย่างไรครับ
- พ่อ ทรงอธิบายต่อไว้ชัดเจน จนเราเข้าใจเสียวละ ทรงกล่าวว่า “แต่ที่มาไกลยิ่งเห็นแปลก ยิ่งกลับคิดถึงบ้าน ไม่ยกเพลิน คนคิดถึงบ้าน น่ากลัวจะ เหมือนกับคนที่ติดเหล้า ที่ร้อน ก็คิดถึงบ้าน หนาวก็คิดถึงบ้าน สนุกก็คิดถึงบ้าน ไม่สนุกก็คิดถึงบ้าน”
- เอก เอกเข้าใจ และนึกเห็นภาพ แจ่มแจ๋ว เลยครับ สรุปแล้วก็คือคิดถึงตลอดเวลาใช่ไหม ครับ คนติดเหล้าเขาคิดถึงเหล้าทุกวันจริง ๆ อย่างที่เรามักล้อกันว่า ค่ำไม่มากดอก อาทิตย์ละ 2 วันเท่านั้น คือวันฝนตกกับวันฝนไม่ตก”
- อร นั้นสิ พี่ถึง นึกวาดภาพได้ชัดแจ๋ว เวลาอ่านใจละ อย่างตอนที่ทรงเล่าถึง ถนนที่มีคน มีรถมากๆ ก็ทรงกล่าวว่า “ถ้านั่งดูในที่แห่งใดข้างถนน จะแลเห็นคนเดิน เหมือนกับ จอก ที่ไหลล่อย มาตามกระแสน้ำ รถที่เดินไปมา เหมือนกับแพแลสวะ ในเวลา หน้าน้ำ” เห็นภาพของของที่แน่น แล้วไหลตาม ๆ กันมา เลยใช่ไหมละ
- เอก แหม เอกชักจะสนใจอยากอ่านบ้างแล้วสิครับ
- อร เอาสิ พี่ให้ขอยืม นี่ตอนใกล้จะจบก็ทรงเปรียบได้ดื่นะ เวลาเอกกินอะไร ไม่ลอง เกรงรู้สึกยังใจละ
- เอก เกรงรู้สึกกลืนไม่ลงนะสิครับ
- อร นั้นแหละทรงบรรยายไว้ว่า “ทั้งการกินดื่มนั้นมีบริบูรณ์เช่นว่ามานี้พ่อก็จะกินไม่ได้มาก ไม่ใช่เพราะเจ็บไข้อันใด แต่เป็นด้วยลำคอ ฤ็ กระเพาะอาหารไม่บานรับอาหารที่ แห้งแข็ง แลรสเดียวเช่นนั้น กลืนลงไปก็แคบเสียวเฉยๆ ต้องการ หวายสักเส้นหนึ่ง กระทั่งเหมือนกรอกปรอทศพ แต่ถ้าข้าวต้ม ฤ็ ข้าวสวยถูกลำคอเข้าดูมันแฉะโล่ง ลงไปตลอดกระเพาะอาหาร”
- เอก นั้นสิครับ เอกเองเวลาอาหารไม่ถูกปาก ก็รู้สึกอย่างนี้เหมือนกัน คอหอยมันตีบ ไม่ยอมรับเอาคือ ๆ อย่างนี้แหละ
- พ่อ พอดคิดก็ทรงหิว แต่แทนที่ทรงจะเขียนว่าหิวเฉยๆ ก็ทรงกล่าวว่า “แลเห็นปลาที่เรา ทอดใส่จานมาอยู่ที่นั่นดา จับไล่กันพอจะจางไป ไข่เค็มเป็นมันย่องไหลขึ้นแทน แล้วคราวนี้ เจ้าพวกแห่ง ๆ ปลากระบอก หอยหลอด น้ำพริก มาเป็นแถวเรียกน้ำชา มากินเสียครั้งถ้วย เปิดไฟฟ้าขึ้นอ่านหนังสือ จะให้ลืมหอยปลา ผีหอยมาหลอก”
- เอก แหม เอกเข้าใจเลยครับว่า ทรงรู้สึกอย่างไร

อร แค่นี้ยังไม่พอนะ ยังมีอีก เอกจะฟังไหมล่ะ

เอก เอาเสียหน่อยก็ได้ครับ

“กำลังนี้อยู่แน่นอน ขำกับแกเผ็ดโผล่ขึ้นมาขึ้นตาที่หลับๆ ประเดี๋ยวไข่เจียว
จิมน้ำพริก ประเดี๋ยวทอดมันกุ้ง ปลาแห้งผัดอะไรพากันลือหลอกเสียใหญ่ หลับตา
ไม่ได้ ต้องลืม ลืมก็แลเห็นแกเทโพหลอกได้ทั้งๆ ที่กำลังตื่น ๆ เช่นนั้น จนชั้นยำ
แดงกวาก็พลอยกำเริบ ดีแต่ปลาร้า ขนมน้ำยา ฤ น้ำพริก สงสารไม่ยกมาหลอก
มีแต่เจ้ากะปิคว้ามายิงอยู่ไกล ๆ เห็นไม่ได้การ สู้มันไม่ไหว”

เอก แหมชักจะน้ำลายไหลแล้วชิครับ

พ่อ ตรงนี้แม้จะไม่ใช่การเปรียบให้เห็นได้โดยตรง เหมือนที่แล้วว่า แต่ก็ตรงเปรียบเทียบให้เห็น
 สิ่งที่เป็นนามธรรม คือ ความรู้สึกหิว ความรู้สึกอยาก ให้ออกมาเป็นรูปธรรม โดยให้
 เจ้ากับข้าวต่าง ๆ เดินขบวนกันเข้ามาเหมือนมีชีวิต ทำให้คนอ่านคนฟัง อย่างเอกน้าลาย
 ใหญ่ได้ เหมือนกัน

อร ทรงพระปรีชาสามารถ เรื่องการเปรียบเทียบมากมายไม่เฉพาะในเรื่องนี้ นะคะ ที่เป็น
บทร้อยกรองก็มี อย่างในลิลิตนิทราชาคริต ทรงเปรียบผู้หญิงกับดอกไม้

เอก อ้อ เป็นความเปรียบสาทกลเย็นะครับ เปรียบผู้หญิงเป็นดอกไม้ เปรียบผู้ชายเป็นแมลง

อร แต่ความเปรียบของพระองค์ยังมีการหักมุมต่ออีก ฟังนะ

บุญบานเบิกสร้อย

เสาวคนธ์

ฝูงภมรม้วน

หวีร้อง

นารีแรกอุ้มยล

กำหนด สวาทนา

ชายแต่ตอมจ๊กต๋อง

๒. ใต้เท้าตามหา

เห็นไหม ดอกไม้ที่เบ่งบานก็เหมือนผู้หญิงเรารุ่น ผู้ชายก็เหมือนสิ่งที่ตามดอกไม้

เอก แล้วหักมุมยังไงล่ะครับ

อร แหม ใจร้อนจริง ทรงพระราชนิพนธ์ต่อว่า

บทสรุปเลือกเค้า

หม่อมภมร

แต่สตรีงามงอน

ห้องหายใจ

ต่อองค์ เอกอัครราชทูต

จึงสบ สมรณา

พิวตำจำจิตหมาย

อยู่แล้วโหยหา

เอก จริงด้วยครับ ดอกไม้ไม่เลือกที่จะอนุญาตให้ฝั่งตัวนั้นตอม ตัวนี้ไม่ให้ตอม แต่
 ผู้หญิงนี้เลือกได้ และควรเลือกด้วย ถ้าไม่ใช่คนดีก็ไม่ควรให้มากถ้ารายละเอียดจริงๆ
 ครับ เปรียบได้ดี แต่ก็มีหักมุมฝากไว้ให้คิดด้วยนะครับ

คนตรี

พ่อ คนไทยเราเข้าใจหาสิ่งต่างๆ มาเปรียบกันมากเหมือนกันนะ การที่เราจะพูดให้คนรู้จัก
 สิ่งที่เขายังไม่รู้ซัก ให้เขานึกเห็นภาพไม่ใช่ของง่ายๆ ถ้าเราเข้าใจหาของมาเปรียบ ก็จะ
 ทำให้คนอื่นเห็นคล้อยตามได้ง่ายขึ้น

อร อย่างพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวไว้ในเรื่องโคลนติดล้อว่า
 “ล้อรถที่วิ่งไปบนถนนที่มีโคลน โคลนก็ย่อมจะติดล้อ ล้อรถที่มีโคลนติดอยู่เตอะดัง
 ไปหมด นอกจากดูไม่สวยแล้ว ยังทำให้เคลื่อนที่ช้าด้วย”

เอก เป็นความจริงครับ แล้วทรงนำมาเปรียบอย่างไรเล่าครับ

พ่อ ทรงเปรียบล้อรถกับความเจริญของบ้านเมือง โคลนก็คืออุปสรรคต่าง ๆ ที่ถ่วง
 ความเจริญก้าวหน้า พอเรานึกภาพของล้อที่มีโคลนติด ดูเลอะเทอะและถ่วงให้รถ
 แล่นช้าลงไปจริง ๆ เราก็จะเข้าใจแถมคิดที่ว่า อุปสรรคต่าง ๆ เป็นตัวถ่วงให้
 ความเจริญก้าวหน้าช้าลงไปด้วย

อร จริง ๆ นะคะ ทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัว ถ้าเรารู้จักนำมาเปรียบ ก็จะทำให้เราเข้าใจ
 หรือเห็นภาพสิ่งต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้นจริง ๆ

เอก เอกเคยอ่านพบเรื่อง คนมองกระทงที่เราลอยกันในวันลอยกระทงว่า เหมือนชีวิตคน
 บางใบก็ลอยไปบนน้ำที่ราบเรียบ บางใบก็เจอคลื่น บางใบก็ลอยต่อไปได้ บางใบก็
 ล้มคว่ำ ชีวิตคนก็ดำเนินไปแบบเดียวกัน พบกับสุขบ้าง ทุกข์บ้าง บางคนก็อดทน
 ฟันฝ่าอุปสรรคไปได้ บางคนก็ทนไม่ไหว ล้มคว่ำลงเหมือนกระทงก็มี

พ่อ หรืออย่างที่จางวางหรั่ง ว่าลูกชายตัวเองว่า “เจ้าพุดจาชัยถ้อยคำวนเวียน เหมือน
 ลูกหมาไล่กัดหางตัวเอง

อร อ้อ ในเรื่องจดหมายจางวางหรั่ง ของ น.ม.ส. ไซ้ไหมคะ เวลาลูกหมาไล่จับหางตัวเอง
 มันวิ่งวนเวียนจริงๆ ภาพนี้เห็นบ่อยค่ะ

- พ่อ เวลาที่วิวชมความงามก็เหมือนกัน ท่านมักจะหาสิ่งมาเปรียบเทียบได้เหมาะสมเจาะ
เชียวนะ เช่น ตาเหมือนตาเนื้อทราย
- เอก เอกเคยเห็นดาววาง มันกลมโต ใส ระแวงระว่างน้อยๆ ดูใสซื่อ บริสุทธิ์นะครับ
- อร ความเปรียบพวกลีนี้ บางอย่างก็เป็นการเปรียบตามๆ กันมา เป็นคตินิยมดั้งเดิม
อย่างเช่น ขาเหมือนต้นกล้วย คิ้วเหมือนคันศร หน้ากลมเหมือนพระจันทร์
อรไม่เห็นสวยเลย
- พ่อ ท่านอาจจะมุ่งที่ความผ่องกระจ่างเหมือนดวงจันทร์ก็ได้นะ แต่กวีบางท่านก็ไม่ได้ชม
ความงามตามแบบฉบับ เช่น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเปรียบว่า
“งามโอษฐ์ ดังใบไม้อ่อน” ลูกลองนึกวาดภาพดูซิ มีใบไม้หลายชนิดที่แตกใบอ่อนมี
สีชมพูเรื่อๆ บางใส และมีความมันอยู่ในตัว
- อร อรเคยเห็นค่ะ สวยมากเลยนะคะ หรือที่ทรงเปรียบว่า “มะลิซ้อนดูดำไปหมดสิ้น”
เอกนึกเห็นภาพไหมล่ะ
- เอก มะลินะสีขาว สิ่งที่จะทำให้มะลิสีคล้ำไปก็จะต้องเป็นสิ่งที่ขาวกว่าใช่ไหมครับ เอก
นึกถึงโฆษณาผงซักฟอกที่เขาเอาเสื้อขาวสองตัว มาเทียบกันให้เห็นว่า เสื้อที่ให้
ผงซักฟอกของเขาขาวกว่าเสื้ออีกตัว เสียอีก
- อร ถ้าไม่นึกถึงสีตรงๆ เอกจะนึกในแง่ความงามก็ได้นะ มะลิซ้อนที่ว่างามแล้ว ยังดู
ด้อยไปหมด แสดงว่า “งามยิ่งกว่าสิ่งที่ว่างามแล้วเสียอีก”
- เอก กวีไทยนี้เก่งจังนะครับ ที่รู้จักใช้ความเปรียบ เพราะทำให้เรานึกวาดภาพไปได้เอง
ใครจะมีจินตนาการไปสักแค่ไหนก็ได้ดีกว่าบอกตรงๆ
- อร แต่นักประพันธ์สมัยใหม่บางคนมักหาสิ่งที่ค่อนข้างสมจริงน้อยมาเปรียบอย่างเช่น
“การนิโทษเป็นการนำความจริงมาลำดับเสียใหม่แล้วเติมผงชูรสกับพริกชี้หนูลงไป”
- เอก เข้าใจคิดนะครับ เพราะเวลาร่วมวงนิโทษนี้ เหมือนเติมผงชูรสให้อร่อยและเติม
พริกชี้หนูให้เผ็ด มีรสชาติ ถึงอกถึงใจจริงๆ
- พ่อ บางครั้งความเปรียบก็อาจเกินความจริงไปบ้าง แต่เราไม่ถือเป็นการหลอกลวง
ทางวิชาการถือเป็นเรื่องขำขันคือ กลวิธีในการทำให้คนอ่านคนฟังเข้าถึงอารมณ์
ความรู้สึกของคนเขียน คนพูดได้ อย่างที่การบินไทย เขาว่า “รักคุณเท่าฟ้า” การ
เปรียบเทียบกับฟ้านี้แสดงให้เห็นว่ารักมากจริง ๆ

เอก เอกก็ใช้บ่อยครับ อย่าง “รักเธอชั่วฟ้าดินสลาย” “รอเธอตั้งโกฏิปี” “ร้องไห้จนน้ำตาเป็นสายเลือด” มันให้ความรู้สึก ให้อารมณ์ร่วมได้มากจริง ๆ คนฟังก็ไม่ได้มานั่งจับผิดว่าไม่จริง

พ่อ พ่อยังจำไปสเตอร์ประท้วงรัฐบาลเมื่อ ๒๕๑๖ ได้ว่า “หยาดน้ำตาประชาชนไทยในวันนี้ไหลเกือบท่วมปฐพีแล้วพี่เอ๋ย” แสดงความทุกข์ระทมเดือดร้อนของคนไทยได้อย่างดี

ทีเดียวน้ำตาของคนไทยยังมาไหลท่วมปฐพีจนล้นแล้วล้นอีกในยุคค่าเงินบาทลอยตัว ค่าเงินบาทลดลง พ่อหวังว่าเราคงจะพ้นภาวะนี้แล้วนะ เพราะมีอัสวินมีข้าวมาช่วย
เอก แนะ คุณพ่อก็ใช้ความเปรียบกับเขาเหมือนกัน

ดนตรี

พ่อ ถ้าจะดูภูมิปัญญาด้านการเปรียบเทียบของคนไทยละก็เห็น ได้ชัดเลยในสำนวน คำพังเพย และภาษิตไทยนะ

อร บรรพบุรุษของเราเป็นคนช่างสังเกตนะกะ มนุษย์เราสมัยก่อนอยู่ใกล้ชีวิตธรรมชาติ ก็สังเกตความเป็นไปต่าง ๆ ตามธรรมชาติ แล้วเห็นได้ว่า มันให้แง่คิด คติสอนใจ หลากอย่าง เวลาสอน แทนที่จะสอนตรง ๆ ก็เอาสิ่งที่เห็นแล้วเกิดแง่คิดเหล่านั้นแหละ มาเปรียบเทียบ

เอก ยกตัวอย่างสักนิดเถอะครับ เอย์นี่ก็ไม่มีใครออก

พ่อ เอกเคยเห็นไม้ไผ่ลำยาว ๆ ไหมล่ะ

เอก เคยครับ

พ่อ แล้วเคยสังเกตว่า แต่ละปล้องๆ นะ ยาวเท่ากันไหม

เอก ไม่เท่ากันครับ

พ่อ แล้วเอกกับอรเป็นพี่น้องกันนี่ คิดเหมือนกัน ชอบอะไรเหมือนกัน เกลียดอะไรก็เกลียดเหมือนกันหรือเปล่า

เอก เปล่าครับ

พ่อ นั่นแหละ คนโบราณ ท่านก็เลยจับมาเปรียบกันว่า “ไม้ลำเดียวยังต่างปล้อง พี่และ

น้องยังต่างใจ”

เอก จริงด้วยครับพ่อ แทนที่จะบอกว่าพี่กับน้องไม่จำเป็นต้องคิดอะไรเหมือนกัน ก็มาพูดว่า “ไม่ลำเดียวยังต่างปล้องพี่และน้องยังต่างใจ” ไพเราะกว่า คมคายกว่า เห็นชัดกว่า เข้าใจง่ายและฟังรื่นหูกว่าด้วยครับ

อร เมืองเรามีน้ำอุดมสมบูรณ์ คนโบราณท่านก็นำเอาเรื่องของน้ำมาเป็นสำนวนอยู่ มากเหมือนกัน เอนึกออกไหมล่ะ

เอก “น้ำซึมบ่อทราย” ใจครับ ค่อย ๆ ได้เข้ามาเรื่อย ๆ ไม่ขาด

อร แล้ว “น้ำลอดใต้ทรายล่ะ” เอกจะใช้ในกรณีไหน

เอก เอ ชักงงแล้วครับ

อร บนพื้นทรายที่ดูราบเรียบนะ ลึกลงไปอาจมีน้ำอยู่ก็ได้จริงไหม เพราะฉะนั้นอะไรที่ทำกันอย่างลึกลับ ไม่มีใครรู้ ไม่มีใครเห็น ท่านก็เปรียบเป็น “น้ำลอดใต้ทราย”

เอก คุณพ่อครับ เอกสงสัยมานานแล้วว่า “น้ำบ่ใสไฟบ่มอด” นะ ท่านเปรียบกับอะไรครับ น้ำไม่ใสเนี่ยมันน่าจะไม่ค่อยดีใช่ไหมครับ

พ่อ เอกรู้สึกไปเองว่า ของอะไรที่ไม่ใสมันก็มักจะไม่ดี แต่ความหมายของสำนวนนี้เป็นไปในทางที่ดีนะใช่ไหมอร

อร ใช่ค่ะ เอกคิดดูง่าย ๆ เวลาบ่ใสไฟบ่มอดหนึ่ง ถ้าเราไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับมันเลย นาน ๆ เข้าพวกเศษดินมันจะนอนกัน น้ำข้างบนก็จะใส แต่ถ้ามีคนมาค้ำกมาใช้บ่อย ๆ ตะกอนก็ไม่มีวันนอนกันจริงไหม

เอก จริงครับ คนโบราณนี่ช่างสังเกตละเอียดลออจริง ๆ

อร เพราะฉะนั้น “น้ำบ่ใสไฟบ่มอด” ท่านจึงเปรียบกับอะไรที่ ครึกครื้นไปด้วยผู้คน สถานที่ซึ่งเจริญ คนไปมาหนาแน่น

เอก เอกเข้าใจแล้วละครับ เวลาที่กองไฟ ถ้ามีคนมาเติมเชื้อต่อกันเรื่อย ๆ ไฟก็ไม่มอดแน่ ๆ แต่ถ้าไม่มีใครมาเติมมันก็จะค่อย ๆ มอดดับไปเอง

พ่อ “น้ำกลิ้งบนใบบอน” ท่านก็มาเปรียบกับคนที่ใจไม่แน่นอนเหมือนเวลาน้ำอยู่บนใบบอน หรือที่เราเห็นบ่อย ๆ คือใบบัว มันจะกลิ้งไปกลิ้งมาไงล่ะ

เอก เวลาเอกพูดมากและไม่ค่อยได้สาระ คุณพ่อก็ชอบว่า “น้ำท่วมทุ่งผักบุ้งโหรงเหรง” เอกจำได้แม่นเลยครับ

- พ่อ คนไทยเราเอาความเปรียบเทียบพวกนี้มาใช้กันบ่อย มันสั้น กระชับ ไม่ต้องอธิบายกัน ยืดยาวก็เข้าใจความหมายได้ชัด
- อร ความเปรียบเทียบนอกจากใช้เป็นสำนวนแล้ว บางครั้งก็มีการเปรียบเทียบเป็นสุภาษิตให้แง่คิด เป็นการสั่งสอนด้วยนะค่ะอย่างเวลาน้ำเชี่ยว ๆ เอกเอาอะไรไปขวางจะเป็นยังไง
- เอก น้ำก็พัดพังหมดสิครับ
- อร นั่นแหละ ท่านก็เลยสอนว่า “น้ำเชี่ยวอย่าขวางเรือ” เวลาคนเขากำลังเกรี้ยวโกรธ หรืออารมณ์รุนแรง จินเราไปขวาง ไปขัด ก็พังเท่านั้นเอง
- พ่อ ลูกเคยสังเกตไหมว่า คนโบราณท่านนำเอาพฤติกรรมต่าง ๆ ของสัตว์มาเป็น ความเปรียบเทียบเหมือนกัน อย่างสัตว์เลี้ยงในบ้านก็เยอะ เอกลองยกตัวอย่างซิ
- เอก แมว ใจครับ แมวชอบจับหนู เพราะฉะนั้น “แมวไม่อยู่หนูระเหิง”
- อร ท่านเปรียบแมวกับผู้ใหญ่ หรือเจ้านายและเปรียบหนูกับผู้ย่อย หรือลูกน้อง เวลาผู้ใหญ่ ไม่อยู่ ผู้ย่อยก็หลงระเหิง เหลิง คึกคะนอง แล้วก็มักจะต่อกันว่า “แมวมาหลังคาเบิง”
- พ่อ อีกร้อยอย่าง แมวชอบกินปลา เพราะฉะนั้นท่านจึงบอกว่าอย่า “เอาปลาออกไปฝากแมว” หมายถึงไว้ใจสิ่งที่ไว้ใจไม่ได้ จินเอาปลาของโปรดไปฝากไว้กับแมวก็น่าจะมีทาง ได้คืนแน่
- อร สำนวนที่เปรียบกับพฤติกรรมของแมวอีกร้อยอย่างก็คือ “ชื่อเหมือนแมวนอนหวด”
- พ่อ เอกทำทาง พ่อจะอธิบายให้ฟัง เกร็ดจึกหวดที่เขาใช้นึงข้าวเหนียวไข่ม้วน เวลา แมวมันไปนอนในหวด มันจะขดตัว
- เอก ที่อื่นมีตั้งเยอะทำไมต้องไปนอนขดอยู่ในหวดล่ะครับ
- พ่อ มันคงคุ้นดีมั้ง เวลามันลงไปนอนแล้วคนโบราณเขาว่าตัวมันแข็งชื่อพลิกไม่ได้ ท่านจึงเอาคำว่าแข็งชื่อมาเปรียบกับคำว่าชื่อตรง ว่าดูเหมือนชื่อ แต่จริงๆ แล้วไม่ชื่อ อยากรู้ก็ไปอ่านในหนังสือสำนวนไทย ของกาญจนาภรณ์ คุลี ท่านอธิบายความหมาย ของสำนวนไทยไว้เยอะเชียะ
- อร สำนวนที่เปรียบกับแมวยังมีอีกเยอะ ลองมาดูที่เปรียบกับพฤติกรรมของหมาบ้าง ไหมค่ะ
- เอก ฟีออพูดไม่สุภาพเขาต้องพูดว่าสุนัขนะครับ
- อร ในสำนวนส่วนใหญ่เขาใช้เหมือนกันทั้งนั้นแหละ “หมาหางด้วน” “หมาหัวเน่า”

“หมาหยอกไก่” “หมาหมู” เอกเคยได้ยิน “สุนัขหมู” ไหมล่ะ เท่าที่ใช่ๆ กันก็เห็นจะมี “สุนัขจรอก” เท่านั้นแหละ แต่บางทีเขาก็ใช้ “หมาจรอก” เหมือนกัน

เอก ทำไมหมาต้องจรอกด้วยครับ

พ่อ คนโบราณท่านก็ดูพฤติกรรมของหมาว่า ถ้าถูกต้อนไปจนสุดจรอกถึงทางตัน ไม่มีทางหนีต่อไป ก็จะหันมาสู้ เปรียบเหมือนคนที่อยู่ในสถานการณ์คับขัน เลี่ยงไม่ได้ก็ต้องสู้

เอก บางสำนวนเขาใช้เฉพาะกับผู้ชายนะครับ

อร เอกลักษณ์ถึงสำนวนอะไรอยู่ล่ะ

เอก อย่าง “กระต่ายหมายจันทร์” ใจครับ ส่วนมากมักจะหมายถึง ผู้ชายที่ไปรักไปชอบผู้หญิงที่สูงศักดิ์กว่าหรือฐานะดีกว่าตัว

อร หรือ “หนูตกถังข้าวสาร” ก็มักหมายถึงผู้ชายฐานะไม่ดี แต่ได้แต่งงานกับผู้หญิงฐานะร่ำรวย

เอก แปลกนะครับ ทำไมว่าแต่ผู้ชาย

พ่อ ก็คงเป็นเพราะความเชื่อดั้งเดิมว่า ผู้ชายเป็นผู้นำ ควรจะเหนือกว่าผู้หญิงทุกด้าน พอผู้ชายด้อยกว่าเรื่องฐานะ ก็เลยเอามาเปรียบเปรย ทั้งๆ ที่ผู้ชายคนนั้นเขาอาจมีดีด้านอื่นก็ได้

เอก ไม่ยุติธรรมเลยครับว่าแต่ผู้ชาย

อร สำนวนที่ว่าผู้หญิงก็มีนะ เช่น “ไม่งามกระรอกเจาะ”

เอก ในสวนเราก็มีนะครับ มะม่วงเรามาๆ เอกหมายตาไว้ว่าจะกินแล้วเขียว โดนกระรอกเจาะบ้าง ค้างคาวบ้าง

พ่อ ในป่าต้นไม้งาม ๆ ก็อาจจะโดนเจาะเป็นโพรงได้

อร คนโบราณท่านก็เปรียบไม้งามกับผู้หญิงสวย กระรอกคือผู้ชาย ผู้ชายที่ชอบผู้หญิงสวย ท่านก็เลยเอามาใช้ในความว่าผู้หญิงสวยมักไม่บริสุทธิ์ อรที่ว่าไม่ยุติธรรมกับผู้หญิงสวยเหมือนกัน ที่เขาบริสุทธิ์ก็มีเยอะ

พ่อ บางครั้งท่านก็ ไม่ได้เปรียบโดยอาศัยพฤติกรรมของสัตว์โดยตรงแต่อาจจะเอาลักษณะ เอาคุณสมบัติมาเปรียบก็มี ใครนึกออกบ้างล่ะ

อร “จิ้งช้างจับตักแตน” ใจคะ ช้างเป็นสัตว์ตัวใหญ่ ตักแตนเป็นสัตว์ตัวเล็กจะจับตักแตน

ก็ไม่จำเป็นจะต้องจีช่าง เพราะฉะนั้นการทำอะไรที่ลงทุนลงแรงมากเกินความจำเป็น ผลที่ได้ก็ออกมานิดเดียว จึงเปรียบเทียบการจีช่างจับตักเตน

เอก “ช่างตายทั้งตัวเอาใบบัวปิด” ก็เข้าทำนองนี้นะครับ ช่างตัวใหญ่ใบบัวเล็กนิดเดียว จะมาปิดให้มิดได้ยังไง เหมือนความชั่วร้ายแรง คนเขารู้กันทั่วไป ปิดยังไงก็ไม่มิด

อร จำนวนเกี่ยวกับช่างอีกจำนวนหนึ่งที่ถือว่าเข้ากับลักษณะของคนหลายคน คือ “ตาบอดคลำช่าง”

เอก ทำไมล่ะครับพ่อ

อร เอกคงลืมนิทานเรื่องตาบอดคลำช่างที่คุณพ่อเล่าเสียแล้วละซี

เอก อ้อ คนตาบอดที่ไม่เคยเห็นช่างนั้นใช่ใหมครับ คนที่คลำวงก็ว่าช่างเหมือนงู คนที่คลำ หางก็ว่าช่างเหมือนเชือก

พ่อ นั่นแหละ ถ้าคนเรามองอะไรแต่เพียงส่วนย่อย ๆ เฉพาะส่วน แล้วสรุปเอาเองง่ายๆ ว่า เรื่องทั้งหมดเป็นอย่างที่ตัวเห็น ตัวเข้าใจ อาจไม่ถูกต้องก็ได้

อร คนโบราณนี้ท่านช่างสังเกต แล้วก็ช่างคิดเปรียบเทียบนะค่ะ แค่ว่าพูดเตือนว่า “นี่เธอ อย่าเป็นตาบอดคลำช่างนะ” แค่นี้ก็เข้าใจได้ทะลุปรุโปร่งว่า อย่ามองอะไรเพียงแง่เดียว ส่วนเดียว อย่าสรุปอะไรง่ายๆ ของบางอย่างมันใหญ่โตกว้างขวางมองมุมอื่น หรือมองหลายๆ มุม ถึงจะเห็นได้อย่างถ่องแท้

พ่อ ความเปรียบยังมีอีกเยอะแยะ ในสำนวน คำพังเพย ภาษิตและสุภาษิตไทย คุยกัน หลายวันก็ไม่จบ เดียวนี้มีคนรวบรวมพิมพ์เป็นเล่มกันมาก ลูกลองไปอ่านแล้วคิด ต่อก็แล้วกัน แล้วจะเห็นว่า คนไทยนี้เข้าใจเปรียบจริง ๆ

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

เรื่อง คุญเฟื่องเรื่องชั้นหมาก

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันชาติ : ขนบธรรมเนียมประเพณี

ผู้เขียนบท บรรณิการ์ สัจกุล

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.)

วันอาทิตย์ที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๖ เวลา ๑๘.๓๐ - ๑๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

- พ่อ ลูก ๒ คนกำลังคุยอยู่หรือว่ากำลังทะเลาะกันละนะ
- หนู ตอนแรกก็คุยกันอยู่ดีๆ ละ แต่ตอนสุดท้ายก่อนคุณพ่อจะเดินเข้ามาจวนๆ จะเป็นการทะเลาะกันอยู่แล้วครับ
- แม่ ไม่ได้ทะเลาะกันหรอกค่ะ แม่จะเล่าให้คุณพ่อฟังว่า เมื่อวานนี้เราสองคนไปร่วมพิธีหมั้นของเพื่อนมาค่ะ แต่คนละงานนะค่ะ แล้วเราก็มาร่วมกันค่ะ พิธีหมั้นเหมือนกัน มีการยกขันหมากเหมือนกัน มีการกินประตู่เหมือนกัน แต่ไม่เห็นเหมือนกันสักอย่าง
- หนู แล้วต่างคนต่างก็ว่าของตัวถูกครับ แล้วเราจะเชื่อใครดี ถ้าอีกหน่อยเรามีลูกมีหลาน ที่จะต้องแต่งงานมาขอคำปรึกษา เราจะได้ช่วยอธิบายสิ่งที่ถูกต้อง
- แม่ (ทำเสียงพูดปนหัวเราะ) แหมหนู คิดไปถึงลูกหลานจะแต่งงานเชียวนะ แล้วอีกนาน ไหมละหนู
- หนู แหมพี่แม่ อย่าหัวเราะไปหน่อยเลย ไม่เคยมีใครรู้อนาคต คำว่าลูกหลานของคนไทย นะไม่จำเป็นต้องเป็นลูกในไส้หรือหลานในไส้เสมอไป พี่แม่ไม่เคยได้ยินหรือที่เขา มักจะพูดคำว่า ลูกๆ หลานๆ นะ มันจำเป็นต้องเป็นลูกแท้ๆ หลานแท้ๆ เสียเมื่อไหร่ละ
- พ่อ อ้าว ยังไม่ทันไรเลยจะเริ่มทะเลาะกันอีกแล้วหรือยัง
- หนู เปล่าหรอกค่ะคุณพ่อ หนูอธิบายยาวไปหน่อย ว่าแต่เรามาพูดกันเรื่องงาน แต่งงานกันดีกว่า สงสัยอยู่หลายเรื่อง
- พ่อ เอ้า ถ้ามมา สงสัยอะไรบ้าง พ่อจะพยายามตอบนะ พ่อก็อ่านมาจากหนังสือชุด ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ของท่าน “เสฐียรโกเศศ”
- แม่ หรือ “พระยาอนุมานราชธน” ไข่มุกคะ ถ้าอย่างนั้นหนูถามคำถามแรกเลยนะค่ะว่า ตามธรรมเนียมไทยเมื่อผู้ชายผู้หญิงที่เป็นคู่รักกันคิดว่าสมควรแก่เวลาที่จะต้อง แต่งงานกัน แล้วทำไมฝ่ายชายจึงต้องมีการส่งเฒ่าแก่ไปทาบทาม คำว่า เฒ่าแก่ หมายความว่าอะไรคะ ฟังดูเป็นเฒ่าแก่คนจีนยังงี้ก็ไม่ทราบ
- พ่อ คำว่า เฒ่าแก่ ในที่นี้ หมายถึง คนเฒ่าคนแก่ เมื่ออายุมากย่อมต้องรู้มาก สมัยก่อน

เราไม่มีคำรับคำราที่จะอ่าน คนเฒ่าคนแก่คือตัวเจ้าคำราหรือเป็นคัมภีร์ของจาริตประเพณีหรือลัทธิความรู้ต่างๆ เป็นที่เคารพของคนรุ่นหลัง ในที่นี้ก็มักจะเป็นผู้มีหน้ามีตาในวงสังคมเป็นผู้ใหญ่สูงอายุ ที่ฝ่ายชายจัดให้เป็นผู้แทนไปพูดจาสู่ขอฝ่ายหญิงหลังจากที่แน่ใจกันแล้วว่าทางฝ่ายผู้หญิงก็เต็มใจจะแต่งงานด้วยแน่ ไม่ได้ตั้งข้อรังเกียจฝ่ายชายแต่ประการใด

หมุ เฒ่าแก่จะเข้าไปมีบทบาทอย่างไรครับ

พ่อ ก็ต้องเป็นผู้แทนฝ่ายชายไปเจรจากับฝ่ายหญิงและทำความตกลงให้เป็นหลักฐาน ผู้ที่รับหน้าที่เรียกว่า เฒ่าแก่ทาบทาม การไปพูดจากันคราวนี้ต้องเป็นทางการ เป็นเรื่องเป็นราว บางรายถึงกับต้องหาฤกษ์ยามที่จะไปพูดจาเพื่อให้การนั้นลุล่วงไปด้วยดี เป็นเรื่องต้องบอกนัดหมายให้รู้ด้วยกันทั้งสองฝ่าย จะได้จัดเตรียมรับรองได้สะดวก

เฒ่า แล้วทางฝ่ายหญิงล่ะคะ เขาก็คงจะต้องจัดเฒ่าแก่ของเขามารับรองเหมือนกันใช่ไหมคะ

พ่อ ใช่จะลูก ทางฝ่ายหญิงก็มักจะจัดหาคนมีหน้ามีตาเป็นเฒ่าแก่หรือผู้แทนฝ่ายตนมารับรอง แต่ส่วนมากเฒ่าแก่ทั้งสองฝ่ายก็ต้องรู้จักมักคุ้นกันพอสมควร การเจรจากับฝ่ายหญิงจะได้ราบรื่น

หมุ มีไม่ราบรื่นด้วยหรือครับ ก็รู้ว่ารักกันชอบกันจนส่งเฒ่าแก่ไปสู่ขอแล้วไม่ราบรื่นได้อย่างไร

เฒ่า พี่เคยได้ยินมาเหมือนกันว่าบางทีการเจรจากับฝ่ายหญิงวุ่นวายไปเลยก็มี แต่ที่สนุกที่สุดน่าจะคงจากวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ซึ่งก็คงจะล้อเลียนชีวิตจริงบ้างล่ะ

หมุ พี่เฒ่าจำได้ไหมครับเล่าให้ฟังหน่อย

เฒ่า พี่จำได้ว่า ขุนช้างไปขอร้องแม่ให้ไปขออนางพิมโดยกล่าวอ้างว่าฝ่ายนางพิมเขาตกลงปลงใจแล้วทุกอย่างขอแต่ขอให้มิใคร่ไปทาบทามสู่ขอพอเป็นพิธีเท่านั้น แต่ที่แท้ฝ่ายนางพิมเขาไม่รู้ไม่ชี้และยังแถมไม่ชอบหน้าขุนช้างด้วย มีกลอนบทหนึ่งบอกว่า

ยายกลอยยายสาวว่ากูขายหน้า ที่นี้หาปราชณามาอีกไม่

โคตรเค้าเขาขูดเอาสุดใจ ถึงเอาทองกองให้ก็ไม่มีมา

พ่อ เฒ่าเก่งจัง ความจำยังดีอยู่ ดีละ ถ้าใครมาขอให้พ่อเป็นเฒ่าแก่ทาบทามล่ะก็

พ่อต้องไปสืบมาให้ดีเสียก่อนว่าฝ่ายหญิงเขาเต็มใจ

หมุ แต่สมัยนี้ไม่ค่อยเคยได้ยินแล้วนะครับเรื่องอย่างนี้ แล้วขั้นตอนต่อไปพอทราบตามเสร็จแล้ววางแผนการอย่างไรต่อละครับ

พ่อ ตอนที่ไปทราบตามเพื่อดูว่าฝ่ายหญิงเขาเต็มอกเต็มใจแล้ว ทั้งสองฝ่ายก็จะเจรจาเรื่องขันหมากหมั้น เมื่อเรียวร้องเป็นที่ตกลงกันแล้ว ก็นัดหมายวันที่จะส่งขันหมากหมั้นไปสู่ขอตามธรรมเนียม

แม่ มาถึงเรื่องขันหมาก ทำไมต้องขันหมากด้วยคะพ่อ ขันอย่างอื่นไม่ได้หรือ

หมุ ก่อนจะให้พ่อตอบ หมูว่าเดี๋ยวหมูจะหาโถเลี้ยงมาให้พ่อดื่มให้ชื่นใจก่อนดีกว่านะครับ รอสักประเดี๋ยว

พ่อ ดีลูก ขอบใจมาก พ่อจะได้เล่าต่อได้นานๆ หน่อย เรื่องนี้คงยาวมาก

เพลงกัน

พ่อ เอาละลูกๆ พร้อมทั้งจะฟังเรื่องขันหมากกันหรือยัง พ่อจะได้ตอบคำถามแม่ที่ถามว่าทำไมต้องขันหมากด้วย ลูกคงจะจำคำกลอนที่ว่า ตามธรรมเนียมไทยแท้แต่โบราณ

หมุ-แม่ (พร้อมกัน) ใครมาถึงเรือนชานต้องต้อนรับ

พ่อ นั่นนะซิ แล้วสมัยก่อนนะเวลาที่เราดำเนินรับขับสู้แขกด้วยไมตรีจิตนะเราก็กินหมากออกมารับรอง ในเขียหมากก็มีหมากมีพลู เพราะคนไทยเป็นชนชาติที่กินหมากมาแต่โบราณกาล ไม่ว่าจะเป็นคนหนุ่มคนสาว คนเฒ่าคนแก่จะต้องกินหมากกันหมดทุกๆ บ้านจะต้องมีเขียหมาก ขาดไม่ได้ ถ้าไม่ยกเขียหมากออกมาจะดูเหมือนไม่เต็มใจต้อนรับเครื่องยศของขุนนางก็ต้องมีหีบหมากเป็นของสำคัญ พระมหากษัตริย์ก็ยังมีพานพระศรีและพานพระขันหมาก ซึ่งเป็นรูปพานสองชั้นย่อไม้สิบสอง

แม่ ประเทศอื่นๆ ในสมัยก่อนเขากินหมากกินพลูเหมือนเราไหมคะ

พ่อ จากหนังสือของพระยาอนุมานราชธนท่านก็เอ่ยถึงพวกมลายู พวกอินเดีย ชาวจีน ไทหล่า ชาวลูวน ชาวเขมร ชาวมอญ กลุ่มชาติต่างๆ ทางตะวันออกล้วนแล้วแต่กิน

หมากพลูทั้งนั้น

หมู แล้วพวกเขาได้นำหมากพลูมาเกี่ยวข้องกับการแต่งงานหรือเปล่าครับ

พ่อ แนนอนจ๊ะ เมื่อชาติต่างๆ เหล่านี้ชอบกินหมากพลูและต้อนรับกันด้วยหมากพลู ก็ไม่
ประหลาดอะไรที่หมากพลูจะเป็นเครื่องหมายแห่งไมตรีมีเข้ามาอยู่ในพิธีแต่งงาน
พวกเขาจะใช้เขียนหมากเป็นสื่อกลางในการพบปะพูดคุยเจริญไมตรีกัน

แม่ เมื่อนึกภาพออก พวกเขาจะต้องนั่งล้อมวงกัน มีเขียนหมากอยู่ตรงกลาง ถ้อยที
ถ้อยคูกันไป เคี้ยวหมากกันไปเรื่อยๆ สบายๆ แนนอน

พ่อ ถ้าลูกได้อ่านพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาแทบทุกฉบับ ถึงตอนที่ว่า พระเจ้า
กรุงหงสาวดีหรือพระเจ้าบุเรงนองเมื่อตีกรุงศรีอยุธยาได้และจับสมเด็จพระมหินทรา
ไถ่ก็หิบบพระสลาหรือพระศรีพระราชทานให้สมเด็จพระมหินทราฯ เสวย เพื่อเป็น
เครื่องหมายว่าเป็นการพระราชทานอภัยและแสดงไมตรีต่อกัน

แม่ แหม พระเจ้าบุเรงนองนี่ทรงมีจิตวิทยาสูงจริงๆ

หมู แล้วตอนนำขันหมากมาหมั้นละครับ โบราณเขาทำยังไงกัน

พ่อ เมื่อครั้งถึงวันฤกษ์ดีที่ได้ตกลงกันแล้ว ฝ่ายชายจัดขันหมากหมั้น มีหมากดิบทั้งลูก
๘ ผล พลู ๔ เรียง บรรจุลงในขันใบหนึ่ง อีกขันหนึ่งมีขนาดเล็กกว่า บรรจุทองหมั้น
หรือเงินหมั้นของหมั้น แล้วแต่จะได้ตกลงกัน บางรายแยกขันหมากเป็นขันคู่ บางราย
ไม่ได้แยก แต่เพิ่มขันใส่ใบเงิน ใบทอง ถุงข้าวเปลือก ถังว่าเป็นอีกขันหนึ่ง ไม่ปน
อยู่ในขันทองหมั้น เครื่องขันหมากนอกนั้นจะจัดขนมและผลไม้ใส่ถาด จะเป็นจำนวน
มากน้อยและกี่ถาด หรือจะไม่มีก็สุดแต่จะเรียกรื่องตกลงกันมาก่อน โดยมากเป็น
จำนวนคู่ เรื่องอย่างนี้ แล้วแต่ประเพณีของแต่ละท้องถิ่น เอาแน่ในเรื่องรายละเอียด
ปลีกย่อยไม่ได้ เพราะมีต่างๆ กัน บางรายก็เรียกน้ำตาลทรายเป็นกระสอบก็มี
แต่ส่วนใหญ่ที่เป็นหลัก มีดังกล่าวนำข้างต้นนี้ น้ำตาลหมั้นนั้นฝ่ายหญิงมักแบ่งเอาไป
แจกจ่ายแก่ผู้รู้จักมักคุ้น ซึ่งเป็นที่นับถือ เพื่อประกาศและบอกให้ทราบว่าได้มีการ
หมั้นไว้แล้ว น้ำตาลเหลือนอกนั้นเอาไว้ใช้ทำขนมในวันงาน

แม่ กราวนี้แม่แกยังมีบทบาทอีกบ้างไหมคะ

พ่อ

มีซูลูก พ่อได้เวลาฤกษ์ ฝ่ายชายจึงจัดเผ่าแก่ จะเป็นคู่สามีภรรยา หรือคนเดียวก็ได้ ไม่ใคร่ถือเหมือนเผ่าแก่ขันหมากแต่ง ซึ่งต้องการให้เป็นคู่มากกว่าเดี่ยว เป็นผู้นำไป มอบให้แก่เผ่าแก่ฝ่ายผู้หญิง ซึ่งเป็นเผ่าแก่คู่หรือเดี่ยวแล้วแต่เรื่อง เวลาไปถึงบ้าน ฝ่ายหญิง ทางนั้นอาจมีเด็กเล็กๆ โดยมากเป็นเด็กผู้หญิง ถือพานหมากขนาดเล็ก ในนั้นมีหมากพลูที่เจียนและจิบแล้ว จะเป็นก็คำไม่กำหนด ออกมารับและยื่นพานหมาก แก่เผ่าแก่ฝ่ายชาย เผ่าแก่ฝ่ายชายรับแล้วส่งเงินเป็นของขวัญให้แก่เด็ก พร้อมทั้ง คืนพานหมากให้ไปด้วยแล้วเดินตามเด็กนั้นเข้าไปในเรือน ยังที่ซึ่งเขาจัดไว้ให้นั่ง ซึ่ง จะมีเผ่าแก่ฝ่ายหญิงคอยต้อนรับอยู่ที่นั่น เมื่อจัดวางขันหมากและบริวารในที่อันสมควร แล้วก็เริ่มเจรจาได้ เผ่าแก่ฝ่ายเจ้าบ่าวจะกล่าวว่า วันนี้เป็นวันมงคล ตนเป็นผู้นำ ขันหมากหมั้นมาหมั้นนางสาวนั้น บุตรคนนั้นๆ เพื่อแต่งงานกับนายนั้น บุตรคนนั้นๆ เป็นทองหมั้นเท่านั้น หรือเป็นอะไรอย่างอื่นแล้วแต่เรื่อง และขอให้เผ่าแก่เป็นประธาน ฝ่ายหญิงตรวจดู เพื่อให้เป็นที่ถูกต้องด้วยกันทั้งสองฝ่าย หรือจะกล่าวอะไรอีกซึ่งเป็น มงคลก็แล้วแต่จะพูดพลิกแพลงไป กล่าวแล้วก็เปิดผ้าคลุมขันหมากออก มอบให้แก่ เผ่าแก่ฝ่ายหญิงรับเอาไป เผ่าแก่ฝ่ายหญิงรับไปตรวจถูกต้องแล้ว ก็ส่งของเลื่อน เหล่านั้นเข้าไปในห้องซึ่งมีคนคอยรับอยู่ข้างใน ระหว่างนี้เผ่าแก่ทั้ง ๒ ฝ่ายก็นั่งสนทนา คุยกันต่อไป ได้สักครู่คนข้างต้นก็ขึ้นภาชนะเปล่าออกมา มีของแถมพกสำหรับคนยก ซึ่งฝ่ายเจ้าสาวจัดไว้ให้ครบทุกคน ตามจำนวนและตามฐานะของผู้มา ส่วนเผ่าแก่ ทั้งสองฝ่าย ก็ได้ของแถมสมนาคุณเช่นเดียวกัน แต่เป็นของดีมีราคาว่าของคนอื่น ในกระบวนขันหมาก สิ่งเหล่านี้เป็นหน้าที่ฝ่ายเจ้าสาวจัดมาแถมพกทั้งสิ้น เป็นเสร็จพิธี ขันหมากหมั้น ต่อจากนั้นก็ลากลับได้ แต่บางแห่งก็มีการเลี้ยงดูพวกขันหมากที่ไป เอาเป็นแน่ไม่ได้

หมู

ผมสงสัยเรื่องขันที่บรรจุทองหมั้นละครับ พ่อยังไม่ได้เล่ารายละเอียดบ้างเลย

พ่อ

ขันที่บรรจุทองหมั้น ธนบัตร หรือของหมั้นอย่างอื่น มักใช้ขันขนาดเล็กๆ บรรจุของ หมั้นลงไปเฉยๆ กลุ่มๆ จึงมีสิ่งอื่นบรรจุไปเป็นเครื่องประกอบด้วย สิ่งที่ใช้บรรจุลงใน ขันนี้ ในตำราหนึ่งว่า ให้มีธูงเล็กๆ บรรจุถั่วเขียว ข้าวเปลือก ข้าวตอก งาดำ

อย่างละถุงและเอาใบเงินใบทองและใบนากรองกันขึ้น

แม่

เดี๋ยวนี้ เวลาแม่ไปงานหมั้นของเพื่อนๆ ก็ไม่เห็นค่อยมีขันหมากทองหมั้นอะไรเลย บางคนก็นำแหวนเพชรไปวงเดียว ไม่ต้องมีแห่ทำอะไรเลย ถึงเวลาหมั้นก็หยิบกล่องแหวนออกมาจากกระเป๋าsvmให้เจ้าสาวเลย

หนู

ถ้าเป็นอย่างนั้น เขาก็ไม่เรียกว่าขันหมากหมั้นหรือพี่แม่ เขาก็ได้แต่นำของไปหมั้นเท่านั้นเอง

พ่อ

เดี๋ยวนี้ทุกอย่างจะจัดทำให้ยุ่งยากเหมือนสมัยก่อนก็คงจะไม่สมสมัย ประเพณีต่างๆ ดั้งเดิมคนสมัยใหม่ก็นำมาดัดแปลงให้เป็นสมัยใหม่ขึ้น พ่อจะยกตัวอย่างว่า สมัยก่อนนะเขาต้องมีการเชิญขันหมากทองหมั้นมาหมั้นเสีย ๑ รอบก่อน แล้วค่อยหาฤกษ์ยามวันแต่งงาน เมื่อถึงวันแต่งงานต้องมีขันหมากแต่งอีกรอบหนึ่งในวันแต่งงาน ตรงนี้แหละสนุกที่สุด มีการแห่ขันหมาก กันประดุจด้วย

แม่

แต่สมัยใหม่นี้เขารวบรัดไปเลยใช้ไหมคะ เพราะลูกก็เห็นทุกๆ งานในกรุงเทพฯ ก็แห่ขันหมากหมั้นมาหมั้น มีการกันประตูกันก่อนจะทำพิธีsvmแหวนหมั้น มันดูปนๆ กันไปหมด

พ่อ

อย่าว่าแต่ประเพณีแต่งงานเลยลูก ขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยเกือบทั้งหมด ก็ถูกดัดแปลงปรับเปลี่ยนไปเกือบหมดแล้ว มีแต่ตามต่างจังหวัดบางแห่งเท่านั้นที่ยังดำรงวัฒนธรรมตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษอยู่บ้าง

หนู

มาต่อเรื่องขันหมากกันต่อนะครับ หนูเคยได้ยินเขาพูดกันว่าขันหมากเอก ขันหมากโท มันเป็นอย่างไกรับ ต่างกันตรงไหน

พ่อ

พ่อขอคิมน้ำก่อน ได้ไหม คอชักแห้งแล้ว

เพลงกัน

พ่อ

พ่อจะเล่าต่อละนะ ขันหมากเอกคือขันหมากที่บรรจุมหาพลู บางรายแยกเป็นขันคู่ก็มีและถือกันว่าขันสำหรับใส่หมากพลูต้องเป็นขันมีขนาดใหญ่กว่าขันอื่น ขันเงินทุน

ขันเงินสินสอด ๒ ขันนี้รวมกันเป็นขันเดียวก็มี ในขันมีถุงบรรจุถั่ว งา ข้าวเปลือก และอื่นๆ เป็นทำนองเดียวกับขันหมากหมั้น หรือจะไม่มีสิ่งของที่เปื้อนบริวารเหล่านี้ มีแต่เงินทุนเงินสินสอดบรรจุลงไปในขันอย่างแบบเดิมก็ได้ นอกนี้ยังมีเตียบและพาน ผ้าไหว้ เตียบนั้นอย่างน้อยมีคู่หนึ่งหรือจะมากกว่านั้น เป็น ๒ คู่ ๓ คู่ ก็ได้ ผ้าไหว้ก็ เช่นเดียวกัน ตามปกติก็มี ๓ สำหรับ แต่บางรายฝ่ายเจ้าสาวเรียกร้อยมากกว่านี้ก็มี

แม่ แล้วขันหมากโทละคะ

พ่อ ขันหมากโทบางทีก็เรียกว่าขันหมากเลว ได้แก่จำพวกขนมและผลไม้ต่างๆ ใส่ภาชนะ มีธงกระดาษแดงปักกลางทุกภาชนะเพื่อให้ดูงาม มีจำนวนอย่างมากถึงร้อยภาชนะก็มี แล้วแต่จะตกลงกัน แต่ต้องเป็นจำนวนคู่เสมอ

หมู ตามธรรมเนียมโบราณใครคือผู้ที่เป็นคนยกขันหมากเอกละครับ

พ่อ คนยกขันหมากเอก มักใช้เด็กธำมรงค์ ต้องเป็นเด็กเกิดจากบิดามารดาได้แต่งงานกัน และต้องแต่งตัวเต็มยศ คือแต่งไปให้เต็มที แต่คนที่ยกขันหมากควรเป็นหญิงสาว พรหมจารี บางรายก็ว่าต้องเป็นหญิงสาวแต่มีเรือนแล้วเป็นผู้ยก ส่วนขันเงินทุน ขันเงินสินสอด พานใส่ผ้าไหว้ ใช้เด็กธำมรงค์ยกทีละคน ถ้ามีขันสรวงคือขันที่ใส่ มะพร้าวอ่อน กล้วยหอม ขนมปั้นลำและขนมกง ๒ ขัน ก็ต้องเพิ่มคนยกอีก มีจำนวน เท่ากับภาชนะที่จะยกไป เรื่องคนยกขันหมากเอกออกจะพิถีพิถันเลือกสรรมา

แม่ แล้วคนยกขันหมากโทละคะ

พ่อ ใช้หญิงสามัญรุ่นไหนก็ได้ หรือจะใช้ผู้ชายยกก็ได้ไม่พิถีพิถันเหมือนคนยกขันหมากเอก นี่พอกันหรือยัง พ่อเหนื่อยจะแย่แล้ว

หมู ขอหมูอีก ๑ คำถามครับ สุดท้ายแล้ว เตียบคืออะไรครับ

พ่อ เตียบคือ ตะลุ่มแต่ปากผาย มีฝาครอบปาก เป็นเครื่องสำหรับใส่ของกิน เป็นอย่าง ภาชนะสำหรับใส่สำหรับกับข้าวของผู้ตีสมัยก่อน

แม่ ขอคำอธิบายเพิ่มเติมค่ะพ่อ สุดท้ายแล้วจริงๆ

พ่อ เตียบที่ผู้นำไปขันหมากตามปกติมีสองคู่และเขาจัดให้ผู้หญิงมีตระกูลหรือสุภาพสตรี ๔ คนเป็นผู้อุ้ม ต้องเลือกหญิงที่มีสามีโดยทางแต่งงาน และสามียังมีชีวิตอยู่ เตียบ

ที่ ๑ มีขวดเหล้า ๑ เตียบที่ ๒ มีไก่ย่างตัว ๑ เตียบที่ ๓ มีขนมจีนน้ำยาและห่อหมก ปลา เตียบที่ ๔ มีมะพร้าวอ่อนหน่วย ๑ และส้มหน่วย กล้วยใบ กับยังมีขนมชมด ขนมงนี้ เป็นเตียบของหวาน อีกตำราหนึ่งว่ามีไก่ต้มตัว ๑ ปลาต้มตัว ๑ หมูชิ้น ๑ ขนมงจีน ๒ หัวใหญ่ ข้าวสุกสาม ๑ น้ำยาสาม ๑ พร้อมทั้งหม้อคและผักกินกับน้ำยา สาม ๑ น้ำส้มผสมถ้วย ๑ เหล้าขวด ๑ นี่เป็นเตียบของควา ถ้ามีเตียบไปคู่เดียว ส่วนเตียบของหวานมีขนมฝอยทอง ขนมหัวผักกาด ขนมหั่น ขนมงกล้วย เหล้านี้ อย่างละชิ้นใหญ่ นอกนี้มีผ้าแดงสำหรับเช็ดปากด้วยเตียบละผืน แล้วมีผ้างามๆ คลุมเตียบอีกชิ้นหนึ่ง ของกินเหล่านี้เป็นเครื่องสำหรับไปเช่นตีปูย่า ตายาย หรือผีเหี้ย ผีเรือน ของเจ้าสาว อีกตำราหนึ่งว่ามีเตียบ ๓ คู่ คู่แรกหมากพลู คู่ที่ ๒ ขนมงจีน ห่อหมก คู่ที่ ๓ หมู เตียบที่กล่าวนี้ ถ้าอย่างดีมีผ้างามๆ เป็นผ้าลาย ผ้าเกี่ยว ผ้าไหมห่มห่อรวมอีกชิ้นหนึ่ง รวบชายผ้าขึ้นไปผูกมัดไว้บนฝาจากเตียบ

หมู

แหม่นถ้าเราได้เห็นภาพทั้งหมดจริงๆ คงจะเข้าใจว่านี่เยอะนะครับ เตียนี่เราคง ไม่ใช่เตียบแล้ว เห็นเขาตัดแปลงเอาของหมั้นใส่โตกบ้าง พานทองเหลืองบ้าง แล้ว เย็บผ้าโปร่งหุ้มเอาข้างไข่ไหมพิน

แม่

พ่อคะ ลูกทั้งสองได้ความรู้เรื่องขันหมากหมั้นเพิ่มขึ้นอีกมากมาย แต่ยังสงสัยเรื่อง การกันประตูของฝ่ายเจ้าสาวหรือฝ่ายหญิงคะ มีธรรมเนียมอย่างไร

หมู

หมูก็สงสัยอยู่เหมือนกันเพราะเตียนี่เห็นเวลามีงานหมั้น งานแต่งงาน จะเห็นกันประตู กันเประไปหมด ฝ่ายชายก็ต้องเตรียมซองเงินไปจ่ายให้คนกันหลายสิบซองทีเดียว

พ่อ

เมื่อตอนพ่อเป็นเด็กและพอจะจำความได้ ได้เคยเข้าร่วมอยู่ในพิธีแต่งงานของญาติๆ ก็เห็นการกันประตูเพียง ๓ ประตู ประตูแรกเขาจะเรียกว่า ประตูชัย ประตูที่ ๒ คือ ประตูเงิน เป็นประตูที่ญาติฝ่ายเจ้าสาวนำผ้าแพรมากัน ส่วนประตูสุดท้ายที่จะเป็น ประตูเข้าไปสู่เรือนหอ คราวนี้จะเป็นประตูที่ใช้สายสร้อยทองค้ำกัน เมื่อเฒ่าแก่ ฝ่ายเจ้าบ่าวถามว่า “ประตูนี้ชื่อประตูอะไร” ผู้กันก็จะบอกว่า “ประตูทอง”

หมู

กว่าทางขบวนเจ้าบ่าวจะผ่านแต่ละประตูต้องเสียเงินเสียทองให้ผู้กันไหมครับ

พ่อ

เสียชิลูก เขาเรียกว่า ของแถมพกดรี สำหรับประตูชัย ของแถมพกดโท สำหรับ

ประตู่เงิน และของแถมพกเอก สำหรับประตู่ทอง แต่ก็จะต้องตอบคำถามชื่อของประตู่ให้ถูก เมื่อขบวนเจ้าบ่าวผ่านประตู่ทองเข้ามาได้แล้ว ผู้ที่อยู่บนเรือนหอก็ลั่นฆ้องสามลา เป็นฤกษ์ดีที่ขันหมากมาถึงเรือนหอแล้ว

เม้า แล้วตอนคุณพ่อไปหมั้นคุณแม่ละคะ ญาติทางคุณตาคุณยายกันประตู่ชัย ประตู่เงิน ประตู่ทอง หรือเปล่าคะ

พ่อ (หัวเราะ) ตอนพ่อไปหมั้นแม่เจ้าทั้งสองนะ มีแต่ประตู่เงิน ประตู่ทอง และประตู่ناق คุณน้ำของลูกนะแหละ ไปขอเข็มขัดนาคคุณยายมาถักไม่ให้พ่อเข้าเรือนหอ ตอนนั้นไม่มีประตู่ชัยแล้วจะ แปรมาเป็นประตู่ناقไปเลย

หมู ที่งานหมั้นของเพื่อนหมู ญาติเจ้าสาวกันประตู่สุดท้ายด้วยสร้อยเพชรนะครับ ได้เงินแถมพกไปหลายซองเหมือนกัน

พ่อ แต่เดี๋ยวนีการกันประตู่หรือที่เรียกว่าปิดประตู่ขันหมากกลายเป็นเรื่องรื่นเริงสนุกสนานกระเซ้าเย้าแหย่กันเล่น

เม้า แต่ก็เคยได้ยินมาว่า บางกลุ่มบางพวกก็ตั้งอกตั้งใจมาหาเงินหาทองกันจริงๆ นะคะ เพื่อนลูกเคยเล่าว่างานของน้องชายเขามีคนมาถักประตู่ตั้งเกือบ ๒๐ ประตู่เนาะ

พ่อ ก็นั่นแหละนะ ถ้าทางฝ่ายเจ้าบ่าวมีเงินก็แล้วไป แต่ถ้าไม่มีเงินก็หมดสนุก แล้วยังเป็นเรื่องสนุกที่เป็นการดำนํ้าพริกละลายเมื่อน้ำเล่น

หมู ไม่เป็นไรหรอกครับ เพราะเหตุการณ์อย่างนั้นคงจะมีครั้งเดียวกันชีวิตของเจ้าบ่าว
พ่อ, เม้า (พูดพร้อมกัน) ใครจะไปรู้ล่ะ

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

พริกขี้หนูเป็นพืชในวงศ์
 Solanaceae มีถิ่นกำเนิดใน
 อเมริกาใต้ และแพร่หลาย
 ไปยังภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก

พริกขี้หนู

พริกเหลือง

พริกหยวก

พริกหวาน
และพริกหยวก

พริกไทยสด

พริกชี้ฟ้า

เรื่อง คราวไม้เคยขาดพริก

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันชาติ : ภูมิปัญญาไทย

ผู้เขียนบท สุมาวดี หงษ์ทอง

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา (สวศ.)

วันเสาร์ที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ เวลา ๑๘.๓๐ - ๑๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

ย้อย คุณหนูเด็ดใบกระเพราเยอะเยอะเลย จะเอาไปทำอะไรคะ
หนู ว่าจะให้แม่ครัวทำหมูผัดกระเพราสักจานหนึ่งครับเมื่อเย็นนี้ล่ะครับ
ย้อย แหม.. ใบกระเพราสดดีจังค่ะ
หนู หนูปลูกไว้หลังบ้าน เวลาจะใช้ก็เด็ดมาได้เลยไม่ต้องซื้อ คุณย้อยจะใช้ทำกับข้าวก็มาเด็ดได้ตามสบายเลย...
ย้อย ขอบคุณค่ะ
หนู อ้อ ! หนูต้องไปเด็ดพริกขี้หนูกับพริกชี้ฟ้าด้วย มาคุณย้อย... ตามหนูมาหลังบ้านดีกว่า จะได้ไปนั่งคุยกัน
ย้อย โน่น...คุณเม้าเดินมาพอดีเลยคะ
หนู ทางนี้ครับคุณเม้า ไปหลังบ้านกันดีกว่า นั่งคุยกันในสวนหลังบ้านเย็นสบายดี
เม้า สวัสดีค่ะคุณหนู คุณย้อย จะผัดกระเพราหรืออย่างไรคะคุณหนู เด็ดไว้เยอะเยอะเลย
หนู ใช่ครับ คุณเม้ากับคุณย้อยไปนั่งเล่นที่ม้าหินในสวนก่อน หนูจะแวะไปเด็ดพริกขี้หนูกับพริกชี้ฟ้าไปให้แม่ครัว เดี่ยวจะออกมาสมทบด้วยนะคะ
ย้อย แหม... คุณหนูอย่าว่าอย่างโน้นอย่างนี้เลย ขอน้ำดื่มด้วยนะคะ
หนู ได้ครับ ถึงไม่ขอหนูก็จะยกมาให้อยู่แล้ว หนูทำน้ำใบเตยไว้เย็นกำลังพอดีเลย เดี่ยวจะยกไปให้
เม้า,ย้อย (พูดพร้อมกัน) ขอบคุณค่ะ

- ดนตรีคันรำรายการ -

หนู มาแล้วครับ น้ำใบเตยหอมเย็นชื่นใจ
เม้า หายคอแห้งเลยคะ
หนู หนูสั่งแม่ครัวเตรียมมือเย็นไว้เผื่อคุณเม้ากับคุณย้อยแล้วนะคะ
ย้อย เกรงใจคุณหนูจังเลย ไม่ได้เตรียมอะไรมา

 บทวิทยุอยู่อย่างไทย

- หมู เส้นทางเดินทางของพริก ยาวไม่ใช่สั้นเลยนะครับ
- เม้า เห็นจะเป็นเพราะพริกมีน้ำหนักเบา ง่ายต่อการพกพาไปตามที่ต่าง ๆ
- ยู้ย แค่อหิบบใส่กระเป๋าก็ติดตัวไปไหนต่อไหนได้แล้ว
- เม้า พริกใช้เวลาแทรกซึมเข้ามาในอาหารหลายร้อยปี จนกลายเป็นส่วนที่ขาดไม่ได้ในสังคมไทย
- ยู้ย อาหารไทยขาดพริกได้เสียที่ไหนกันล่ะคะ
- เม้า น้ำพริกที่มีอยู่มากมายหลายตำหรับล้วนแต่ต้องใช้พริกเป็นส่วนประกอบสำคัญทั้งสิ้น ทุกวันนี้ความเผ็ดร้อนเป็นลักษณะเด่นประการหนึ่งของอาหารไทยไปแล้วนะคะ
- หมู แต่พริกนะไม่ใช่ส่วนประกอบดั้งเดิมของอาหารประเภทแกงนะครับ
- ยู้ย ทำไมถึงไม่ใช่ล่ะคะ
- หมู แม้แต่ต้นตำหรับอย่างอินเดีย ก็ได้ความเผ็ดร้อนจากเครื่องเทศหลายชนิด
- เม้า ไทยเราปลูกพริกหลายพันธุ์ ทั้งพริกชี้ฟ้า พริกชี้หนู พริกหยวก พริกหนุ่ม แล้วยังพริกกระเหรียงอีก
- ยู้ย เรานำพริกมาใช้ในหลายลักษณะด้วยค่ะ ทั้งพริกสด พริกแห้ง พริกเผา พริกป่น
- เม้า แล้วก็พริกคองด้วย
- หมู พริกไม่ได้ให้แค่รสชาตินะให้สีส้มสวยงามด้วย จึงนำมาตกแต่งอาหารให้ดูน่ากินมากยิ่งขึ้น
- ยู้ย ส่วนไหนของพริกที่ทำให้เกิดรสเผ็ดร้อนคะ บางคนก็บอกว่า พริกเผ็ดที่เม็ด
- เม้า ความเผ็ดร้อนของพริกเกิดจากสารสำคัญที่มีอยู่ในพริก คือ สารแคปไซซิน สารนี้พบได้ในพริกทุกชนิด
- หมู พริกชนิดไหนเผ็ดมาก ก็มีเจ้าสารแคปไซซินมากโขไหมครับ
- เม้า ใช่ค่ะ สารแคปไซซิน จะแตกต่างกันตามชนิดของพริก
- หมู พริกนี้ไม่ใช่จะเผ็ดแต่ตอนกินเท่านั้นนะครับ ร่างกายส่วนไหนก็ตาม ถ้าถูกเจ้าสารแคปไซซินที่ว่ามัน ก็ทำให้แสบร้อนได้
- ยู้ย เอ... สารแคปไซซินอยู่ตรงไหนของพริกคะ
- เม้า สารแคปไซซินจะอยู่ที่รกพริก หรือไส้ใน คือ บริเวณที่เม็ดพริกเกาะอยู่ แต่ผนัง

ด้านนอก และเมล็ดพริกไม่มีสารนี้

หมู เพราะฉะนั้น ถ้าไม่อยากจะให้อาหารมีรสเผ็ดร้อนเกินไป ก็ต้องแกะรกพริกหรือไส้พริกออกทิ้งก่อนจะนำไปปรุงอาหาร

ยู้ย แต่พริกไม่ได้เผ็ดร้อนอย่างเดียวนะคะ ยู้ยว่าพริกให้กลิ่นหอมด้วย

เม้า ใช่ค่ะ กลิ่นหอมที่มีอยู่ในพริกเกิดจากน้ำมันหอมระเหย ที่ชื่อ โอลีโอเรซิน ซึ่งพริกแต่ละพันธุ์จะมีสารตัวนี้มากน้อยแตกต่างกัน

ยู้ย ยู้ยขอถามเรื่องสารแคปไซซินต่ออีกหน่อยค่ะ ว่าสารตัวนี้ให้ประโยชน์อะไรกับร่างกายเราคะ

เม้า สารนี้จะช่วยกระตุ้นเซลล์ในกระเพาะอาหารให้มีการหลั่งกรดเกลือมากขึ้น และทำให้เยื่อผนังกระเพาะอาหารมีเลือดมาหล่อเลี้ยงมากกว่าปกติ กระตุ้นระบบย่อยอาหารให้ดีขึ้น และยังไปกระตุ้นการบีบและคลายตัวของกระเพาะอาหาร ลดอาการท้องอืดอีกด้วย

หมู ยังช่วยเจริญอาหารด้วยนะครับ สารแคปไซซินในพริกจะไปกระตุ้นต่อมน้ำลายให้เอนไซม์ในน้ำลายย่อยสลายแป้งในปาก ทำให้รู้สึกว่าการรับประทานอาหารอร่อยขึ้น

ยู้ย พริกมีทั้งสีส้มและสีแดง สีของพริกแตกต่างกันเพราะอะไรคะ

เม้า เพราะสารแคโรทีนอยด์ค่ะ ที่ทำให้พริกมีสีส้ม สีแดงแตกต่างกัน

หมู คุณยู้ยว่าพริกอะไรเผ็ดที่สุดครับ

ยู้ย ยู้ยว่าพริกขี้หนูน่าจะเป็นพริกที่เผ็ดที่สุด ยู้ยเคยเคี้ยวพริกขี้หนู มันเสปร้อนไปทั้งปากเลยละค่ะ

หมู คำตอบของคุณยู้ยถูกต้องไหมครับคุณเม้า

เม้า ถูกค่ะ เพราะมีการจัดลำดับความเผ็ดของพริกไว้แล้ว นอกจากนี้ขนาดและรูปร่างของพริกที่แตกต่างกัน ทำให้มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป

หมู เริ่มจากพริกที่เผ็ดที่สุด ก็พริกขี้หนูที่คุณยู้ยบอกนี่เองละ

เม้า ชื่อบอกว่ามีขนาดเล็กกะจิดริด แต่พริกขี้หนูมีรสเผ็ดร้อนแรง มีกลิ่นรุนแรงกว่าพริกชนิดอื่น

หมู พริกขี้หนูนิยมมาตำน้ำพริก ทำเครื่องแกง เป็นเครื่องเคียงก็ได้....

- เม้า ยังช่วยแต่งกลิ่นแต่งสี สีเขียว สีแดง ของพริกชี้หนู ทำให้อาหารสวยงามน่ากิน
- ยู้ย ยู่รู้จักต้นของมันด้วยค่ะ เป็นไม้ทรงพุ่มขนาดเล็ก ลำต้นเป็นเหลี่ยม ๆ ใบคล้ายรูปไข่ ดอกเล็กสีขาว เมื่อดอกแก่ของพริกชี้หนูมีสีแดงสด
- หมู พริกที่สีไม่แดง แต่มันเผ็ดก็มีนะครับ
- เม้า อ้อ... พริกเหลืองนะซิคะ พริกเหลืองมีทั้งสีเหลืองและสีส้ม ความเผ็ดลดน้อยลงมาน้อย แต่ก็ยังเผ็ดมากกว่าพริกบางชนิด
- ยู้ย คนไทยเรานิยมใช้พริกเหลืองใส่ในผัดเผ็ด หรือผสมในยำ ในหลน ในแกงเหลือง เพราะทำให้มีสีสวยชวนกิน
- เม้า ส่วนพริกชี้ฟ้า ก็ไม่ได้มีสีฟ้าเหมือนชื่อหรอกนะ แต่มีสีเขียวและสีแดง ความเผ็ดลดลงมาอีกหน่อย นิยมเอามาทำน้ำพริกแกง ใส่ในกับข้าว หรือโรยหน้าตกแต่งอาหารให้สวยงาม
- ยู้ย แล้วพริกที่ถูกจัดอันดับว่าเผ็ดน้อยมากล่ะคะพริกอะไร คุณหนูรู้ไหม
- หมู น่าจะเป็นพริกหยวก ไข่ไหมครับคุณเม้า
- เม้า ไข่ค่ะ พริกหยวกมีขนาดใหญ่กว่าพริกหลวงและพริกชี้ฟ้า มีสีเขียวอ่อน เมื่อแก่จัดจะเป็นสีแดง
- ยู้ย พริกหยวกมีรสเผ็ดน้อยมาก จึงนิยมนำมาใส่ในผัดเปรี้ยวหวาน
- หมู ส่วนพริกที่มีขนาดใหญ่สมชื่อจริง ๆ ต้องพริกยักษ์ครับ
- เม้า ลักษณะของพริกยักษ์เมื่อกำลังเขียวแก่ไปเป็นสีเข้ม มีสีเขียวเข้มและสีแดง เนื้อหนา รสเผ็ดน้อยมาก แทบจะไม่เผ็ดเลยก็ว่าได้
- ยู้ย พริกยักษ์นิยมนำมากินเป็นผักสด เช่น ใส่ในสลัด หรือนำไปผัดผัดต่าง ๆ
- หมู บางทีก็นำมาตกแต่งอาหารให้ดูสวยงาม เพราะสีของพริกยักษ์สวยงามน่ากินจริง ๆ ครับ
- ยู้ย เกือบลืมพูดถึงพริกอีกชนิดหนึ่งนะค่ะ ชื่อบอกว่าพริกของไทยเรา แต่จริง ๆ แล้วกลับมีถิ่นกำเนิดจากต่างประเทศ
- เม้า อ้อ.. พริกไทยนั่นเองค่ะ
- หมู แล้วถิ่นกำเนิดที่ว่ามาจากต่างประเทศนะ ประเทศไหนครับ
- เม้า ถิ่นกำเนิดของพริกไทยอยู่ในอินเดีย แพร่เข้าไปในพม่า แล้วก็มายังเอเชียตะวันออกเฉียง

เฉียงใต้ รวมทั้งไทยเราด้วย

หมู พริกไทยเป็นเครื่องเทศที่มีความต้องการในตลาดสูง จึงมีชื่อเรียกกันว่า "ราชาแห่งเครื่องเทศ" ประเทศไทยเราก็ส่งพริกไทยเป็นสินค้าออกตั้งแต่สมัยอยุธยา

ยู๋ย บ้านเราเดี๋ยวนี้ปลูกพริกไทยมากที่ภาคตะวันออก โดยเฉพาะที่จังหวัดจันทบุรี

เม้า พริกไทยที่ขายกันอยู่ทั่วไปมี ๒ ชนิด คือ พริกไทยดำ และพริกไทยขาว

ยู๋ย พริกไทย ๒ ชนิดนี้ ต่างกันยังไงคะ

เม้า ทั้ง ๒ ชนิด มาจากต้นเดียวกัน แต่วิธีในการทำต่างกัน พริกไทยดำได้จากผลพริกไทยแก่ที่โตเต็มที่ สีเขียวและยังไม่สุก นำมาตากแห้ง ผลสีเขียวจะเปลี่ยนเป็นสีดำคล้ำ ส่วนพริกไทยขาว คุณหมูก็รู้นี้คะว่าได้มาอย่างไร

หมู พริกไทยขาว ได้มาจากพริกไทยที่มีผลแก่ที่สุด ซึ่งมีสีเหลืองกับสีส้ม แล้วนำมาแช่น้ำราว ๑ สัปดาห์ เพื่อให้เปลือกยุ่ย แล้วนำมาล้างขัดเปลือกออกให้หมด จากนั้นนำไปตากแดดให้แห้งก็จะได้พริกไทยขาว

เม้า แต่พริกไทยดำมีกลิ่นหอมแรงกว่าพริกไทยขาวคะ เพราะพริกไทยดำยังมีน้ำมันหอมระเหยทั้งในส่วนของผลและเมล็ด ส่วนพริกไทยขาวมีน้ำมันหอมระเหยเฉพาะในส่วนเมล็ดเท่านั้น

หมู คึ่มน้ำใบเตยก่อนเอะครับ เดี่ยวจะหายเย็นเสียหมด

เม้า หอมชื่นใจจังคะ

หมู นอกจากใช้พริกสด ๆ แล้ว ยังแปรรูปเป็นพริกแห้ง พริกป่นได้อีก โดยนำพริกที่แก่จัดไปตากแห้งหรือคั่ว เก็บไว้ปรุงอาหาร

เม้า เอาไปคองในน้ำส้มสายชูก็ได้อีก

ยู๋ย พริกแห้ง พริกป่น ก็เป็นวิธีถนอมอาหารให้เก็บไว้ได้นาน ๆ สามารถนำมาปรุงเพิ่มรสชาติอาหารได้ดีไม่แพ้พริกสดนะคะ

หมู หนูว่าเราย้ายที่ไปคุยกันต่อที่โต๊ะอาหารดีกว่าครับ เห็นแม่ครัวออกมาชะ โกงมองอาหารเย็นคงเสร็จแล้วละครับ

เม้า,ยู๋ย (พูดพร้อมกัน) ขอบคุณคะ

- คนตรีคันรายการ -

- เม้า นกกินทุกงานเลยคะ โดยเฉพาะหมูผัดกระเพรา สีเขียวสีแดงของพริกทำให้สีของอาหารสวย
- หมู เชิญตามสบายเลยครับ
- ยู้ย พริกมีความสำคัญต่ออาหารการกินของคนไทยอาหารที่ขึ้นโต๊ะเกือบทุกมื้อมักจะมีพริกร่วมด้วยเสมอ
- เม้า จนดูเหมือนว่า พริกเป็นสิ่งที่อยู่กับอาหารไทยแทบจะแยกกันไม่ออก
- หมู ใช่ครับ ไม่ว่าจะเป็นข้าวผัดกระเพรา ต้มยำ แกงส้ม แกงเผ็ด ผัดเผ็ด ก็มีพริกอยู่ด้วยทั้งนั้น
- เม้า หรือแม้แต่ของว่างอย่างสาकुใส่หมู ข้าวเกรียบปากหม้อ ก็ยังมีพริกขี้หนูสดเม็ดเล็ก สีสวยวางเคียงมาด้วย
- หมู สีเขียวของผักกาดหอม ผักชี ตัดกับสีแดงของพริกขี้หนูดูน่ากินมากเลย
- ยู้ย ชาวต่างชาติ ถ้าจะรักกินอาหารไทย ก็จะต้องรักพริกไปด้วย ถ้าไม่อย่างนั้นก็ต้องเข้าร้านฟาสต์ฟู้ดกินแต่พวกแป้ง พวกนมเนย
- หมู กินฟาสต์ฟู้ดก็ใช่ว่าจะหลีกเลี่ยงพริกนะ
- ยู้ย อ้าว.. ทำไมล่ะคะ
- หมู ก็อย่างในพิซซาก็ยังมีพริกยักซ์หั่นเป็นเส้นบาง ๆ โรยหน้ามาให้ดูสีสันชวนกินอยู่เลยอะ
- เม้า หรืออย่างไก่ทอดชื่อภาษาอังกฤษ ก็ยังมีสูตรดัดแปลงจากไก่ทอดธรรมดาไปเป็นยำไก่แซ่บกินกับข้าวสวยเลยคะ
- หมู อาหารตะวันตกหลายรายการ ถูกปรับรสชาติให้รสจัดขึ้น โดยเฉพาะรสเผ็ดให้ถูกลิ้นคนไทยไปแล้วละครับ
- เม้า เอ... คุณหมูคะ งานตรงหน้าเม้านี้ ผัดเผ็ดปลาตุ๋นใช้ไหมคะ
- หมู ใช่ครับ แม่ครัวใส่พริกไทยอ่อนด้วย ผัดเผ็ดปลาตุ๋นนี้ต้องค่อนข้างเผ็ดหน่อยถึงจะอร่อยครับ
- เม้า ในผัดเผ็ด แกงป่า พริกไทยจะเป็นเครื่องปรุงที่สำคัญ ช่วยชูรสและแต่งกลิ่นอาหารโดยใช้ทั้งเม็ดพริกไทยเพื่อหมักเนื้อสัตว์ดับกลิ่นคาวของเนื้อสัตว์ ใส่ในเครื่องพะโล้

- ยู้ย ส่วนพริกไทยป่น ก็ใช้โรยหน้าอาหาร ช่วยให้หอมน่ากิน
- หมู แงงจืดก็มีพริกไทยโรยนะครับ
- ยู้ย แม้แต่ผัดผักบางคนก็ยังโรยพริกไทยด้วยนะคะ
- เม้า พริก ใช้ทำอาหารในรูปแบบที่แตกต่างกันไป ทั้งพริกสด พริกแห้ง เม็ดพริกป่น
- หมู พริกเป็นเครื่องเทศที่มีบทบาทสำคัญมากในอาหารไทยแทบทุกชนิด ทั้งน้ำพริก แงง ผัด ยำ ต้ม หลน
- เม้า แล้วยังรวมไปถึงน้ำซอส น้ำจิ้มปรุงรสต่าง ๆ ใช้ทั้งแต่งกลิ่น แต่งรส ตกแต่งอาหาร ให้ดูสวยงามน่ากิน
- ยู้ย บางคนกินเผ็ดจนเกิดความเคยชิน ถ้ามือไหนไม่มีพริก แทบจะกินอะไรไม่ได้เลยก็มี
- เม้า อาการแบบนี้เขาเรียกว่า "ติดพริก" ค่ะ หมายถึง ต้องกินพริกทุกวัน และอาจจะต้องเพิ่มความเผ็ดขึ้นเรื่อย ๆ
- ยู้ย แหม.... ฟังดูเหมือนติดสารเสพติดเลยนะคะ
- เม้า เคยมีผลงานวิจัยในต่างประเทศเกี่ยวกับการติดพริก พบว่า หากกินพริกในปริมาณที่เผ็ดจัด ความเผ็ดจะไปกระตุ้นสมองให้หลั่งสารเอนโดฟินในสมองส่วนกลาง
- ยู้ย เอนโดฟินนี่ เรียกกันว่า สารแห่งความสุขใช้ไหมคะ
- เม้า ใช่ค่ะ เมื่อกินอาหารรสเผ็ดจัด ผู้กินจะเกิดความสุขไปพร้อม ๆ กัน เป็นเหตุให้อยากเพิ่มปริมาณพริกในอาหารขึ้นทีละน้อยๆ เพื่อให้เกิดความสุขมากขึ้น
- หมู เหมือนสารเสพติดที่คุณยู้ยว่าเลยครับ
- เม้า แต่พริกไม่เหมือนสารเสพติดชนิดอื่นที่ขาดไม่ได้ ผู้ที่กินเผ็ดไม่ต้องกินทุกวันก็ได้
- ยู้ย จะมีใครกินพริกได้พอดี ๆ ไม่มากไม่น้อยบ้างไหมคะ
- เม้า การกินพริกในขนาดที่เหมาะสม จะช่วยให้ทางเดินหายใจโล่ง คนที่เป็นหวัดก็จะหายใจสะดวก ช่วยให้อาการหอบหืด หรือ หลอดลมอักเสบทุเลาลง แล้วก็ช่วยขับลมด้วยค่ะ
- หมู หนูว่า พริกเป็นตัวชูรสอาหาร ทำให้กินข้าวอร่อย
- ยู้ย แต่ถ้ากินเผ็ดจัดก็เป็นอันตรายต่อกระเพาะอาหารได้นะคะ
- เม้า ทั้งปวดท้อง ท้องเสีย อาเจียน ทำให้เยื่อกระเพาะอาหาร และลำไส้อักเสบ อาจถึง

- กับมีเลือดออกได้ และเกิดการระคายเคืองที่ทวารหนัก
- ยู้ย คนที่เป็นโรคตา โรคไต โรคกระเพาะอาหาร เจ็บคอ เจ็บปาก ไม่ควรกินพริกด้วย เหมือนกันค่ะ
- หมู ก็แค่ผิวหนังถูกพริกยังแสบร้อนเลย ถ้ากินเข้าไปถูกลิ้น ถูกเยื่อปาก ริมฝีปาก เปลือกตา รูจมูก จะปวดแสบปวดร้อนมากเลยครับ
- ยู้ย ถ้าถูกพริกปวดแสบปวดร้อน มีวิธีแก้ไขไหมคะ
- หมู มีครับ ถ้าผิวหนังถูกพริกจนปวดแสบปวดร้อน ให้แช่ผิวหนังบริเวณนั้นในน้ำอุ่นผสมเกลือ จะทุเลาอาการแสบลงได้
- ยู้ย ถ้ากินอาหารที่มีพริกมากจนแสบปากแสบลิ้นล่ะคะ จะแก้ไขได้อย่างไร
- เม้า วิธีลดความเผ็ดจากการกินพริกทำได้หลายวิธีค่ะ บางคนอาจจะดื่มน้ำเย็นจัด ๆ ขณะที่บางคนอาจจะดื่มน้ำอุ่นจึงจะได้ผล
- หมู บางคนก็บอกว่าต้องอมเกลือ หมูเคยได้รับคำแนะนำจากผู้รู้ ว่า สารแคปไซซินที่ให้รสเผ็ด จะจับอยู่ที่ปากและลิ้น ต้องหาทางละลายเจ้าสารตัวนี้ให้หลุดออกก็จะหายเผ็ดได้
- ยู้ย แล้วจะละลายสารตัวนี้ได้อย่างไรคะ-
- หมู ผู้รู้บอกว่า สารแคปไซซินละลายได้ดีในแอลกอฮอล์ และไขมัน ดังนั้น ถ้าได้เบียร์เย็น ๆ สักแก้ว หรือไอศกรีมมัน ๆ สักถ้วย ก็ช่วยให้หายเผ็ดทันทีเลยล่ะครับ
- เม้า ก็คงจะหายเผ็ดได้ เหมือนกับวิธีดื่มนมสดหรือดื่มน้ำอุ่นๆ นั้นแหละค่ะ หรือจะใช้วิธีแก๊สเผ็ดของชาวอินเดียก็ได้เนอะคะ
- ยู้ย วิธีไหนคะ จะได้ลองเอาไปใช้ดูบ้าง
- เม้า ชาวอินเดียเขาแก๊สเผ็ดด้วยการอมนมเปรี้ยวไว้ในปาก
- หมู มีอีกวิธีหนึ่งที่จะแก๊สเผ็ดได้ก็คือ ดื่มน้ำผลไม้สดรสเปรี้ยว เช่น น้ำมะนาว น้ำส้ม น้ำมะเขือเทศ จะช่วยคลายรสเผ็ดลงได้เหมือนกันครับ
- เม้า แหม... แม่ครัวบ้านคุณหมูทำกับข้าวอร่อยจัง ไม่เผ็ดมากเกินไป รสชาติกำลังอร่อยเลยล่ะคะ
- หมู เติมข้าวอีกหน่อยไหมครับคุณเม้า

แม่ เห็นท่าจะพอแล้วล่ะค่ะ มากกว่านี้จะแน่นท้อง
หนู คุณขี้ย่ะค่ะครับ เติมข้าวอีกไหมครับ
ยู๊ อิ่มแล้วล่ะค่ะ
หนู ถ้าอย่างนั้นก็รับประทานผลไม้ล้างปากกันนะคะ
แม่,ยู๊ (พูดพร้อมกัน) ขอบคุณค่ะ

- คนตรีกันรายการ -

แม่ นอกจากพริกจะเป็นส่วนประกอบสำคัญในเรื่องการปรุงอาหารแล้วนะค่ะ พริกยังเป็นสมุนไพรที่มีการใช้ประโยชน์ทางการแพทย์มายาวนานแล้ว
ยู๊ พริกมีสรรพคุณทางสมุนไพรอย่างไรบ้างคะ
แม่ โดยทั่วไปพริกมีสรรพคุณขับลม ขับปัสสาวะ แก้ไข้หวัด บรรเทาอาการเจ็บปวด ขับเหงื่อ และช่วยให้เจริญอาหาร
หนู พริกใช้เป็นส่วนผสมในยาธาตุ ยาแก้ปวดท้อง เพราะสารแคปไซซินในพริกจะช่วยกระตุ้นการหลั่งเอนไซม์บางชนิด ทำให้กระเพาะอาหารและลำไส้คลายตัวเป็นปกติ ลดอาการปวดท้อง
แม่ พริกยังมีสรรพคุณเป็นยาขับเสมหะ เป็นยาฝาดสมาน ช่วยย่อยอาหาร ช่วยเพิ่มความอบอุ่นให้ร่างกาย
หนู ในยาขับลมแผนโบราณ ก็มีพริกเป็นส่วนประกอบสำคัญครับ เพราะพริกจะช่วยลดก๊าซที่เกิดจากการย่อยอาหาร ลดการเกร็งตัวของกล้ามเนื้อในช่องท้องที่ทำให้เกิดอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ
แม่ คนที่เป็นหวัดบ่อยๆ ลองหันมากินพริกกันบ้างก็ดีนะค่ะ เพราะพริกมีสารเบต้าแคโรทีน มีวิตามินเอ. วิตามินซี. แล้วก็มีโปรตีนด้วย
ยู๊ ยู๊เคยอ่านพบในหนังสือเกี่ยวกับสุขภาพว่า สารแคปไซซินในพริก ช่วยสกัดกันสารก่อมะเร็งจากการสูบบุหรี่ด้วยค่ะ
หนู เอ... แต่หนูว่า วิธีที่ดีที่สุดคือ เลิกสูบบุหรี่ดีกว่าครับ

- เม้า ไม่ใช่แต่ยารับประทานเท่านั้นนะคะที่มีพริกเป็นส่วนประกอบ ในจี๊ผิ้งหรือครีมทาถู นวดเพื่อบรรเทาอาการปวดเมื่อย บวม และลดการอักเสบ ก็มีพริกเป็นส่วนผสม อยู่ด้วย
- หมู ใช่ครับ เพราะพริกจะช่วยกระตุ้นบริเวณที่ปวดเมื่อย บวม ให้รู้สึกร้อน และมีเลือด มาเลี้ยงมากขึ้น และยังแก้อาการเป็นตะคริวได้ด้วย
- เม้า จี๊ผิ้งหรือครีมที่ทำจากพริกอย่างที่คุณหมอบอก ก็เป็นภูมิปัญญาของคนไทยที่คัดค้น ทดลองจนกลายมาเป็น “เจลพริก” ใช้ทาผิวหนัง บรรเทาอาการปวดต่าง ๆ เช่น ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ปวดข้อ ข้ออักเสบ สรรพคุณดีพอ ๆ กับยาปฏิชีวนะเลยทีเดียว
- ยู้ย ยู้ยเคยเห็นเจลพริกที่คุณเม้าบอก มีวางขายในร้านขายยาเป็นหลอดคะ
- เม้า ใช่คะ องค์การเภสัชกรรมได้พัฒนาการทำเจลและครีมพริกขึ้น เจลพริกนี้ได้จากการ สกัดสารแคปไซซิน ซึ่งสารนี้มีสรรพคุณช่วยให้หลอดเลือดบริเวณที่ทาขยายตัว ทำให้ ปลายประสาทอุ่นบรรเทาอาการปวดลง
- ยู้ย ยู้ยเคยลองซื้อมาให้ดู เพราะว่าปวดเมื่อยที่น่อง บีบเจลพริกออกจากหลอดทาเบา ๆ จะให้ความรู้สึกร้อนประมาณสัก ๒ ชั่วโมง ทำให้การเคลื่อนไหวคล่องแคล่วขึ้น แล้วก็ค่อยๆ หายปวดในที่สุด
- เม้า ยาบรรเทาอาการปวดเมื่อยหลายตำรับที่ทาแล้วให้ความรู้สึกร้อนอย่างน้ำมันมวย น้ำมันปาล์ม น้ำมันระกำ ก็มีส่วนผสมของสารแคปไซซินที่สกัดจากพริกด้วยนะคะ
- ยู้ย ยู้ยนึกถึงเวลาที่เรารับประทานอาหารรสเผ็ดจัดจนน้ำหูน้ตาไหล จะรู้สึกโล่งจมูก โล่งคอดีนะคะ
- หมู พูดถึงการใช้เจลพริกก็มีข้อควรระวังนะครับ
- ยู้ย ต้องระวังเรื่องอะไรคะ
- หมู ต้องระวังไม่ให้เข้าตาหรือถูกแผลสดเพราะจะแสบ มือที่ทาเจลพริกต้องล้างให้สะอาด ทันทีเลยนะครับ
- เม้า หรือถ้าทาแล้วเกิดอาการระคายเคือง เป็นผื่นแดง ก็ต้องลดปริมาณและจำนวนครั้งที่ ทาลงคะ
- หมู เจลพริกที่ใช้ทาบรรเทาอาการปวดนี้ ถ้าไม่อย่างซื้อชนิดหลอดที่มีขายก็ทำไว้ใช้เอง

ได้ครับ

- ยู้ย ทำยังไงคะคุณหนู เดี่ยวนะคะ ยู้ยหยิบกระดาษปากกาก่อน เอ้า... บอกได้เลยค่ะ
- หนู ก็นำผงพริกป่นมา ๒ ส่วน วาสลิน ๓ ส่วน แล้วก็แป้งหมี ๑ ส่วน ใส่รวมผสมกัน ในชามหรือกะละมัง เติมเหล้าขาวลงไปเล็กน้อย คนให้เข้ากัน คนต่อไปเรื่อยๆ จน ขึ้นเป็นครีม ตักใส่ตลับปิดฝา เวลาใช้ให้ทาลงบนเศษผ้าหรือกระดาษแก้ว ปิดลง บริเวณที่ปวด แล้วใช้ผ้าสะอาดพันทับอีกที
- ยู้ย น่าลองทำเก็บไว้ใช้คุณะคะ
- หนู ทำไม่ยากหรอกครับคุณยู้ย
- ยู้ย แหม... คุณกันไปกินกันไป อิ่มพอดีเลยคะ ยู้ยว่าเรายกงานชามพวกนี้ไปล้างกัน เอะคะคุณเม้า เสร็จแล้วจะได้ลาคุณหนูเสียที
- เม้า ดีค่ะ ระบายคุณหนูมานานแล้ว คุณหนูจะได้พักผ่อน
- หนู ไม่ปิ่นไรหรอกครับ ไม่ได้ระบายอะไรเลย หนูว่าจะอ่านหนังสือต่ออีกสักหน่อย โอกาสหน้าเชิญไหมนะคะ
- เม้า แน่แน่นอนอยู่แล้วค่ะ

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

เสด็จพระราชดำเนินไปในการพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน
ณ วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร

เสด็จพระราชดำเนินไปทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน
ณ วัดสุทัศนเทพวราราม

เรื่อง การทำบุญทอดกฐิน

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันศาสนา

ผู้เขียนบท ร้อยเอกอุส่าห์ ทูมมา

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.)

วันอาทิตย์ที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

ศิษย์

สวัสดีครับ รู้สึกดีใจมากที่มีโอกาสได้พบอาจารย์ในวันนี้ เมื่อสัปดาห์ที่แล้วผมได้มีโอกาสไปร่วมทำบุญทอดกฐินที่วัดแห่งหนึ่งด้วยตนเอง ก่อนหน้านี้อย่างได้ร่วมบริจาคทรัพย์ ร่วมทำบุญทอดกฐิน ที่เพื่อนสนิทมิตรสหายรวมทั้งผู้ที่เคารพนับถึงส่งฎีกาบอกบุญมาให้หลายราย ช่วงตั้งแต่วันออกพรรษาปวารณาตลอดมา มีการทำบุญทอดกฐินแทบทุกวัน ความจริงการทำบุญทอดกฐินในฤดูกฐินนี้ เป็นประเพณีที่ชาวไทยซึ่งมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติได้ถือปฏิบัติมาตั้งแต่โบราณกาล จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของไทยที่ควรสืบสานต่อไป แม้ขณะที่ผมสนทนากับอาจารย์นี้ ฤดูกฐินเพิ่งผ่านพ้นไปเมื่อวานนี้ ก็อยากจะเรียนถามอาจารย์ถึงความหมาย ประวัติ ข้อยกเว้น และอานิสงส์ที่จะพึงได้ในการทำบุญทอดกฐินรวมทั้งรายละเอียดอื่น ๆ เพื่อเสริมความรู้ และศรัทธาในการทำบุญอื่นๆ ขึ้นไป

อาจารย์

ขออนุโมทนาบุญด้วย คำว่า กฐิน ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมายถึง ผ้าพิเศษที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตแก่ภิกษุสงฆ์เฉพาะกฐินกาล กฐินกาลหรือฤดูกฐินเริ่มตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ซึ่งถัดจากวันออกพรรษาปวารณาจนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ก็สิ้นสุดกฐินกาล สำหรับปีนี้ก็เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ถึงวันที่ ๘ พฤศจิกายน ผ้าที่ถวายก่อนหน้านั้นหรือหลังจากนั้นไม่เป็นกฐิน ตามศัพท์แปลว่า ไม้สะดึงหรือกรอบไม้สำหรับจึงผ้าจะเย็บเป็นจีวร เหตุที่จะต้องไม้สะดึงเพราะจีวรของพระภิกษุสงฆ์สามเณรไม่ใช่ผ้าผืนเดียวอย่างผ้าขาวม้า หากจะต้องนำผ้าหลายชิ้นหรือเศษผ้าที่มีผู้ถวาย หรือเก็บได้มาเย็บประติดประต่อกันเป็นผืนเดียว จีวรของพระภิกษุสงฆ์จึงมีลักษณะเหมือนแปลงนาอย่างที่เรารู้จักอยู่ปัจจุบันนี้ กฐินจึงกลายเป็นชื่อของสังฆกรรมที่ภิกษุสงฆ์จะต้องทำร่วมกันในกฐินกาล

ศิษย์

พอจะเข้าใจได้ว่ากฐินแม้จะเป็นแปลว่า ไม้สะดึงแต่หมายถึงผ้าที่ถวายแก่พระภิกษุสงฆ์ในกฐินกาล การที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่จำพรรษาครบ ๓ เดือนแสวงหาผ้าหรือรับผ้าที่ทายกนำมาถวายได้ในช่วงกฐินมีประวัติความเป็นมาอย่างไร

อาจารย์ ประวัติของกฐินนี้ปรากฏในคัมภีร์พระวินัยปิฎก กฐินชั้นแรกว่า ครั้งหนึ่งภิกษุชาวปาฐาประมาณ 30 รูป ผู้เคร่งครัดในการถือธุดงค์วัตร มีความประสงค์อย่างแรงกล้าที่จะเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าซึ่งขณะนั้นทรงประทับอยู่ที่เมืองสาวัตถี แคว้นโกศล จึงพากันเดินทางมุ่งหน้าไปยังเมืองนั้น พอถึงเมืองสาเกตห่างจากเมืองสาวัตถีประมาณ 6 โยชน์ ก็เป็นวันเข้าพรรษาพอดีเดินทางต่อไปไม่ได้จึงต้องจำพรรษาอยู่ที่เมืองสาเกต ครั้นจำพรรษาครบ ๓ เดือน ตามพระพุทธาณุญาต ออกพรรษาปวารณาแล้วจึงรีบพากันเดินทางไปเฝ้าทันทิแต่ในช่วงนั้นฝนยังตกชุกอยู่ หนทางที่เดินไปเปียกชุ่มด้วยน้ำและโคลนตม ต้องบุกต้องลุยน้ำไปเมื่อถึงเมืองสาวัตถีก็ได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าได้สมความประสงค์ พระพุทธเจ้าทรงปฏิสังขารต้อนรับและตรัสถามภิกษุเหล่านั้น ภิกษุเหล่านั้นจึงกราบทูลถึงความประสงค์ที่จะรีบเข้าเฝ้าตลอดจนความยากลำบากในการเดินทาง ต้องกรำแดดกรำฝนจนจิวรเปียกชุ่ม เปรอะเปื้อนด้วยน้ำและโคลนตม ครั้นทรงทราบแล้วทรงยกเรื่องของภิกษุชาวปาฐาเป็นเหตุอนุญาตให้พระภิกษุสงฆ์ซึ่งจำพรรษาครบ ๓ เดือนแล้วแสวงหาจีวรหรือรับจีวรจากผู้ถวายในช่วง ๑ เดือนนับแต่วันออกพรรษาปวารณาเพิ่มเติมได้ เมื่อกรานกฐินแล้วยังขยายเวลาทำจีวรอีก ๔ เดือนตลอดฤดูหนาวจนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ การทำบุญทอดกฐินจึงเป็นประเพณีสืบต่อมา

ศิษย์ อาจารย์ได้กล่าวว่า เมื่อภิกษุสงฆ์ได้รับผ้ากฐินมาแล้วต้องทำพิธีกรานกฐินก่อน ที่ว่ากรานกฐินนั้นคือทำอะไร

อาจารย์ ขอทำความเข้าใจก่อนว่า วินัยของพระภิกษุสงฆ์บัญญัติไว้ว่า เครื่องนุ่งห่มสำหรับพระภิกษุสงฆ์ มีเพียงไตรจีวร คือ ผ้าห่ม เรียกว่า อุตราสงค์ ภาษาไทยนิยมเรียกว่า จีวร ผ้าห่มเรียกว่า อันตราสก ภาษาไทยเรียกว่า สบง และผ้าทาบ เรียกว่า สังฆาฏิ หากได้ผ้าจีวรมานอกเหนือจากนี้เรียกว่าอติเรกจีวร ไม่ว่าพระภิกษุองค์นั้นจะแสวงหามาได้เองหรือมีทายกถวายถือว่าเป็นทรัพย์สินส่วนกลาง ภิกษุทั้งหลายมีสิทธิใช้ร่วมกัน ในการรับผ้ากฐินก็ทำนองเดียว ผ้าที่ได้มาหรือมีทายกถวายในช่วงกฐินกาลนี้ ถือว่าเป็นทรัพย์สินส่วนกลางของสงฆ์ จะมอบให้ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งนั้นต้องขอความเห็นชอบจากที่ประชุมสงฆ์ เมื่อที่ประชุมสงฆ์มอบผ้ากฐินให้ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งแล้ว ภิกษุรูป

นั้นต้องไปตัดเย็บเป็นจีวร โดยทาบหรือจึงลงบนไม้สะดึงหรือกรอบไม้จนเสร็จด้วยตนเอง ตัดเย็บเป็นสบงก็ได้ จีวรก็ได้หรือธัมมาภิกขุก็ได้ หรือครบทั้ง ๓ ผืนก็ได้ และจะต้องทำให้เสร็จในวันนั้น เมื่อเสร็จก็นำมาบอกแก่สงฆ์ผู้มอบผ้าให้เพื่ออนุโมทนา การปฏิบัติเช่นนี้เรียกว่า กรานกฐิน แต่ในปัจจุบันนี้เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของสังคม มีผู้ตัดเย็บจีวรสำเร็จรูปแพร่หลาย

ศิษย์ ประเพณีการทำบุญทอดกฐินเป็นประเพณีทำบุญที่พุทธศาสนิกชนชาวไทยได้ถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบันนี้ พอจะแยกออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ก็ประเภท

อาจารย์ เท่าที่ปฏิบัติกันมาพอจะแยกออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ ๒ ประเภทคือ ๑. กฐินหลวง ๒. กฐินราษฎร์

ศิษย์ กฐินหลวง หมายถึง กฐินประเภทไหน

อาจารย์ กฐินหลวงคือกฐินที่พระเจ้าแผ่นดินเสด็จพระราชดำเนินไปถวายที่วัดใดวันหนึ่งไม่ว่าจะเป็นวัดหลวงหรือวัดราษฎร์ก็เรียกว่า กฐินหลวงทั้งสิ้น เนื่องจากมีพสกนิกรมีศรัทธาเจริญรอยตามพระราชศรัทธา จึงได้รับพระมหากรุณาให้ถวายผ้าพระกฐินได้ตามฐานานุรูป เป็นเหตุให้แบ่งแยกกฐินหลวงออกเป็นประเภท ๆ ดังที่ปรากฏในปัจจุบันนี้ คือ ๑. กฐินที่กำหนดเป็นพระราชพิธี ๒. กฐินคัน ๓. กฐินพระราชทาน

ศิษย์ กฐินกำหนดเป็นพระราชพิธีนั้น ปฏิบัติอย่างไร

อาจารย์ มีวัดหลวงที่สำคัญในเขตกรุงเทพมหานครและภูมิภาคจำนวน ๑๖ วัด ซึ่งมีวัดเทพศิรินทราวาส วัดบวรนิเวศวิหาร วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เป็นต้น ที่ห้ามขอพระราชทาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปถวายด้วยพระองค์เองบ้าง ทรงโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์หรือองคมนตรี หรือผู้ที่ทรงเห็นสมควรเป็นผู้แทนพระองค์ไปถวายบ้าง กฐินที่กำหนดเป็นพระราชพิธีทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สำนักพระราชวังออกหมายกำหนดการเป็นประจำปี จึงไม่มีการจองล่วงหน้า

ศิษย์ กฐินคัน คือ กฐินประเภทไหน

อาจารย์ กฐินต้นได้แก่ กฐินที่พระเจ้าแผ่นดินเสด็จพระราชดำเนินไปถวาย ณ วัดที่มีใช้วัดหลวง และมีได้เสด็จอย่างเป็นทางการหรืออย่างเป็นทางการพระราชพิธี แต่เป็นการบำเพ็ญพระราชกุศลส่วนพระองค์

ศิษย์ กฐินพระราชทาน คือ กฐินประเภทไหน

อาจารย์ นอกจากวัดหลวงสำคัญ ๑๖ วัดดังกล่าวแล้ว ยังมีวัดหลวงทั่วประเทศจำนวนมาก จึงพระราชทานโอกาสให้กระทรวง กรม องค์การ สมาคมตลอดจนเอกชนขอพระราชทานเพื่อทอดกฐินตามวัดหลวงโดยใช้ผ้าองค์กฐินของหลวง และผู้ได้รับพระราชทานจะเพิ่มปัจจัยไทยธรรมส่วนตนโดยเสด็จพระราชกุศลด้วยตามกำลังศรัทธาก็ได้ โดยติดต่อไปยังกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมตามระเบียบ ซึ่งเท่ากับการจองกฐินไว้ล่วงหน้า

ศิษย์ กฐินราษฎร์ คือ กฐินประเภทไหน

อาจารย์ กฐินราษฎร์ คือ กฐินที่ราษฎรหรือประชาชนนำกฐินของตนไปทอดที่วัดต่างๆ ที่จองไว้ล่วงหน้า และกำหนดเวลาไว้ การทอดกฐินของราษฎรที่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นต้นมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ มีชื่อเรียกแตกต่างกันตามลักษณะของวิธีการทอด คือ กฐินหรือมหากฐิน จุลกฐิน กฐินตก หรือกฐินตกค้างบางทีก็เรียกว่า กฐินจร หรือกฐินโจร

ศิษย์ กฐินหรือมหากฐินมีวิธีทอดอย่างไร

อาจารย์ ผู้มีศรัทธานิยมทอดกฐินหรือมหากฐินกันมาก เพราะมีวิธีทอดง่ายๆ เพียงนำผ้าผืนเดียวไปถวายก็เสร็จเป็นองค์กฐินแล้ว ผ้ดังกล่าวจะเป็นผ้าขาวที่ยังไม่ได้เย็บหรือเย็บแล้วแต่ยังไม่ย้อมเหลือง หรือย้อมเหลืองแล้วก็ได้ ซึ่งเพียงพอที่จะทำเป็นจีวรผืนใดผืนหนึ่ง แต่ที่ปฏิบัติอยู่ในขณะนี้ ในกองกฐินนอกจากจะมีผ้าหรือผ้าไตรจีวรเป็นองค์กฐิน ยังได้จัดเครื่องอัฐบริวาร ซึ่งได้แก่เครื่องใช้สอยของภิกษุสงฆ์ ๘ อย่างคือ สบง จีวร สังฆาฏิ บาตร มิดโกน เข็ม ประคตเอว และกระบอกกรองน้ำตลอดจนเครื่องไทยธรรมอื่นๆ อีกมากเช่น หมอน เสื้อสาธ เป็นต้น และของที่ขาดมิได้ก็คือผ้าห่มพระประธานอีกผืนหนึ่ง และเทียนปาฏิโมกข์ ๒๔ เล่ม นอกนั้นก็ยังมีธงรูปจรเข้ หรือถ้าเป็นวัดอยู่ที่ดอนสูงๆ ไกลแม่น้ำก็ใช้ธงตะขาบ ธงนี้จะเอาปักวัดที่มุมศาลาหน้าวัด

เมื่อทอดกฐินเสร็จเพื่อแสดงว่าวัดนี้มีคนมาทอดกฐินแล้ว เมื่อถึงกำหนดวันทอดกฐิน เจ้าภาพรวมทั้งผู้มีศรัทธาทั้งหลายก็จัดขบวนแห่ไปยังวัดที่จะทอด ในขบวนแห่นั้น บางแห่งจัดให้มีการละเล่นต่างๆ ไปด้วยเช่น เล่นเถิดเทิง เthingบ้องกลองยาว กระตั้วแทงเสือ แต่งตัวตลกเป็นผู้หญิงบ้าง ผู้ชายบ้าง บ้างก็รำ บ้างก็ร้อง บ้างก็โห่เป็นที สนุกสนานครึกครื้นกันมาก เมื่อไปถึงวัดแล้วก็แห่เวียนขวารอบพระอุโบสถ ๓ รอบ แล้วก็นำเข้าไปในพระอุโบสถ ทอดกฐินท่ามกลางสงฆ์ที่นั่งรอรอยู่ สงฆ์ก็ประกอบพิธีกรรมมอบผ้ากฐินให้ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งไปกรานกฐินต่อไป ที่ทอดกฐินวิธีนี้เรียกว่า กฐินหรือมหากฐิน เป็นกฐินที่ตระเตรียมไว้ได้นานวัน

ศิษย์ อาจารย์ได้อธิบาย กฐินราษฎร์ประเภทกฐินหรือมหากฐินมาพอเป็นที่เข้าใจแล้ว อยากจะทราบว่าจุลกฐินก็ดี กฐินสามัคคีก็ดี มีวิธีทอดแตกต่างจากการทอดกฐินที่ผู้มีศรัทธาส่วนมากปฏิบัติกันอย่างไร

อาจารย์ จุลกฐินนี้เรียกกันเป็นภาษาไทยว่ากฐินเล่น เป็นกฐินที่จะต้องทำด้วยความเร่งรีบ ต้องใช้กำลังคนจำนวนมาก ทำตั้งแต่เริ่มเก็บฝ้ายมาปั่นกรอให้เป็นด้ายแล้วทอจนเป็นผืนผ้า เย็บซ่อมเสร็จแล้วทอดในวันเดียวกันนั้น ส่วนเครื่องกฐินหรือบริวารกฐินก็คงจัดเช่นเดียวกับกฐินหรือมหากฐิน กฐินสามัคคีนั้นคือ กฐินที่มีเจ้าภาพหลายคนร่วมกัน ส่วนใหญ่จะตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งขึ้นดำเนินการแล้วมีฎีกาบอกบุญไปยังญาติสนิทมิตรสหายหรือผู้มีศรัทธาทั่วไป ทุกคนที่ร่วมบริจาคมากน้อยเท่าใดไม่สำคัญ ถือว่าเป็นเจ้าภาพร่วมกัน แล้วก็จัดผ้าอันเป็นองค์กฐินรวมทั้งเครื่องบริวาร ส่วนเงินบริจาคที่เหลือก็ถวายจัดไว้เพื่อบำรุงการศึกษาพระปริยัติธรรม หรือบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานของวัด ส่วนใหญ่มักจะไปทอดต่างจังหวัดไกล ไปโดยรถยนต์ บ้างรถไฟ บ้างนั่งเครื่องบิน ไปก็มี นอกจากเป็นการทำบุญแล้วยังเป็นการเชื่อมสามัคคีระหว่างกันได้ทั้งเป็นการทำศนาจรไปด้วย

ศิษย์ วิธีการทอดกฐินราษฎร์สุดท้ายที่เรียกว่ากฐินตก กฐินโจร หรือกฐินจร ทอดกันอย่างไร

อาจารย์ อาจจะมีกรณีวัดใดวัดหนึ่ง ไม่มีผู้ศรัทธาไปจองกฐินไว้ล่วงหน้า ก็เรียกกันว่ากฐินตกค้าง หมายความว่าวัดตกการจองกฐินนั่นเอง เมื่อพ้นกฐินกาลนั้น ภิกษุสงฆ์

ผู้จำพรรษาในวัดนั้นหากไม่มีผู้ใดไปทอดกฐินก็ไม่ได้รับอานิสงส์กฐินตามพระพุทธานุญาต มักจะมีผู้มีศรัทธาหมายจะสงเคราะห์ภิกษุสงฆ์ให้ได้านิสงส์ตามพระพุทธานุญาตก็ไปสืบเสาะหาวัดที่กฐินตกค้างเมื่อพบก็จัดทอดทันทีโดยไม่ได้จองล่วงหน้า ผู้มีศรัทธาแก่กล้าสามารถนำกฐินไปทอดได้ถึง ๓-๔ วัด เพราะการทอดกฐินตามพระพุทธานุญาตแล้ว มีเพียงผ้าผืนเดียวซึ่งอาจตัดเย็บซ่อมเป็นจีวรผืนใดผืนหนึ่งได้ นำไปถวายก็นับเป็นการทอดกฐินได้ ไม่จำเป็นจะต้องใช้ทรัพย์มากมายดังที่เข้าใจกัน ที่ใช้จ่ายกันมากก็เป็นจำพวกเครื่องบริวารกฐินเท่านั้น

ศิษย์

อาจารย์ได้อธิบายเรื่องกฐินมาพอสมควรแล้ว ขอเรียนถามต่อไปว่า การทำบุญทอดกฐินที่สนทนากันมานั้นมีอานิสงส์อย่างไรบ้าง

อาจารย์

การทำบุญทอดกฐินที่ปฏิบัติกันมา มีผู้เข้ามาเกี่ยวข้อง ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายเจ้าภาพและคณะผู้ทอดกฐิน และฝ่ายพระภิกษุสงฆ์ผู้รับและกรานกฐิน ต่างฝ่ายต่างก็ได้รับอานิสงส์ด้วยกันทั้งนั้น สำหรับฝ่ายผู้ทอดก็ได้มีโอกาสบำเพ็ญบุญในพระพุทธศาสนาประเภทหนึ่ง เรียกว่า กาลทาน คือการให้ทานตามกาล ในปีหนึ่งถวายได้เพียง ๑ เดือน นับแต่วันออกพรรษาปวารณา ทั้งเป็นสังฆทานเพราะเป็นการถวายทานแก่พระภิกษุสงฆ์ได้เจาะจงรูปใดรูปหนึ่ง สังฆทานจึงเป็นมหากุศลทำให้ผู้เป็นเจ้าภาพทอดกฐินและผู้ร่วมทอดมีจิตใจผ่องใสเบิกบาน ทั้งในด้านส่วนรวมก็เป็นการเสริมสร้างความสามัคคีระหว่างกันด้วยการร่วมทำความดีสืบสานประเพณีอันดีงามต่อไป ประการสุดท้ายเป็นการสงเคราะห์พระภิกษุสงฆ์ผู้จำพรรษาครบ ๓ เดือน ให้ได้รับอานิสงส์ตามพระพุทธานุญาต สำหรับฝ่ายพระภิกษุสงฆ์ผู้รับและกรานกฐินนั้นได้อานิสงส์ตามพระพุทธานุญาต ๕ ประการคือ

๑. เทียวจาริกไปไม่ต้องบอกลา ตามปกติพระภิกษุจะจาริกออกไปนอกวัด จะต้องบอกลาเจ้าอาวาสหรือผู้มีอาวุโสในวัดเสียก่อน ถ้าจาริกไปโดยพลการ ต้องอาบัติปาจิตตีย์แต่เมื่อได้รับและกรานกฐินแล้วได้รับยกเว้น
๒. เทียวจาริกไปไม่ต้องนำไตรจีวรติดตัวไปครบ ๓ ผืน ตามปกติแล้วต้องนำไตรจีวรติดตัวไปครบ ๓ ผืน หากไม่นำติดตัวไปต้องอาบัติแต่เมื่อได้รับและกรานกฐินแล้วได้รับยกเว้น

๓. จันทรทัตอาหารเป็นคณะได้ ตามปกติพระภิกษุสงฆ์จะฉันเป็นคณะหรือ
รวมวงกันไม่ได้ ต้องอาบัติ แต่เมื่อได้รับและกรานกฐินแล้ว ได้รับยกเว้น
๔. เก็บอดิเรกจีวรไว้ได้ตามปรารถนา ตามปกติแล้วภิกษุสงฆ์จะมีผ้านุ่งห่ม
ได้เพียง ๓ ผืน เรียกว่า ไตรจีวรเท่านั้น จีวรส่วนเกินที่ได้มาซึ่งเรียกว่า
อดิเรกจีวรถือว่าเป็นทรัพย์สินส่วนกลางของสงฆ์ เมื่อรับและกรานกฐินแล้ว
สามารถเก็บไว้ได้
๕. จีวรที่เกิดขึ้นในวัดนั้นเป็นอดิเรกกลาก คือส่วนได้พิเศษของพระภิกษุผู้รับ
และกรานกฐินแล้ว

นอกจากจะได้รับอานิสงส์ทั้ง ๕ ประการดังกล่าวแล้วยังได้รับอานิสงส์ขยายเขต
จีวรกาลออกไปตลอด ๔ เดือนฤดูเหมันต์(หนาว)ด้วย

ศิษย์

ที่อาจารย์เคยพูดมาก่อนว่า การรับกฐินของพระภิกษุสงฆ์เป็นสังฆกรรม ขอเรียนถาม
เป็นคำถามสุดท้ายว่าสังฆกรรมคืออะไร

อาจารย์

สังฆกรรม คือ การกระทำที่เป็นการสงฆ์ เนื่องจากกิจการสำคัญเกี่ยวกับสงฆ์นั้น
พระพุทธเจ้าทรงประทานความเป็นใหญ่ให้ สังฆกรรมที่สำคัญ ๆ เช่น การบวชพระ
การปวารณาการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสงฆ์ทั้งนั้น
จึงจะสมบูรณ์ การรับกฐินก็เช่นกันเมื่อมีผู้ศรัทธานำกฐินมาถวายในกฐินกาลในวันใด
ก็ต้องจัดให้มีการประชุมสงฆ์ตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป มีภิกษุรูปใดรูปหนึ่งอุปโลกน์
หมายความว่าเสนอขึ้นในที่ประชุมสงฆ์ถามความเห็นชอบว่าควรมีกรานกฐินหรือไม่
เมื่อเห็นชอบแล้วควรถวายแก่พระภิกษุสงฆ์รูปใด จากนั้นพระภิกษุคู่สวดก็สวดเสนอ
อุทิศใจความว่า สงฆ์พึงให้ผ้ากฐินแก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้เพื่อกรานกฐินหรือไม่ การเสนอให้
กรานนี้จะเสนอให้ภิกษุรูปใดในวัดก็ได้ส่วนใหญ่มักจะเสนอให้เจ้าอาวาส จากนั้น
ก็สวดขอความเห็นชอบ ๑ ครั้งใจความย่อว่า หากคัดค้านขอให้พูดออกมา หากเห็น
ชอบขอให้นิ่ง เมื่อไม่มีพระภิกษุในที่ประชุมรูปใดคัดค้าน ก็ถือว่าเห็นชอบด้วยมติ
เอกฉันท์ สงฆ์ก็มอบกฐินให้แก่พระภิกษุนั้นไปเพื่อกรานกฐินต่อไป แสดงว่าพระ
พุทธเจ้าได้ทรงนำการปกครองระบอบประชาธิปไตยมาใช้ในการปกครองสงฆ์
มากกว่า ๒๐๐๐ ปีแล้ว

ศิษย์ อาจารย์ได้อธิบายเรื่องกฐินมาพอสมควรแล้ว นึกไม่ออกว่าจะถามอะไรอีก
อาจารย์ เมื่อไม่มีอะไรจะถามต่อไปประกอกับเป็นเวลาอันสมควรแล้ว จึงขอยุติการสนทนา
เพียงเท่านี้
สวัสดี.

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

เรื่อง โทรทัศน์ไทยยุคเริ่มต้น

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันชาติ : การสื่อสาร

ผู้เขียนบท ธวัช เสือโต

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.)

วันอาทิตย์ที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

- เม้า สวัสดีค่ะ คุณแม่
- หนู สวัสดีครับ คุณแม่
- เม้า คุณแม่ดูรายการอะไรค่ะ
- แม่ ก็ดูมันไปเรื่อย ๆ เห็นรายการโทรทัศน์ในปัจจุบันแล้วเป็นห่วงเยาวชนจริงๆ
- หนู ทำไมหรือครับ
- แม่ รายการโทรทัศน์สมัยนี้ ก็มีแต่วัฒนธรรมตะวันตก แทบจะไม่เหลืออะไรที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยเลย ไม่เหมือนรายการโทรทัศน์สมัยเริ่มแรก ทุกรายการเสนอแต่ความเป็นไทยจริงๆ ทั้งการพูดการจา กิริยาท่าทาง การแต่งกาย ต้องสุภาพเรียบร้อยตามแบบไทยๆ ถือเป็นการให้เกียรติแก่ผู้ชม
- หนู อ้อ ก็คุณแม่เคยเป็นผู้จัดรายการโทรทัศน์ ตั้งแต่เริ่มเปิดสถานีโทรทัศน์ไทยทีวี ช่อง ๕ ไซ้ไหมล่ะ ก็เลยมองเห็นความแตกต่างระหว่างรายการโทรทัศน์ในอดีตและรายการโทรทัศน์ปัจจุบันอย่างชัดเจนเลย
- เม้า คุณแม่ค่ะ โทรทัศน์สมัย ช่อง ๕ บางขุนพรหมนั้น มีความแตกต่างจากโทรทัศน์ในปัจจุบันมากไหมค่ะ
- แม่ จากอดีตถึงปัจจุบันก็ ๔๖ ปีแล้ว มันแตกต่างกันมากเลยลูก แตกต่างกันทุกด้านเลย สาเหตุก็เนื่องมาจากปัจจุบันเทคโนโลยีทางด้านวิทยุโทรทัศน์มีการพัฒนามาเป็นลำดับอย่างรวดเร็ว อุปกรณ์โทรทัศน์ก็มีขนาดเล็กลง มีการใช้คอมพิวเตอร์ช่วย ทำให้การผลิตรายการง่ายและสะดวกขึ้น ส่วนเรื่องการค้าเนื่อกิจการโทรทัศน์ปัจจุบันจะมุ่งเน้นเรื่องธุรกิจเพื่อหวังผลกำไรเป็นหลัก ทำให้เกิดการแข่งขันกันสูง ทำให้รายการไม่ค่อยมีคุณภาพ
- เม้า คุณแม่ค่ะ คุณแม่เคยบอกว่า คุณแม่เข้าทำงานในสถานีโทรทัศน์ไทยทีวี ช่อง ๕ ตั้งแต่เริ่มมีการก่อตั้งสถานี และเริ่มทดลองออกอากาศเลยไซ้ไหมค่ะ เม้าอยากให้คุณแม่เล่าถึงความเป็นมาของโทรทัศน์ในบ้านเราว่ามีความเป็นมาอย่างไรค่ะ
- แม่ ได้จ้ะ เม้า แม่จะเล่าตั้งแต่ความหมายของคำว่า “โทรทัศน์” เลยนะ คำว่า โทรทัศน์

นั่น ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “TELEVISION” ส่วนคำว่า TELEVISION นั้น เกิดจากคำว่า TELE ในภาษาละตินซึ่งแปลว่า ไกล และคำว่า VISION แปลว่า การมองเห็น เมื่อรวมสองคำเข้าด้วยกัน เป็น “TELEVISION” ก็แปลว่า การมองเห็นในระยะไกล สำหรับคำว่า โทรทัศน์ ในภาษาไทยนั้น หลวงสารานุกรมประพันธ์ อธิปติกรมประชาสัมพันธ์ขณะนั้น ท่านต้องการให้ใช้คำว่า “โทรภาพ” และต่อมาก็มีการเปลี่ยนมาใช้คำว่า “โทรทัศน์” จนถึงปัจจุบัน

ส่วนแนวความคิดที่จะให้มีการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ขึ้นในประเทศไทยนั้น เกิดขึ้นในสมัยของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้เห็นการสื่อสารแขนงนี้ จากการไปเยือนประเทศต่างๆ ในยุโรป และอเมริกา หลังจากนั้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๓ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ปรึกษากับ พล.ต.อ.สุรจิต จารุเสถณี อธิปติกรมโฆษณาการ ว่าอยากให้พิจารณาการจัดหาและการส่ง Television ขึ้นในบ้านเรา เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาของประชาชน ในลักษณะเป็นหน่วยเคลื่อนที่ และดำเนินการให้ทันในปีงบประมาณ ๒๔๙๔ ด้วย

แม่
แม่

การจัดตั้งสถานีโทรทัศน์นั้น มีหน่วยงานไหนเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบคะ คุณแม่
การจัดตั้งโทรทัศน์ในสมัยนั้นเป็นเรื่องที่ยากลำบาก เนื่องจากโทรทัศน์เป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย ต้องใช้เงินจำนวนมาก แต่งบประมาณของประเทศก็มีจำกัด ทางออกก็คือจะต้องหาผู้ร่วมถือหุ้นเพื่อระดมทุนจากหน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาล เพื่อนำมาเป็นทุนดำเนินการ ซึ่งก็ได้หน่วยงานของรัฐบาล ๘ หน่วยงาน มาเป็นผู้ร่วมถือหุ้น คือ กระทรวงการคลัง กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ กรมตำรวจ กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมสรรพสามิต และกรมโฆษณาการ ดำเนินการโดยคณะผู้เริ่มจัดตั้งมีทั้งหมด ๗ ท่าน คือ พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ พ.อ. หลวงสารานุกรมประพันธ์ (นวล ปาจิณพยัคฆ์) พ.อ.เล็ก สงวนชาติสรไกร พล.ท. ม.ล.ขาบ กุญชร พล.อ.ท. มุนี มหาสันทนะ เวชยันต์รังสฤษฎ์ นายเลื่อน พงษ์โสภณ และนายประสงค์ หงสนันทน์ คณะผู้จัดตั้งได้ยื่นจดทะเบียนจัดตั้งในรูปของบริษัทเมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๕ โดยใช้ชื่อว่า “บริษัท ไทยโทรทัศน์ จำกัด” มีตราสัญลักษณ์เป็นรูป “วิชชุประภา” เทวี่แห่งแสงสว่าง ซึ่งตรงกับงานสายวิทยุและโทรทัศน์ การจัดตั้ง

บริษัท ไทยโทรทัศน์ จำกัด ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๕ ประการ

๑. ทำการส่งและโฆษณาด้วยวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์
๒. รับทำการบริการโฆษณาข่าวสารการค้าทั้งปวงตลอดจนการบันเทิง
๓. ส่งสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาจำหน่ายและส่งสินค้าไปจำหน่ายต่างประเทศ
๔. เป็นตัวแทนค้าต่าง และนายหน้าในกิจการทั่วไป และ
๕. ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินเพื่อก่อสร้างอาคารใช้เป็นสำนักงาน ที่พักอาศัยของพนักงาน และคนงานของบริษัท

ในบริษัท ไทยโทรทัศน์ จำกัด นั้น ก็จะประกอบด้วย ๒ หน่วยงานคือ สถานีโทรทัศน์ ไทยทีวี ช่อง ๔ และ สถานีวิทยุกระจายเสียง ททท. ซึ่งสถานีวิทยุ ททท. นี้เปิดดำเนินการก่อนสถานีโทรทัศน์เพื่อทำหน้าที่ฝึกและเตรียมบุคลากร เช่นผู้ประกาศ การเตรียมคน เตรียมงาน และหาเงินเพื่อเป็นทุนสนับสนุนสถานีโทรทัศน์ในระยะเริ่มต้น

หมู สถานีโทรทัศน์ ไทยทีวี ช่อง ๔ ที่คุณแม่บอกว่าเป็นสถานีโทรทัศน์แห่งแรกของประเทศไทยนั้น มีสำนักงานตั้งอยู่ตรงไหนครับ

แม่ เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้ดำเนินการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ขึ้นในประเทศไทยจอมพล ป. พิบูลสงครามท่านได้มอบนโยบายให้ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ซึ่งเป็นอธิบดีกรมตำรวจในขณะนั้น ไปดำเนินการก่อสร้างสถานีและพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ได้เลือกสถานที่ก่อสร้างอาคารสำนักงานของสถานีโทรทัศน์ ในบริเวณที่ดินของกรมธนารักษ์ ซึ่งเป็นบริเวณเดียวกับที่ตั้งอาคารสำนักงานของธนาคารแห่งประเทศไทยปัจจุบัน ตัวอาคารเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น ประกอบด้วย ห้องส่ง ๒ ห้อง ห้องเครื่องส่ง ห้องลำดับภาพ ห้องกำกับเสียง ห้องกำกับภาพ ห้องพัสดุ โดยมอบให้กรมโยธาเทศบาล หรือกรมโยธาธิการ เป็นผู้รับผิดชอบในการก่อสร้าง ตามแบบแปลนของบริษัท RCA จำกัด ได้กำหนดไว้

แม่ คุณแม่คะ แล้วเรื่องอุปกรณ์ทางเทคนิคของโทรทัศน์ ละคะ จัดหามาจากไหนคะ

แม่ เรื่องเทคนิคนั้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดหาเครื่องวิทยุโทรภาพ เพื่อกระจายภาพแก่ประชาชน และคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญการ

พิจารณาเครื่องรับวิทยุโทรภาพ เมื่อเดือนเมษายน ๒๔๕๕ หลังจากนั้นคณะอนุกรรมการผู้เชี่ยวชาญการพิจารณาเครื่องรับวิทยุโทรภาพได้ตัดสินใจว่าน่าจะซื้อเครื่องส่งวิทยุโทรภาพขนาด ๑๐ กิโลวัตต์ จากบริษัท RCA แห่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งให้ราคาถูกที่สุดและมีคุณภาพถูกต้องตามรายละเอียดการประมูลของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งต่อมาได้มีการลงนามซื้อขายอุปกรณ์โทรทัศน์ระหว่าง บริษัทไทยโทรทัศน์ จำกัด กับ บริษัท RCA แห่งสหรัฐอเมริกา ที่กรุงนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๔๕๖

ดังนั้นอุปกรณ์ต่างๆ ของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวี ช่อง ๔ จึงเป็นของบริษัท RCA ทั้งหมด ประกอบด้วยเครื่องส่งโทรทัศน์ มีกำลังส่ง ๑๐ กิโลวัตต์ ขาว-ดำ ระบบ ๕๒๕ เส้นต่อภาพ ๓๐ ภาพ ต่อวินาที ซึ่งเหมาะกับกระแสไฟฟ้าบ้านของเราคือ ๑๑๐ โวลท์ ๖๐ ไซเคิล

หมู คุณแม่ครับ หมูคิดว่า เรื่องเทคนิคโทรทัศน์ และการผลิตรายการโทรทัศน์ เป็นเรื่องที่มีความสลับซับซ้อนมาก ก่อนจะมีการเปิดสถานีโทรทัศน์ เขามีการเตรียมการเรื่องบุคลากรของสถานีกันอย่างไร

แม่ เรื่องการเตรียมการบุคลากร เราถือเป็นเรื่องสำคัญมากเลยหมู รัฐบาลจึงได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปฝึกอบรม และดูงานเกี่ยวกับโทรทัศน์ที่สำนักงานใหญ่ของบริษัท RCA ทั้งหมด ๖ คนด้วยกัน โดยมีนายจาง รังสิกุล เป็นหัวหน้าทีมเป็นเวลา ๖ เดือน หลังจากนั้น บริษัท RCA ได้ส่งเจ้าหน้าที่มาคอยให้คำปรึกษาแนะนำ ในการติดตั้งอุปกรณ์เทคนิคต่างๆ ภายในห้องส่ง รวมทั้งอุปกรณ์เครื่องส่ง และการติดตั้งเสาอากาศของเครื่องส่งโทรทัศน์ด้วย จนทุกอย่างเสร็จสิ้นสมบูรณ์ และสามารถออกอากาศได้

แม่ คุณแม่คะ แล้วเครื่องรับโทรทัศน์สมัยนั้นเขามีขายทั่วไปหรือเปล่านั้น

แม่ เมื่อระยะเริ่มแรกที่มีการจัดตั้งบริษัทไทยโทรทัศน์ จำกัด ได้มีพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๔๕๘ เปิดโอกาสให้บริษัทไทยโทรทัศน์ จำกัด เป็นผู้ค้าเครื่องรับโทรทัศน์แต่เพียงผู้เดียวในประเทศไทยทั้งนี้เพื่อให้ บริษัทไทยโทรทัศน์ จำกัด หารายได้จากการค้าเครื่องรับโทรทัศน์ มาเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการด้วย

- แม่ คุณแม่คะ แล้วมีการเปิดสถานีและแพร่ภาพอย่างเป็นทางการเมื่อไรคะ
- แม่ เมื่ออุปกรณ์ทุกอย่างเกือบเสร็จสิ้นสมบูรณ์ จึงกำหนดให้ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๘ ซึ่งตรงกับวันชาติของไทย เป็นวันเปิดสถานีโทรทัศน์ไทยทีวี ช่อง ๔ อย่างเป็นทางการ ซึ่งในวันนี้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม มาทำพิธีเปิดป้ายสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวี ช่อง ๔ เพื่อมอบเป็นของขวัญวันชาติให้แก่ประชาชนชาวไทยด้วยตัวเอง การถือกำเนิดโทรทัศน์ในประเทศไทยอย่างเป็นทางการในวันนั้น ถือว่าเป็นการกำเนิดโทรทัศน์แห่งแรกบนผืนแผ่นดินของทวีปเอเชียเลยทีเดียว
- หนู การออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวี ช่อง ๔ ขณะนั้นมีการออกอากาศวันละกี่ชั่วโมง ครับคุณแม่
- แม่ ตอนนั้นมีการแพร่ภาพออกอากาศเพียงสัปดาห์ละ ๔ วัน วันละ ๔ ชั่วโมงครึ่งเท่านั้น เนื่องจากในระบอบนั้นเครื่องรับโทรทัศน์ยังไม่แพร่หลาย ประกอบกับห้องก็เสร็จเพียงห้องส่งเล็กห้องเดียว จึงทำให้ห้องส่งไม่พอใช้สำหรับการผลิตรายการ ที่สำคัญคือต้องมีเวลาในการเตรียมฉากของรายการต่างๆ ตลอดจนซักซ้อมการแสดงที่จะออกอากาศสดด้วย ซึ่งรายการส่วนใหญ่ก็จะเป็นรายการที่ออกอากาศสดในห้องส่ง แต่จะมีภาพยนตร์ฝรั่งมาคั่นรายการสดด้วย เพื่อให้มีเวลาเตรียมความพร้อมของรายการต่อไป
- แม่ คุณแม่คะ เมื่อยากทราบว่า สถานีโทรทัศน์ไทยทีวี ช่อง ๔ เขามีหลักในการจัดทำรายการโทรทัศน์อย่างไรคะ
- แม่ สำหรับหลักในการจัดทำรายการของสถานีนั้น เรายึดหลักในการทำรายการไว้ ๓ ประการ คือ การให้ข่าวสาร การให้ความรู้ และความบันเทิง การทำรายการจะต้องให้ครอบคลุมทั้ง ๓ ประการนี้ นอกจากหลักปรัชญาการจัดรายการทั้ง ๓ ประการนี้แล้วยังยึดแนวทางการทำงานโดยมุ่งที่การสร้างคน สร้างงาน สร้างสถานีให้มีลักษณะ “พึ่งตัวเอง” ตัวอย่างหลักของการพึ่งตัวเองก็เช่น การคัดเลือกเจ้าหน้าที่ของบริษัทและข้าราชการจากกรมประชาสัมพันธ์ที่มีบุคลิกเหมาะสมมาฝึกการแสดง และช่วยกันสนับสนุนให้เขาเป็นนักแสดงของสถานีต่อไป เพื่อจะได้ไม่ต้องไปหานักแสดงจากที่อื่น

- แม่ คุณแม่คะ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวี ช่อง ๔ นั้นเขามีการแยกรายการออกเป็นประเภทต่างๆ ไหมคะ
- แม่ มี จ๊ะ เขาแยกประเภทรายการออกเป็น ๕ ประเภทด้วยกัน ได้แก่ รายการประเภทข่าว รายการประเภทบันเทิง รายการประเภทปกิณกะหรือสาระบันเทิง รายการประเภทส่งเสริมการศึกษาและศิลปวัฒนธรรม และการโฆษณาสดทางโทรทัศน์
- หนู คุณแม่ครับ หนูเห็นว่าสถานีโทรทัศน์ในบ้านเราหลายช่องในปัจจุบันเขามีการแข่งขันในเรื่องข่าวกันมาก มีการซื้อข่าวจากต่างประเทศ โดยผ่านดาวเทียมจากสำนักข่าวใหญ่ เช่น CNN FOX ด้วย สถานีโทรทัศน์ ช่อง ๔ สมัยนั้น เขาให้ความสำคัญกับรายการข่าวไหมครับ
- แม่ สถานีโทรทัศน์ ช่อง ๔ สมัยนั้น เขาก็ให้ความสำคัญกับรายการข่าวมากพอๆ กับรายการบันเทิง คือมีการเสนอข่าวทุกวัน ในช่วงเวลา ๒๐.๐๐ น. ไม่เว้นวันหยุดราชการ โดยแบ่งช่วงเวลาออกเป็น ข่าวในประเทศ ๒๐ นาที ข่าวต่างประเทศ ๑๕ นาที ข่าวกีฬาทั้งในและต่างประเทศ ๖ นาที สำหรับข่าวต่างประเทศ สถานีมีการซื้อข่าวมาจากสำนักข่าวต่างประเทศ เช่น สำนักข่าว CBS ของสหรัฐอเมริกา ITN ของอังกฤษ ETES ของเยอรมันตะวันตก และรวมข่าวจากแหล่งข่าวทั่วทุกมุมโลก ส่วนข่าวในประเทศเราก็ส่งผู้สื่อข่าวของสถานีออกไปทำข่าวนุคคลสำคัญๆ และมีการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นข่าว มีการถ่ายเป็นภาพยนตร์บันทึกเหตุการณ์ด้วย ในระยะหลังๆ เราก็เสนอกิจกรรมสาธารณะของหน่วยงานต่างๆ ที่เขาขอมา
- แม่ แล้วรายการประเภทบันเทิงล่ะคะคุณแม่ ในยุคนั้นรายการบันเทิงของสถานีที่น่าสนใจมีรายการอะไรบ้างคะ
- แม่ รายการบันเทิงของสถานีที่น่าสนใจก็มีหลายรายการ ยุคนั้นเราแบ่งรายการบันเทิงออกเป็น ๔ ประเภทด้วยกัน ได้แก่ ประเภทละครและการแสดงประเภทดนตรีและเพลง ประเภทภาพยนตร์ และ ประเภทปกิณกะบันเทิงหรือสาระบันเทิงนั่นเอง
- หนู คุณแม่ครับ คุณแม่เคยบอกหนูว่ารายการบันเทิงที่ได้รับความนิยมมากที่สุดของสถานีโทรทัศน์ ช่อง ๔ ในยุคนั้นก็คือรายการละคร ใช่ไหมครับ หนูทราบว่าคุณแม่เคยเป็นนักแสดง และเป็นผู้จัดละครของสถานีโทรทัศน์ ช่อง ๔ ด้วย หนูอยากให้คุณแม่เล่า

ให้เราฟังบ้างว่า การแสดงละครพร้อมกับการออกอากาศสดๆ จากในห้องส่งสมัยนั้นเป็นอย่างไรบ้าง ครับ

แม่ การแสดงละครในยุคเริ่มเปิดสถานีจะถ่ายทำกันในห้องส่งทั้งสิ้น การบันทึกเทปยังไม่มีทุกอย่างจึงต้องพร้อมก่อนการแสดง ตัวละครแต่งตัวพร้อมออกแสดง รวมทั้งเทคนิคต่างๆ เสียงประกอบ เช่น เสียงยิงปืนหรือเพลงประกอบรายการก็ต้องทำกันสดๆ ทันทีในห้องกำกับภาพข้างบน ต้องแสดงกันสดๆ ตั้งแต่เริ่มรายการจนจบรายการเป็นเวลาประมาณ ๒ ชั่วโมง ยุคนั้นเป็นการลำบากเหลือแสน ตั้งแต่ช่วงควบคุมการออกอากาศ ช่วงเครื่องส่ง และช่วงที่ประจำอยู่อยู่ทุกจุด ไม่มีโอกาสได้ลุกไปไหนจะต้องนั่งประจำที่ ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ชั้นบน รวมทั้งผู้ร่วมงานทุกคนในห้องส่งด้วย ทุกคนทำงานด้วยความมานะพยายามอดทน เพราะไม่มีเทคโนโลยีช่วย ทุกอย่างต้องใช้จินตนาการของผู้ผลิตทั้งสิ้น เช่น ฉากฝนไม่สามารถทำภาพสวยๆ งามๆ ต้องใช้ความคิดร่วมกับช่างเทคนิค ช่างกล้อง และกราฟฟิก ช่วยกันผสมผสานให้เกิดภาพออกมาด้วยกำหนดเวลาที่ตายตัวในช่วงของการแสดง

หมู หมูยอมรับเลยนะครับ ว่าทุกคนมีความสามารถจริงๆ และเขาใช้ความสามารถกันอย่างเต็มที่เลยนะครับ ถึงแม้ว่าในยุคนี้ยังไม่มีสถาบันการศึกษาแห่งใดเปิดสอนเรื่องการผลิตรายการโทรทัศน์เลย

เม้า ส่วนรายการประเภทดนตรีและเพลงละกะ ในยุคนั้นมีรายการอะไรบ้าง

แม่ รายการประเภทดนตรีและเพลงในยุคนั้นก็แบ่งออกเป็น ดนตรีไทย เพลงไทยสากล เพลงไทยลูกทุ่ง เพลงสากล ดนตรีคลาสสิก และป๊อปปูล่าที่มีการแสดงหลายๆ รูปแบบผสมกัน

เม้า คุณแม่คะ สถานีโทรทัศน์ ช่อง ๔ ในยุคนั้นเขามีภาพยนตร์ด้วยหรือเปล่าคะ

แม่ สำหรับภาพยนตร์นั้น เรามีภาพยนตร์ ๒ ประเภทคือ ภาพยนตร์เรื่องยาว และภาพยนตร์ชุด การเสนอภาพยนตร์ในยุคนั้นเป็นภาพยนตร์เสียงในฟิล์มจากต่างประเทศเลย ไม่มีการพากย์เสียงภาษาไทย แต่จะมีการบรรยายถึงเรื่องย่อของภาพยนตร์ในตอนต้นของรายการ ต่อมาระยะหลังก็มีการนำบทภาพยนตร์มาแปลก่อน ซึ่งการแปลนั้น ผู้แปลต้องใช้คำที่สั้นกระชับและได้ใจความ แล้วจึงส่งให้ผู้พากย์ไปฝึกซ้อมก่อน

เมื่อถึงเวลาออกอากาศก็มาพากย์กันสดๆ เลย เนื่องจากในยุคนั้นเรายังไม่มีเทปบันทึกภาพ

แม่ ส่วนรายการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษาและศิลปวัฒนธรรม ละกะ ในยุคนั้นมีรายการอะไรบ้าง

แม่ สำหรับรายการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษาและศิลปวัฒนธรรมนั้น แบ่งออกเป็น ๔ ประเภทคือ

๑. รายการสำหรับเด็ก เช่น รายการนายเท็งกับสัตว์เลี้ยว
๒. รายการเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม รายการคันทรอปซาลา
๓. รายการภาพยนตร์สารคดีต่างประเทศ
๔. รายการสนทนาสาระ เช่น รายการชีวิตบุคคลอาชีพต่างๆ

หนู คุณแม่ครับ การโฆษณาสินค้าทางโทรทัศน์ในสมัยนี้เขามี สปอต โฆษณาที่สวยงาม ออกมามากมายเพื่อดึงดูดความสนใจ ในยุคสถานีโทรทัศน์ ช่อง ๔ การโฆษณาทางโทรทัศน์ในยุคนั้น เขาทำอะไรครับ

แม่ ในยุคนั้นยังไม่มีการทำโฆษณาเป็นภาพยนตร์ หรือบันทึกเทปเช่นทุกวันนี้ จึงต้องใช้วิธีชนสินค้าเข้ามาในห้องส่งที่กำลังมีการแสดงด้วย บางครั้งจะเป็นรถยนต์ทั้งคัน พอกการแสดงจบฉาก กล้องโทรทัศน์ตัวใดตัวหนึ่ง ก็จะเคลื่อนมาจับภาพสินค้า พร้อมทั้งตัวผู้ประกาศ ที่ยืนหรือนั่ง แสดงวิธีใช้สินค้า และกล่าวถึงสรรพคุณของสินค้า ซึ่งผู้ประกาศสรรพคุณต้องท่องจำให้ขึ้นใจ

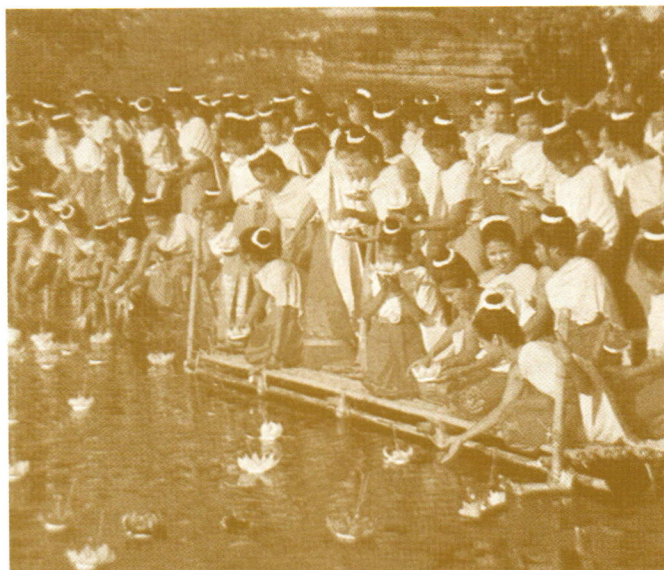
หนู คุณแม่ครับ วันนี้ผมได้ความรู้และเรื่องราวเกี่ยวกับโทรทัศน์ไทยในยุคเริ่มต้นมากเลย ครับ หนูต้องขอบคุณคุณแม่ครับ

แม่ แม่ก็เหมือนกันละ ไม่เคยทราบมาก่อนเลยว่า สถานีโทรทัศน์ในประเทศไทยนั้น มีความเป็นมาอย่างไร ก็เพิ่งได้ทราบจากคุณแม่นี้ละกะ แม่ต้องขอบคุณคุณแม่ละกะ

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

ทรงเป็นประธานในพิธีลอยกระทง
ณ พระตำหนักสิริยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เรื่อง พระอัจฉริยภาพอันมีอาจจะบดบังได้

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันชาติ : วรรณกรรม สถาบันพระมหากษัตริย์

ผู้เขียนบท บรรณิการ์ สัจกุล

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา (สวศ.)

วันเสาร์ที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๔๖ เวลา ๑๘.๓๐ - ๑๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

หนู (ฮัมเพลงลอยกระทงเบาๆ)

พ่อ เอ หนู วันลอยกระทงปีนี้ผ่านไปตั้งหลายวันแล้ว ยังครี้มอกครี้มใจต่อเนื่องเชียวนะ งานลอยกระทงปีนี้คงมีความสุขสนุกสนานละชิไช้ไหม

หนู สนุกมากครับพ่อ ผมฮัมเพลงเพราะผมชอบมากเลยที่ตรงเนื้อเพลงว่า เดือนสิบสอง น้ำนองตลิ่ง แต่ก่อนก็ไม่เข้าใจคำว่า น้ำนองตลิ่ง มันมีความหมายอย่างไร ตอนนี่เริ่มเข้าใจแล้วละครับ

พ่อ เข้าใจว่าอย่างไรละ ระดับน้ำคงสูงปริ่มตลิ่งเลยไช้ไหมละ

หนู ไม่ยังงั้นซีครับ ปีนี้ น้ำนองตลิ่งนะ ไม่ใช่ปริ่มๆ ตลิ่งหροกครับ นองตลิ่งจนล้นออกมา เป็นน้ำท่วมเลยละครับ ปีนี้หลายจังหวัดจมน้ำหมดเลย ทั้งทางภาคเหนือ ภาคอีสาน เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์

พ่อ แต่คงจะไม่มากเท่าปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ไช้ไหมลูก ปีที่หมู่บ้านไวก้เข้าสัจมน้ำนะ

หนู ไม่เท่าหροกครับ ปีนั้นผมจำได้แม่นย่ำว่า เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกมหาสมาคมให้ข้าราชการเข้าเฝ้าถวาย พระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา แล้วมีพระราชดำรัสว่า วันหนึ่ง คุณสมิทธิ์ ซึ่งเป็นอธิบดีกรมอุตุนิยมวิทยาเข้ามาเฝ้าฯ และกราบบังคมทูลว่า อีก ประมาณ ๒-๓ ชั่วโมงข้างหน้าได้ฝนลูกใหม่ชื้อเองเจลา กำลังจะถล่มกรุงเทพฯ แล้วจะทำอย่างไรดี เมื่อกราบบังคมทูลแล้ว คุณสมิทธิ์ก็วิ่งหายไป

พ่อ พ่อจำได้ว่ากทม. พยายามกันขอบรอบนอกกรุงเทพฯ ไม่ให้น้ำนองเข้ามาท่วมด้านใน ไม่อย่างนั้นเศรษฐกิจกรุงเทพฯ จะพังหมด ความสูญเสียจะประมาณค่าไม่ได้เลย แต่ถ้าได้ฝนเองเจลาเข้ามาถล่มกรุงเทพฯ ได้ละก็อะไรๆ ก็กินไม่อยู่เลยแหละ แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งอะไรต่อจากนั้นละ พ่อจำไม่ค่อยได้

หนู จำได้ครับ ทรงมีพระราชดำรัสต่อว่า เมื่ออธิบดีกรมอุตุนิยมวิทยาวิ่งหายไปแล้ว นั้นหมายความว่า ทุกคนต้องช่วยกันคิดแก้ปัญหาแล้ว พระองค์ท่านจึงทรงคิดแก้ปัญหา โดยติดต่อกับ I.T. ส่วนพระองค์ที่ชื้อว่า นางมณีเมขลาให้ไปช่วยเหลืออีกแรง

หนึ่ง จนทำให้ได้ฝุ่นแองเจล่าไปขึ้นฝั่งที่พม่า หรือเวียดนามนี้แหละ

พ่อ กรุงเทพฯ เลยรอดจากน้ำท่วมในปีนั้น ไม่เช่นนั้นความสูญเสียที่สุดจะประมาณจะเป็นความทรงจำที่ขมขื่นมาก

หนู หลังจากวันนั้น หนูก็ถูกใครๆ ถามว่า ทำไม I.T. ของพระองค์ท่านจึงซ่อมมิเมขลา ทั้งๆ ที่ทุกคนก็จะรู้กันดีว่า พระองค์ทรงมีศูนย์ที่ตรวจสอบความแปรปรวนของดินฟ้าอากาศ ฝนตก น้ำท่วมอะไรทำนองนี้ด้วยเครื่องมือเครื่องมือที่ทันสมัยจริงๆ แต่ก็ยังสงสัยว่าทำไมศูนย์ I.T. ของท่านจึงมีชื่อว่าศูนย์มิเมขลา คำตอบซัดๆ มีไหมครับพ่อ

พ่อ คำตอบซัดๆ ก็คงต้องตอบว่า นางมณีเมขลาเป็นใคร นางมณีเมขลาเป็นชื่อเทพธิดาองค์หนึ่งในวรรณคดีบาลี ซึ่งคนไทยแต่ก่อนนับถือว่าเป็นเทพแห่งมหาสมุทรและเป็นผู้ทำให้เกิดฟ้าแลบ ในวรรณคดีไทยหลายเรื่องมักกล่าวถึงเทพธิดาองค์นี้ คำตอบนี้พอหรือยัง

หนู ไม่พอหรือครับพ่อ เพราะวรรณคดีเรื่องนี้ที่เรารู้ ๆ กันอยู่คือเรื่องมหาชนกชาดก ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชนิพนธ์ไว้

พ่อ ถ้าอย่างนั้นพ่อจะไปหยิบหนังสือชาดกต่างๆ มาให้ลูกอ่าน ขอเวลาสัก ๑๐ นาทีเดี๋ยวมาเล่าต่อ เพราะเรื่องยาวมาก

เพลงคั่น (เพลงพระราชนิพนธ์)

พ่อ เอาละ เรามาคูกันต่อเรื่องนางมณีเมขลาละ เรื่องราวของนางเมขลาปรากฏในวรรณคดีบาลีหลายเรื่อง ในนิบาตชาดกมี ๒ เรื่อง คือ มหาชนกชาดกและสังขชาดก นางมณีเมขลาได้รับคำสั่งจากท้าวจตุโลกบาล (ผู้รักษาทิศทั้ง ๔) ให้ทำหน้าที่ตรวจตราดูแลท้องทะเล คอยช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัยจากเรืออัปปาง เรื่องของมณีเมขลา นอกจากปรากฏในชาดกพุทธศาสนาแล้ว ก็ยังมีที่อ้างในวรรณคดีของทมิฬชื่อ มณีเมขลา แต่ไม่มีเรื่องเล่าในวรรณคดีสันสกฤต วรรณคดีสันสกฤตมีคำว่ามณีเมขลาปรากฏอยู่แห่งเดียวในกาพย์เรื่องฤตุสंहาร ของกาลิทาสกวีเอกของอินเดียตอนต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๐ แต่ในกาพย์เรื่องดังกล่าวมิได้หมายความว่านางมณีเมขลาที่เป็นสมุทรเทวี แต่ใช้เป็นคำคุณศัพท์แปลว่า “ผู้ที่มีสายรัดเอวประดับด้วยแก้วมณีต่างๆ”

ชื่อมณีเมขลาในฐานะที่เป็นเทพธิดามีอ้างอิงในวรรณคดีไทยสมัยอยุธยาตอนต้นคือ
กำสรวลโคลงฉันท์ บทที่ ๕๔ เอ้าลูกช่วยพ่ออ่านหน่อย

หมุ “พระเอยสระโรชท้อง ชลธิ
เชิญเทพมาทับทรวง ที่ร้อน
แมนเมขลาศรี เสวยภาคย์ ภูเอย
มาเมื่อย่าทันช้อน ขาดใจช่นใจ”

พ่อ อ่านกลอนของสุนทรภู่จากเรื่องรำพันพิลาปด้วยลูก

หมุ “เห็นโฉมขององค์เอกเมขลา ชูจินดาดวงสว่างมากกลางสวรรค์
รัศมีสีเปล่งดังเพ็งจันทร์ พระรำพันกรณด้วยปราณี”

พ่อ ดิमाอ่านไม่ผิดเลย หมูก็คงคิดว่าวัยรุ่นไทยอีกมากมายที่ยังมีทักษะการอ่านดี
เดี๋ยวนี้พ่อเริ่มเป็นห่วงภาษาไทยที่พวกวัยรุ่นปัจจุบันไม่สนใจเลย น่าเป็นห่วงจริงๆ เอ้อ

หมุ อย่าเพิ่งท้อแท้เลยครับพ่อ เดี่ยวเลยไม่ได้เล่าเรื่องนางมณีเมขลาต่อ

พ่อ พ่อจะเล่าต่อนะลูก วรรณคดีบาลีอันเป็นที่มาแห่งเรื่องนางมณีเมขลาได้กล่าวไว้
ณ ที่ใดว่า นางถือดวงแก้วหรือมีสายรัดเอวประดับด้วยแก้วมณี ตามความเชื่อถือของ
ไทยแต่โบราณ และหลักฐานในรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระ
พุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช แสดงว่านางมณีเมขลา (หรือเรียกโดยย่อว่า
นางเมขลา) ถือดวงแก้วอันเป็นมณีวิเศษอยู่ดวงหนึ่ง ซึ่งนางกลอกกลับอยู่ในมือ
ขณะที่เริงระบำอยู่ในกลุ่มนางฟ้าแสงแก้วมณีนั่นก็คือแสงฟ้าแลบที่เห็นในท้องฟ้าใน
ฤดูฝนนั่นเอง แสงแก้วของนางทำให้อสุรตนหนึ่งชื่อรามสูรเกิดอคติความพึงใจอยากได้
ไว้เป็นสมบัติจึงตรงเข้าไต่แย่งแต่นางหลบหลีกไปได้และนางชูดวงแก้วล่อไปมา
ทำให้รามสูร โกรธมาก จึงขว้างขวานเพชรอันเป็นอาวุธคู่กายไปยังนางมณีเมขลา
หวังจะฆ่านางเสีย แต่นางไม่เป็นอันตรายเพราะอำนาจแก้ววิเศษคุ้มครองอยู่ คนไทย
เชื่อว่าฟ้าร้อง ฟ้าผ่า เกิดจากรามสูรขว้างขวานนี้เอง รามสูรเหาะไล่ติดตามนางไป
พอตีมีเทพองค์หนึ่งชื่ออรชุนเหาะผ่านมาขวางหน้ารามสูรไว้ รามสูรต่อสู้กับอรชุน
แต่ไม่สามารถ ในที่สุดรามสูรจับอรชุนฟาดกับเหลี่ยมเขาพระสุเมรุทำให้อรชุนสิ้นชีวิต
แต่เขาพระสุเมรุก็เอียงทรุดไปข้างหนึ่ง เมื่อฆ่าอรชุนแล้วรามสูรยักษ์ร้ายก็กลับไปยัง

ที่อยู่ของตน

หมู

ถ้าอย่างนั้นผมพอจะได้คำตอบแล้วว่า ทำไมพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงตั้งชื่อศูนย์ I.T. ของพระองค์ท่านว่าศูนย์มณีเมขลา เพราะศูนย์ของพระองค์ท่านจะคอยตรวจสอบวิกฤตการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นทั้งลมทั้งฝนบนฟากฟ้าและความปั่นป่วนของทะเลผสมผสานเป็นคลื่นเป็นลมพายุที่จะจู่โจมทำลายล้างทุกอย่างบนพื้นพิภพ เทพธิดาผู้พิทักษ์ทั้งท้องฟ้าท้องน้ำก็คือนางมณีเมขลาแต่เพียงผู้เดียว

พ่อ

ถูกต้องจะลูก นี่ก็พระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยแท้ นี่พ่อเล่าจนคอแห้งแล้ว ลูกจะมีอะไรเล่าให้พ่อฟังบ้างที่เกี่ยวกับพระอัจฉริยภาพของพระองค์ท่าน

หมู

เดี๋ยวหมูจะไปหยิบหนังสือเล่มหนึ่งก่อน จะเอามาให้พ่อดูเพราะเดี๋ยวนี้นี้ไม่มีขายแล้วนะครับ

เพลงกัน (เพลงพระราชนิพนธ์)

พ่อ

ไหนละลูก ไปหยิบหนังสืออะไรมา

หมู

หนังสือชื่อ “รอยพระยุคลบาท” บันทึกความทรงจำของ พล.ต.อ.วสิษฐ เดชกุญชร ที่บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในสายตาของนายตำรวจราชสำนักประจำ ซึ่งมีหน้าที่ถวายความปลอดภัยเป็นเวลานานเกือบ ๑๒ ปี นี่ไงครับหนังสือที่ว่า

พ่อ

โอ้โฮ หนาตั้ง ๔๘๕ หน้า ลูกจะเล่าตอนไหนล่ะ

หมู

ก็ต้องเป็นพระราชกรณียกิจที่แสดงถึงพระอัจฉริยภาพของพระองค์ท่านนะครับ เช่น ตอนหนึ่ง พล.ต.อ.วสิษฐ เดชกุญชร ได้บันทึกว่า

“เหตุการณ์อีกครั้งหนึ่งที่แสดงพระปรีชาสามารถของพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับเรื่องน้ำและดินในเมืองไทยนั้นเกิดขึ้นในตอนบ่ายวันหนึ่งขณะที่ผมกำลังเดินตามเสด็จฯ อยู่ในบริเวณชายพรุในเขตอำเภอรยะแงะ ทรงพระดำเนินไปตามลำห้วยสายหนึ่งเมื่อถึงชายพรุซึ่งเป็นป่าละเมาะ พระเจ้าอยู่หัวทรงหยุด แล้วมีพระราชกระแสรับสั่งถามเจ้าหน้าที่กรมชลประทานผู้หนึ่งที่ตามเสด็จฯ ว่า ห้วยสายนั้นไหลไปไหน

เจ้าหน้าที่กรมชลประทานผู้นั้นกราบบังคมทูลตอบว่า ห้วยสาयนั้นไม่ได้ไหลไปไหน แต่ไปสิ้นสุดลงตรงป่าที่ชายพรุนั่นเอง

ทรงเยี่ยมพระสรวล และทรงพระกรุณาพระราชทานพระบรมราชาธิบายแก่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นว่า ห้วยสาयนั้นไม่ได้ไปสุดอยู่เพียงแค่นั้น แต่ไหลต่อลงไปในพรุและผ่านไประบายที่ริมพรุทางตะวันออกในเขตของอำเภอตากใบ พร้อมๆ กันนั้นก็ทรงพระกรุณาชี้ให้เจ้าหน้าที่ดูแนวของลำห้วยในแผนที่ที่ทรงถือไปด้วย”

พ่อ เอ! ตามพระราชประวัติ ท่านทรงศึกษาวิชารัฐศาสตร์ไม่ใช่หรือ

หมู “ผู้ที่ศึกษาพระราชประวัติคงทราบว่ พระเจ้าอยู่หัวของเรานั้นเมื่อแรกทรงศึกษาวิทยาศาสตร์ และเมื่อต้องทรงเป็นพระมหากษัตริย์องค์ที่ ๕ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ จึงได้ทรงเปลี่ยนไปศึกษารัฐศาสตร์ แต่เพราะทรงเห็นว่าประชาชนคนไทยนั้นส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ต้องพึ่งน้ำและดินเป็นปัจจัยสำคัญ พระเจ้าอยู่หัวจึงได้ทรงตั้งพระราชหฤทัยศึกษาเรื่องน้ำและดินด้วยพระองค์เองอยู่ตลอดเวลา จึงทรงมีความรู้อย่างแตกฉานและลึกซึ้งในเรื่องของน้ำและดินไม่น้อยกว่าผู้เชี่ยวชาญคนใด เพราะฉะนั้น เมื่อพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับการแก้ปัญหาเรื่องน้ำและดิน ให้เจ้าหน้าที่รับไปพิจารณาจึงปรากฏว่าพระราชดำรินั้นส่วนใหญ่ถูกต้องและเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำและดินเป็นประโยชน์มหาศาลแก่ประชาชนเป็นจำนวนมากทั่วทุกภูมิภาคของประเทศดังที่ปรากฏอยู่ในขณะนี้”

พ่อ แต่ที่เราเห็นพระบรมฉายาลักษณ์ของพระองค์ท่านเวลาเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนราษฎรประชาชนไทย พ่อก็เห็นทรงมีแผนที่ติดพระหัตถ์อยู่ตลอดเวลา คุณวสิษฐ ได้เล่าจุดนี้บ้างหรือเปล่า

หมู เล่าครับพ่อ ท่านเล่าว่า

“พูดถึงแผนที่ผมก็อดมิได้ที่จะขอเขียนไว้ในที่นี้ว่า แผนที่นั้นพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้ติดพระหัตถ์อยู่เป็นประจำ จนน่าจะถือว่าเป็นเครื่องราชกกุธภัณฑ์อีกอย่างหนึ่ง [เครื่องราชกกุธภัณฑ์คือเครื่องหมายของความเป็นพระราชาธิบดี มีห้าอย่างคือ พระมหาพิชัยมงกุฎ พระแสงขรรค์ชัยศรี ธารพระกร (คือไม้เท้าหรือไม้ถือ) วาลวิชนี (คือพัดกับแส้จามรี) และฉลองพระบาท]”

อนึ่ง แผนที่ที่มักจะเห็นทรงถืออยู่เป็นประจำนั้น ควรทราบว่าเป็นพระเจ้าอยู่หัว ทรงตัดและต่อด้วยพระองค์เอง และเมื่อจะเสด็จฯ จังหวัดใด ท้องที่ใด จะทรง พบให้ระวาง (คือส่วนหรือตอน) ของแผนที่ที่แสดงจังหวัดนั้นท้องที่นั้นปรากฏอยู่บน ด้านนอก เพื่อสะดวกแก่การที่จะทอดพระเนตรหรือทรงชี้เวลาที่มีพระราชปฏิสันถาร กับราษฎรและเมื่อมีพระราชประสงค์ ก็จะทรงใช้ดินสอหมายตำแหน่งบนแผนที่ไว้

พ่อ

พ่อชาบซึ่งจริงๆ ถ้าหนูไม่มีเรื่องเล่าแล้ว พ่อจะเล่าเหตุการณ์หนึ่งเกี่ยวกับ พระอัจฉริยภาพของพระองค์ท่านให้ฟังหนึ่งเรื่อง

หนู

เดี๋ยวก่อนครับพ่อ ขอเล่าเพิ่มอีกสักเรื่องหนึ่งก่อน พ่อคงจำได้ว่า ที่ตั้งของพระตำหนัก ทักษิณราชนิเวศน์จะอยู่จังหวัดไหน

พ่อ

แหลมใครจะไม่รู้ละ ก็อยู่ที่จังหวัดนครราชสีมาเนอะไอ้หนู

หนู

ใช่ครับ จากหนังสือเล่มนี้ พล.ต.อ. วสิษฐ เล่าว่า

“เมื่อพูดถึงนครราชสีมา ก็คงหนีไม่พ้นที่จะต้องเล่าเรื่องพ рубаเงาะ

ดูเหมือนจะได้เล่าไปแล้วว่า ในการเสด็จฯ นครราชสีมาแต่ก่อนนี้ (ก่อนที่จะมี สนามบินบ้านดอนที่จังหวัดนครราชสีมา) พระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระสังฆราช ประทับ เครื่องบินจากกรุงเทพฯ ไปลงที่ท่าอากาศยานจังหวัดปัตตานี แล้วจึงประทับ เฮลิคอปเตอร์จากปัตตานีต่อไปยังนครราชสีมา

ครั้งแรกที่เสด็จฯ พอถึงนครราชสีมา พระเจ้าอยู่หัวก็มีพระราชกระแสรับสั่งถาม ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่เฝ้าฯ รับเสด็จทันทีว่าตอนที่เฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งบินผ่าน เหนืออำเภอบาเจาะนั้น ได้ทอดพระเนตรเห็นที่แม่น้ำซึ่งเป็นพื้นที่กว้างใหญ่อยู่ในอำเภอ บาเจาะ มีพระราชประสงค์จะทราบว่าที่น้ำขังนั้นคืออะไร น้ำขังอยู่ทั้งปีหรือไม่

ผู้ที่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอยู่กราบบังคมทูลว่า ที่ที่ทอดพระเนตรเห็นนั้น เรียกว่า “พ рубаเงาะ” (คำว่า “พ รุ” บางทีออกเสียงเป็น “โพระ” เป็นภาษาถิ่นใต้ แปลว่าที่ลุ่มมีน้ำขังประจำทำนองเดียวกับหนองหรือบึง) อยู่ในพื้นที่หมู่บ้านชูโว ตำบล และอำเภอบาเจาะ และมีน้ำขังอยู่ทั้งปีใช้ทำประโยชน์อะไรไม่ได้

พระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชปรารภว่า ถ้าหากไขน้ำออกจากพ рубаเงาะได้ จะมี ที่ให้ประชาชนใช้ทำมาหากินอีกประมาณแสนไร่

พระเจ้าอยู่หัวของเราท่านไม่เพียงแต่ทรงพระราชปรารภเฉยๆ แต่ทรงศึกษาต่อไปถึงความเป็นไปได้ด้วย ทรงพระกรุณาพระราชทานพระราชปรารภให้กรมชลประทานรับไปพิจารณาว่าจะมีทางไหนน้ำออกจากพรุบาเจาะได้หรือไม่ กรมชลประทานรับพระราชทานพระราชปรารภนั้นไปพิจารณาแล้วก็กราบบังคมทูลว่า มีทางที่จะขุดคลองไขน้ำออกจากพรุบาเจาะได้ และลงมือดำเนินการ

สองปีต่อมา พรุบาเจาะก็สิ้นชื่อ คลองที่กรมชลประทานขุดนั้น ไชเอาน้ำออกจากพรุไปลงทะเลจนหมดสิ้น พรุแห่งกลายเป็นที่ราบ ทำให้ประชาชนมีที่สำหรับเพาะปลูกและทำเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวนถึงประมาณ ๖๐,๐๐๐ ไร่”

พ่อ นี่แสดงว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรำลึกถึงทุกข์สุขของประชาชนตลอดเวลา นี่พ่อเชื่อว่าก่อนพระเจ้าอยู่หัว คงจะเคยมีคนนั่งเครื่องบินข้ามพรุบาเจาะกันมาแล้วนับไม่ถ้วน แต่ไม่เคยปรากฏเลยว่ามีใครนึกคิดว่าถ้าทำให้พรุแห่งนี้ได้ ประชาชนจะมีที่ทำมาหากินอีกมากน้อยเพียงใด ทุกคนคงอนุมานเอาว่าเมื่อเป็นพรุและมีน้ำขังอยู่ชั่วนาตาปีตามธรรมชาติ ก็คงต้องปล่อยให้น้ำขังอยู่อย่างนั้น

หนู ทุกวันนี้ถ้าใครไปอำเภอบาเจาะ และถามถึง “พรุบาเจาะ” หลายคนอาจไม่รู้จักและตอบได้เลย ส่วนคนเก่าๆ ที่ระลึกได้ จะชี้ให้ดูเรือกสวนไร่นาของราษฎรและถนนลาดยางหลายสายที่ตัดเข้าไปในที่ที่ครั้งหนึ่งเคยเป็น “พรุ” ที่มีน้ำขังอยู่ตลอดปี และเคยนึกกันว่าใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้

พ่อ แหมพ่อประทับใจจริงที่ด้วยพระอัจฉริยภาพของพระองค์ท่านแท้ๆ ที่ทรงทำให้ประชาชนมีที่ดินเพาะปลูกเพิ่มขึ้นมาอีก ๖๐,๐๐๐ ไร่ มหัศจรรย์จริงๆ

หนู เอ้า คราวนี้พ่อต้องเล่าให้หนูฟังแล้วว่าพระอัจฉริยภาพของพระองค์ท่านที่เราเราไม่ค่อยรู้จักมีอะไรอีกบ้าง หนูอาจจะเคยได้ยินมาแล้ว

พ่อ พ่อรับรองว่าไม่เคยแน่นอน เพราะเพื่อนพ่อเป็นคนเล่า แล้วไม่ใช่คนไทยด้วยนะ เป็นคนญี่ปุ่น เขาทำงานอยู่บริษัทโซนี่ เมื่อหลายปีมาแล้วมีงานของ BOI ในประเทศไทย ในงานนี้มีบริษัทห้างร้านต่างๆ นำเครื่องแสง เครื่องเสียงที่นำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ นับเป็นการแสดงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่ในโลกนี้ ที่นี้ที่ชุมนุมของบริษัทโซนี่ได้แสดงการยิงเลเซอร์เข้าไปในตู้ปลาเป็นรูปปลา ๒-๓ ตัวว่ายไปมา

และภายในซุ้มก็มีโปสเตอร์เขียนข้อความท้าทายผู้เข้าชมว่า ถ้าใครสามารถจับปลาในตู้ปลานี้ได้จะให้รางวัลเป็นโทรทัศน์สีเครื่องใหม่

หมู ที่เขากล้าท้าทายเขาคงแน่ใจนะครับว่าไม่มีใครสามารถจับปลาจากแสงเลเซอร์ได้มันครับ

พ่อ แน่แน่นอนจะ คิดตามสามัญสำนึกก็แล้ว และด้วยหลักวิชาใดก็แล้ว คงไม่มีใครในโลกนี้จับปลากลุ่มนี้ได้แน่นอน แต่ลูกเชื่อใหม่ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจับได้

หมู อ้า เป็นไปได้ยังไงครับ

พ่อ ก็เป็นไปได้แล้วแหละลูก ท่านทรงเลิบบไปเห็นข้อความจากโปสเตอร์ดังกล่าวและทรงมีรับสั่งถามว่า ถ้ามีคนจับปลาได้จะได้รางวัลโทรทัศน์โซนี่จริงๆ หรือ กรรมการผู้รับเสด็จต่างก็กราบบังคมทูลเป็นเสียงเดียวว่าแน่นอน

หมู นั่นเป็นเพราะทุกคนแน่ใจว่าจะไม่มีใครจับได้แล้วยังไงครับพ่อ เรื่องนี้ตื่นเต้นจริงๆ

พ่อ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่าแต่ท่านทรงจับได้แล้ว พร้อมกันนั้นทรงชุกส่องถ่ายรูปที่ติดพระหัตถ์อยู่ตลอดเวลาและรับสั่งว่า จับได้แล้ว ปลาทุกตัวถูกจับและอยู่ในกล้องถ่ายรูปของฉันเรียบร้อยแล้ว

หมู แหมหมูสนใจจริงๆ นึกถึงภาพกรรมการบริษัทคงตกตะลึงอ้าปากค้างไปตามๆ กัน เพราะไม่มีใครได้นึกถึงพระอัจฉริยภาพของพระองค์ท่านเลย และได้ข่าวต่อใหมครับว่าบริษัทนั้นตกลงถวายโทรทัศน์พระองค์ท่านเป็นรางวัลที่ทรงจับปลาได้หรือเปล่า

พ่อ แน่แน่นอน ประกาศไปแล้วต้องรักษาสัจจะ ก็ต้องเข้าเฝ้าน้อมเกล้าฯ ถวายโทรทัศน์เครื่องใหม่โดยพร้อมเพรียงกัน

หมู ฟังเรื่องราวแล้วอยากกราบพระบาทจริงๆ หมูอยากจะทำเรื่องที่เราคุยกันวันนี้ว่า “พระอัจฉริยภาพอันมิอาจจะคบบังได้” ได้ไหมครับ

พ่อ ได้จะลูก เพราะพ่อที่กำลังจะกราบพระบาทด้วยรำลึกถึง “พระอัจฉริยภาพอันมิอาจจะคบบังได้” เดียวนี้แล้ว

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

เรื่อง วันปีใหม่

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันชาติ : ขนบธรรมเนียมประเพณี

ผู้เขียนบท มัทนา เกตุนุติ

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.)

วันอาทิตย์ที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๔๖ เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

- แม่ อ้าวเหมียวกลับมาแล้ว พี่กำลังบ่นกับหมอยู่พอดีเลย เห็นมืดแล้วยังไม่กลับไปถึงไหนมาจ๊ะ
- เหมียว สวัสดีค่ะ พี่แม่พี่หมู
- แม่/หมู สวัสดีจ๊ะ
- เหมียว ขอโทษที่ทำให้พี่ ๆ เป็นห่วงค่ะ ยิ่งใกล้ปีใหม่ยิ่งติดนะคะ ตอนนี้หน้าหนาวก็เลยมืดเร็ว นี่ก็เพิ่งหกโมงครึ่งเท่านั้นเอง เริ่มมืดมาตั้งแต่ ๕ โมงครึ่งแล้วละค่ะ แต่ไม่ทราบว่าจะควรจะเรียกว่าหน้าหนาวหรือเปล่านะคะ เพราะยังไม่รู้สิกว่าหนาวเลย
- หมู เขาว่ากันว่าโลกจะร้อนยิ่งขึ้นทุกวัน แล้วหอบหิวอะไรมาเยอะแยะเชียวะ
- เหมียว ที่ทำงานของเหมียวจะจัดงานปีใหม่อย่างเคยนะคะ ก็เลยต้องไปช่วยกันซื้อของมาเตรียมตกแต่งประดับประดาห้อง แล้วซื้อของจับสลากกัน เหมียวก็เลยซื้อของมาตกแต่งบ้านเราด้วยนะคะ พวกกระดาษย่นสีต่าง ๆ กระดาษโปสเตอร์ เหมียวซื้อชุดไฟกระพริบมาติดต้นไม้ด้วยค่ะ ตุ๊กตาตัวน้อย ๆ นี่ก็น่ารักนะคะ เหมียวก็จะตกแต่งบ้านเราในปีนี้ก็เพราะคิดถึงงานรวมญาตินะคะ
- แม่ เราไม่ได้จัดงานรวมญาติในวันปีใหม่มาหลายปีแล้วนะจ๊ะ นับตั้งแต่ท่านผู้ใหญ่จากพวกเราไปที่ละท่านสองท่าน พอไม่ค่อยได้พบกันอย่างเคย ทำให้ญาติพี่น้องห่าง ๆ กันไป การจัดให้มีการพบปะสังสรรค์ในหมู่ญาติอย่างน้อยปีละครั้งอย่างที่เราเคยทำกัน นอกจากจะทำให้ญาติพี่น้องได้รู้จักคุ้นเคยกัน มีอะไรก็พอที่จะพึ่งพาอาศัยกันได้แล้ว ยังเป็นความสุขของท่านผู้ใหญ่ที่ได้มาพบ มานั่งดูลูกหลานพูดคุยเข้าเฝ้ากันสนุกสนาน ข้าวปลาอาหารที่แต่ละบ้านช่วยกันจัดมา ล้วนแต่อร่อยๆ ทั้งนั้นเลยดีกว่าไปเลี้ยงกันตามภัตตาคารเสียอีกนะจ๊ะ
- หมู เพื่อนบางคนที่ผมเคยชวนมาร่วมงานตอนที่จัดที่บ้านเรา เขายังติดใจงานรวมญาติของเราเลยครับ เขาวานอกจากเป็นงานที่สนุกสนานรื่นเริงแล้ว ยังทำให้พ่อแม่ พี่ ป้า

น้ำ อาญาตีพี่น้อง ลูก หลาน มาชุมนุมกันพร้อมหน้าพร้อมตากัน ทำให้ความสัมพันธ์ในหมู่ญาติใกล้ชิด ผมเองก็ถูกล้ออยู่เสมอว่าญาติเยอะ นอกจากนั้นนะครับ ผมเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงบ้านที่จัดงานทำให้รู้จักบ้านไปมาหาสู่กันได้ทั่วนะครับ อ้อ! พี่อืดพี่ใหญ่ของเราก็อาจจะจัดรวมญาติกันอีกซักใหม่ครับ พอดีคุณป้ามาจากเราไปเมื่อตอนปลายปี การจัดงานก็เลยชะงักไป

เม้า พี่คิดว่าเรามาเริ่มกันเสียเลยจะดีไหมจ๊ะ เพราะถ้าไม่มีใครเริ่มก็ได้แต่คิดว่าจะทำก็เลยไม่ได้จัดงานสักที พี่คิดว่าวันปีใหม่นี้ชวนพี่อืด พี่ติ่ม ตู โป๊ นักจัดงานรวมญาติมือเก่า มาทานข้าวที่บ้านเรา เหมียวก็เตรียมจัดบ้านไว้แล้วนี่จ๊ะ จะได้ถือโอกาสคุยกันเรื่องนี้เป็นารรวมกลุ่มย่อยก่อนเพื่อเตรียมงานใหญ่ เราก็อาจจะเริ่มงานรวมญาติกันตอนสงกรานต์วันปีใหม่อั้งเดิมของเราก็น่าจะดี นื่อง ๆ ว่าอย่างไรจ๊ะ

หมู/ เหมียว ดิครับ / ดิค่ะ

หมู ประเทศของเราเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่มาเป็น ๑ มกราคมแล้วก็จริง แต่รัฐบาลยังคงรักษาประเพณีขึ้นปีใหม่ ช่วงเทศกาลสงกรานต์ของเราไว้ เพื่อระลึกถึงและฉลองเทศกาลสงกรานต์กันอย่างเต็มที่ โดยกำหนดวันที่ ๑๓ เมษายนเป็นวันมหาสงกรานต์ วันที่ ๑๔ เป็นวันครอบครัวและวันที่ ๑๕ เป็นวันผู้สูงอายุ เป็นการรักษานขนบธรรมเนียมที่ดีนะครับ เพราะคนไทยถือครอบครัวเป็นสถาบันหลัก ผู้ใหญ่เป็นที่เคารพและที่ยึดมั่นของพวกเรา

เหมียว วันขึ้นปีใหม่ของไทยเรามีหลายวันจังเลยนะคะ เหมียวรู้สึกสับสนมากเลยคะว่าทำไมถึงเปลี่ยนไปเปลี่ยนมาละคะ มีความเป็นมาอย่างไรคะ พี่เม้าคงจะทราบเรื่องนี้ดี ขอความกระจ่างหน่อยซิคะ

เม้า เสียหายที่เหมียวเกิดเข้าไปหน่อย ถึงจะใกล้ชิดกับคุณยาย แต่ตอนนั้นก็ยังเด็กอยู่มาก ๑๐ ปีแล้วซินะที่คุณยายจากพวกเราไป เอาละอะพี่ก็พอจะได้รับความรู้จากคุณยายมาพอสมควร มีอะไรสงสัยก็ถามพี่เลย พี่อาจพอจะตอบได้ หมูเขาก็พอจะได้รับความรู้มาเหมือนกันนะจ๊ะ

หมู ผมคิดว่าพี่เม้าคุยกับคุณยายบ่อย ๆ ช่างซักช่างถามรู้เรื่องอะไรต่ออะไรมากกว่าผม

เยอะเลย พี่เม้าเริ่มก่อนนะครับ ผมขอเสริมในส่วนที่พอรู้บ้างก็แล้วกันครับ

เม้า

การนับวัน เดือนปีของไทย จากที่คุ้นเคยเล่าให้ฟังและจากที่คุ้นเคยให้อ่าน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ เรื่องพระราชพิธี ๑๒ เดือน ก็เลยได้ทราบว่า เดิมมีการกำหนดวันขึ้นปีใหม่เป็นสองขั้วคือ วันขึ้น ๑ ค่ำ เดือนห้า เป็นวันขึ้นปีใหม่ เป็นวันเปลี่ยนชื่อปีตามสิบสองนักษัตร (ชวด ฉลู ขาลเถาะ ฯลฯ) แต่ก็ยังไม่ปรับเปลี่ยนศักราช เพราะตามวิธีโหราศาสตร์นั้น นับตามการโคจรของ พระอาทิตย์ เมื่อพระอาทิตย์ยกขึ้นสู่ราศีเมษเมื่อใด จึงขึ้นศักราชใหม่ ซึ่งตกอยู่ใน ราวกลางเดือนเมษายน ซึ่งก็เลื่อนไปเลื่อนมาไม่คงที่ การที่เปลี่ยนศักราชตามสุริยคติ ส่วนปีเดือนนับตามจันทรคติจึงคลาดเคลื่อนกัน ก็เลยทำให้มีวันขึ้นปีใหม่สองครั้งใจจะ

หมู

สรุปอย่างนี้ได้ไหมครับ เปลี่ยนชื่อปี ชวด ฉลู ขาล ในตอนวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๕ ครั้งหนึ่ง พออาทิตย์ยกขึ้นราศีเมษจึงจะเปลี่ยนศักราช การที่เปลี่ยนชื่อและเปลี่ยน ศักราชใหม่ไม่พร้อมกัน ตอนนั้นเราก็เลยมีวันขึ้นปีใหม่สองหนใช้ไหมครับ

เม้า

ถูกต้องจะ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชการที่ ๕ ทรงตระหนักในความยากลำบาก ที่ไทยเรามีวันขึ้นปีใหม่สองครั้ง และการที่เรามีวันปีใหม่ที่ไม่นั่น โดยเฉพาะเมื่อเรา ต้องติดต่อกับต่างประเทศมากขึ้น ยิ่งทำให้มีความยากลำบากยิ่งขึ้น เผอิญในปี พุทธศักราช ๒๔๓๒ วันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๕ ตรงกับวันที่ ๑ เมษายนพอดี จึงมีพระบรม ราชโองการให้ถือวันที่ ๑ เมษายนเป็นวันขึ้นปีใหม่นับแต่นั้นมา

หมู

ปีใหม่ของเราและเป็นฤดูร้อนแดดจ้าเหมือนประเทศอื่นในแถบเอเชีย ตรงกันข้ามกับ ปีใหม่ของฝรั่งเศสหนาวเย็นเลย การฉลองปีใหม่ของเราจึงฉลองด้วยการสงน้ำพระ รดน้ำผู้ใหญ่ หนุ่มสาวรดน้ำกันแกล้งกัน ด้วยการผสมน้ำกับน้ำอบไทยและลอยดอก มะลิแล้วมาตกรดกัน ไม่ได้ใช้น้ำแข็งหรือปาลูกน้ำกัน ที่ร้ายยิ่งกว่านั้นก็คือใช้น้ำโคลน มาสาดกันอย่างที่สมัยนี้ทำกัน

เม้า

ประเพณีปีใหม่ที่คึกคักอย่างหนึ่งก็คือ การทำความสะอาดบ้านเรือน เครื่องใช้ไม้สอย ในครัวเรือนเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำความสะอาดโต๊ะหมู่บูชา หรือ หิ้งพระก่อนที่จะสงน้ำพระพุทธรูป ประเพณีทำความสะอาดนี้ทุกชาติทุกภาษาก็

ทำเหมือนกัน แถมเตรียมเสื้อผ้าชุดใหม่ไว้สำหรับใส่ในวันขึ้นปีใหม่ด้วย แต่ที่สำคัญเรา
ต้องทำความสะอาดจิตใจด้วย จึงจะดี

หมู เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการทำความสะอาดเป็นประเพณีที่ดีมาก นอกจากทำความสะอาด
สะอาดแล้ว ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ที่เรชาวพุทธขาดไม่ได้ คือการทำบุญตักบาตร
ตอนเช้า อาสาแจ่มใสเป็นนิมิตดีวันปีใหม่ หรือไม่ก็เลี้ยงพระทำบุญร่วมกัน ตอนบ่าย
ในต่างจังหวัดเขาก็จะเล่นกีฬาพื้นเมือง กลางคืนบางแห่งก็เล่นกีฬาต่อ แล้วมีมหรสพ
ด้วย ซึ่งก็แล้วแต่ละท้องถิ่น

เหมียว ในกรุงเทพฯ เราก็คงประเพณีตักบาตรที่ท้องสนามหลวง แล้วกลางคืนก็มีมหรสพ
ด้วย ผู้คนเยอะแยะเหลือเกิน ต้องเดินจากผ่านฟ้ากว่าจะไปถึงท้องสนามหลวงเป็นกิโล
ทุกคนยังแน่นอีก เหมียวล่ะยอมแพ้เลย

เม้า เติมนานี่เร็นเริงปีใหม่ของเรา เริ่มตั้งแต่ตรุษต่อเนื่องจนถึงเทศกาลสงกรานต์เลยละ
สนุกสนานเริงกันเต็มที่

เหมียว ตรุษกับสงกรานต์ไม่ใช่เรื่องเดียวกันหรือคะ

หมู เรื่องนี้ผมขอแสดงความรู้ที่พอจะมีบ้างนะครับ ไม่ถูกพี่เม้าช่วยแก้ด้วยนะครับ

เม้า เอาเลยจ๊ะ

หมู ตรุษหมายถึงวันสิ้นปีคือวันแรม ๑๕ ค่ำเดือน ๔ พิธีตรุษเป็นพิธีแสดงความยินดีที่
ชีวิตได้ผ่านพ้นอุปสรรคและพ้นอันตราย จึงมีพิธีอุทิศส่วนกุศลให้สรรพสัตว์และขอพร
ให้บ้านเมืองอยู่เย็นเป็นสุข และเราถือวันขึ้นหนึ่งค่ำเดือน ๕ เป็นวันขึ้นปีใหม่อย่าง
ที่พี่เม้าบอกเมื่อกี้ เราชี้ฉลองต้อนรับปีใหม่ ส่วนเทศกาลสงกรานต์นั่นพอพระอาทิตย์
ย้ายเข้าราศีเมษจึงขึ้นศักราชใหม่ วันที่ ๑๕ เมษายนเป็นวันเถลิงศก ประเพณีคนไทย
ในเทศกาลสงกรานต์ก็คือการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้บุพการี มีการสงน้ำพระพุทธรูป
สงน้ำอัฐิบรรพบุรุษ และรดน้ำขอศีลขอพรญาติผู้ใหญ่ ประเพณีนี้เป็นการแสดงกตัญญู
กตเวทิตาอันเป็นวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งของคนไทย เราชี้เร็นเริง
ฉลองศกใหม่กันตั้งแต่ตรุษจนถึงสงกรานต์ ประเทศในแถบเอเชีย ศรีลังกา พม่า มอญ
ลาว และเขมรก็ถือเทศกาลสงกรานต์เป็นวันขึ้นปีใหม่เหมือนกัน

- เม้า พี่หนูเขาเข้าใจถูกต้องแล้ว และยังอธิบายได้ละเอียดดีมาก พี่ว่าเหมียวน่าจะอ่านหนังสือเรื่องพระราชพิธี ๑๒ เดือน พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๕ เกี่ยวกับวันสงกรานต์ด้วย พี่จะไปหยิบมาให้ คุณกันไปก่อนนะจ๊ะ
- หนู เรามาพูดถึงตรุษกันต่อ เหมียวคงจะรู้จักตรุษจีนนะจ๊ะ คนไทยรู้จักตรุษจีนดีกว่าตรุษไทยอีก เพราะคนจีนที่อยู่เมืองไทยเขายังยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีของเขาเคร่งครัดมาก ปีใหม่ปิดร้านหยุดทำงานกันหลายวันเลย เราก็พลอยอดอาหารไปด้วย จึงจำกันได้แม่น ตรุษจีนก็คือวันสิ้นปีเก่าของจีน เขาถือวันที่พระอาทิตย์เข้าสู่ราศีกุมภ์ หรือวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๓ เป็นวันขึ้นปีใหม่ สำหรับตรุษไทยนั้นเงียบไปหน่อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเราเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่มาเป็นวันที่ ๑ มกราคม คนก็เลยหันไปฉลองแบบฝรั่งกัน แถมฉลองตรุษฝรั่งหรือคริสมาสต์กับเขาด้วยนะ คนไทยนั้นรักสนุก ใครเขาสนุกสนานอะไรกัน ก็ร่วมสนุกกับเขาทุกเรื่องไม่ว่าเทศกาลอะไรของชาติไหนก็ร่วมฉลองกับเขา ก็เลยมีงานฉลองแทบจะทุกเดือนเลย
- เหมียว นั่นสิคะ เมื่อสิ้นเดือนตุลาคมก็ฉลองวันฮาโลวีนกับเขาด้วย
- หนู พี่เม้ามาพอดีเลย ผมทราบจากที่คุณยายเคยเล่าให้ฟังว่าการเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่จาก ๑ เมษายน เป็น ๑ มกราคม เมื่อพุทธศักราช ๒๔๘๔ นั้น ตรงกับหลักวิชาที่นิยมใช้มาแต่โบราณ โดยถือเอาลักษณะของดินฟ้าอากาศเป็นสำคัญใช่ไหมครับ
- เม้า จ๊ะ พี่ได้หนังสือพระราชพิธี ๑๒ เดือนมาแล้ว นี่ไงจ๊ะ ตามพระบรมราชาธิบายของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ว่าด้วยแรกที่จะกำหนดปีนั้นโบราณเห็นว่าฤดูหนาวเป็นเวลาพ้นจากมีดฝน สว่างขึ้นเปรียบเสมือนเวลาเข้าคนโบราณจึงได้นับชื่อเดือนเป็น ๑ มาแต่เดือนอ้าย
- หนู ก็เลยได้บทสรุปว่า การเปลี่ยนเป็นวันที่ ๑ มกราคม ทำให้เข้าสู่ระดับสากลนั้นก็เท่ากับการเปลี่ยนกลับมาใช้วิธีโบราณของเรา ซึ่งต้องตรงกับวิธีสากลนั้นแหละใช่ไหมครับ
- เม้า นี่ไงจ๊ะ คำตอบอยู่ตรงนี้ คุณยายขีดเส้นใต้ไว้ด้วย ทำให้เห็นได้ชัดเลย พระองค์ท่านมีพระราชวินิจฉัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนปี จากข้อความที่ราชทูตลาโลแบร์ที่พระเจ้าหลุยส์

ส่งมาเล่าฯ สมเด็จพระนารายณ์ ทำให้เข้าใจได้ว่า ในสมัยนั้นนับเปลี่ยนปีตอนต้นเดือนอ้าย แต่ขึ้นศักราชใหม่นั้นกำหนดเมื่อถึงวันสงกรานต์ จึงสรุปไว้ว่าการกำหนดเวลาเปลี่ยนชื่อปีต้นเดือน ๕ นั้น เริ่มขึ้นหลังรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช นี่ก็เป็นการแสดงให้เห็นถึงความรุ่งโรจน์ของวัฒนธรรมของไทยมาแต่อดีตกาล ไม่ใช่เพียงแค่ตามใคร ๆ เขา อย่างที่เขาว่ากันว่าเราตามฝรั่ง อย่างธรรมเนียมส่งความสุกกันด้วยของกำนัลนะ เราก็อำมา ๔๐๐ - ๕๐๐ ปีแล้ว เราส่งขนมแห้งไปกำนัลแก่กัน เช่นข้าวเหนียวแดง ทองหยิบทองหยอด ฝอยทอง ทองเอก ก็ทำนองเดียวกันกับที่ฝรั่งเขาส่งขนมเค้กให้กัน ซึ่งเราก็พลอยส่งขนมเค้กอย่างเขามาระยะหนึ่ง แต่ตอนนี้ก็มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีนะ หันมานิยมส่งขนมไทย ผลไม้ไทยเป็นของกำนัลเนื่องในโอกาสปีใหม่ ขนมและผลไม้ไทยมีมากมายหลากหลายกว่าของฝรั่งเสียอีก

หมู วัฒนธรรมดี ๆ ของไทยมีอายุไม่ใช่น้อยนะครับ

เม้า ในสมัยโลกาภิวัตน์นี้ การที่เราพัฒนาประเพณีเก่าให้เปลี่ยนไปตามโลกเพื่อให้อยู่คู่กับโลกได้ก็เป็นการดี แต่ก็ต้องเก็บของเก่าที่ยังดีไว้เตือนลูกหลานให้รู้ว่าเราเป็นลูกหลานไทย

เหมียว เหมียวจะต้องศึกษาพระราชนิพนธ์ พระราชพิธี ๑๒ เดือน ให้ละเอียด แต่คงต้องใช้เวลานานเพราะเท่าที่เปิด ๆ ดูรู้สึกว่ายากจังนะค่ะ อย่างไรก็ตาม เหมียวก็จะพยายาม เพื่อที่จะได้รู้มากขึ้น จะได้ไม่เสียชื่อหลานคุณยาย

เม้า เหมียวลองอ่านดู ค่อย ๆ อ่านไป ล้วนแต่น่าสนใจทั้งนั้นเลย ไม่ใช่เรื่องสงกรานต์เรื่องเดียวจะส่งสัยะไรค่อยมาคุยกัน แต่ไม่ใช่ว่าพี่จะรู้ะไรดีมากหรอค่ะ ถ้าสัยะไรอาจต้องไปรบกวนถามท่านผู้ใหญ่บางท่าน ซึ่งพี่มีโอกาสได้พบเวลามีการประชุม ท่านก็ยินดีให้ความกระจ่างแก่เรา

เหมียว วันนี้เหมียวได้รับความรู้จากพี่เม้าและพี่หมูมากเลยค่ะ ขอบพระคุณมากนะค่ะ แต่เหมียวอยากจะขอเสริมเรื่องเกี่ยวกับประเพณีปฏิบัติในวันปีใหม่ของเราสักหน่อยหนึ่งนะค่ะ เหมียวคิดขึ้นมาได้ ก็เลยต้องรีบพูดค่ะ เตียวลิ้ม ไม่ทราบว่ามี

คิดถูกหรือเปล่านะคะที่จะเรียกว่าเป็นประเพณี คืออย่างนี้ค่ะ ที่พี่เม้าพี่หมูพูดถึง การทำความสะอาดในโอกาสส่งท้ายปีเก่าว่าเป็นประเพณีที่ดีที่ทุกชาติทุกภาษากำกั นนะคะ เหมียวคิดว่าประเพณีอย่างหนึ่งในการส่งท้ายปีเก่าและต้อนรับปีใหม่ทีพิเศษ และวิเศษสุดที่คนไทยรอคอย และชาติอื่นไม่มีก็คือ ประเพณีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพรปีใหม่แก่พสกนิกรของพระองค์ พร้อมกับพระราชทาน พระบรมราโชวาทไปด้วย เหมียวคิดว่าประเพณีนี้เป็นมงคลในชีวิตของคนไทย เสริมสร้างพลังจิตและความหวังให้สมบูรณ์นะคะ

เม้า โอ้โฮ! ว่ายังงี้จะหมู น้องสาวเธอก้าวหน้าจังเลยนะ ถ้าอย่างนั้นพี่ขอเพิ่มเติมจากที่ เหมียวพูด ยังมีที่พิเศษยิ่งกว่านั้นนะจ๊ะ หมูและเหมียวยังไม่เกิดเลย พี่ก็ยังเล็กอยู่มาก คือเมื่อวันส่งท้ายปีเก่า เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ และต้อนรับปีใหม่ พ.ศ. ๒๔๕๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราได้พระราชทานพรปีใหม่เป็นบทเพลงแทนการ พระราชทานพรตามปกติ เพลงพระราชทานนี้มีความหมายให้เรามีความสุข สนุกสนานทุกคน พ้นทุกข์และมีความเจริญรุ่งเรืองดียิ่งขึ้นไป

หมู เพลงพรปีใหม่ใช่ไหมครับ

เม้า จ๊ะ

หมู ผมเคยได้ยินว่า ทรงใช้เวลาในการพระราชนิพนธ์เพียงครึ่งชั่วโมงเท่านั้นเอง ใน คินวันที่ ๓๑ ธันวาคม และได้โปรดฯ ให้ ม.จ.จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ ทรงนิพนธ์ คำร้องไปพร้อม ๆ กัน เลยเป็นเพลงพระราชทานพรปีใหม่ที่ใช้เปิดกันประจำทุกปี เช่น สถานีวิทยุและสถานีวิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น

เม้า คุณแมนรัตน์ ศรีกรานนนท์ เล่าว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริที่จะ ทรงพระราชนิพนธ์ในคินวันที่ ๓๑ ธันวาคม นั้นเอง ทำให้มีเวลาจำกัดจริง ๆ แต่ คุณแมนรัตน์เล่าว่า การแต่งเพลงนั้นเวลาที่มีอารมณ์จะแต่งได้ง่าย เพราะฉะนั้นการที่ พระองค์ทรงตั้งพระราชหฤทัยจึงทรงพระราชนิพนธ์ได้รวดเร็วมาก พอเสร็จก็ พระราชทานเมโลดีคือทำนองกับคำร้องให้เจ้าหน้าที่นำไปให้วงดนตรีนิสิตจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย และ วงดนตรีสุนทราภรณ์ ซึ่งได้รับแจ้งล่วงหน้าให้เตรียมพร้อม

เพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะพระราชทานเพลงพระราชนิพนธ์มาให้
บรรเลง จึงบรรเลงได้ทันที เพลงนี้จึงเป็นพรปีใหม่ที่พระราชทานแก่พสกนิกร
ของพระองค์ในปีนั้น ส่วนการจัดเรียบเรียงเสียงประสานนั้นได้กระทำกันภายหลัง
หมิวร้องเพลงนี้ได้ใช้ไหมจะ

หมู

หมิว

พอได้ค่ะ เคยร้องสนุก ๆ เวลาจัดงานทุกปีล่ะค่ะ

เพลงพรปีใหม่ ร้องคลอกันไป

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีมหาราช

เรื่อง สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีมหาราช

เผยแพร่เอกลักษณ์ไทยด้าน สถาบันพระมหากษัตริย์

ผู้เขียนบท ท.กล้วยไม้ ณ อยุธยา

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.)

วันอาทิตย์ที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๖ เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.

ดนตรีเพลงโหมโรง ขวัญเมือง

- ถาม** สวัสดีครับอาจารย์ นี่ก็จนจะถึงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ที่เป็นวันสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชอีกแล้วนะครับ ผมมีหน้าที่พาเด็กนักเรียนไปถวายบังคมพระบรมรูปของพระองค์ จึงอยากจะรบกวนเรียนถามเรื่องราวเกี่ยวกับพระองค์ท่าน ที่ผมยังไม่ค่อยจะแน่ใจสักเท่าใดบ้างครับ
- ตอบ** ด้วยความยินดีครับ แต่เรื่องพระราชประวัติของพระองค์ มีนักวิชาการรุ่นปัจจุบันเขาสืบค้นข้อเท็จจริงได้ข้อมูลใหม่ๆ ที่ไม่ตรงกับที่เราเข้าใจกัน ก็เลยเกิดความสับสนว่าอย่างไหนจะถูกต้องมากกว่ากัน ผมเองก็เลยไม่รู้ว่าจะถ่ายทอดความรู้อย่างไรที่สุดแต่ผู้ฟังจะตัดสินใจเอาเองก็แล้วกัน
- ถาม** ถ้าอย่างนั้นผมก็จะเรียนถามเรื่องง่าย ๆ แต่ยังคงไม่ได้ก่อนก็แล้วกันครับ คือทำไมทางราชการจึงกำหนดให้วันที่ ๒๘ ธันวาคม ของทุกปี เป็นวันสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โดยมีรัฐพิธีถวายบังคมพระบรมราชานุสาวรีย์พระองค์ท่านล่ะครับ
- ตอบ** นี่แหละครับพอเจอปัญหาแรกก็เกิดความสับสน ผมคิดว่าทางราชการคงจะกำหนดให้วันที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระเจ้าแผ่นดินเป็นวันสำคัญของพระองค์ ที่นี้ก็ไม่แน่ใจว่าจะทราบอย่างไรว่าวันไหนแน่ที่ทรงประกาศหรือแสดงพระองค์ว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์ถ้าจะถือเอาวันบรมราชาภิเษกเป็นหลักก็ยิ่งยุ่งกันใหญ่ เพราะในพระราชพงศาวดารก็ไม่กล่าวถึงพระราชพิธีบรมราชาภิเษกไว้เสียด้วย จนนักประวัติศาสตร์บางคนถึงกับกล่าวว่าพระองค์ท่านไม่เคยทำพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเสียด้วยซ้ำ ดังนั้นจึงถือเอาวันที่เสด็จออกท้องพระโรงว่าราชการเป็นครั้งแรก เป็นวันสำคัญของพระองค์ท่าน
- ถาม** ขอบพระคุณครับ ผมก็เพิ่งทราบว่าวันสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช คือวันเสด็จออกว่าราชการเป็นครั้งแรก ที่อยากเรียนถามต่อไปก็คือความเป็นมาของพระบรมราชานุสาวรีย์ที่วงเวียนใหญ่นี้แหละครับ ใครสร้างแล้วสร้างตั้งแต่เมื่อไหร่ครับ
- ตอบ** ดิครับ ประวัติของพระบรมราชานุสาวรีย์ก็เป็นเรื่องควรสนใจ เรื่องนี้สมควรที่เรา

ต้องยกย่องให้เกียรติแก่นายทองอยู่ พุฒพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดธนบุรีสมัย พุทธศักราช ๒๔๗๗ เป็นผู้เริ่มเสนอให้มีการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีขึ้นที่กลางวงเวียนใหญ่ จังหวัดธนบุรี แต่รัฐบาลสมัยนั้นก็ไม่มีสนใจ พอปีถัดมา ๒๔๗๘ เกิดกลับใจ มีมติให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นดำเนินการ คณะกรรมการมีมติให้สร้างเป็นพระบรมรูปที่จะก่อให้เกิดความประทับใจและเตือนใจให้รำลึกถึงพระคุณของพระองค์ท่านที่ทรงกอบกู้อิสรภาพของชาติขึ้นมาได้ จึงมอบหมายให้กรมศิลปากรออกแบบจำลองพระบรมรูปจำลองขนาดเล็ก ๗ แบบ เพื่อขอคะแนนความนิยมจากประชาชนในงานฉลองรัฐธรรมนูญปี ๒๔๘๐

ถาม ผมว่าน่าสนใจมากครับ ที่มีการขอคะแนนความนิยมจากประชาชนในการเลือกแบบ ก่อน เป็นความคิดที่ทันสมัยมากนะครับและไม่เหมือนใคร แม้ทุกวันนี้ผมก็ไม่ทราบว่า นำวิธีนี้ไปใช้ที่ไหนอีก แล้ววิธีขอคะแนนนิยมเขาทำกันอย่างไรครับ

ตอบ อ้อ วิธีหาคะแนนนิยมจากประชาชนที่มาเที่ยวงานฉลองรัฐธรรมนูญ เขาก็ทำกล่อง ๗ กล่องไว้หน้าพระบรมรูปแต่ละองค์ ให้ประชาชนหยอดเงินลงในกล่องนั้น แบบพระบรมรูปทรงม้าพระหัตถ์ขวาเงื้อพระแสงดาบ ประดิษฐานบนแท่นสูงอย่างที่ปรากฏในปัจจุบัน ได้รับคะแนนสูงสุดคือนับเงินในกล่องได้ถึง ๓,๕๓๒ บาท ต่อมาประชาชนก็ร่วมกันจัดงานหาเงินสมทบทุนสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์กัน แต่ก็เกิดสงครามโลกครั้งที่สองงานนี้ก็ต้องชะงักไป จนกระทั่งพุทธศักราช ๒๔๙๑ นายทองอยู่ พุฒพัฒน์ กับนายเพทาย โชติनुชิต ซึ่งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลนครธนบุรี ได้ร่วมกันรื้อฟื้นเรื่องการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์อีก รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีจึงได้รับมาดำเนินการจนแล้วเสร็จ สิ้นค่าใช้จ่ายไปประมาณ ๕ ล้านบาท ๒ แสนบาท และได้อัญเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์ เมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๔๙๗

ถาม ผมเคยได้ยินได้เอกสารที่ทางราชการเคยทำแจกเกี่ยวกับรายละเอียดของพระบรมราชานุสาวรีย์ไว้ ท่านบรรยายไว้อย่างนี้ครับ พระบรมรูปขนาดสองเท่าครึ่งพระองค์จริง ตรงนี้ผมยังงงอยู่ว่ามีการวัดสัดส่วนพระวรกายไว้ตั้งแต่เมื่อไหร่ ต่อไปคือลักษณะ

เป็นพระบรมรูปทรงม้าพระที่นั่งออกศึก ทรงเครื่องยศนักรบสวมพระมาลา พระหัตถ์ขวาถือพระแสงดาบนำพลออกรุกไล่ข้าศึก พระหัตถ์ซ้ายกุมบังเหียน ผินพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้มุ่งสู่จังหวัดจันทบุรี หล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ ประดิษฐานบนแท่นเสาใหญ่ หล่อด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ทั้งสองด้านของแท่นฐานจารึกรูปนูนตามความหมายทางประวัติศาสตร์ด้านละ ๒ กรอบรูป ความสูงประมาณ ๑๕ เมตร แต่ที่ผมอยากเรียนถามอาจารย์ก็คือว่าพระบรมรูปนี้เหมือนพระองค์จริงหรือครับ

ตอบ

เป็นคำถามที่ดีมากครับ ก็เป็นไปอย่างที่คุณตั้งข้อสงสัยเมื่อตะกี้ที่ว่า พระบรมรูปนั้นมีขนาดสองเท่าครึ่งของพระองค์จริง มีการวัดสัดส่วนของพระวรกายไว้ตั้งแต่เมื่อไร จึงยืนยันได้ว่าเป็นสองเท่าครึ่งของพระองค์จริง ข้อเท็จจริงก็คือกรมศิลปากรได้มอบให้ศาสตราจารย์ศิลป พีระศรี คณบดีคณะจิตรกรรมและประติมากรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นผู้ออกแบบการปั้นพระบรมรูป แต่ประเทศไทยเราไม่เคยมีพระบรมรูปถ่ายพระบรมรูปปั้นเหมือนพระองค์มาก่อน แม้แต่เอกสารต่างๆ ที่กล่าวถึงพระวรกายของพระองค์ท่านก็ยังไม่ปรากฏ ผิดกับพระบรมรูปปั้นรัชกาลที่ ๑-๒-๓ ซึ่งปั้นจากคำให้การของผู้ที่ทันเห็นพระองค์จริง อันตรงกับวิทยาการสืบสวนสอบสวนในปัจจุบันที่วาดรูปจากคำให้การของผู้เกี่ยวข้องแล้วปรากฏผลภายหลังว่ามีส่วนเหมือนกับตัวจริงมาก ดังนั้นท่านศาสตราจารย์ศิลปจึงต้องปั้นพระบรมรูปจากจินตนาการของท่านเอง และมีคนในวงการศิลปะเล่าว่าท่านศาสตราจารย์ได้ให้ลูกศิษย์ท่านคนหนึ่งที่เป็นเชื้อจีนเป็นนายแบบให้ท่านด้วยความจริงเรื่องเหมือนหรือไม่เหมือนไม่ใช่ประเด็นสำคัญ เพราะพระบรมรูปเป็นเพียงสื่อให้เรารำลึกถึงพระเดชพระคุณของพระองค์ท่าน ที่ทรงกอบกู้เอกราชของชาติมาให้เราได้อยู่อาศัยด้วยความสุขมาจนปัจจุบันนี้ ส่วนที่ต่อมามีผู้นำรูปภาพวาดมาแสดงว่าเป็นภาพสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีมหาราช โดยอ้างว่าบาทหลวงอิตาเลียนผู้หนึ่งที่เคยอยู่ในกรุงธนบุรีได้วาดไว้ พิจารณาแล้วเป็นเรื่องโคมลอยเชื่อถือไม่ได้ เพราะเป็นการเลียนแบบพระบรมรูปรัชกาลที่ ๑ ชัดเจน แม้แต่พระสังวาลย์ลูกประคำก็เป็นของเกิดในสมัย

รัตนโกสินทร์แน่นอน

ถาม

ขอบคุณครับที่อาจารย์ยืนยันว่าพระบรมรูปเป็นแต่เพียงสื่อให้เรานึกถึงพระเดชพระคุณ ผมคิดว่าก็คงเหมือนกับพระพุทธรูปที่เราบูชากันอยู่ทุกวันนี้ก็ไม่ใช่รูปเหมือนของพระพุทธรองค์ และซ้ำร้ายกลายเป็นบูชาแบบเทวรูปอธิษฐานขอให้เป็นนั่นมีนี่ แทนที่จะเป็นสื่อให้รำลึกถึงพระพุทธรูปอันประเสริฐ คือพระบริสุทธิ์คุณ พระปัญญาคุณ และพระกรุณาธิคุณ ประเด็นสำคัญอีกเรื่องที่ผมยังข้องใจคือเรื่องพระปรมาภิไธยของพระองค์ท่าน อย่างไหนจะถูกต้องกันแน่ครับ

ตอบ

เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องน่าสนใจอยู่มาก แต่เดิมเราก็ขานพระปรมาภิไธยกันหลายอย่าง เช่น เจ้าตาก พระเจ้าตากสิน พระเจ้ากรุงธน จนกระทั่งนายทองอยู่ พุฒพัฒน์ ได้เสนอว่าควรเป็นสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช แต่ก็ไม่ปรากฏผลอย่างไร จนคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๑๔ ให้เทิดพระนามเป็น สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และเมื่องานรัฐพิธีเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์ดำเนินไปแล้ว เมื่อพุทธศักราช ๒๕๕๗ ทางราชการจึงได้กำหนดให้วันที่ ๒๘ ธันวาคมของทุกปีเป็นวันสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และมีรัฐพิธีถวายบังคมพระบรมรูปพระองค์ที่วงเวียนใหญ่ เขตธนบุรี เป็นประจำทุกปี

เมื่อพูดถึงเรื่องพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ไทยแล้ว ผมก็อยากขยายความเพื่อความรู้ของลูกหลานไทยออกไปอีกหน่อยคือตามโบราณราชประเพณีพระปรมาภิไธยที่เป็นทางการจริง ๆ ก็คือ พระปรมาภิไธยที่จารึกในแผ่นทองคำที่เรียกว่า พระสุพรรณบัฏ อันพระมหाराชครูพราหมณ์ถวายในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก และตามประวัติศาสตร์พระสุพรรณบัฏสมัยโบราณก็มีข้อความซ้ำกันหรือทำนองเดียวกัน รวมความว่าไม่มีชื่อเฉพาะพระองค์ ที่เราขานพระนาม เช่น พระเจ้าอยู่หัว พระนเรศวร พระเอกาทศรถ ล้วนแต่เป็นพระนามเดิมก่อนเสวยราชสมบัติทั้งสิ้น ที่รัชกาลที่ ๓ ทรงสร้างพระพุทธรูปขึ้น ๒ พระองค์ แล้วถวายพระนามพระพุทธรูปว่าพระพุทธรูปอดฟ้าจุฬาโลก พระพุทธรูปเลิศล้ำนภากาศ ขอย้ำว่าเป็นพระนามพระพุทธรูป แล้วให้ขานนามแผ่นดินว่า แผ่นดินพระพุทธรูปอดฟ้าจุฬาโลก

และแผ่นดินพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เป็นการแก้การเรียกแผ่นดินสมเด็จพระบรม
อัยกาธิราชว่าแผ่นดินต้น แผ่นดินสมเด็จพระบรมราชชนกว่าแผ่นดินกลาง แผ่นดิน
ของพระองค์ก็จะกลายเป็นแผ่นดินสุดท้ายอันไม่เป็นมงคลไป และรัชกาลที่ ๓ ก็ได้
ทรงกำหนดพระนามเฉพาะของพระองค์แต่ประการใด

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกที่ทรง
บัญญัติพระปรมาภิไธยเป็นแบบแผนว่ามีทั้งพระนามจริงและพระนามแผ่นดิน
คือ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลมาจากพระนามเดิมเจ้าฟ้ามงกุฎ
พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นนามแผ่นดิน แต่โดยวัฒนธรรมไทยนิยมขนานนามผู้ใหญ่
ที่เคารพนับถือโดยไม่จำเป็น จึงนิยมขนานแต่นามแผ่นดินมากกว่าว่า พระบาทสมเด็จพระ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ส่วนพระนามสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีมหาราชที่บัญญัติว่า
สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชนั้น เป็นพระราชสมัญญา คือพระนามจำลองขนแบบ
ไม่เป็นทางการแท้ แต่ในพระราชพงศาวดารกำหนดพระนามว่าสมเด็จพระบรม
ราชาที่ ๔ จึงเล่าไว้พอเป็นความรู้และขนพระนามไปตามที่ทางราชการกำหนด
ก็แล้วกัน

ถาม ขอบพระคุณมากครับ ที่ทำให้ผมทราบเรื่องพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ไทย
ถ้าเรายังพอมีเวลาผมอยากทราบขอให้ท่านอาจารย์เล่าถึงพระวิกรมของสมเด็จพระ
เจ้ากรุงธนบุรีมหาราชบ้างครับ

ตอบ วิกรมของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีมหาราช อันเป็นที่ประทับใจของชาวไทยเป็น
ครั้งแรกคือการรบที่บ้านพรานนก เมื่อกรุงศรีอยุธยาใกล้จะเสียกรุงนั้น ทรงเป็น
พระยาตากเข้ามาช่วยราชการสงครามป้องกันกรุงและได้เลื่อนเป็นพระยาวชิรปราการ
เจ้าเมืองกำแพงเพชรแต่ก็ยังทำหน้าที่อยู่ในกรุงศรีอยุธยา แม้จะทรงได้ชื่อว่าเป็นผู้
ทำการรบได้เข้มแข็ง แต่ก็มีเหตุให้ท้อพระราชหฤทัยหลายครั้ง ทรงเห็นว่าถึงจะอยู่
ช่วยป้องกันกรุงศรีอยุธยาต่อไปก็ไม่มีประโยชน์อันใด เพราะความอ่อนแอของผู้
บัญชาการรักษาพระนคร จึงทรงรวบรวมพรรคพวกทั้งไทยจีนได้ประมาณ ๕๐๐
คนยกจากค่ายวัดพิชัยตีฝ่าข้าศึกออกไปทางทิศตะวันออกเพื่อหาภูมิลำเนาตั้งรักษาตัว

เมื่อข้าศึกติดตามมาก็ได้ต่อสู้กันอยู่หลายครั้งจนมีการปะทะกันที่บ้านพรานนก พระองค์กับทหารมีม้าศึกเพียง ๕ ตัว สามารถเอาชนะชนะแก่ทหารม้าข้าศึก ๓๐ คนได้ ดังที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์คำโคลงบรรยาย ภาพพงสาวดารไว้บทหนึ่งว่า

“ มาปะปรปักษ์ดื้อน	ตามติด
ตนหนึ่งกับทหารสนิท	นับห้า
จับแสะเสียดประชิด	ชล่าไล่ ทะลวงแฮ
หมุ่ม่านสามสิบม้า	หมดหัวเฮหนี ”

วันที่สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีมหาราชทรงรบที่บ้านพรานนกนี้กองทัพไทยได้ ถือเป็นวันทหารม้าของไทยมาจนปัจจุบัน และทางราชการได้ตั้งชื่อถนนสายหนึ่ง ข้างโรงพยาบาลศิริราชจรดแม่น้ำเจ้าพระยาว่า ถนนพรานนก เป็นอนุสรณ์ถึง พระวีรกรรมครั้งนี้

ถาม ผมก็สังเกตเห็นเหมือนกันว่า ทางฝั่งธนบุรีมีถนนชื่อแปลก ๆ เช่น ถนนลาดหญ้า ถนนท่าดินแดง พอท่านอาจารย์บอกว่าถนนพรานนกเป็นชื่อเหตุการณ์สงครามใน ประวัติศาสตร์ ทำให้ผมแปลได้เลยว่า ถนนลาดหญ้าและถนนท่าดินแดงก็คือสงคราม ที่ตำบลลาดหญ้าและตำบลท่าดินแดง จังหวัดกาญจนบุรีในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชที่ไทยเราได้ชัยชนะอย่างงดงามใช่ไหมครับ น่าชมเชยคนที่คิดตั้งชื่อถนนเหล่านี้ครับ

ตอบ เก่งมากชื่อถนนพรานนก ถนนลาดหญ้า ถนนท่าดินแดง ในจังหวัดธนบุรีเดิม เป็นชื่อทางประวัติศาสตร์ที่ลูกหลานไทยควรภาคภูมิใจ ทางผู้คิดเสนอชื่อดังกล่าวคือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ พระบิดาแห่งวิชา ประวัติศาสตร์ชาติไทยนั่นเอง

ถาม ท่านอาจารย์กรุณาเล่าพระวีรกรรมในการรบครั้งอื่น ๆ บ้างครับ

ตอบ ในการเสด็จออกสู่สนามรบ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีมหาราชทรงเป็นผู้นำทัพที่ ห้าวหาญที่สุด ทรงนำหน้าทหารเข้าแลกชีวิตกับข้าศึกด้วยพระองค์เอง เช่นในการ

ดีเมืองจันทบุรีก็ทรงคอช้างพังคีรีบัญชรเข้าพังประตูเมืองด้วยพระองค์ ชาวเมือง
ระดมยิงปืนน้อยใหญ่ลงมาเป็นอันมาก นายท้ายช้างที่นั่งเกรงลูกปืนจะตกเป็นอันตราย
ต่อนายทัพก็เกี่ยวช้างที่นั่งให้ถอยออกมา ทรงจัดพระทัยชักพระแสงดาบหันมาจะฟัน
นายท้ายช้าง นายท้ายช้างตกใจร้องทูลขอชีวิตไว้ แล้วไสช้างกลับเข้ารีบบานประตู
เมืองพังลง ทหารก็กรูเข้ายึดเมืองได้

ถาม ผมนึกออกแล้วครับ ตอนตีเมืองจันทน์นี้ ในตอนเย็นเมื่อทหารหุงหาอาหารกินกัน
เรียบร้อยแล้วทรงให้ทูปหม้อข้าวหมด โดยทรงกำหนดว่าถ้าตีเมืองไม่ได้ก็ให้ทอดข้าว
คายกันทั้งกองทัพ แสดงว่าพระองค์ทรงเด็ดขาดจริง ๆ นะครับ

ตอบ ใช่ นี่คือพระราชอัธยาศัยสำคัญประการหนึ่งของพระองค์คือความเด็ดขาด อย่างใน
การรบชิงเมืองเชียงใหม่ที่ข้าศึกยึดครองอยู่ ทรงทราบว่าข้าศึกยกกองทัพมาทางด้าน
เจดีย์สามองค์และเลยเข้ามาถึงตำบลบางแก้วเขตเมืองราชบุรี จึงเสด็จลงประทับอยู่ที่
ตำหนักแพหน้าพระราชวังกรุงธนบุรี และโปรดให้ตำรวจหลวงลงเรือขึ้นไปดัก
กองทัพไทยที่ถอยลงมาจากเชียงใหม่ให้เลยออกไปเมืองราชบุรีทันทีอย่าให้ผู้ใด
ผู้หนึ่งแวะบ้านเรือนเป็นอันขาด บรรดาเรือกองทัพที่มาถึงได้ทราบกระแสรับสั่ง
ก็แล่นเลยมาหน้าตำหนักแพ ถวายบังคมลาแล้วเลี้ยวเข้าคลองบางกอกใหญ่ไปทุกลำ
แต่มีพระเทพโยธาแวะเข้าไปที่บ้าน ทรงทราบก็พิโรธตรัสให้เอาตัวพระเทพโยธามา
มัดเข้ากับเสาตำหนักแพแล้วทรงพระแสงดาบตัดศีรษะพระเทพโยธาในขณะนั้น ให้
เอาศีรษะพระเทพโยธาไปเสียบประจานไว้ที่ป้อมวิชัยประสิทธิ์ ส่วนพระองค์
กรมพระเทพามาตย์ราชชนนีกำลังประชวรหนัก ก็ทรงหักพระราชหฤทัยเสด็จ
กรีธาทัพหลวงออกจากกรุงธนบุรีไปราชการศึกเมืองราชบุรีเช่นกัน ในสงครามครั้งนี้
มีพระราชดำรัสให้กองทัพไทยล้อมข้าศึกไว้ให้อุดอาหารยอมแพ้ โดยมีพระราช
ประสงค์จะให้จับเป็นเพื่อนำมาบำรุงขวัญประชาชนให้หายเกรงกลัวข้าศึก การก็เป็น
ไปตามพระราชดำริ

ถาม นอกจากประเด็นความกล้าหาญและความเด็ดขาดของสมเด็จพระเจ้ากรุง
ธนบุรีมหาราชแล้ว ท่านอาจารย์คิดว่ายังมีเรื่องอื่นส่วนพระองค์ที่ควรนำมาเฉลิม

พระเกียรติอีกไหมครับ

ตอบ

ยังมีอีกมากครับ เช่นทรงประกอบไปด้วยความยุติธรรมเป็นอย่างยิ่ง เมื่อครั้งเสด็จไปปราบเจ้านครศรีธรรมราชเมื่อพุทธศักราช ๒๓๑๒ มีการต่อสู้กัน ในที่สุดก็จับตัวเจ้านครได้ ถูกขุนปริกษาว่าโทษของเจ้านครนั้นถึงสิ้นชีวิต แต่ไม่ทรงเห็นชอบด้วย มีพระราชดำรัสว่า ในเวลาบ้านแตกเมืองเสีย ต่างตั้งตัวหมายจะเป็นใหญ่ด้วยกัน เจ้านครยังไม่เคยเป็นข้ามาก่อน ที่รับฟังต่อสู้จะเอาเป็นผิดไม่ได้ ครั้นจับตัวมาได้ เจ้านครก็อ่อนน้อมยอมตัวเป็นข้าโดยดี ควรเอาตัวเข้าไปไว้รับราชการที่ในกรุง

นอกจากนั้นในด้านทรงทะนุบำรุงราษฎร เมื่อทรงตั้งกรุงธนบุรีเป็นราชธานีแล้วโปรดให้ข้าราชการไปเที่ยวเกลี้ยกล่อมผู้คนที่ยกจากชุกซ่อนอยู่ตามป่าเขาที่ห่างไกลให้กลับเข้ามาอยู่ในบ้านเมือง พอคนมารวมกันมากเข้าก็เกิดอดคัดเสบียงอาหารพากันอดอยาก ด้วยบ้านเมืองไม่ได้ทำอะไรทำนามาถึง ๒ ปีแล้ว สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีมหาราชทรงยอมทุ่มจ่ายพระราชทรัพย์ซื้อข้าวสารที่พ่อค้าต่างเมืองเอามาขาย แม้เรียกราคาถึงถึงละ ๓-๔ บาทก็ยอมซื้อเอามาแจกจ่ายแก่ชาวพระนครที่อดอยาก เมื่อชาวเมืองต่างก็รู้ว่าขายข้าวที่เมืองธนบุรีได้ราคาดี ก็บรรทุกข้าวมาขายมากขึ้นจนในที่สุดราคาก็ต้องต่ำลงเพราะเกินความต้องการของผู้ซื้อ เมื่อราษฎรที่แตกฉานหลบซ่อนตัวทราบข่าวว่าพระเจ้ากรุงธนทรงทำนุบำรุงราษฎรด้วยความเมตตาอาารี ต่างก็พากันกลับเข้ามาอยู่ตามภูมิลำเนาเดิม เป็นเหตุให้ทรงมีไพร่บ้านพลเมืองเป็นกำลังเพิ่มขึ้นอีก

ถาม

พระเดชพระคุณของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีมหาราชที่ทรงมีต่อประเทศไทยนั้นนับว่าเป็นที่ล้นที่พ้น สมควรที่พวกเราชาวไทยจะได้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่านนะครับ

ตอบ

ถูกต้องแล้วคนไทยต้องสำนึกถึงผู้มีพระคุณแก่ชาติทุกพระองค์ทุกท่าน มีโอกาสใดที่จะเชิดชูเฉลิมพระเกียรติพระองค์ท่านได้เราก็ต้องทำ โดยเฉพาะมหาราชพระองค์นี้เมื่อทรงกู้เอกราชของชาตินั้นมีพระชนมายุเพียง ๓๔ พรรษา ทรงดำรงราชสมบัติสร้าง ความมั่นคงให้แก่ชาติ ๑๕ ปี เสด็จนำทัพสู้สมรภูมิด้วยพระองค์ถึง ๑๐ ครั้ง และโปรดให้ขุนศึกของพระองค์ปฏิบัติราชการสงครามอีก ๗ ครั้ง เสด็จสู่สวรรคตเมื่อ

พระชนมายุ ๔๘ พรรษา พลตรีหลวงวิจิตรวาทการได้ประพันธ์เพลงชื่อกรุงธนเกิด
พระเกียรติไว้ดังนี้

กรุงธนแทนที่
เมื่อครั้งศึกพะม่า
ผู้คนล้มตาย
เจ้าตากมากู้
คุมจีนไทย
เหี้ยมหาญรบสู้
กรุงธนก็สร้าง
ปราบก๊กน้อยใหญ่
เกียรติไทยเชิดชู
ผู้พ้นชีวิต

กรุงศรีอยุธยา
อยุธยาอับปาง
ถูกทำลายทุกทาง
เชิดชูชาติไว้
ออกรบรอบข้าง
สังหารศัตรูวาวาง
ขึ้นเป็นราชธานี
จับไล่พวกศัตรู
เพราะเจ้ากรุงธนบุรี
สยามเราไว้ได้เอย

เพลงความเป็นไทย ทำนองเพลงเทพทอง

คำสั่งคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
ที่ ๑๒/๒๕๔๘
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย

เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจของคณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย ตามคำสั่ง
คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ที่ ๒๐/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นไปด้วย
ความเรียบร้อยและต่อเนื่อง

อาศัยอำนาจตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๘๐/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม
พ.ศ. ๒๕๔๘ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ และมติคณะกรรมการเอกลักษณ์ของ
ชาติครั้งที่ ๑/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๘ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการเผยแพร่
เอกลักษณ์ของไทย โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

๑.๑	นายประพัฒน์	แสงวนิช	ประธานอนุกรรมการ
๑.๒	ร้อยเอก อุดาห์	ทุมมา	รองประธานอนุกรรมการ
๑.๓	ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย หรือผู้แทน		อนุกรรมการ
๑.๔	ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา หรือผู้แทน		อนุกรรมการ
๑.๕	นางกรรณิการ์	สัจกุล	อนุกรรมการ
๑.๖	นายนิมิต	สุทธิชุติพงษ์	อนุกรรมการ
๑.๗	นางภาวนา	วิสุทธิแพทย์	อนุกรรมการ
๑.๘	นางมัทนา	เกตุญาติ	อนุกรรมการ
๑.๙	นางวัลภา	บุรุษพัฒน์	อนุกรรมการ
๑.๑๐	นางสุวรรณี	อุดมผล	อนุกรรมการ

๑.๑๑	นางสาวสุรางค์	คุริยพันธ์	อนุกรรมการ
๑.๑๒	นางอนงค์	นาคสวัสดิ์	อนุกรรมการ
๑.๑๓	นางอัจฉรา	หัตถ์บำเรอ	อนุกรรมการ
๑.๑๔	นางสุณี	กระจำวุฒิชัย	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑.๑๕	เจ้าหน้าที่สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์- อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ของชาติ ที่ได้รับมอบหมาย ๑ คน		

๒. อำนาจหน้าที่

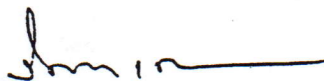
๒.๑ พิจารณาดำเนินการอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทยด้าน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข ให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตไทย และตระหนักในคุณค่าของ สมบัติของชาติ โดยการจัดรายการวิทยุ

๒.๒ รายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติทราบเป็น ระยะ ๆ

๒.๓ ดำเนินการอื่น ๆ ตามที่ประธานกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ หรือ คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๘

(นายวิษณุ เครืองาม)

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

คณะกรรมการ

๑.	นางสุวรรณี อุดมผล	ประธานกรรมการ
๒.	นางมัทนา เกตุnutí	คณะกรรมการ
๓.	ผู้อำนวยการสถานีวิทย์กระจายเสียงแห่งประเทศไทย
หรือผู้แทน (นางสาวสุมาลี หงษ์ทอง)	คณะกรรมการ
๔.	ผู้อำนวยการสถานีวิทย์กระจายเสียงแห่งประเทศไทย
เพื่อการศึกษาหรือผู้แทน (นางภัทราวดี จันทร์เหล่าหลวง)	คณะกรรมการ
๕.	นางวัลภา บุรุษพัฒน์	คณะกรรมการ
๖.	นางอนงค์ นาคสวัสดิ์	คณะกรรมการ
๗.	นายนิมิต สุทธิชุติพงษ์	คณะกรรมการ
๘.	นางสุณี กระจ่างวุฒิชัย	คณะกรรมการและ
เลขานุการ
๙.	นางสมจิตต์ เทียนสว่าง	บรรณธิการและ
ผู้ช่วยเลขานุการ

